

Frågor kring 2009 års renskötselkonvention

REGERINGSKANSLIET

Näringsdepartementet

SOU och Ds kan köpas från Wolters Kluwers kundservice.
Beställningsadress: Wolters Kluwers kundservice, 106 47 Stockholm
Ordertelefon: 08-598 191 90
E-post: kundservice@wolterskluwer.se
Webbplats: wolterskluwer.se/offentligapublikationer

För remissutsändningar av SOU och Ds svarar Wolters Kluwer Sverige AB
på uppdrag av Regeringskansliets förvaltningsavdelning.

Svara på remiss – hur och varför

Statsrådsberedningen, SB PM 2003:2 (reviderad 2009-05-02).

En kort handledning för dem som ska svara på remiss.

Häftet är gratis och kan laddas ner som pdf från eller beställas på regeringen.se/remisser

Omslag: Regeringskansliets standard

Tryck: Elanders Sverige AB, Stockholm 2016

ISBN 978-91-38-24486-9

ISSN 0284-6012

Bakgrund

Samerna är ett urfolk och rennäringen, som är en traditionell samisk näring, utgör en viktig del av den samiska kulturen. I Sverige och Norge är rennäringen förbehållen den samiska befolkningen. Det gränsöverskridande renbetet har förekommit under mycket lång tid och har stöd i sedvänja. Rättigheterna erkänns av båda staterna och har fått sitt starkaste uttryck i en bilaga till 1751 års gränstraktat mellan Sverige och Danmark-Norge, den s.k. Lappkodicillen. Mera detaljerade regler än de som anges i Lappkodicillen har senare tillkommit genom olika överenskommelser mellan Sverige och Norge. Den senaste ingångna konventionen är 1972 års svensk-norska renbeteskonvention.

De svenska och norska regeringarna beslutade 1997 att upprätta en gemensam kommission, Renbeteskommissionen, som år 2001 avgav ett enigt betänkande med förslag till en ny konvention som innehöll ett områdesprotokoll i vilket betesområden för den gränsöverskridande renskötseln angavs. Under 2003 tillsattes på ömse sidor särskilda förhandlingsdelegationer. Förhandlingarna om en ny konvention kunde dock inte slutföras innan giltighetstiden för 1972 års konvention efter förlängning löpte ut vid utgången av april månad 2005.

Sedan den 1 maj 2005 finns således inget avtal mellan de två länderna utöver Lappkodicillen. Den är därför det enda folkrättsliga dokument som avhandlar den gränsöverskridande renskötseln mellan Sverige och Norge. I Norge har dock antagits nationell lagstiftning som till innehållet motsvarar 1972 års konvention.

Under hösten 2005 återupptogs förhandlingarna och enighet om en ny konvention nåddes 2008. Konventionen undertecknades av ländernas jordbruksministrar den 7 oktober 2009.

För att konventionen ska kunna ratificeras, dvs. bli slutligt rättsligt bindande, måste konventionen godkännas av Sveriges riksdag och Norges storting. I Sverige utarbetades en departementspromemoria (Ds 2010:22), i vilken föreslogs dels nödvändiga författningsändringar, dels att riksdagen skulle godkänna konventionen. Departementspromemorian remitterades.

Remissutfallet var mycket blandat och mötte stark kritik från bl.a. samiskt håll, men även från andra betydelsefulla remissinstanser. De kritiska synpunkterna avsåg bl.a. områdesprotokollets utformning, promemorians bristande analys av intrånget i samernas civila rättigheter och protokollets förenlighet med bl.a. egendomsskyddet i regeringsformen, men också bristen på konsekvensanalys. Av remissvaren drogs slutsatsen att en omarbetning av författningsförslagen i departementspromemorian var nödvändig.

År 2012 träffades ländernas ansvariga ministrar, det svenska och norska sametinget, SSR (Svenska Samernas Riksförbund) samt NRL (Norske Reindriftssamers Landsförbund) för att diskutera hur man bäst skulle gå vidare med renskötselkonventionen. En överenskommelse träffades om att en samisk arbetsgrupp skulle tillsättas med representanter från de båda sametingen samt SSR och NRL.

Den samiska arbetsgruppen inkom 2014 med en skrivelse med förslag till ändringar i konventionen (se bilaga 5).

Under 2015 bjöd landsbygdsministern å sin och den norska mat- och lantbruksministerns vägnar in företrädare för den då upplösta samiska arbetsgruppen till ett dialogmöte om renskötselkonventionen. Vid detta möte, som genomfördes hösten 2015, gav de ansvariga statsråden sin syn på den samiska arbetsgruppens förslag. Det konstaterades att den samiska arbetsgruppen gjort ett gott arbete samtidigt som slutsatsen drogs att en del av den samiska arbetsgruppens förslag behövde granskas ytterligare.

I början av 2016 gav landsbygdsministern i uppdrag åt f.d. justitierådet Bertil Bengtsson att utreda dels de juridiska frågor som uppkommit i samband med remitteringen av promemorian, dels ytterligare analysera den samiska arbetsgruppens förslag (se bilaga 1). Härutöver har analysverksamheten Agrifood Economics Centre, som är ett samarbete mellan Sveriges lantbruksuniversitet

(SLU) och Ekonomihögskolan vid Lunds universitet, givits i uppdrag att beräkna de kostnader som kan uppstå för staten vid en ratificering av konventionen. Deras respektive uppdrag redovisas genom denna departementspromemoria.

Eftersom det är viktigt att arbetet med renskötselkonventionen präglas av öppenhet och dialog mellan berörda parter bjöd Näringsdepartementet i början av 2016 in en bred krets berörda, såväl samebyar och organisationer som myndigheter och kommuner, till dialogmöten. Totalt genomfördes tre regionala dialogmöten som syftade till att dels förankra och informera om arbetet med renskötselkonventionen, dels inbjuda till en diskussion om inriktningen på det fortsatta arbetet och ge berörda tillfälle att ge sina synpunkter på bl.a. den samiska arbetsgruppens förslag. De synpunkter, dels skriftliga dels muntliga, som framkom under dessa möten och också senare i skrift till departementet har delgivits Bertil Bengtsson för beaktande i hans utredning.

Till Näringsdepartementet

Den 20 januari 2016 fick jag i uppdrag att utreda vissa frågor med anledning av 2009 års konvention om gränsöverskridande renskötsel. Jag får nu överlämna promemorian Frågor kring 2009 års renskötselkonvention.

Stockholm i juni 2016.

Bertil Bengtsson

Innehåll

Förkortningar	11
Sammanfattning	13
Författningsförslag	19
1 Inledning	23
2 Översikt av den föreslagna konventionslagstiftningen	29
3 Är konventionen förenlig med samernas självbestämmanderätt?	31
4 Konventionens inverkan på samernas rättigheter	39
4.1 Allmänt	40
4.2 Verkan på samernas sedvanerätt m.m.	40
4.3 Tillämpningen av rennäringslagen och Lappkodicillen	43
4.4 Ingrepp i renskötselrätten	47
4.5 Koncessionsrenskötsel	49
4.6 Betestider.....	50
4.7 Giltigheten av äldre domar	51
4.8 Jakt och fiske.....	53
4.9 Tillämpning av artikel 3 i konventionen?	54
4.10 Förhållandet till markägare och andra utomstående.....	55

5	Angeläget allmänt intresse?	59
6	Ersättningsfrågor	63
6.1	Ersättning för skada orsakad av konventionen och områdesprotokollet	63
6.2	Andra ersättningsfrågor	71
7	Renbetesnämnden och Överprövningsnämnden.....	75
7.1	Allmänt om nämnderna	75
7.2	Förfarandet vid nämnderna.....	78
8	Den samiska arbetsgruppens förslag	81
8.1	Allmänt.....	81
8.2	Artikel 2	82
8.3	Artikel 3	83
8.4	Artikel 4	84
8.5	Artikel 5	86
8.6	Artikel 6	86
8.7	Artikel 8	88
8.8	Slutsatser	88
9	Bör konventionen omförhandlas?	91
10	Ikraftträdande och övergångsregler m.m.	97
11	Ekonomiska och andra konsekvenser	99
12	Författningskommentar	101
Bilaga 1	Utredningsuppdraget	111

Bilaga 2	Ekonomiska konsekvenser av renskötselkonventionen – bilaga till promemoria Frågor kring 2009 års renskötselkonvention	117
Bilaga 3	2009 års renskötselkonvention jämte bilagor	161
Bilaga 4	Kartor uppvisande svensk-norska konventionsområden enligt områdesprotokoll till 2009 års renskötselkonvention	215
Bilaga 5	Den samiska arbetsgruppens förslag	223

Förkortningar

Ds	Departementspromemoria
ExprL	Expropriationslagen (1972:719)
HD	Högsta domstolen
NJA	Nytt juridiskt arkiv, avd. I
NOU	Norsk offentlig utredning
Prop	Proposition
RF	Regeringsformen
RNL	Rennäringslagen (1971:437)
SOU	Statens offentliga utredningar

Sammanfattning

Utredningsuppdraget, som framgår av bilaga 1 till promemorian, innebär att utreda och analysera en rad rättsliga frågeställningar angående 2009 års konvention om gränsöverskridande renskötsel (se bilaga 3 till promemorian), som avses komplettera den s.k. Lappkodicillen av 1751 – det enda dokument som nu reglerar den gränsöverskridande renskötelsen. En bakgrund är den remisskritik som riktats mot ett tidigare förslag till konventionslagstiftning (Ds 2010:22), framför allt mot den omfördelning av renbetesområden som konventionen innebär enligt det bilagda s.k. områdesprotokollet. Det ingår dock inte i uppdraget att föreslå ändringar i protokollet, något som skulle kräva en omfattande historisk utredning och särskild sakkunskap bl.a. angående renskötselfrågor.

I promemorian anges till en början vissa väsentliga utgångspunkter. Samernas renskötselrätt har ett grundlagsskydd jämförbart med äganderätten, och ingrepp i denna rätt på grund av konventionens bestämmelse får anses som en form av expropriation och behandlas i enlighet härmed bl.a. när det gäller ersättning. Vidare framhålls att det är viktigt att den gränsöverskridande renskötelsen snarast regleras på ett mera ingående sätt och att en översyn därför i första hand bör inrikta sig på att ändra den föreslagna svenska lagen med anledning av konventionen – här kallad konventionslagen – i stället för att förutsätta en tidsödande omförhandling av konventionen. Samtidigt bör en lagstiftning sikta till att mildra de allvarliga konsekvenser en omfördelning av betesmarken innebär för vissa samebyar. Genom förslaget till konventionslag regleras emellertid bara den gränsöverskridande renskötelsen på svenskt område. I fråga om svenska samebyars renskötsel i Norge gäller konventionen och nationell norsk lagstiftning.

Promemorian tar till en början upp en allmän invändning av närmast folkrättsligt slag som framförts vid remissbehandlingen, nämligen att förfarandet vid konventionens tillkomst skulle strida mot samernas rätt till självbestämmande i deras egenskap av urfolk.¹ Framför allt åberopas då att samebyar som berörs av omfördelningen enligt områdesprotokollet inte samtyckt till ingreppet. Uppdraget innebär inte att utreda eventuella brister i omfördelningen. Allmänt kan sägas om protokollets tillkomst, att om man utgår från att ingreppet ska följa expropriationsregler, med åtföljande rätt till ersättning för de berörda samebyarna, förfarandet får anses godtagbart; samerna är inte sämre ställda än andra vid expropriation. Att märka är att ingreppet sker till förmån för andra samer – inte till förmån för exempelvis exploatörer eller andra företag. Eftersom inte enighet förelegat mellan norska och svenska samer om fördelningen av renbetesmarker har det varit nödvändigt att regeringarna gemensamt beslutat i denna fråga för att det alls skulle bli någon reglering av den gränsöverskridande renskötseln.

Härefter behandlas konventionens inverkan på samernas rättigheter i Sverige. Konventionen tar inte ställning till den rätt renskötare på grund av urminnes hävd eller sedvana kan ha till ett renbetesområde och kan inte anses påverka samebyarnas civilrättsliga rätt till området. En omfördelning av betesområdena får ses som ett sådant upphävande på begränsad tid av renskötselrätten som behandlas i 26 § rennäringslagen (RNL). Den förlust av nyttjandet som konventionen i detta fall kan innebära ska ersättas enligt expropriationsregler. När i annat fall konventionen medför att en sameby får avbryta bruket av mark, behöver detta inte hindra att med tiden urminnes hävd eller sedvana kan åberopas, eftersom samebyn i detta fall torde kunna tillgodoräkna sig de norska samernas bruk av området på samma sätt som om det brukats av samebyn själv.

Konventionen bygger på tanken att den som bedriver renskötsel i det andra landet ska ha samma rättigheter och skyldigheter som renskötarna i detta land har enligt den nationella lagstiftningen. Rennäringslagen blir alltså i princip tillämplig på de norska samernas bruk, dock med vissa undantag som anges i konventions-

---

¹ Tidigare har i svensk text använts termen "ursprungsfolk"; numera talas om "urfolk".

lagen. Enligt promemorian får denna ordning godtas. Konventionen innehåller emellertid ett särskilt skydd för den gränsöverskridande renskötelsen mot ingrepp som kan försvåra renskötelsen i området. En regel om detta föreslås bli intagen i konventionslagen, där det tilläggs att om ingreppet trots allt får godtas ersättning ska utgå enligt expropriationsregler. Konventionens system får anses innebära att också äldre domar rörande betesområdena allttjämt gäller, en fråga som diskuterats i flera remissyttranden.

I fråga om jakt och fiske ska på samma sätt som beträffande renbete det norska renbetesdistriktet eller de norska renskötarna inträda i de rättigheter som rennäringslagen ger samebyn och dess medlemmar. Motsvarande ska gälla när svenska samebyar använder renbetesområden i Norge.

Beträffande konventionens betydelse för markägare och innehavare av särskild rätt till renbetesområdet betonas i promemorian att rättsförhållandet till dem inte ändras. Markägarens rättigheter vid en ökad belastning på marken är desamma som om belastningen beror på den svenska samebyns bruk. I promemorian föreslås emellertid en särskild regel om ersättning av staten till sådana intressenter om deras markanvändning väsentligt försvåras, t.ex. genom nya stängselföreskrifter eller genom samarbetsavtal mellan norska och svenska samebyar som ökar bruket av området.

Vid remissbehandlingen har frågan ställts om den omfördelning av betesmarken som konventionen medför motiverats av angelägna allmänna intressen (2 kap. 15 § första stycket regeringsformen; RF). Enligt promemorian får man godta den uppfattning som ligger bakom konventionen, att hänsyn till rennäringen i stort påkallar en sådan ordning. I vart fall måste konventionens reglering av rättsförhållandena anses vara en fördel i jämförelse med det osäkra rättsläge som råder när de bara regleras av Lappkodicillen. Med tanke på detta och på den ersättning som utgår till drabbade samebyar torde också ingreppet få anses som proportionerligt; några omfattande skadeverkningar på samekulturen i stort eller på samernas livsförhållanden kan man inte vänta sig.

Som redan nämnts föreslås i promemorian att ersättning för det ingrepp konventionen innebär ska ges enligt expropriationsregler, vilket innebär att ersättning utgår med 125 procent av den förlust en sameby lider, närmast genom att mista bruket av ett område

under konventionens giltighetstid. Förutsättningen är att samebyn haft renskötselrätt till området på grund av urminnes hävd eller sedvana. Samebyn ska dock inte behöva föra talan vid domstol om ersättning utan kan ansöka om ersättning hos regeringen. I händelse av tvist om ersättningsfrågan får denna avgöras av domstol enligt expropriationsregler. Också i övrigt ska sådana regler tillämpas bl.a. när det gäller rättegångskostnader. Den möjlighet konventionen ger att ingå samarbetsavtal med avvikelse från områdesprotokollet föreslås dock inte påverka ersättningen, närmast på grund av de praktiska komplikationer en sådan bedömning skulle medföra. Ersättning enligt expropriationsregler ska också utgå för skada genom förlängning av konventionens giltighetstid samt när gränsöverskridande renskötselrätt upphävs med stöd av 26 § rennäringslagen, något som kan drabba också den sameby som tidigare haft sedvanerätt till området. I denna del tillgodoses i huvudsak de synpunkter som man från samehåll framfört på konventionslagstiftningens utformning.

Enligt promemorian är förslaget rörande de nya nämnderna – Svensk-norska renbetesnämnden och Svensk-norska överprövningsnämnden – väl anpassat för nämndernas uppgifter och får i stort sett godtas. I promemorian påpekas dock vissa möjliga förenklingar i förfarandet.

I promemorian behandlas också det förslag en samisk arbetsgrupp lagt fram om vissa ändringar i konventionen. På en del väsentliga punkter, framför allt rörande ersättning, instämmer promemorian med arbetsgruppen men föreslår att vissa önskade regler i varje fall till en början i stället ska införas i konventionslagen utan att konventionen ska behöva omförhandlas. I andra avseenden uppfattas arbetsgruppens förslag som inte helt nödvändiga förtydliganden av konventionens regler; de utgör i varje fall inte tillräckliga skäl för en omförhandling av konventionen. Möjligheten framhålls att vissa av de föreslagna reglerna i stället tas in i det förslag till nordisk samekonvention som för närvarande behandlas i överläggningar mellan de svenska, norska och finländska regeringarna.

När man ska avgöra om konventionen ska ratificeras med nuvarande innehåll eller omförhandlas, får man väga mot varandra å ena sidan de fördelar för rennäringen i stort som konventionen kan väntas medföra, å andra sidan – utom kostnaderna för det allmänna

– de nackdelar den kan innebära för vissa samebyar trots generösa ersättningsregler. Detta är delvis en politisk avvägning. I vart fall framstår konventionen som förenlig med samernas egendomsskydd och folkrättsliga principer. Skulle konventionen ratificeras, bör särskilda åtgärder vidtas för att mildra de allvarliga konsekvenser en omfördelning av renbetesmark kan medföra för dessa samebyar, bl.a. genom att man från statens sida verkar för att samarbetsavtal träffas i god tid före ikraftträdandet. I händelse av en omförhandling bör, utöver ändringar i områdesprotokollet, även vissa ändringar i konventionstexten komma i fråga, såsom en regel om att vid intrång i rätt till renskötsel ersättning ska utgå enligt nationella regler om expropriation.

Rörande de ekonomiska konsekvenserna av den föreslagna lagstiftningen hänvisas till en särskild utredning, intagen i bilaga 3 till promemorian.

Avslutningsvis läggs fram ett förslag till konventionslag, jämte författningskommentar. Förslaget innebär vissa ändringar i förhållande till lagförslaget i 2010 års promemoria.

Författningsförslag

Förslag till lag med anledning av konventionen den 7 oktober 2009 mellan Sverige och Norge om gränsöverskridande renskötsel

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Konventionen den 7 oktober 2009 mellan Sverige och Norge om gränsöverskridande renskötsel och därtill hörande bilagor ska, i den mån bestämmelserna avser område i Sverige, gälla som lag här i landet, med undantag för artiklarna 33 och 34 i konventionen.

Bestämmelserna om användningen av områden i det områdesprotokoll som fogats till konventionen tillämpas efter särskilt beslut av regeringen. Bestämmelsen i 49 § områdesprotokollet ska inte gälla som svensk lag.

Konventionen är avfattad på svenska och norska. Konventionen med bilagor har den lydelse som framgår av bilaga 1 till denna lag.

2 § Tillämpning av konventionen och denna lag ska vara förenlig med samernas rättigheter som urfolk enligt folkrättsliga grundsatser.

3 § När norska renbetesdistrikt bedriver gränsöverskridande renskötsel enligt konventionen, gäller rennäringslagen (1971:437) i tillämpliga delar, med undantag för 1, 3–15, 23–24 §§, 28 § andra stycket, 31 § andra stycket, 34–64, 66–82 §§, 94 § 5–8, 95 § 2 och 97 §. Rennäringslagen är inte heller tillämplig om annat anges i konventionen.

Vid tillämpningen av rennäringslagen ska med

- sameby eller medlem i sameby jämföras renbetesdistrikt i Norge eller medlem i sådant renbetesdistrikt.

- betesområde jämställas område som avses med artiklarna 6 och 7 i konventionen,
- renskötselrätt jämställas rätt att bedriva gränsöverskridande renskötsel enligt konventionen,
- rätt till jakt och fiske enligt 25 § jämställas rätt till jakt och fiske enligt konventionen, och
- samebys styrelse jämställas det organ som på motsvarande sätt representerar renbetesdistriktet i Norge.

Omfattar gränsöverskridande renskötsel ett område där koncessionsrenskötsel får bedrivas enligt 85 § rennäringslagen får ett norskt renbetesdistrikt söka tillstånd till sådan renskötsel. Om förutsättningar för tillstånd och renskötselns bedrivande gäller då även 85–89 §§ rennäringslagen.

4 § Regeringen får meddela föreskrifter om skyldighet för en kommun att lämna information till Svensk-norska renbetesnämnden eller Svensk-norska överprövningsnämnden i frågor som rör den gränsöverskridande renskötseln i Sverige.

En muntlig förhandling i Överprövningsnämnden ska vara offentlig, om inte särskilda skäl talar mot detta.

5 § Tillsyn över att behovet av renbete tryggas enligt 48 § i det till konventionen bilagda områdesprotokollet utövas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

6 § Bestämmelserna i skadeståndslagen (1972:207) om skadeståndsansvar för det allmänna tillämpas på motsvarande sätt i fråga om talan om ersättning på grund av beslut av Svensk-norska renbetesnämnden eller Svensk-norska överprövningsnämnden enligt artikel 30 i konventionen.

Regeringen meddelar föreskrifter i fråga om den domstol där en talan som enligt artikel 30 ska föras i Sverige ska väckas.

7 § Om det på grund av denna lag uppkommer skada eller olägenhet för rennäringsen på svenskt område med hänsyn till tidigare rätt till renskötsel har den skadelidande rätt till ersättning av staten efter ansökan till regeringen. Ansökningen ska göras

inom tio år från det denna lag har trätt i kraft. Regeringen meddelar närmare föreskrifter om ansökningsförfarandet.

Rörande ersättning för mistat nyttjande av renbetesområde, rättegång i ersättningsmål och betalning av ersättningen gäller regler i expropriationslagen (1972:719).

När ersättning bestäms enligt andra stycket beaktas inte inverkan av samarbetsavtal som ingås enligt artikel 7 i konventionen.

8 § Om giltighetstiden för konventionen förlängs enligt artikel 34 i konventionen och det genom förlängningen uppkommer skada för rennäringen på svenskt område med hänsyn till en rätt till renskötsel som förelåg innan konventionen trädde i kraft, har den som förorsakats skadan rätt till ersättning av staten efter ansökan till regeringen. Ansökningen ska göras inom tre år från det en ny giltighetsperiod börjat löpa enligt artikel 34 i konventionen. Regeringen meddelar närmare föreskrifter om ansökningsförfarandet.

I fråga om ersättningen tillämpas 7 § andra och tredje stycket.

9 § När en myndighet prövar tillåtligheten av en åtgärd inom ett område där gränsöverskridande renskötsel förekommer ska området om möjligt skyddas mot ingrepp som kan väsentligt försvåra renskötseln eller i vart fall behovet av renbete tryggas på annat sätt. Kan detta inte ske ska ersättning betalas enligt vad som sägs i 28 och 29 §§ rennärlagslagen.

10 § Medför konventionen att pågående markanvändning inom ett berört renbetesområde väsentligt försvåras för fastighetsägaren eller för en innehavare av särskild rätt till fastigheten, ska staten betala ersättning för uppkommen skada. Talan ska väckas vid mark- och miljödomstol inom tio år från det denna lag trätt i kraft.

Denna lag träder i kraft den dag som regeringen bestämmer.

Genom lagen upphävs lagen (1972:114) med anledning av konventionen den 9 februari 1972 mellan Sverige och Norge om renbetning.

1 Inledning

Renskötselrätten i Sverige regleras av rennäringslagen (1971:437; RNL). Enligt 1 § har den som är av samisk härkomst rätt att enligt bestämmelserna i lagen använda mark och vatten till underhåll för sig och sina renar. Rätten tillkommer enligt samma paragraf den samiska befolkningen och grundas på urminnes hävd. Den får utövas av den som är medlem av sameby. Området där renskötsel får bedrivas anges närmare i 3 §; den får ske hela året i vissa områden (huvudsakligen fjällmarker) och vintertid i vissa andra områden, som omfattar större delen av Norrland. För renskötsel finns samebyar med särskilda betesområden. Samebyn ska för medlemmarnas gemensamma bästa ombesörja renskötseln inom byns betesområde (15 §). I lagen anges närmare hur renskötselrätten får utövas.

Renskötselrätten är på detta vis en särskild typ av nyttjanderätt till mark, som i motsats till andra nyttjanderätter inte regleras i jordabalken. Den har vissa särdrag; bl.a. grundas den inte på avtal utan på urminnes hävd och regleras närmare i rennäringslagen (se 1 §), den gäller vidare på obegränsad tid, och den kan inte överlåtas.

Renskötsel förekommer också i stora delar av Norge och följer där liknande, men inte helt samma, regler som i Sverige. Traditionellt har svenska samer använt betesmark på norskt område och norska samer använt mark i Sverige och Finland. Sådan gränsöverskridande renskötsel har sin traktaträttsliga grund i den s.k. Lappkodicillen av 1751, fogad till gränstraktaten mellan länderna, och den har senare närmare reglerats i flera svensk-norska renbeteskonventioner, den senaste av 1972. År 2002 avgav en gemensam svensk-norsk kommission, Renbeteskommissionen, ett betänkande med förslag till en ny konvention. Förhandlingarna om denna kom dock inte att slutföras innan 1972 års konvention

upphörde att gälla år 2005. Det gränsöverskridande renbetet regleras sedan dess enbart av Lappkodicillen. Denna hänvisar här till sedvanan, något som man på norskt håll haft svårt att acceptera; det har åberopats att norska renbetesdistrikt bara i ringa utsträckning kunnat upparbeta sedvanerättsligt bete på svenska områden.

Efter återupptagna förhandlingar uppnådde regeringarna enighet om en konvention som skulle ersätta 1972 års konvention, varvid ett bifogat s.k. områdesprotokoll innebar vissa förändringar i renbetesområdena. Konventionen undertecknades av ländernas jordbruksministrar den 7 oktober 2009 men har ännu inte godkänts av den svenska riksdagen och det norska stortinget. Ett förslag till lagstiftning om riksdagens godkännande lades fram i departementspromemorian Ds 2010:22 Renskötselkonventionen (i fortsättningen kallad 2010 års promemoria). I promemorian föreslogs en lag med anledning av konventionen den 7 oktober 2009 mellan Sverige och Norge om gränsöverskridande renskötsel (konventionslagen). Enligt 1 § skulle konventionen gälla som lag här i landet. Konventionslagen reglerade endast samernas rättigheter på svenskt område; rörande den gränsöverskridande renskötseln i Norge skulle konventionen och norsk nationell lag tillämpas.

Efter remissbehandling, där förslaget mötte åtskillig kritik, tillsattes en samisk arbetsgrupp med representanter för sameing och sameorganisationer i de båda länderna. Arbetsgruppen lade år 2014 fram ett förslag till vissa ändringar i konventionen. Senare har Näringsdepartementet hållit s.k. dialogmöten med representanter för sameorganisationer och samebyar, där också man framfört kritiska synpunkter på konventionslagstiftningen och den rättsliga situationen för samebyarna.

Enligt utredningsuppdraget, som bifogats promemorian (se bilaga 1), ska analyseras en rad frågor, sammanfattningsvis framför allt följande:

- De rättsliga effekterna av konventionens genomförande.
- Grundlagsenligheten i den omfördelning av betesmark som konventionen innebär.
- Reglerna om ersättning av staten för mistat renbete m.m.

- Utformningen av de nämnder – Svensk-norska renbetesnämnden och Svensk-norska överprövningsnämnden – som enligt konventionen ska hantera uppkommande renbetesfrågor.
- De ändringsförslag som den samiska arbetsgruppen lagt fram.
- Eventuellt behov av författningsändringar eller ändringar i konventionen.

Vidare sägs att under arbetet Sveriges folkrättsliga förpliktelser ska beaktas.

Utredningsuppdraget får uppfattas så att det endast gäller rättsförhållandena på svenskt område. Någon analys kommer inte att ske rörande svenska samebyars rättsställning i enligt norsk rätt. Inte heller ingår det i uppdraget att pröva det närmare innehållet av områdesprotokollet; någon ändring av detta kan inte ske utan en omförhandling av konventionen.

I denna promemoria ska de nämnda frågorna tas upp. Först ska emellertid göras en översikt av den föreslagna konventionslagstiftningens innehåll (avsnitt 2) och behandlas en allmän folkrättslig fråga, som framförts från flera håll vid remissbehandlingen och inte gärna kan förbigås: om förfarandet vid lagstiftningens tillkomst är förenligt med samernas självbestämmanderätt i egenskap av urfolk (avsnitt 3).

Redan här bör anges en utgångspunkt för utredningens följande resonemang. Väsentligt är att renskötselrätten har ett egendoms- skydd enligt 2 kap. 15 § regeringsformen, vilket motsvarar skyddet för äganderätten (se NJA 1981 s.1, där Högsta domstolen slog fast detta förhållande). Vad som skyddas är alltså den speciella nyttjanderätt som renskötselrätten utgör. Av 2 kap. 15 § första stycket framgår att ingrepp i rättigheten bara tillåts om det motiveras av angelägna allmänna intressen, och tas rättigheten i anspråk ska full ersättning utgå enligt andra stycket. Av samma bestämmelse framgår att också inskränkningar i en samebys rätt att råda över renskötselrätten ska ersättas, om de innebär att pågående markanvändning avsevärt försvåras på det aktuella området eller annars medför betydande skada. Skillnaden mellan de båda ersättningsfallen är alltså att i det första fallet rättigheten överförs till någon annan, tillfälligt eller definitivt, medan i det andra nyttjanderätten består men inte kan utnyttjas liksom tidigare.

Det står också klart att renskötselrätten omfattas av egendomsskyddet i Europakonventionen och på samma sätt är skyddad av konventionen (se artikel 1 i första tilläggsprotokollet).

Renskötselrätten gäller oberoende av lagstiftning, även om denna preciserar rättens närmare innehåll, och grundas på urminnes hävd (se 1 § RNL) eller i vissa fall på sedvana (jfr NJA 2011 s. 109). När samer på grund av konventionen tvingas avstå från bruket av renbetesmark på grund av ett beslut av det allmänna – den svenska regering som ingått avtal om konventionen – måste detta ses som ett sådant avstående från egendom som behandlas i 2 kap. 15 § första stycket RF, alltså en form av expropriation. Av 2 kap. 15 § andra stycket följer då att full ersättning ska utgå för en sådan särskild rätt som renskötselrätten.

Som framgår av fortsättningen är ett genomgående drag i remisskritiken av 2010 års promemoria att frågan om samernas egendomsskydd och tillämpning av expropriationsregler ägnats alltför liten uppmärksamhet. Invändningar av detta slag har utvecklats bl.a. i remissyttranden av Kungliga Tekniska Högskolan (avdelningen för fastighetsvetenskap), Sveriges advokatsamfund, Sametinget, Svenska Samernas Riksförbund och åtskilliga samebyar.

En annan allmän synpunkt bör också framhållas inledningsvis. Som framgår av uppdraget ska bl.a. diskuteras eventuella ändringar i konventionslagen eller i konventionen. Med tanke på den tid som gått sedan konventionen tillkom och vikten av att rättsläget vid gränsöverskridande renskötsel regleras på ett mera ingående sätt än bara genom Lappkodicillen finns det skäl att i första hand inrikta eventuella ändringsförslag på konventionslagen; i den mån berörda samebyar behöver ytterligare skydd för sina intressen bör detta helst ske genom denna lag. En omförhandling av själva konventionen kan leda till en betydande fördröjning av den lagstiftning som behövs rörande dessa frågor. Som framhållits av bl.a. Sametinget och Svenska Samernas Riksförbund är det angeläget att en konvention snarast bör träda i kraft. Promemorian återkommer i flera sammanhang till denna synpunkt.

Vid remissbehandlingen och i den samiska arbetsgruppens utkast har föreslagits flera regler som särskilt skyddar den gränsöverskridande renskötseln. Allmänt kan sägas att motsvarande synpunkter gör sig gällande beträffande svensk renskötsel över-

huvudtaget. När det inte gäller att uppfylla de folkrättsliga förpliktelser som konventionen innebär bör en lagstiftning snarare ta sikte på mera allmänna regler till renskötselns skydd än att sätta norska samers bruk av svenska betesområden i en särställning. En ledande tanke bakom konventionen är likställighet mellan samer från de båda länderna (se bl.a. avsnitt 4.3 nedan), och denna synpunkt bör präglade också konventionslagstiftningens detaljer.

Som framgått innebär uppdraget inte någon fullständig omprövning av förslaget i 2010 års promemoria. I åtskilliga delar har förslaget lämnats utan egentlig kritik vid remissbehandlingen och i den senare diskussionen, och det saknas då anledning att närmare gå in på promemorians innehåll i det följande.

2 Översikt av den föreslagna konventionslagstiftningen

Konventionen jämte bilagor bifogas denna promemoria som bilaga 3. Den innebär i stora drag följande i nu aktuella delar. Den reglerar gränsöverskridande renskötsel mellan Norge och Sverige, varvid den gäller för sameby eller renskötare i Sverige och för norska renbetesdistrikt eller renskötare i renbetesdistrikt (artikel 1). Dess syfte är att främja och utveckla samarbetet över gränserna så att renbetet utnyttjas på ett sätt som ger en långsiktigt bärkraftig renskötsel; den ska tillämpas så att den inte hindrar att renskötseln anpassas till den allmänna samhällsutvecklingen (artikel 2). Gränsöverskridande renskötsel ska bedrivas i enlighet med de rättigheter och skyldigheter som följer av nationell rätt, om inte annat anges i konventionen (artikel 3). Vid prövning angående tillstånd till en åtgärd rörande område som får användas för gränsöverskridande renskötsel ska tillses att området så långt möjligt skyddas mot ingrepp som påtagligt kan försvåra renskötseln i området; om åtgärden ändå tillåts, ska behovet av renbete tryggas eller, om detta inte är möjligt, ersättning utgå enligt nationell rätt (artikel 4). Nya regler ges om två ständiga svensk-norska organ för prövning av frågor om konventionens tillämpning, Renbetesnämnden och Överprövningsnämnden (artikel 5). Svenska samebyar och norska renbetesdistrikt får använda områden i det andra landet för renskötsel på sätt som anges i det områdesprotokoll som utgör bilaga till konventionen (artikel 6). Sameby och renbetesdistrikt får ingå ett s.k. samarbetsavtal som innebär avvikelser från områdesprotokollet rörande områden där någon av parterna enligt nationell rätt eller konventionen får bedriva renskötsel, dock bara angående de i renskötseln ingående rättigheterna. Sådana avtal får inte innebära

betydande olägenhet för andra berörda intressen. De ska fastställas av Renbetesnämnden för att bli gällande. Konventionens regler gäller i tillämpliga delar sålunda fastställda områden. Om ett avtal upphör ska områdesprotokollet gälla (artikel 7).

De betesområden som anges i områdesprotokollet eller i samarbetsavtal innebär inget ställningstagande eller uttryck för staternas uppfattning om den samiska sedvanerättens omfattning; konventionen påverkar sålunda inte en på sedvana grundad rätt som renskötare från det ena landet har i det andra landet. Prövning av sedvanerättens omfattning begränsas inte av konventionen utan sker på grundval av privaträtten (i Sverige regler om urminnes hävd, i Norge om alders tids bruk). Talan om sedvanerätt i det andra landet utöver vad som anges i områdesprotokollet får föras vid domstol, varvid rättskraftig dom går före konventionen. Berörda renskötare ska ges möjlighet att utnyttja rätten enligt sådan dom, eller om detta inte är möjligt få ekonomisk ersättning enligt nationell rätt (artikel 8.)

I en rad ytterligare artiklar ges regler om vissa särskilda rättigheter för den gränsöverskridande renskötseln (artikel 9 och 10), om organisationen av de omtalade nämnderna (artikel 11–23; se härom närmare avsnitt 7 nedan), om återföring av renar och om överträdelser (artikel 24–28) samt vissa andra särskilda bestämmelser (artikel 29–31). Slutligen anges ikraftträdande och giltighetstid: 30 år från ikraftträdandet med förlängning tio år om den inte sagts upp senast fem år före trettioårstidens utgång och sedan ytterligare förlängning med tio år åt gången om den inte sagts upp senast två år före utgången av löpande tioårsperiod.

I konventionslagen – alltså förslaget i Ds 2010:22 till lag med anledning av konventionen – sägs bl.a. konventionen jämte bilagor – inbegripet områdesprotokollet – ska gälla som lag här i landet (1 §). Rennäringslagen ska, med åtskilliga undantag, tillämpas vid gränsöverskridande renskötsel (2 §; se närmare nedan avsnitt 4.3). Om genom lagen uppkommer skada eller olägenhet för rennäringen på svenskt område med hänsyn till tidigare rätt till renskötsel utgår ersättning från staten, dock inte för skada eller olägenhet till följd av samarbetsavtal enligt artikel 7 i konventionen. Talan ska väckas inom 10 år från lagens ikraftträdande (6 §). Ersättning ska utgå i visst fall också om konventionen förlängs (7 §).

3 Är konventionen förenlig med samernas självbestämmanderätt?

Promemorians bedömning: Trots att inte alla berörda samebyar samtyckt till den tillfälliga omfördelning av renbetesmarker som konventionen innebär får denna anses godtagbar från folkrättslig synpunkt, under förutsättning att ersättning utgår enligt expropriationsregler.

En allmän invändning mot konventionen som framförts vid remissbehandlingen är av folkrättsligt slag. Samerna erkänns som ett urfolk i Sverige, även om vi inte har tillträtt ILO-konventionen om urfolk och stamfolk i självstyrande länder. Bl.a. innehåller FN-konventionen om civila och politiska rättigheter av 1966 bestämmelser om rätt till självbestämmande. Enligt artikel 1 i FN-konventionen har alla folk rätt till självbestämmande och får i kraft av denna rätt fritt bestämma sin politiska ställning och fritt fullfölja sin ekonomiska, sociala och kulturella utveckling. Alla folk får för sina egna ändamål fritt förfoga över sina egna naturrikedomar och naturtillgångar, dock inte till men för förpliktelser som härrör från det internationella ekonomiska samarbetet, som vilar på principen om det gemensamma intresset och den internationella rätten. Ett folk får inte i något fall berövas sina möjligheter till försörjning. Att även ett urfolk som samerna går in under FN-konventionens begrepp ”folk” torde numera vara erkänt.¹ – I sammanhanget kan

---

¹ Se här den ingående diskussionen i utkast till nordisk samekonvention av den 26 oktober 2005, särskilt s. 176 ff och bilaga 2, utredning rörande ekonomiska konsekvenser av konventionen.

också nämnas artikel 26, som förbjuder all form av diskriminering, och artikel 27, som föreskriver rätt för bl.a. etniska minoriteter att odla sin egen kultur.

Här bör också nämnas 2005 års utkast till nordisk samekonvention, där det i artikel 3 under rubriken "Rätt till självbestämmande" sägs: "Samerna har rätt till självbestämmande som ett folk i överensstämmelse med folkrättens regler och bestämmelserna i denna konvention. Så långt det följer av dessa regler och bestämmelser har det samiska folket rätt att själv bestämma om sin ekonomiska, sociala och kulturella utveckling och att för sina egna syften själv förfoga över sina naturtillgångar." En mera konkret regel i frågan är artikel 16, som bl.a. föreskriver förhandlingar med sametinget innan offentlig myndighet fattar beslut i angelägenheter av väsentlig betydelse för samerna. Särskilda regler om förhandlingar rörande beslut om naturresurser finns i artikel 36. – Överläggningar pågår för närvarande mellan de berörda staterna om den slutliga utformningen av nordisk samekonvention.

År 2007 antog FN:s generalförsamling en förklaring om urfolks rättigheter (Declaration on the Rights of Indigenous Peoples). Bl.a. innehåller den följande. Artikel 3 föreskriver att urfolk har rätt till självbestämmande och därför fritt kan "determine their political status and freely pursue their economic, social and cultural development". I artikel 3 talas om rätt till självbestämmande för urfolken bl.a. "in matters relating to their internal and local affairs." I artikel 10 sägs: "Indigenous peoples shall not be forcibly removed from their lands or territories. No relocation shall take place without the free, prior and informed consent of the indigenous peoples concerned and after agreement on just and fair compensation and, where possible, with the option of return." Artikel 26 förklarar att urfolk har rätt till mark och naturresurser som de har "traditionally owned, occupied, or otherwise used or acquired" och att de har rätt "to own, use, develop and control the lands, territories and resources that they possess by reason of traditional ownership or other traditional occupation or use, as well as those which they have otherwise acquired"; staterna ska ge juridiskt erkännande och skydd åt dessa marker och naturresurser. Enligt artikel 27 har urfolk rätt till en rättvis, oberoende, opartisk och öppen process rörande deras markrättigheter och att delta i denna process. I artikel 28 sägs att urfolken har rätt till åter-

ställande eller rättvis och rimlig kompensation för mark och naturresurser som de har traditionellt ägt eller använt och som har blivit "confiscated, taken, occupied, used or damaged" utan deras fria och informerade samtycke; kompensationen kan ske i form av likvärdig mark eller likvärdiga naturresurser eller i pengar. – Sverige har liksom övriga nordiska länder röstat för förklaringen, dock med en röstförklaring där det bl.a. framhålls att enligt den svenska regeringen individuella rättigheter tar över sådana kollektiva rättigheter som anges i förklaringen samt att frågan om samernas självbestämmanderätt inte kan skiljas från frågan om deras landrättigheter; vid en lagstiftning får en avvägning göras mellan intressen hos olika grupper som bebor samma områden i norra Sverige. – Förklaringen om urfolks rättigheter är inte juridiskt bindande och antogs genom omröstning; i vissa delar kan den dock anses ge uttryck för en allt vanligare politisk och folkrättslig syn på urfolksfrågor. Bl.a. har principerna i förklaringen legat bakom förslaget till nordisk samekonvention.²

Synpunkten att samerna själva borde bestämma över sina interna angelägenheter har i svensk rätt kommit till uttryck särskilt genom ändringar i rennäringslagen och i sametingslagen (1992:1433) år 2006. Då överfördes vissa uppgifter som tidigare ankommit på statlig myndighet till Sametinget, bl.a. att besluta om indelning av byområden (7 § RNL). En tanke bakom denna reform var att samerna så långt möjligt skulle ha bestämmanderätt över frågor som rör samiska förhållanden. Syftet var att successivt öka samernas självbestämmande genom att undan för undan ge Sameetinget som myndighet flera uppgifter.³

Under hänvisning till grundsatsen om självbestämmanderätt har nu frågan väckts om det är förenligt med folkrätten att Sverige och Norge träffar överenskommelse som ingriper i samernas rättigheter utan att de berörda samerna samtyckt. Invändningar mot detta förfarande har utvecklats i remissyttranden bl.a. av Diskrimineringsombudsmannen, Sveriges advokatsamfund, Sametinget, Svenska Samernas Riksförbund samt ett flertal samebyar och andra

---

² Se Nordisk samekonvensjon. Utkast fra finsk-norsk-svensk-samisk ekspertgruppe avgitt 26 oktober 2005 s. 181 ff, med redogörelse för den nordiska inställningen under förarbetena till förklaringen, och även NOU 2007:13 s. 188 f.

³ Se prop. 2005/06:86 s. 36 ff.

sameorganisationer. Vid dialogmötena har liknande synpunkter betonats från samernas sida.

Som framgått vid remissbehandlingen av 2010 års promemoria och vid de senare dialogmötena skulle den omfördelning av betesmark som områdesprotokollet innebär medföra stora svårigheter för renskötseln i flera samebyar; det är oklart i vilken utsträckning bristerna kan avhjälpas genom samarbetsavtal. Det ligger emellertid utanför utredningsuppdraget att ta upp frågan om ändringar i områdesprotokollet, något som förutsätter en omförhandling av konventionen. Här kan bara behandlas den principiella frågan om förfarandet vid konventionens tillkomst kan godtas. Den bör bedömas mot bakgrund av konventionens förhistoria och närmare innehåll.

Konventionsförslaget bygger till stor del på det nämnda betänkandet av 2001 av den svensk-norska renbeteskommissionen, som tillsattes år 1997. I kommissionen och i det sakutskott som skulle närmare undersöka de aktuella betesförhållandena ingick flera representanter för svenska och norska samer. Under arbetets gång hördes renskötande samer i stor utsträckning. Kommissionen avgav år 2001 ett enhälligt betänkande, som innebar en viss omfördelning av renbetesområden mellan svenska och norska samer. Vid remissbehandlingen tillstyrktes förslaget av bl.a. det svenska sametinget, som dock betonade vikten att beakta svenska samers sedvanerätt till norska områden vid kommande förhandlingar. En viss detaljkritik förekom från Svenska samers riksförbund och en del samebyar. De norska remissinstanserna – bl.a. Norske Reindriftssamers Landsförbund och det norska Sametinget – var mera uttalat negativa. Efter nya förhandlingar, som under en tid avbröts, nåddes enighet om en ny konvention, som undertecknades den 7 oktober 2009. I den svenska delegationen vid förhandlingarna deltog en representant för Sametinget och en för Svenska Samers Riksförbund. Det framgår av materialet att i samband med de nya förhandlingarna åtskilliga sammanträden hållits med representanter för svenska och norska samer.

Till en början bör framhållas att renskötselkonventionen kan ses som ett utslag av sådant internationellt samarbete som enligt den förut nämnda FN-konventionen kan medföra undantag från urfolkets rätt att fritt förfoga över sina egna naturtillgångar. Det gäller en reglering som enbart berör förhållandet mellan norska och

svenska samer; i vissa fall kommer svenska samebyar att få temporärt avstå från sin mark till förmån för norska samer och omvänt. Förhållandena vid sådan gränsöverskridande renskötsel har fram till år 2005 reglerats av liknande konventioner mellan de båda staterna och av Lappkodicillen, som också bygger på överenskommelse mellan dem. Hade det gällt en näring som även andra svenska och norska medborgare fått utöva, skulle det knappast råda något tvivel om att staterna genom en ny konvention skulle kunna reglera området där näringen skulle få bedrivas. Konventionen skulle få verkan som en expropriation, men om grundlagsreglerna om sådana ingrepp iakttogs skulle inte några invändningar kunna göras mot förfarandet.

En sameby får lika väl som andra juridiska personer räkna med att bli utsatt för expropriation och liknande ingrepp i den utsträckning grundlagen och folkrätten tillåter. Ett längre gående egendomsskydd är inte känt i svensk rätt. Det kan framhållas att artikel 28 i den nämnda förklaringen om urfolks rättigheter förutsätter att expropriation kan ske av urfolkets mark mot ersättning i pengar. Det finns skäl att hävda att samerna i särskilt hög grad skulle vara beroende av sina markrättigheter,⁴ men det saknas stöd för att detta skulle vara ett hinder för expropriation. En annan sak är att samernas ställning som urfolk motiverar att regeringarna vid ett expropriationsbeslut tar särskild hänsyn till skyddet för deras kultur och försörjning; man får skärpa kravet på proportionalitet mellan ingreppets ändamål och dess konsekvenser. Samtidigt medför den omständigheten att ingreppet sker enbart till förmån för andra samer att det inte kan likställas med den oftare diskuterade situationen när urfolkets mark exproprieras för att främst tillgodose andra gruppers eller exploatörers intressen.

Vad som särskilt kritiserats är som sagt att staterna reglerat frågor som inte angår andra än samer utan att alla de berörda samebyarna godkänt överenskommelsen. Uppfattar man ärendet som en expropriation är dock detta förhållande naturligt; expropriation förekommer ju typiskt sett just i sådana fall där en fastighetsägare eller innehavare av särskild rätt inte går med på att

---

⁴ Se om denna fråga Mattias Åhrén, *To What Extent Can Indigenous Territories be Expropriated?* i *Indigenous Rights in Scandinavia* (edited by Christina Allard and Susann Funderud Skogvang, 2015) s. 173 ff.

mark tas i anspråk. Vad som krävs enligt allmänna förvaltningsrättsliga principer är bara att berörda parter får tillfälle att yttra sig.⁵ Som framgått har vidare flera representanter för samerna i de båda länderna – bl.a. för det svenska Sametinget – medverkat vid tillkomsten av konventionen, och samer har i åtskilliga andra sammanhang kunnat framföra önskemål om regleringen av den gränsöverskridande renskötseln, också när det gäller den mera detaljerade fördelningen av betesmark. Det kan dessutom framhållas att någon enighet inte rått mellan svenska och norska samer rörande betesrätten vid den gränsöverskridande renskötseln. Staterna har sökt åstadkomma en lämplig och juridiskt hållbar kompromiss mellan stridiga intressen. Att även andra än samer medverkat när denna kompromiss har uppnåtts kan inte gärna anses som ett brott mot principen om urfolks självbestämmanderätt, lika litet som om tvisten avgjorts av en domstol utan dominerande samiskt inslag. Om varje svensk sameby och varje norskt renbetesdistrikt skulle ha samtyckt till fördelningen av renbetesmark skulle en renskötselkonvention inte kunnat åstadkommas inom överskådlig tid.

Enligt den kompromiss som konventionen inneburit har vidare de berörda samebyarna, renbetesdistrikten och renskötarna fått möjlighet att genom överenskommelser avvika från den fördelning av betesområden som områdesprotokollet föreskriver. Det innebär att samer från båda länderna har möjlighet att rätta till konventionens bestämmelser förutsatt att de kan uppnå enighet om ändringen. I annat fall återstår möjligheten att gå till domstol. Som nämnt innehåller konventionen en uttrycklig regel om att den inte påverkar de på sedvana grundade rättigheter som renskötare från det ena landet har i det andra landet (artikel 8).

Resultatet blir att förfarandet haft sådana syften och gett samerna ett sådant inflytande att det måste anses godtagbart också från folkrättslig synpunkt, oavsett hur man närmare vill tolka principen om urfolks självbestämmanderätt. Som framgått bygger emellertid denna slutsats till en del på att den omfördelning av mark som sker genom konventionen är att jämställa med en expropriation och följaktligen också ger berörda enskilda det skydd som grundlagen föreskriver. Det gäller både kravet på att ingreppet

---

⁵ Se Anders Dahlsjö, Magnus Hermansson & Eije Sjödin, Expropriationslagen. En kommentar s. 152 f.

ska motiveras av angelägna allmänna intressen och kravet att full ersättning ska utgå till samer som berövas renbetesmark genom konventionen. Detta torde också vara en förutsättning för att omfördelningen ska vara godtagbar från folkrättslig synpunkt; i annat fall skulle samerna framstå som diskriminerade. I det följande ska konventionslagstiftningen granskas från sådana synpunkter (se avsnitt 5 och 6.1 nedan).

Enligt det sagda får bestämmelserna om omfördelning av mark i områdesprotokollet jämföras med expropriation. Bl.a. Sveriges Advokatsamfund har satt i fråga om grundlagens formella krav för ett expropriationsbeslut är uppfyllt. Enligt regeringsformen kan inte beslut om expropriation fattas av riksdagen (se 12 kap. 3 § RF).⁶ I konventionslagen bör därför föreskrivas att områdesprotokollets bestämmelser om användning av områden gäller efter beslut av regeringen (se 1 § i promemorians förslag).

Några ord kan här tilläggas om en alternativ lösning som inte synes ha aktualiserats vid diskussionen om 2010 års promemoria men skulle stämma ganska väl med den argumentation som förs från vissa samebyars sida. Det kunde sägas att en konsekvent tillämpning av tanken bakom 2006 års lagstiftning skulle innebära att själva beslutet om fördelning av betesområden skulle fattas av en samisk instans: liksom Sametinget får bestämma om svenska samebyars betesområden, skulle en internationell samisk myndighet få bestämma i tvister om betesområden mellan svenska och norska samer. Man kunde t.ex. låta den föreslagna Överprövningsnämnden, med en ordförande från ett tredje land – lämpligen Finland – ta ställning till fördelningsfrågan eller i vart fall fungera som besvärinstans vid överklagande av områdesprotokollet. En sådan ordning skulle kanske lättare godtas av samebyar som anser sig orättvist behandlade genom konventionen. Den skulle emellertid förutsätta en tidsödande och ganska ingripande omförhandling av konventionen.

---

⁶ Jfr Thomas Bull och Fredrik Sterzel, Regeringsformen. En kommentar (2010) s. 285 f.

4 Konventionens inverkan på samernas rättigheter

Promemorians förslag: I konventionslagen tas in en regel om särskilt skydd för den gränsöverskridande renskötelsen mot ingrepp som kan försvåra renskötelsen i området, varvid bör tilläggas att om ingreppet trots allt får godtas ersättning ska utgå enligt expropriationsregler. En särskild regel införs om ersättning av staten till markägare och innehavare av särskild rätt till renbetesområdet, om deras markanvändning väsentligt försvåras till följd av konventionen.

Promemorians bedömning: Enligt konventionen påverkar dess reglering inte den rätt samebyar på grund av urminnes hävd eller sedvana har till ett renbetesområde. En omfördelning av betesområdena får ses som ett sådant upphävande på begränsad tid av renskötselrätten som behandlas i 26 § rennäringslagen, varvid ersättning ska utgå enligt expropriationsregler. När i annat fall konventionen medför att en sameby får avbryta bruket av mark, behöver detta inte hindra att med tiden urminnes hävd eller sedvana kan återopas, eftersom samebyn i detta fall torde kunna tillgodoräkna sig de norska samernas bruk av området. Enligt konventionen ska den som bedriver renskötsel i det andra landet ha samma rättigheter och skyldigheter som renskötarna i detta land har enligt den nationella lagstiftningen. Det medför att rennäringslagen blir i princip tillämplig på de norska samernas bruk, dock med vissa undantag som anges i konventionslagen. Konventionens system får anses innebära att också äldre domar rörande betesområdena alltjämt gäller. Konventionen ändrar inte rättsförhållandet till markägare och innehavare av särskild rätt till renbetesområdet.

4.1 Allmänt

Uppdraget innebär som nämnt att analysera de rättsliga konsekvenserna av de förändringar som konventionen medför beträffande svenska samers betesområden: i vad mån påverkas samernas civila rättigheter, och hur förhåller sig konventionens ordning till regleringen i rennäringslagen, gällande regler om jakt- och fiskerätt och giltigheten av äldre domar? Vad som närmast ska behandlas är situationen där ett renbetesområde som tidigare brukats av en sameby enligt områdesprotokollet ska övertas av norska samebyar. Diskussionen avser alltså enbart samers rättigheter på svenskt område.

Ett grundläggande förhållande när det gäller konventionens inverkan är som nämnt att renskötselrätten har ett grundlagsskydd av samma slag som äganderätten (se 1 ovan). Detta blir tillämpligt när svenska samebyar nödgas avstå bruket av ett renbetesområde till norska samebyar. Konventionens verkan på samebyarnas rätt bör bedömas mot denna bakgrund.

4.2 Verkan på samernas sedvanerätt m.m.

I konventionen har man sökt lösa problemet med konventionens inverkan på nuvarande betesrätt genom bestämmelsen i artikel 8, att de betesområden som anges i områdesprotokoll eller samarbetsavtal inte innebär något ställningstagande eller uttryck för staternas uppfattning om sedvanerättens omfattning, något som skulle innebära att konventionen inte påverkar en på sedvana grundad rätt till renbete i det andra landet. Prövningen av frågor om sedvanerättens omfattning ska därför inte begränsas av konventionen utan ske på grundval av privaträtten, för Sveriges del framför allt av regler om urminnes hävd. Innebörden av dessa uttalanden får anses vara, att också den renskötselrätt som svenska samebyar och samebyar på grund av RNL har på svenskt område består trots konventionen, medan nyttjandet av vissa områden överförs till norska samebyar under den tid konventionen gäller – alltså inte definitivt. Ingreppet kan ses som ett sådant upphävande av

renskötselrätten under begränsad tid som regleras i 26 § RNL. Förutsättningen för ett upphävande ska visserligen vara att området behövs för ändamål som avses i 2 kap. expropriationslagen, något som inte gäller för ingrepp enligt konventionen,⁸ men ett liknande allmänt intresse får anses ligga bakom (se vidare avsnitt 5 nedan). Som framgår av fortsättningen (avsnitt 6.1) får de svenska samerna enligt grundlagen anses berättigade till ersättning enligt expropriationsregler för den förlust ingreppet innebär.

Vad åter gäller betesområden som tidigare faktiskt brukats av en svensk sameby eller ett norskt renbetesdistrikt utan att urminnes hävd eller sedvanerätt till området kan visas – bruket framstår kanske inte som tillräckligt långvarigt – berör inte konventionen rättsverkningarna av områdesprotokollet. Situationen torde för Sveriges del kunna bli aktuell särskilt i fråga om vinterbetesland, där ju renskötselrätt förutsätter att renskötsel ”av ålder bedrivs vissa tider av året” (3 § RNL). Genom konventionen kan en samebys bruk avbrytas under den tid konventionen gäller. Detta kan såtillvida synas innebära en rättsförlust som att avbrottet skulle påverka möjligheten att återropa en sedvanerättslig grund för renskötselrätten. Även om tillfälliga avbrott inte lär hindra att urminnes hävd eller sedvana uppkommer, kan ett uppehåll på minst 30 år göra det svårt att påstå ett förvärv på sådan grund.⁹ Man kan emellertid göra gällande att de norska samer som temporärt övertar bruket skulle kunna identifieras med de svenska i fråga om kravet på en fortgående användning av marken. När det gäller bruk av svenska samer har samer från olika samebyar ansetts kunna medverka till att sedvanerätt till vinterbetesmark upparbetas och vidmakthålls i förhållande till markägaren (se NJA 2011 s. 109, särskilt s. 230). Det saknas anledning att se annorlunda på förvärv genom urminnes hävd. Detta stämmer också väl med det kollektiva synsätt som framträder i RNL:s regel att renskötselrätten tillkommer den samiska befolkningen (se 1 §). En motsvarande identifikation vid gränsöverskridande renskötsel vinner också stöd av vissa huvudprinciper i konventionen – närmast att den inte ska påverka de sedvanemässiga rättigheterna till renbete (jfr artikel 8

⁸ Möjligen kunde regeln i 2 kap. 10 § om behov av utrymme för verksamhet av väsentlig betydelse för viss befolkningsgrupp kunna ha sitt intresse, men där talas om utrymme för anläggning av visst slag, och det passar ju inte in på utvidgningen av renbetesområden.

⁹ Jfr om kravet på kontinuerligt bruk Bengtsson, Samerätt (2004) s. 84 ff med hänvisning.

första stycket) och att den gränsöverskridande renskötelsen i princip ska bedrivas i enlighet med de rättigheter och skyldigheter som följer av nationell rätt i det land där renskötelsen utövas (artikel 3). De norska samerna skulle på detta vis temporärt inträda i den svenska samebyns ställe, och deras bruk skulle tillgodoräknas samebyn i förhållande till markägaren.

Med denna bedömning kommer inte heller samebyns civilrättsliga rättigheter till de nu berörda områdena att påverkas på annat sätt än att samebyn får tills vidare avstå från det faktiska nyttjandet.

Vad angår konventionens verkan svenska samebyar emellan bestäms byområdena i sista hand av Sametinget efter lämplighetsöverväganden (se 7 § RNL).¹⁰ Den gränsöverskridande renskötelsen påverkar inte byområdena. Inte heller i detta avseende får konventionen någon direkt inverkan på samebyns rättigheter.

Det är tänkbart att konventionen kan påverka enskilda renskötarens ställning. Vissa regler i RNL ger medlemmar i sameby särskilda rättigheter vid användning av marken; se bl.a. 16 § om uppförande av mindre byggnad m.m., 17 och 18 §§ om rätt till virke, 19 § om rätt till bränsle och 25 § om rätt till jakt och fiske. Rörande konventionens betydelse för dessa medlemmar torde detsamma kunna sägas som om samebyn. Medlemmarna får, liksom samebyn, under konventionens giltighetstid avstå från sina rättigheter på det aktuella området samtidigt med att samebyns bruk upphör. Rättigheterna är i sådan grad sammankopplade med samebyns bruk av marken att de inte gärna kan fortsätta att utövas medan konventionen gäller. I den mån medlemmarna personligen lider skada på detta vis kan de liksom samebyn vara berättigade till ersättning (se avsnitt 6.1 nedan). På motsvarande sätt torde svenska samer inträda i norska samers rättigheter när de använder renbetesområden i Norge enligt konventionens regler.

Frånsett själva rätten att bruka marken lär konventionen alltså i princip inte ändra samebyns eller renskötarnas markrättigheter. Att kräva domstolstalan för att få rättigheterna fastslagna utgör dock en betydande nackdel i praktiken. Promemorian återkommer till detta (avsnitt 6.1 nedan).

---

¹⁰ Jfr om bedömningen prop. 2005/06:86 s. 42 f.

4.3 Tillämpningen av rennäringslagen och Lappkodicillen

Enligt uppdraget ska vidare analyseras konventionens effekt på svensk lagstiftning, särskilt hur regleringen i RNL förhåller sig till renskötsel som utövas med stöd av Lappkodicillen och konventionen (områdesprotokollet) i konventionsområdet.

Utgångsläget är alltså för närvarande att Lappkodicillen tillämpas i fråga om den gränsöverskridande renskötseln. Kodicillens bestämmelser är här tämligen kortfattade. Den bygger på att "ingen Lapp må hädanefter äga Skatte- eller Städjeland uti mera än ett Rike" (§ 2), och reglerar sedan den gränsöverskridande renskötseln på följande sätt i § 10: "Aldenstunde Lapparne behöfwa Bägge Rikens Land, skall det dem efter gammal sedwane wara tillåtit höst och wår att flytta med deras Rhenhjordar öfwer Gränssen in uti ett annat Rike och hädaneffter såsom tillförene lika med Landets undersåtare, undantagande på sådane ställen, som här nedanföre anföres, få betjena sig af Land och strand till underhåld för deras djur och sig sjelfwa, då de wänligen skola emottagas, beskyddas och hjälpas till rätta, äfwen uti Krigstider, hwilka uti Lappwäsendet aldeles ingen förändring skola göra, och aldraminst skola de främmande Lapparna warda exponerade för plundring eller något slags twång eller öfwerwåld som krigstiderna medbringa, utan altid blifwa såsom egne undersåtare ansedde och handterade hwilken sida de då sig såsom främmande". De undantag som antyds, bl.a. vissa områden som delvis fridlysts från jakt och fiske, saknar här intresse.

Lappkodicillen innebär alltså en allmänt hållen reglering av den gränsöverskridande renskötseln, varvid i princip samma regler skulle gälla som för samerna i det egna landet. Tydligt ska RNL för närvarande tillämpas på både norsk och svensk renskötsel i Sverige, fast vissa regler beträffande samebyar inte passar särskilt väl när det gäller norska renbetesdistrikt och omvänt. Några paragrafer i lagen är inte undantagna som enligt den föreslagna konventionslagstiftningen (jfr nedan). Det är oklart om detta medfört några praktiska problem. Beträffande omfattningen av renskötseln i det andra landet hänvisas till gammal sedvana. Hur denna förhåller sig till de nuvarande faktiska renbetesförhållandena är svårt att konstatera, trots den ingående utredning som särskilt

Renbeteskommissionen gjort. Enligt uppgift är norska sedvanemarkar i Sverige betydligt mindre omfattande än svenska sedvanemarkar i Norge; någon närmare utredning om detta föreligger dock inte utöver vad som framgår av områdesprotokollet. Det står i varje fall klart att detta protokoll beträffande vissa områden avviker från vad som sedvanerättligt gäller.

I artikel 3 i konventionen sägs att den gränsöverskridande renskötseln ska bedrivas i enlighet med de rättigheter och skyldigheter som följer av nationell rätt i det land där renskötseln bedrivs, såvida inte annat anges i konventionen. Sålunda stämmer konventionen med en huvudprincip i Lappkodicillen. Bestämmelsen har ansetts inte vara av den karaktären att den ska utgöra svensk lag och föreslås därför bli undantagen från tillämpning i Sverige (se 1 § konventionslagen och Ds 2010:22 s. 117). Enligt 2010 års promemoria skulle det vara för svårt att överblicka konsekvenserna för regelsystemet om bestämmelsen hade lagfästas (Ds 2010:22 s. 39 f). Ståndpunkten ska senare diskuteras (avsnitt 4.9 nedan). I vart fall anger paragrafen den allmänna grundtanke som också konventionen bygger på.

Samma tanke framträder i konventionslagens reglering. I 2 § föreskrivs att RNL ska gälla för gränsöverskridande renskötsel med undantag av vissa bestämmelser. Lagen ska sålunda tillämpas beträffande de särskilda befogenheter för sameby och dess medlemmar som anges i 16–22 §§ (uppförande av stängsel, vissa anläggningar, vissa mindre byggnader och visst skogsfång), vidare rörande rätt till jakt och fiske i 25 §, ersättningsrätt i 26 §, 27 §, 28 § första stycket och 29 §, om åtgärder till olägenhet för renskötseln i 30 §, om begränsad upplåtelse i 31 § första stycket och 32–34 §§, om hänsyn till andra intressen och till miljön i 65 och 65 a §§, om omärkt ren i 84 § samt om ansvar, skadestånd och besvär m.m. i 94–102 §§ med vissa nedan angivna undantag (se 2 § första stycket konventionslagen). – Vid tillämpning av RNL ska med sameby och samebymedlem jämföras norskt renbetesdistrikt respektive medlem i sådant distrikt, med betesområde sådant område som avses i artikel 6 och 7 i konventionen, med renskötselrätt rätt att bedriva gränsöverskridande renskötselrätt enligt konventionen, med jakt och fiske enligt 25 § RNL rätt till jakt och fiske enligt konventionen och med samebys styrelse det organ som på motsvarande sätt representerar renbetesdistriktet i Norge.

Slutligen föreskrivs att om rätten att bedriva gränsöverskridande renskötsel upphör, ersättning enligt 28 § första stycket RNL ska tillfalla det renbetesdistrikt i Norge som berörs av upphävandet.

Däremot undantas enligt 2 § den grundläggande regeln om renskötselrätt i 1 § RNL, vidare reglerna om renskötselområdet m.m. i 3–8 §§, om sameby i 9–14 §§, om renbete i 15 §, om flyttning i 23 och 24 §§, om fördelning av ersättning mellan sameby och samefonden i 28 § andra stycket, om samebys rätt till vederlagsfri upplåtelse av jakt och fiske till husbehov i 31 § andra stycket, om samebys förvaltning m.m. i 35–64 §§, om renarnas skötsel och renmärkning i 66–82 §§, om koncessionsrenskötsel i 85–89 §§, om bötesstraff i vissa fall (94 § 5–8 p. och 95 § 2 p.) och om överklagande av bystämmebeslut i 97 §. De flesta av dessa bestämmelser saknar betydelse vid gränsöverskridande renskötsel eller ska ersättas av regler i konventionen eller i konventionslagen. Utöver vad som framgår av själva konventionstexten kan nämnas, att enligt 2 § i områdesprotokollet sameby och renbetesdistrikt som har rätt till bete i ett område i det andra landet har rätt att flytta till och från området efter anmälan till berörda samebyar och renbetesdistrikt; vid oenighet om flyttväg avgörs frågan av Renbetesnämnden. Bestämmelsen ersätter reglerna om flyttvägar i 23 och 24 §§ RNL.

Det kan anmärkas att enligt artikel 7 i konventionen ett sådant samarbetsavtal som kan innebära avvikelse från områdesprotokollet endast får omfatta i renskötelsen ingående rättigheter och bara gälla områden där minst en av avtalsparterna enligt nationell lagstiftning eller enligt konventionen har rätt att bedriva renskötsel. Den angivna ordningen kan på detta vis inte förändras genom ett sådant avtal, fränsett att renskötsel enligt samma regler kan utövas även på annan mark än vad områdesprotokollet stadgar.

Konventionen liksom 2010 års promemoria bygger alltså på tanken att den som bedriver renskötsel i det andra landet i princip ska ha samma rättigheter och skyldigheter som det landets renskötare har enligt den nationella lagstiftningen, varvid man så långt om möjligt ska undanröja de administrativa hinder som riksgränsen innebär för en gränsöverskridande renskötsel (Ds 2010:22 s. 39).

Den ordning som konventionslagen föreskriver är ganska svåröverskådlig. Vid remissbehandlingen har emellertid inte några

särskilda invändningar riktats mot den föreslagna bestämmningen av RNL:s tillämpningsområde. Däremot har uttalats allmänna farhågor för att situationer kan uppkomma där konkurrens mellan konventionslagstiftningen och RNL förekommer och att problem kan visa sig där det samtidigt bedrivs renskötsel enligt RNL och gränsöverskridande renskötsel. Man har talat om en risk för dubbel belastning på områden där båda regelsystemen gäller.

Någon situation där detta skulle förekomma är dock svår att finna. Som framgått innebär konventionslagstiftningen att vissa regler i RNL ska ersättas av bestämmelser i konventionen och konventionslagen. Meningen är att antingen RNL eller konventionslagstiftningen ska gälla på ett område. I så fall uppkommer ingen konkurrens mellan regelsystemen, och det blir inte fråga om någon dubbel belastning; intetdera rättssystemet innebär att en sameby och ett renbetesdistrikt samtidigt ska kunna utöva renskötselrätt på samma område. En annan sak är att genom samarbetsavtal ett område kan belastas av både svensk och norsk renskötsel, men detta får accepteras om man på så sätt kan finna praktiska lösningar i det särskilda fallet.

Som förut framhållits är en naturlig tillämpning av principen om likställighet mellan samer från de båda länderna att när norska samer enligt områdesprotokollet övertar nyttjandet av ett betesområde där en sameby haft renskötselrätt de inträder i de rättigheter som samebyn och dess medlemmar haft under den tid konventionen gäller. En sådan regel stämmer väl med tankegångarna bakom både Lappkodicillen och den föreslagna konventionen. På detta vis undviker man de oklarheter som kan uppkomma om flera skulle samtidigt ha rättigheter till samma mark som ingår i renskötselrätten. I fortsättningen förordas en lösning av detta slag i olika situationer där konventionslagstiftningen inte ger klart besked. – Som nämnt får däremot den svenska samebyn anses behålla den civilrättsliga, på urminnes hävd eller sedvana grundade rätten till området även under konventionens giltighetstid. I den mån det mistade bruket av området innebär skada för de svenska samebyarna eller deras medlemmar bör de ha rätt till ersättning (se närmare avsnitt 6.1 nedan).

I alla händelser synes de invändningar som framförts om risken för konkurrerande regelsystem på detta vis sakna fog. Inte heller i övrigt ger den avgränsning av RNL som föreslagits i 2010 års

promemoria anledning till några erinringar (se dock om koncessionsrenskötsel avsnitt 4.5 nedan). De undantag från RNL som angetts ter sig i allmänhet välmotiverade, även om en del är så självskrivna att de knappast hade behövt nämnas.

4.4 Ingrepp i renskötselrätten

Ett särskilt problem utgör artikel 4 i konventionen om möjligheten till ingrepp i den gränsöverskridande renskötseln. I artikeln föreskrivs att nationell myndighet som prövar om en åtgärd ska tillåtas inom ett område berört av konventionen ska se till att området så långt möjligt skyddas mot ingrepp som påtagligt kan försvåra renskötseln i området; tillåts ändå en sådan åtgärd ska landet se till att behovet av renbete tryggas eller om detta inte är möjligt utge ekonomisk ersättning i enlighet med nationell rätt. Regleringen kräver inte som 2 kap. 15 § första stycket regeringsformen uttryckligen att angelägna allmänna intressen ska motivera ett ingrepp. Den intresseavvägning som föreskrivs rörande ingreppet säger inget om styrkan av de allmänna intressen som fordras. I stället talas om att behovet av renbete ska tryggas, utan att det anges hur detta ska gå till.

Någon motsvarande regel finns inte i svensk expropriationslagstiftning, där det bara blir fråga om kompensation i pengar vid ingrepp. (Se däremot regler i miljöbalken om kompensation in natura, särskilt 7 kap. 29 § första stycket 2 p. och 16 kap. 9 § första stycket 3 p.) Regeln att i sista hand ersättning ska utges hänvisar däremot till nationell rätt utan närmare precisering. Om man antar att exempelvis tillstånd för mineralbrytning söks i ett svenskt område där gränsöverskridande renskötsel förekommer, skulle på detta vis skyddet konstrueras något annorlunda än när en svensk sameby drabbas. Att döma av konventionstexten behöver allmänintresset av åtgärden inte vara så starkt, men i gengäld ska man söka finna lika goda områden för renskötsel någon annanstans – något som dock torde bli svårt om man inte vill inskränka betesrätten för samebyar i närheten. Enligt 2010 års promemoria hindrar inte artikel 4 beslut om expropriation och rådighetsinskränkningar enligt svensk lag; meningen är att säkerställa att det särskilda rennäringensintresset enligt konventionen beaktas vid olika

tillåtlighetsprövningar (jfr Ds 2010:22 s. 48 f). Skälet för att den gränsöverskridande renskötseln särbehandlas på detta sätt är tydligen att detta intresse ansetts väga särskilt tungt. En sådan intresseavvägning blir aktuell särskilt vid exploatering av renskötselmark för olika ändamål.¹¹

Konventionen innebär på detta vis åtminstone formellt ett starkare skydd för den gränsöverskridande renskötseln än för annan renskötsel.¹² Även om det kunde synas naturligt med enhetliga bestämmelser för rennäringen på svenskt område, får denna olikhet accepteras. Artikel 4 bör alltså tillämpas i Sverige. I 2010 års promemoria har detta kommit till uttryck genom konventionslagens allmänna hänvisning till konventionen. Emellertid behövs också en regel som anger hur ersättning för dessa ingrepp bestäms; artikel 4 hänvisar här bara till nationell rätt, vilket inte klargör i vad mån expropriationsregler ska gälla. Som framgår av det följande (avsnitt 6.2) bör här tillämpas RNL:s bestämmelser om ersättning vid renskötselrättens upphävande, vilka hänvisar just till expropriationslagens regler. Närmast för att förtydliga rättsläget tas därför i promemorians lagförslag in en särskild paragraf som väsentligen motsvarar artikel 4, med följande lydelse.

När en myndighet prövar tillåtligheten av en åtgärd inom ett område där gränsöverskridande renskötsel förekommer ska området om möjligt skyddas mot ingrepp som kan väsentligt försvåra renskötseln eller i vart fall behovet av renbete tryggas på annat sätt. Kan detta inte ske ska ersättning betalas till den sameby eller det renbetesdistrikt som berörs av ingreppet enligt vad som sägs i 26–29 §§ rennäringslagen.

När en myndighet prövar tillåtligheten av en åtgärd inom ett område där gränsöverskridande renskötsel förekommer ska området om möjligt skyddas mot ingrepp som kan väsentligt försvåra renskötseln eller i vart fall behovet av renbete tryggas på annat sätt. Kan detta inte ske ska ersättning betalas till den sameby

---

¹¹ Ett exempel som nämnts vid ett dialogmöte är en planerad kvartsgruva vid Nasafjäll på norska sidan av gränsen.

¹² Som framhållits i 2010 års promemoria (s. 62 f) torde dock möjligheten att kompensera förlorat renbetesområde med annan mark vara begränsad; i praktiken kan compensationen antas ske i pengar.

eller det renbetesdistrikt som berörs av ingreppet enligt vad som sägs i 26–29 §§ rennäringslagen.¹³

4.5 Koncessionsrenskötsel

Med koncessionsrenskötsel menas den renskötsel som med särskilt tillstånd (koncession) får bedrivas i Norrbottens län nedanför lappmarksgränsen inom område där renskötsel av ålder förekommer under hela året, (se närmare 5 § och 85–89 §§ RNL). Här gäller alltså inte den begränsning till länets lappmarker som framgår av 3 § 1 p. Renskötseln får bedrivas också med s.k. skötesrenar som kan tillhöra ägare och brukare av jordbruksfastigheter inom koncessionsområdet.

Enligt konventionen ska den gränsöverskridande renskötseln beröra också vissa sådana områden. Den föreslagna konventionslagen gör emellertid i 2 § undantag bl.a. för bestämmelserna om koncessionsrenskötsel, vilka inte skulle tillämpas i sammanhanget. I motiven sägs att syftet med artikel 3 i konventionen, som föreskriver att nationell rätt ska reglera den gränsöverskridande renskötseln, inte är att den som bedriver sådan renskötsel ska kunna ansöka om koncessionsrenskötsel enligt RNL i de aktuella områdena, utan renskötseln ska utövas i enlighet med konventionens och områdesprotokollets bestämmelser, om inte annat följer av ett träffat samarbetsavtal.¹⁴ Lantbrukarnas riksförbund (LRF) och Skogsägarnas Inlandsråd (Skogsägarna) har invänt att detta innebär ett avsteg från den grundläggande principen i artikel 3 och inskränker markägarnas möjligheter att inneha skötesrenar; samtidigt skulle förhållandet mellan rennäring och skogs- och jordbruk kompliceras inom ett område där samverkan fungerar väl.

Tillstånd till koncessionsrenskötsel förutsätter en särskild prövning bl.a. av renskötselns nytta för orten och sökandens

---

¹³ I paragrafen talas, liksom i den norska konventionstexten ("vesentlig"), om att ingreppet ska "väsentligt" försvåra renskötseln – ett vanligare uttryck än "påtagligt", som används i konventionstexten. Regeln blir ju främst tillämplig på den norska gränsöverskridande renskötseln.

¹⁴ Se Ds 2010:22 s. 76 f.

lämplighet (se 85 § andra stycket RNL). Med hänsyn härtill kan inte gärna det norska renbetesdistriktet utan vidare inträda i koncessionshavarens ställe. Däremot bör inget hindra att norska samer söker koncession för renskötsel på området i fråga, om de någon gång har intresse för detta, t.ex. om de vill bedriva renskötsel med skötesrenar som tillhör andra. Renbetesdistriktet bör då få motsvarande rättigheter som en koncessionssameby. Länsstyrelsen kan sedan pröva under vilka villkor den gränsöverskridande renskötseln ska bedrivas på området (jfr 88 § RNL). Regler med detta innehåll bör införas i konventionslagen. En sameby som genom konventionen går miste om rätt till koncessionsrenskötsel får anses berättigad till ersättning för sin skada enligt expropriationsregler (se avsnitt 6.1 nedan). Att märka är att koncession kan meddelas för högst tio år (85 § RNL).

Koncessionsrenskötsel kan förekomma även inom områden där andra samebyar har vinterbetesmarker. Här gäller alltså en dubbel betesrätt, varvid dock länsstyrelsen har möjlighet att genom villkor i koncessionen bestämma att koncessionshavaren inte får använda området vintertid.¹⁵ Liksom annars kommer inte konventionen att rubba sådana samebyars renskötselrätt. Om de ändå lider skada genom gränsöverskridande renskötsel på området, är de berättigade till ersättning (avsnitt 6.2 nedan)

Vad som nu sagts innebär att något undantag i konventionslagen inte bör göras för 85–89 §§ RNL.

4.6 Betestider

Enligt Ds 2010:32 ska bestämmelserna om betestider i 3 § RNL inte tillämpas vid gränsöverskridande renskötsel; i stället ska områdesprotokollet gälla, varvid dock Renbetesnämnden kan besluta om andra tider (artikel 13). Det finns också möjligheter att genom samarbetsavtal reglera betestiderna på avvikande sätt. På detta sätt bör kunna lösas vissa problem som de nya betestiderna kan medföra för en del samebyar i Jämtland.¹⁶

¹⁵ Se SOU 2006:14 s. 407 (där det dock framhållits att vissa oklarheter föreligger beträffande fjäll- och skogssamebyarnas vinterbetesområden), jfr även SOU 2001:101 s. 328.

¹⁶ Länsstyrelsen i Jämtlands län har här särskilt framhållit de problem som tiderna för vinterbetet skulle medföra för Handölsdalens sameby.

Länsstyrelsen i Norrbottens län har framhållit att 3 § RNL bör reglera betestider också för norska samer som utnyttjar rätten till gränsöverskridande renbete, något som skulle stämma med den nämnda principen om likställighet mellan svenska och norska samer. Med tanke på de möjligheter som finns att rätta till olägenheter som kan uppkomma genom konventionens föreskrifter synes det dock inte behövt att på denna punkt gå ifrån den reglering man kommit fram till vid arbetet på konventionen.

4.7 Giltigheten av äldre domar

Vid remissbehandlingen har framhållits bl.a. av Sveriges advokatsamfund, Sametinget och Svenska Samernas Riksförbund att konventionslagstiftningen inte säger något om giltigheten av äldre domar rörande rätten till betesområden. Frågan har också aktualiserats vid de förut omtalade dialogmötena, där vissa samebyar framhållit att norska myndigheter inte respekterat den bruksrätt till viss mark som norska Høyesterett konstaterat i ett avgörande refererat i Norsk retstidende 1968 s. 429 (Altevatndomen). Enligt domstolen hade samerna i området i fråga från historisk tid etablerat ett bruk som enligt vanliga rättsgrundsatsar berättigade till ersättning vid expropriation. Vid tillkomsten av 1972 års konvention betonades – i den svenska propositionen – att rättigheter av privaträttslig natur inte påverkades av konventionen.¹⁷ En uttrycklig regel om detta förekom i den tidigare konventionen av 1919 om flyttlapparnas rätt till renbetning (203 §).

Som framgår av artikel 8 i 2009 års konvention avser områdesprotokollet inte att ta ställning till frågan om omfattningen av samernas sedvanerätt, vilken bestäms av privaträttsliga regler. En konsekvens av detta torde vara att äldre domar rörande sedvanerättens omfattning alltså gäller sedan konventionen trätt i kraft, även om områdesprotokollet skulle innebära att betesområdet i fråga temporärt får brukas av en annan än den sameby som har förvärvat renskötselrätt till området. När man ska

---

¹⁷ Se prop. 1972:16 s. 31, 35 f.

bedöma rättsverkan av ett sådant bruk bör återigen betonas att en på urminnes hävd grundad renskötselrätt har ett egendomsskydd av samma slag som äganderätten (se avsnitt 1 ovan). Lika litet som det påverkar äganderätten till mark att genom ett expropriativt förfarande rätten att nyttja marken för en tid övergår till annan, kan konventionen medföra att den renskötselrätt som fastslagits av domstol skulle upphöra på grund av områdesprotokollets föreskrift om temporärt nyttjande av annan. I detta fall kan rimligen inte krävas att renbetet hävdas av den renskötselberättigade för att denne ska behålla den rätt som redan förvärvats. Som förut nämnts (avsnitt 4.2) torde för övrigt den svenska samebyn kunna åberopa det norska bruket när frågan uppkommer om urminnes hävd eller sedvana.

Vad gäller svenska samers rättigheter i Norge torde något motsvarande gälla. Även om både 1972 års konvention och den nya konventionen hindrat svenska samebyar att utöva renskötselrätt på ett område där de har en etablerad sedvanerätt, har de behållit sin civilrättsliga rätt till denna.¹⁸ Artikel 8 bygger på ett sådant synsätt. I den mån man från norskt håll skulle invända att rätten enligt Altevatn-domen vilat på långvarigt bruk – ”alders tids bruk” enligt norsk rätt – och detta bruk nu upphört sedan år 1972, bör understrykas att detta i så fall beror på 1972 års konvention och de norska myndigheternas tillämpning av denna. Det är då fråga om ett slags expropriativt ingrepp där enligt Høyesterett samebyn har rätt till kompensation. I sammanhanget kan också erinras om att en stat enligt Europakonventionen anses ha en positiv skyldighet att se till att enskilda kan åtnjuta konventionsskyddade rättigheter i förhållande till andra enskilda (s.k. indirekt horisontell effekt).¹⁹ Att renskötselrätten utgör en konventionsskyddad rätt till egendom torde vara klart.²⁰

Vad som nu sagts ger stöd för antagandet att samernas rätt enligt äldre domar över huvud taget inte påverkas av den nya konventionen. Helt säkra uttalanden kan dock inte göras angående rättsläget i Norge.

---

¹⁸ Jfr Norsk retts Tidende 1985 s. 532, där omkring 34 års uppehåll i bruket, från vilket svenska samer utestängts på grund av 1919 års renbeteskonvention, inte ansågs ha medfört att de mist sin rätt till ersättning vid ingrepp i området.

¹⁹ Se t.ex. NJA 2015 s. 899 (på s. 911 f).

²⁰ Jfr Norsk retts Tidende 2006 s. 1382.

4.8 Jakt och fiske

Det har också inväntats bl.a. av Skogsindustrierna att den föreslagna ordningen är oklar beträffande jakt- och fiskerätten på de aktuella områdena. Som framgått ska emellertid RNL:s regler tillämpas när det gäller de norska samernas jakt- och fiskerätt. Renbetesdistriktets medlemmar kommer att kunna jaga och fiska i samma omfattning som samer i den svenska samebyn tidigare har kunnat, om inte annat framgår av områdesprotokollet;²¹ och möjligheterna att upplåta rättigheterna kommer att vara inskränkt även för renbetesdistriktet. Däremot saknar samebyns medlemmar jakträtt på området i fråga medan konventionen gäller, såvida inte avtal träffas med renbetesdistriktet. Det sker inte någon annan förändring i rättsläget än att renbetesdistriktet och dess medlemmar träder i stället för samebyn och dess medlemmar. Dessa blir i stället berättigade till ersättning för mistade jakt- och fiskerättigheter, t.ex. om de under konventionens giltighetstid inte kan uppbära avgift enligt 34 § första stycket RNL (se avsnitt 6.1 nedan). Även här bör sålunda tillämpas principen att enligt konventionslagstiftningen norska samer ska ha samma rättigheter som svenska samer tidigare haft på det renskötselområde som de norska samerna övertagit, om inte annat föreskrivs genom samarbetsavtal. Det saknas anledning att ge avvikande regler för gränsöverskridande jakt och fiske.

Det bör framhållas att i vissa fall samer – medlemmar av sameby eller andra – kan tänkas åberopa urminnes hävd som stöd för en starkare jakt- och fiskerätt än RNL föreskriver, enligt övergångsreglerna till jaktlagen (1987:259) och fiskelagen (1993:387).²² Denna rätt, som inte är grundad på RNL, berörs inte av konventionslagstiftningen. Här kommer i så fall en dubbel jakt- och fiskerätt att gälla på de berörda områdena.²³

---

²¹ Ett exempel ger 41 § i områdesprotokollet (jakträtt på visst område för Kalls sameby).

²² Jfr även Gällivare tingsrätts dom 2016-02-03 i det s.k. Girjasmålet (T 323-09). Domen har överklagats.

²³ Dessutom är det tänkbart att markägaren – i allmänhet staten – hävdar jakt- och fiskerätt på samma områden, fast rättsläget är oklart (jfr härom Bengtsson i Svensk Juristidning 2010 s. 78 ff). Egentligen är ju en dubbel eller rentav tredubbel jakt- och fiskerätt inte någon lämplig ordning. Den torde dock sällan bli aktuell att någon lagstiftning inte ter sig nödvändig.

4.9 Tillämpning av artikel 3 i konventionen?

I detta sammanhang kan en närmast lagteknisk fråga tas upp. Det ansågs som sagt i 2010 års promemoria att det inte fanns anledning att låta regeln i artikel 3 i konventionen gälla som svensk lag. Det kan dock ha sina fördelar att på detta vis klargöra den ovannämnda allmänna principen att den gränsöverskridande renskötseln ska innebära samma rättigheter och skyldigheter som gäller för annan renskötsel i landet. Tillämpningen av RNL på den gränsöverskridande renskötseln har visserligen preciserats i 2 § konventionslagen, men också åtskillig annan lagstiftning kan bli aktuell för norska renbetesdistrikt och renskötare. Bl.a. kan detta förekomma när en lagregel berör särskild rätt i allmänhet, t.ex. i miljöbalken, plan- och bygglagen, expropriationslagen, väglagen, anläggningslagen eller ledningsrättslagen. Förslaget till konventionslag ger inte något besked om hur dessa situationer behandlas. Det kan vara ett skäl för att tillämpa också artikel 3 i Sverige.

Frågan blir då, om några särskilda problem kan uppstå med en allmän regel om att gränsöverskridande renskötsel ska bedrivas i enlighet med de rättigheter och skyldigheter som följer av svensk rätt. Till en början bör framhållas att renskötselrätt enligt svensk lag är en särskild rätt, som oftast följer speciella regler men i vissa fall likställs med andra särskilda rättigheter. Allmänt kan sägas att den i civilrättsliga sammanhang särbehandlas; JB:s regler är inte i något avseende tillämpliga, eftersom renskötselrätten grundas direkt på annan lag och inte liksom andra särskilda rättigheter beror på upplåtelse eller myndighetsbeslut. Vidare tillämpas avvikande regler vid expropriativa ingrepp. Bestämmelserna om särskild rätt i expropriationslagen gäller inte (se 1 kap. 2 §). I stället tillämpas speciella regler i RNL om rättens upphävande; förutsättningarna är visserligen i stort sett desamma som vid expropriation (26–28 §§ RNL), och ersättningsreglerna är också liknande (29 §), men bestämmelserna är inte helt samordnade med expropriationsreglerna. Vad angår miljöbalken, torde bestämmelsen om särskild rätt i 7 kap. 7 § bli tillämplig,²⁴ liksom reglerna om ersättning i 31 kap. (se 31 kap. 3 §), dock inte om inlösen; här får RNL användas. Beträffande hänsyn till särskilda rättigheter enligt plan-

---

²⁴ Detsamma torde gälla regeln om särskild rätt i 7 kap. 11 § 3 st.

och bygglagen (2010:900) torde renskötselrätten likställas med exempelvis nyttjanderätt eller servitut (se 4 kap. 36 § andra stycket om detaljplan²⁵). Likaså torde ersättning för skada som drabbar särskild rätt bli tillämplig också på renskötselrätten (jfr 14 kap. 12 §), om också situationerna verkar opraktiska. Däremot lär reglerna om inlösen enligt samma lag (se 6 kap. 16 § och 14 kap. 15–18 §§) ersättas av RNL:s regler om upphävande av renskötselrätt. – FBL torde inte alls tillämpas på renskötselrätt.²⁶

Som synes lär det inte vara så ofta som allmän fastighetsrättslig lagstiftning gäller för renskötselrätt. När detta är fallet torde reglerna utan svårigheter kunna tillämpas på den gränsöverskridande renskötselrätten, ifall den likställs med renskötselrätt enligt RNL. Hänsyn bör på liknande sätt tas till denna rätt, och ersättning för skada kan också tillkomma norska renskötseldistrikt eller renskötare (samtidigt som även sameby som innehar rätten enligt RNL bör kunna kräva ersättning, i den mån den drabbas av beslutet). Beträffande inlösen får man i stället tillämpa RNL:s regler om upphävande av renskötselrätt.

Sammanfattningsvis kan sägas, att det inte tycks uppkomma några nämnvärda juridiska problem om man låter artikel 3 bli tillämplig på den gränsöverskridande renskötseln. En bestämmelse om detta skulle skapa större klarhet i rättsläget. Även om den inte kan anses alldeles nödvändig, föreslås en sådan reglering i promemorian.

4.10 Förhållandet till markägare och andra utomstående

Lantbrukarnas Riksförbund och Skogsägarna har i sitt gemensamma remissyttrande kritiserat förslaget till konventionslagstiftning för att det tar otillräcklig hänsyn till tredje mans, särskilt markägarnas, intressen; de har framhållit att de inte fått delta i arbetet med konventionen och att de rättsliga konsekvenserna för deras del inte tillräckligt beaktats. Som exempel nämns bl.a.

²⁵ Troligen kan 9 kap. 41 b § tillämpas på särskild rätt.

²⁶ Regeln i 13 b § skogsvårdslagen bör kunna tillämpas också på den gränsöverskridande renskötseln.

bestämmelserna om vittomfattande stängsling, som enligt remissinstanserna kunde medföra negativ inverkan på markägarnas jaktmöjligheter, och risken att genom utökningen av konventionsområden i förening med samarbetsavtal skulle öka belastningen på berörda fastigheter på ett oacceptabelt sätt. – Liknande invändningar hade man från detta håll framfört mot svensk-norska renbeteskommissionens betänkande.

Det står klart att en så omfattande reglering av renskötselrätten som konventionen innebär kan nära beröra markägarens intressen. Ser man konventionen som ett expropriativt ingrepp mot nyttjandet av renskötseområdet i fråga måste rimligen markägaren anses som sakägare, även om denne inte utan vidare kan anses berättigad till expropriationsersättning.²⁷ I enlighet med detta hade det varit naturligt att – som framhållits i det nämnda remissyttrandet – även representanter för markägarintressen hade fått medverka vid konventionens utformning eller i vart fall en närmare analys hade gjorts av konventionens inverkan på markägaren och andra intressenter.

Betydelsen av denna brist får bedömas mot bakgrund av förslagets närmare innehåll, särskilt den ledande principen att den gränsöverskridande renskötelsen ska utövas med de rättigheter och skyldigheter som följer av nationell rätt i landet i fråga. Det innebär att visserligen den faktiska belastningen på ett markområde kan öka men samtidigt rättsförhållandet mellan markägaren och de renskötande samerna på området inte ändras. Bl.a. är norska renbetesdistrikt och deras medlemmar på samma sätt som svenska sameer skyldiga att visa hänsyn till markägarens intressen; det utgör en naturlig förpliktelse när två parter samtidigt har rätt att bruka samma mark, vilken dessutom framgår av 65 § RNL (en regel som ska tillämpas också vid gränsöverskridande renskötsel). Markägarens rättigheter på grund av en ökad belastning på hans mark är desamma som om en svensk sameby hade brukat marken till övermått.

Konventionen innebär emellertid såtillvida ett nytt ingrepp i pågående markanvändning att i områdesprotokollet föreskrivs att stängsel ska finnas kring åtskilliga områden där gränsöverskridande renskötsel nu ska tillåtas. Om ett stängsel då medför att pågående

---

²⁷ Jfr Dahlsjö, Hermansson & Sjödin, Expropriationslagen. En kommentar s. 77 ff.

markanvändning försvåras för markägaren (eller kanske för en nyttjanderättshavare), t.ex. genom att påverka möjligheterna till jakt, är det fråga om en rådighetsinskränkning liknande dem som enligt 2 kap. 15 § andra stycket RF ska medföra rätt till ersättning av det allmänna, även om det torde vara sällsynt att markanvändningen som grundlagsregeln anger "avsevärt" försvåras. Någon gång kan också en ökad belastning på fastigheten tänkas medföra att skogsbruket försvåras på detta vis. Promemorian återkommer till frågan om ersättning i sådana fall (avsnitt 6.2 nedan).

Vid remissbehandlingen har också uttalats farhågor för att de samarbetsavtal konventionen tillåter kan medföra problem i förhållande till andra intressenter – vilka anges inte. Även i detta fall kan hänvisas till principen att konventionen inte ska medföra sådana rättigheter eller skyldigheter för den gränsöverskridande renskötelsen som inte förelegat enligt de nationella reglerna. Enligt artikel 7 andra stycket i konventionen får avtalet inte innebära betydande olägenhet för andra berörda intressen, något som ska beaktas av Renbetesnämnden när den prövar avtalet enligt tredje stycket i samma artikel. Man kan inte anse denna regel kräva mindre hänsyn vid renskötelse än vad som annars gäller. Skulle trots Renbetesnämndens kontroll samarbetsavtalet medföra skada för t.ex. markägarens skogsbruk, kan som nyss framhölls ersättning utgå.

5 Angeläget allmänt intresse?

Promemorians bedömning: Den omfördelning av betesmarken som konventionen medför får anses motiverad av angelägna allmänna intressen på sätt som anges i 2 kap. 15 § regeringsformen. Ingreppet får också anses som proportionerligt.

En annan fråga som tagits upp vid remissbehandlingen är om de ingrepp konventionen innebär kan motiveras av ett sådant angeläget allmänt intresse som enligt 2 kap. 15 § första stycket RF krävs för att en enskild ska tvingas avstå sin egendom eller tåla att användningen av egendomen inskränks. I flera remissyttranden rörande 2010 års promemoria, bl.a. av Sveriges Advokatsamfund och Svenska Samernas Riksförbund, har man ifrågasatt om grundlagens krav är uppfyllt i detta hänseende. Det är tydligt att konventionslagstiftningen får vissa konsekvenser av detta slag; som förut nämnts nödgas en del svenska samebyar, om också bara för en begränsad tid, avstå från bruket av betesmark. Detta innebär en sådan överföring av nyttjanderätten till renbetesmarken som faller under reglerna om egendomsskydd och alltså måste kunna motiveras på det angivna sättet, exempelvis med starka driftsmässiga skäl.

Konventionen syftar enligt artikel 2 till att ”främja och utveckla samarbetet mellan länderna, samebyar och renskötselstrukturer så att renbetet utnyttjas på ett sätt som ger ett långsiktigt underlag för en ekologiskt, ekonomiskt och kulturellt bärkraftig renskötsel i bägge länderna”. Att detta är ett allmänt intresse lär ingen bestrida. Som målsättningen beskrivs framstår den också som angelägen i grundlagens mening. I 2010 års promemoria utvecklas emellertid inte närmare vilka allmänna synpunkter som ligger bakom de ändringar av renbetesområdena som konventionen innebär. Här ger

renbeteskommissionens betänkande bättre besked. I ett inledande avsnitt anges vissa grundläggande principer som legat bakom kommissionens förslag.²⁸ Till en början ska en ekologiskt bärkraftig rennäring främjas; det är viktigt att nyttjandet av lavbeten sker i sådan omfattning att bästa möjliga tillväxt på lång sikt säkras. Renbetet ska harmoniera med markernas betesväxtproduktion, och bästa möjliga balans mellan betestillgångarna för de olika årtiderna ska eftersträvas. Vidare vill man uppnå en ekonomiskt bärkraftig rennäring: renskötarna ska i nödvändig utsträckning få sin utkomst av näringen. Den gränsöverskridande renskötelsen ska utvecklas så att en kulturellt bärkraftig rennäring uppnås. Betesresurserna bör utnyttjas rationellt över hela renskötelsesområdet, varvid riksgrensens betydelse ska bli så liten som möjlig och olika gruppers behov av betesmarker utnyttjas på bästa sätt. Gränser för betesområden bör anpassas till sammanhängande betesmarker som är naturligt avgränsade, vilket gör behovet av stängsel mindre. Kommissionen betonar vidare vikten av att samebyar och renbetesdistrikt ingår frivilliga avtal om gemensamt nyttjande av betesområden (samdrift). – I ett senare avsnitt, kallat Driftsförhållanden, betestillgångar och erfarenheter av gällande konvention, redogör kommissionen för sådana förhållanden i region efter region. I avsnittet Kommissionens förslag till gränsöverskridande renskötelse diskuteras, på grundval av en rapport av ett av kommissionen utsett sakutskott, renskötelsens behov av renbete inom samma regioner, och i kommissionens förslag till konventionsområdesprotokoll anges en fördelning av betesområden som delvis avviker från tidigare betesförhållanden.

Som förut nämnts var kommissionens betänkande enhälligt, och vid remissbehandlingen förekom från svenskt håll i stort sett bara invändningar mot vissa detaljer i förslaget.²⁹ 2010 års promemoria anger inte närmare i vad mån områdesprotokollet av 2009 avviker från kommissionens förslag, men av en jämförelse framgår att den omfördelning som skett enligt protokollet i de allra flesta fall bygger på Renbeteskommissionens synpunkter.

---

²⁸ Se om det följande Renbeteskommissionens betänkande avsnitt 1.2.1.

²⁹ Mer principiella invändningar framfördes dock från Lunds Universitet, under hänvisning bl.a. till samebyarnas skydd enligt regeringsformen.

Konventionslagstiftningen utgår alltså från att hänsyn till en behövlig rationalisering av rennäringen påkallat den omfördelning av betesmarkerna som skett genom områdesprotokollet. Förarbetena till protokollet visar att fördelningen är noga genomtänkt. Det synes alltså vara starka driftsmässiga skäl som legat bakom omfördelningen. Även om avvägningen mellan olika intressen i vissa enskilda fall skulle kunna ifrågasättas innebär det naturligtvis inte att konventionens ordning skulle sakna tillräckligt allmänintresse. Huvudintrycket blir att man företagit denna avvägning med omsorg för att uppnå en rimlig kompromiss mellan motstridiga svenska och norska önskemål. Det har gällt att åstadkomma en fungerande ordning på ett rättsområde som länge reglerades av en detaljerat utformad konvention men där nu bara den mer än 250 år gamla lappkodicillen är tillämplig, med sina kortfattade och allmänt hållna bestämmelser. Det bör stå klart att dessa förhållanden kräver en mera ingående reglering. Man får räkna med att en fortsatt tillämpning som enbart grundas på Lappkodicillen skulle leda till åtskilliga tvister om sedvanerättens omfattning; som förut framhållits har under tidigare förhandlingar åtskilliga meningsskiljaktigheter förekommit särskilt när det gäller svenska samebyars rättigheter till norska betesområden. I jämförelse med det nuvarande osäkra rättstillståndet måste konventionens ordning ses som ett betydligt framsteg, inte minst med tanke på det utrymme den ger för samarbetsavtal under medverkan av de föreslagna nämnderna.

När man ändå satt i fråga om lagstiftningen uppfyller grundlagens krav får det uppfattas så att inte samernas rätts-säkerhet anses tillräckligt tillgodosedd i alla hänseenden. En närliggande invändning går ut på att det skulle brista i proportionalitet mellan det ingrepp konventionen utgör och det mål man vill uppnå genom lagstiftningen. Ett sådant proportionalitetskrav får numera anses som en allmän rättsprincip enligt svensk rätt, även om det inte uttryckligen uttalas i regeringsformen. Ingreppet kan utan tvivel medföra ett avbräck – ibland betydande – i renkötseln för en del samebyar. Frågan om ändå samernas grundlagsskydd är tillgodosett och om det föreligger proportionalitet mellan konventionens syfte och ingreppet beror emellertid till väsentlig del på den rätt till ersättning som ingreppet medför för samebyarnas del. Som senare ska utvecklas (se avsnitt 6.1 nedan) får samebyarna enligt

expropriationsrättsliga principer anses berättigade till en ersättning som delvis t.o.m. utgår med 125 procent av deras ekonomiska förlust. Det kan visserligen sägas att ett mera långtgående ingrepp i renskötseln kan medföra också vissa olägenheter av annat än ekonomiskt slag, såsom skadeverkningar på samekulturen och förändringar i livsförhållandena i vart fall i den enskilda samebyn. De begränsningar i renskötseln som det här är fråga om kan dock inte väntas få så omfattande och varaktiga konsekvenser i detta hänseende. Som nyss framhölls får konventionens ordning antas medföra betydande fördelar för renskötseln i stort. Övervägande skäl synes tala för att anse kravet på proportionalitet uppfyllt.

Sammanfattningsvis får invändningarna om grundlagsstridighet och om bristande proportionalitet anses sakna fog, under förutsättning att vissa förstärkningar sker i fråga om rättssäkerheten – närmast just i fråga om ersättningsreglerna.

Också den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen), som enligt 2 kap. 19 § RF gäller som svensk lag, kräver ett allmänt intresse för att någon ska berövas sin egendom (artikel 1 i första tilläggsprotokollet till konventionen). Av liknande skäl som anförts rörande grundlagsregeln får detta krav anses uppfyllt. Europakonventionens text ger snarare ett mindre omfattande skydd för egendomsrätten än regeringsformen, särskilt genom att det allmänna intresset inte behöver vara ”angeläget”. – Kravet på ”respekt” för egendomen (första stycket i artikel 1) måste vidare anses tillgodosett – också detta förutsatt att man iakttar reglerna om expropriation. Även enligt Europakonventionen är emellertid frågan om ersättningsreglernas utformning väsentlig för att en lagstiftning av detta slag ska godtas.

6 Ersättningsfrågor

Promemorians förslag: Ersättning för det ingrepp konventionen innebär ska ges enligt expropriationsregler, vilket innebär att ersättning utgår med 125 procent av den förlust en sameby lider genom mistat bruk av ett område under konventionens giltighetstid. Förutsättningen är att samebyn haft renskötselrätt till området på grund av urminnes hävd eller sedvana. Också i övrigt ska expropriationsregler tillämpas bl.a. när det gäller rättegångskostnader. Samebyn ska inte behöva föra talan om ersättning utan kan ansöka om ersättning hos regeringen. Vid tvist om ersättningens storlek ska expropriationsregler tillämpas, vilket bl.a. innebär förmånliga regler för samebyn när det gäller rättegångskostnader. Ersättning enligt motsvarande principer ska utgå för skada genom förlängning av konventionens giltighetstid samt när gränsöverskridande renskötselrätt upphävs med stöd av 26 § RNL.

6.1 Ersättning för skada orsakad av konventionen och områdesprotokollet

Av avgörande betydelse för bedömningen av konventionslagstiftningen är alltså hur ersättningsreglerna utformas.

Konventionstexten innehåller ingen bestämmelse om ersättning för skada som uppkommer genom konventionens ikraftträdande. I den föreslagna konventionslagen föreskriver emellertid 6 § att om det genom lagen uppkommer skada eller olägenhet för rennäringen på svenskt område med hänsyn till tidigare rätt till renskötsel har den som förorsakats skadan eller olägenheten rätt till ersättning av staten, dock inte för skada eller olägenhet som uppkommer till följd av samarbetsavtal enligt artikel 7 i konventionen. Ersättnings-

talans ska väckas inom tio år från lagens ikraftträdande. I motiven till regeln framhålls att genom konventionen och områdesprotokollet svenska samebyar kan lida en betesförlust och dessutom förorsakas annan skada genom att de måste anpassa renskötseln efter de nya förhållandena, t.ex. genom ökad bevakning, förlängd flyttningsväg, försvårad skiljning och liknande. Det borde därför finnas möjlighet till ersättning av staten för sådana skador och olägenheter, såvida de inte orsakats av ingångna samarbetsavtal.³⁰ Hur ersättningen i övrigt ska bestämmas framgår inte.

De återgivna reglerna gäller skada och olägenhet som drabbar rennärigen på svenskt område. De talar inte om expropriation utan om ersättning av staten för uppkommen skada. Bl.a. Sametinget, Sveriges Advokatsamfund och Svenska Turistföreningen har framhållit att detta innebär en nackdel för samerna; ersättningen enligt expropriationslagen är i vissa fall förmånligare (se särskilt 4 kap. 1 § 2 st.), liksom reglerna om rättegångskostnad i 7 kap. samma lag. På grund av förslaget utformning skulle samerna nödgas föra en skadeståndsprocess vid domstol med oviss utgång. Som tidigare nämnts har också andra remissinstanser kritiserat 2010 års promemoria för att man inte tillräckligt utrett konventionens förhållande till expropriationsreglerna.

Invändningarna får anses berättigade. Också när det gäller samernas rätt till ersättning måste utgångspunkten bli det egendomsskydd som gäller för renskötselrätt på samma sätt som för äganderätten. När en sameby eller ett renbetesdistrikt genom konventionen helt eller delvis under konventionens giltighetstid berövas nyttjandet av ett område i den mån inte saken rättas till genom samarbetsavtal, måste detta uppfattas som en expropriation (se härom avsnitt 1 ovan). Detta gäller i vart fall konventionens verkan för de svenska samebyarnas del genom att man får acceptera gränsöverskridande vinterbete av norska samer, och tydligen kan liknande effekter uppkomma också i norska områden. De olika skador och olägenheter som motiven nämner synes alla sammanhånga med att en samebys renbetesområde på ett eller annat sätt tas i anspråk av andra samer vid omfördelningen av renbetesområden – alltså ett expropriativt ingrepp. Som förut framhållits har konventionen tillkommit i allmänt intresse; såvitt angår svenskt område

---

³⁰ Se Ds 2010:22 s. 90 f.

får den svenska staten anses som den expropriation. Att de skadliga effekterna kan motverkas genom ett samarbetsavtal hindrar inte att ingreppet anses som expropriation; det finns ju också annars möjlighet för parterna i ett expropriationsärende att sluta ett avtal för att minska eventuella olämpliga effekter av expropriationen. Man kan inte heller utgå från att samarbetsavtal träffas; inget tvingar en sameby eller ett renbetesdistrikt att gå med på ett avtal som minskar skadliga effekter av områdesprotokollet.

Vad som nu sagts talar för att ersättningsreglerna i stället bör bygga på expropriationsprinciper. Det blir då fråga om en expropriation på viss tid av särskild rätt, närmast en särskild typ av nyttjanderätt. Expropriation brukar ju vanligen avse äganderätt till en fastighet, och reglerna är utformade framför allt med sikte på denna situation. Vid expropriation av sådana särskilda rättigheter som nyttjanderätt och servitut uppkommer ofta speciella problem, som inte belysts i samma utsträckning i litteratur och praxis.³¹ Beträffande renskötselrätt gäller dessutom att rätten inte beror på upplåtelse av fastighetsägaren utan vilar på självständig grund.

RNL innehåller särskilda bestämmelser om ersättning för upphävande av renskötselrätt, eventuellt på begränsad tid (se 26 §). Beträffande förutsättningarna hänvisas till ändamål som avses i 2 kap. expropriationslagen. Bland dem kan knappast räknas rationalisering av en näring som rennäringen, men grundas ingreppet på konventionslagen får det anses ha därmed jämställt angeläget syfte (jfr avsnitt 5 ovan). Upphävande kan begränsas till viss tid eller till vissa i renskötselrätten ingående befogenheter. RNL innehåller vidare regler om ersättning, varvid hänvisas till expropriationslagens bestämmelser om expropriation av särskild rätt till fastighet (29 §). Det innebär att ersättning utgår för löseskilling och intrångsersättning med 125 procent av marknadsvärdet, samt för övrig skada med skadans belopp (se 4 kap. 1 § expropriationslagen).³² Om något marknadsvärde kan dock inte bli fråga beträffande renskötselrätt, eftersom rätten inte kan försäljas; man får på annat sätt bestämma värdet av det nyttjande som samebyn går miste om och sedan öka värdet med 25 procent. I

---

³¹ Se om expropriation av särskild rätt Dahlsjö, Hermansson & Sjödin, Expropriationslagen bl.a. s. 49 ff, 236 f.

³² Se prop. 2009/10:162 s. 102.

varje fall går dessa regler längre än regeringsformens egendomsskydd, som ju bara föreskriver ”full ersättning” för förlusten.³³

När det gäller sådana särskilda kostnader som nämns i 2010 års promemoria blir däremot reglerna om övrig skada tillämpliga, och ersättningen ska då motsvara skadan utan förhöjning. Ersättning för övrig skada bör kunna krävas också av enskilda bymedlemmar som personligen lider ekonomisk förlust till följd av att de inte längre kan bruka renbetesområdet i fråga. De får anses som sakägare i expropriationsprocessen. – Motsvarande rätt till ersättning och kostnadsreglering bör gälla också för koncessionssamebyar som till följd av konventionen går miste om betesmark i Sverige.

Som nämnt innehåller expropriationslagen dessutom särskilda regler om rättegångskostnader i expropriationsmål, vilka är särskilt gynnsamma för den som drabbas av expropriationen. De bör tillämpas också i detta fall.

Det står klart att ersättningsregler som utformas på detta vis innebär att konventionens genomförande blir dyrare för svenska staten än om förslagen i 2010 års promemoria genomförts. Fördyringen är dock ofrånkomlig om man ska tillämpa regeringsformens regler om egendomsskydd och expropriationsersättning på omfördelningen av renbetesområden. Något annat skulle innebära en grundlagsstridig diskriminering av samerna. Genom förhöjningen av ersättningen kan även en del olägenheter som är svåra att skatta i pengar anses kompenserade, t.ex. vissa skador på samekulturen i området som omfördelningen kan medföra.³⁴

En ersättningsregel med detta innehåll bör alltså införas i konventionslagen. Det vanliga förfarandet vid expropriation är emellertid svårt att tillämpa i detta fall. En förutsättning för ersättning torde vara att områdesprotokollet strider mot sedvannerätten på området, något som kan framgå av domar både från tiden före konventionens ikraftträdande och från tiden därefter. Några sådana domar torde dock bara undantagsvis kunna åberopas.

---

³³ Någon kan möjligen göra gällande att det 25-procentiga påslaget inte borde tillämpas när inte renskötselrätten definitivt tas ifrån samebyn; det skulle bara vara fråga om en inskränkning i bruket under konventionens giltighet. Mot detta kan invändas att påslaget ska utgå även vid rådighetsinskränkningar; se härom prop. 2009/10:162 s. 73 f och t.ex. 31 kap. 2 § miljöbalken. Egendomsskyddet går mycket långt enligt nuvarande regler, och som redan framhållits är renskötselrätt här berättigad till samma skydd som äganderätten (jfr NJA 1981 s. 1).

³⁴ Jfr Bengtsson, Ideella värden i fastighetsrätten avsnitt 11.3.

Rimligen måste ersättning kunna utgå också annars, när det är tydligt att områdesprotokollet ingriper i samernas sedvanerätt. Som betonats i åtskilliga remissyttranden kan man inte begära att en sameby ska väcka talan för att få fastslaget detta förhållande. Att man från statens sida skulle i förväg konstatera detta lär inte vara praktiskt möjligt; det skulle kräva omfattande utredningar om förekomsten av urminnes hävd och sedvanligt bruk på olika områden, vilket skulle ytterligare fördröja konventionens ikraftträdande. Dessutom kan ju konventionens ordning rubbas genom samarbetsavtal mellan berörda samer.

Av sådana skäl bör en särskild ordning föreskrivas när det gäller ersättning på grund av konventionen – en synpunkt som framför allt Hovrätten för Nedre Norrland varit inne på. Den berörda sameorganisationen bör kunna begära ersättning genom en ansökan, som inges till myndighet för yttrande och vidare befordran till regeringen. I första hand kommer då i fråga den svensk-norska överprövningsnämnd som ska upprättas enligt konventionen. Nämnden får då kontrollera påståendet om ingrepp i samebyns sedvanerättsliga bruk och om det framstår som riktigt hänskjuta saken till regeringen, som beslutar om att ersättning ska utgå enligt expropriationsregler. Att nämnden kommer att ha kompetens för en sådan bedömning lär vara klart; för övrigt torde det ofta vara givet att sedvanerätt föreligger till området. Detta alternativ kräver dock vissa ändringar i den stadga för Svensk-norska renbetesnämnden och Svensk-norska överprövningsnämnden som bilagts konventionen. En annan möjlighet, som inte förutsätter sådana ändringar, kan vara att ansökan i stället inges till länsstyrelsen i länet. I promemorians lagtext har bara angetts att regeringen meddelar närmare föreskrifter om ansökningsförfarandet. Vad dessa kommer att innebära torde till stor del bero av möjligheten att anlita överprövningsnämndens sakkunskap för bedömningen.

I händelse av tvist om ersättningens storlek bör emellertid ersättningsfrågan liksom annars avgöras av domstol enligt samma regler som vid expropriation, vilket medför att de för samerna förmånliga reglerna om rättegångskostnader ska tillämpas.

Om däremot områdesprotokollet bara avviker från det faktiska bruket av området, medan någon sedvanerätt till stöd för bruket inte kan konstateras, torde däremot inte någon ersättning kunna

krävas på expropriationsrättslig grund. Något intrång i en civilrättslig bruksrätt är då inte styrkt, och det finns ingen grund för ersättning för mistat nyttjande. I detta läge har dock en skadelidande sameby utvägen att föra talan vid domstol och på detta sätt får sedvanerätt fastslagen. Då kan ersättningskrav grundas på domen.

I den utsträckning konventionen innebär att en sameby eller ett renbetesdistrikt fått kompensation för mistad betesrätt i form av en utvidgad rätt att nyttja annan mark, bör detta naturligtvis beaktas när ersättningen ska fastställas.

Konventionen förutsätter enligt artikel 7 att sameby och renbetesdistrikt får ingå avtal som avviker från områdesprotokollet. Frågan blir då hur ersättningsfrågan bör påverkas av att sådana avtal träffats.

Enligt 6 § andra stycket i 2010 års förslag till konventionslag skulle inte föreligga någon rätt till ersättning för skada eller olägenhet till följd av samarbetsavtal av detta slag. Man skulle tydligen inte beakta avtalets verkningar i detta avseende. Den samiska arbetsgruppen har i sitt förut nämnda förslag till ändrad konventionstext inte velat godta en sådan regel (se avsnitt 8 nedan om artikel 8), men den framstår som en konsekvent tillämpning av expropriationsprinciper; den skada som ska ersättas måste ha orsakats av ett expropriationsbeslut. Det är här fråga om följder som inte beror direkt av konventionen utan av frivilligt ingångna överenskommelser av den berörda parten, vilka i detta fall inte minskat skadan utan tvärtom ökat den. Här saknas det erforderliga orsakssambandet.

Om man på detta vis bortser från de skadliga verkningarna av ett samarbetsavtal, kan det synas närliggande att man inte heller skulle minska ersättningen på grund av ett förmånligt avtal av detta slag. En jämförelse kan här göras med expropriationslagens regler om intrångsersättning – den ersättningsform som närmast motsvarar kompensationen för ingreppet i samernas nyttjanderätt. Bestämmande av intrångsersättning utgår från den förändring av marknadsvärdet vid värdetidpunkten som intrånget medför. Ersättningen för ett mistat område lär normalt inte påverkas av en osäker möjlighet att expropriaten genom ett senare avtal kan trots allt få bruka området. I det aktuella fallet får rimligen konventionens ikraftträdande ses som värdetidpunkt; det är då samebys

rätt att bruka marken upphör till förmån för det norska renbetesdistriktet. En annan lämplig tidpunkt är svår att finna.³⁵

När det gäller övrig skada (4 kap. 1 § första stycket tredje meningen ExprL) torde det vara större möjligheter att beakta sådana framtida avtal, om de framstår som tillräckligt sannolika.³⁶ Det skulle alltså gälla skada som uppkommer vid sidan av att samebyn går miste om själva bruket av marken. Vägande praktiska skäl talar dock mot att de skulle påverka ersättningen. Det är svårt att bygga en skadeuppskattning på möjligheterna till och följderna av ett samarbetsavtal. Det kan vara helt oklart vad ett sådant avtal kommer att innehålla och vilka ekonomiska konsekvenser det kan få. Vilken inställning det norska renbetesdistriktet skulle ha går knappast att förutse. Också kravet på godkännande av Renbetesnämnden (artikel 7 tredje stycket) utgör en osäkerhetsfaktor. Ett samarbetsavtal kan vidare bli aktuellt först på ett sent stadium, sedan parterna fått erfarenheter av områdesprotokollets konsekvenser. Att ta hänsyn till sådana möjligheter skulle i hög grad komplicera ersättningsberäkningen. Det bör framhållas att gränsen mellan intrångsersättning och ersättning för övrig skada kan vara svår att bestämma, när det gäller ingrepp i en sådan rättighet som renskötselrätt; situationen skiljer sig på flera sätt från ordinär expropriation. Rättsläget skulle bli ännu svårare att bedöma, om samarbetsavtal skulle behandlas olika beroende på det sätt som ersättningen rubriceras. Dessutom kan sägas, att om ett samarbetsavtal kan reducera ersättningen detta kan leda till att avtalet uppskjuts tills expropriationsersättningen bestämts, vilket inte är någon lämplig ordning; det är av vikt att negativa konsekvenser av områdesprotokollet snarast avhjälpas. Man kan för övrigt också vänta sig att fördelar och nackdelar som ett samarbetsavtal med ett renbetesdistrikt eller en sameby innebär i stort sett motsvarar varandra.

---

³⁵ Jfr 4 kap. 4 § ExprL och NJA 2010 s. 255 (om föreskrifter vid naturreservat; avgörande blir när beslutet om föreskriften vinner laga kraft). Situationen skiljer sig från fall av vanlig expropriation också genom att tidpunkten för det faktiska tillträdet till renbetesmarken kan ligga långt fram i tiden och vara svår att bestämma; särskilt gäller detta om man ska avvakta vad ett samarbetsavtal kan innebära för tillträdet. Här blir ett liknande resonemang aktuellt som i 2010 års rättsfall; det finns starka skäl för att avvika från den huvudregel som gäller vid ordinära expropriationer.

³⁶ Jfr Dahlsjö, Hermansson & Sjödin, Expropriationslagen. En kommentar s. 189 f.

Resultatet blir att man skulle bortse från eventuella samarbetsavtal vid beräkningen av ersättningen, vare sig de kan minska eller öka den ekonomiska skada som områdesprotokollet medfört. En strikt värdering skulle göras av vad förlusten av betesmark betyder ekonomiskt sett, utan att man beaktar att senare avtal kan tänkas påverka de ekonomiska konsekvenserna.

En sådan ståndpunkt kan möta vissa invändningar. Om ersättningen för förlorat bruk ska bestämmas efter avkastningsvärdet – den naturliga metoden när en nyttjanderätt temporärt upphör – kan det verka säreget att man skulle bortse från att i det enskilda fallet avkastningen sannolikt kan öka till följd av ett förmånligt samarbetsavtal. Detsamma gäller andra negativa följder av att betesområdet minskar. Man kan sätta i fråga om avsteg från huvudreglerna om expropriation bör ske redan därför att det finns tekniska svårigheter att tillämpa dem i vissa situationer. Sådana synpunkter kunde tala för en alternativ lösning, som innebär att dessa regler tillämpas utan undantag för verkningarna av samarbetsavtal. Det skulle möjliggöra att ett samarbetsavtal reducerar ersättningen, om det föreligger eller ter sig sannolikt när ersättningen ska bestämmas.³⁷ Beräkningen av förlorad avkastning skulle påverkas.

Alternativet bör övervägas vid departementsbehandlingen av promemorian, men nackdelarna synes väga tyngre än fördelarna. I promemorians lagtext har – efter någon tvekan – upptagits regeln att man ska bortse från samarbetsavtal när intrångsersättningen bestäms.

Bestämmelsen i 6 § konventionslagen berör bara skada på rennärningen på svenskt område. En svensk sameby kan naturligtvis också gå miste om mark på norskt område till följd av områdesprotokollets innehåll. Rimligen bör samebyn ha möjligheter till ersättning också i denna situation, i så fall grundade på norsk lag. Konventionen innehåller som nämnt ingen föreskrift om detta. Om inte tillfredsställande bestämmelser om detta införs i norsk lagstiftning kan det finnas anledning att ta upp frågan om ändring av konventionens reglering på denna punkt (jfr avsnitt 9 nedan).

I övrigt bör de nu berörda ändringarna tillgodose de kritiska synpunkter som framförts bl.a. från samehåll i denna del. Det kan

---

³⁷ Däremot skulle inte ett ofördelaktigt avtal kunna höja ersättningen, vilket som sagt skulle stämma illa med expropriationsrättsliga principer.

framhållas att den här angivna ordningen stämmer väl med den samiska arbetsgruppens förslag till ny lydelse av artikel 8 i konventionen, fränsett verkan av ingångna samarbetsavtal (se härom avsnitt 8 nedan.)

En möjlig lagtext är denna:

Om det på grund av denna lag uppkommer skada eller olägenhet för rennäringen på svenskt område med hänsyn till tidigare rätt till renskötsel har den skadelidande rätt till ersättning av staten efter ansökan till regeringen. Ansökan ska göras inom tio år från det denna lag har trätt i kraft. Regeringen meddelar närmare föreskrifter om ansökningsförfarandet.

Rörande ersättning för mistat nyttjande av renbetesområde, rättegång i ersättningsmål och betalning av ersättningen gäller regler i expropriationslagen (1972:719).

När ersättning bestäms enligt andra stycket beaktas inte inverkan av samarbetsavtal som ingås enligt artikel 7 i konventionen.

(Enligt det andra alternativ som här diskuterats skulle det sista stycket utgå.)

Den angivna lagtexten talar i första stycket inte bara om "skada" utan också om "olägenhet". Den ansluter sig här både till motsvarande bestämmelse i 2010 års promemoria och till lagtexten i 28 § första stycket RNL, medan termen "olägenhet" inte förekommer i expropriationslagens ersättningsregler. Det är emellertid naturligt att välja samma uttryck som annars används beträffande expropriation just av renskötselrätt. Det får anses ha samma innebörd som enligt rennäringens bestämmelse.³⁸

6.2 Andra ersättningsfrågor

En särskild regel i 2010 års förslag (7 § konventionslagen) rör ersättning för skada som uppkommer för rennäringen genom en förlängning av giltighetstiden för konventionen. Enligt paragrafen ska, om genom förlängning av giltighetstiden det uppkommer skada eller olägenhet för rennäringen på svenskt område med hänsyn till en rätt till renskötsel som förelåg innan konventionen trädde i kraft, den skadelidande ha rätt till ersättning av staten för

---

³⁸ Se härom nedan i författningskommentaren till 7 § konventionslagen.

den tid som förlängningen avser (dock inte heller här för skada eller olägenhet orsakad av samarbetsavtal). Talan om ersättning ska väckas inom tre år från början av en ny giltighetsperiod om tio år.

Man kan anta att i detta läge ersättning har utgått för mistat renbete under konventionstiden men inte under den förlängda giltigheten av konventionen. Skälen för ersättning är desamma som när det gällde skada orsakad av konventionens ikraftträdande. En motsvarande bestämmelse med hänvisning till expropriationsregler bör ges också beträffande denna ersättning.

Som nämnts i det föregående (avsnitt 4.4) behövs en speciell ersättningsregel för fallet då gränsöverskridande renskötselrätt upphävs på sätt som anges i artikel 4 i konventionen. Lämpligen bör här hänvisas till reglerna i RNL om ersättning för upphävd renskötselrätt (26–29 §§). Det innebär att ersättningen också här bestäms enligt expropriationsregler, vilket bl.a. medför att intrångsersättning utgår med 125 procent av samebyns förlust. Ingreppet kan också ske till förmån för en enskild verksamhet, t.ex. ett vindkraftbolag, vilket då ska betala ersättning enligt expropriationsregler.

Rörande ersättningsrätten ska enligt 2 § tredje stycket konventionslagen vid dessa ingrepp ersättning utgå till det renbetesdistrikt i Norge som berörs av upphävandet. I författningskommentaren i 2010 års promemoria anges bara att sådan ersättning ska utgå till renbetesdistrikt i Norge och inte till enskild renskötare (Ds 2010:22 s. 118). Vid remissbehandlingen har Sveriges Advokatsamfund påpekat att om en svensk sameby har sedvanerätt till området och dess rätt har utsläckts den inte får någon kompensation enligt bestämmelsen. Regeln torde emellertid inte utesluta att i det angivna läget ersättning utgår också till en sådan sameby, t.ex. när ingreppet gör ett område definitivt oanvändbart för renskötsel såsom vid tillstånd till mineralbrytning. I detta fall avser ersättningen inte rätten till gränsöverskridande renskötsel utan den civilrättsliga rättighet som samebyn har till området. Om denna rätt upphävs, helt eller delvis, ska alltså kompensation utgå enligt 28 och 29 §§ RNL, varvid denna bestäms med hänsyn till att samebyns rätt är belastad av den gränsöverskridande renskötselrätten. Både det norska renbetesdistriktet och den svenska samebyn är alltså sakägare. Situationen motsvarar läget när en expropriation avser dels äganderätten till en fastighet, dels särskild

rätt som belastar denna (jfr 1 kap. 5 § första stycket samt 5 kap. 23 och 24 §§ ExprL). Det är för övrigt också tänkbart att en enskild renskötare skulle kunna vara sakägare i detta läge. Expropriationslagens regler bör därför tillämpas också här. Lagtexten i 2010 års promemoria har ändrats i enlighet härmed.

I detta läge kan ytterligare en speciell ersättningsfråga uppkomma. Ett ingrepp från det allmännas sida kan beröra den nya form av markupplåtelse som samarbetsavtal utgör. Avtalet innebär typiskt sett att den renskötelsberättigade medger att andra parten får en viss nyttjanderätt till ett betesområde. Också denna part bör vara ersättningsberättigad för ingrepp i nyttjandet, när ersättning ska utgå efter expropriationsregler. Visserligen anses någon expropriationsersättning inte böra utgå till den som grundar sin rätt på en andrahandsupplåtelse av nyttjanderätt (jfr NJA 1964 s. 500), men något sådant är det inte fråga om i detta fall. Den renskötelsberättigade grundar ju inte sin rätt på en nyttjanderättsupplåtelse utan på urminnes hävd och RNL (jfr avsnitt 1 ovan). Detta gäller också om det är ett norskt samedistrikt som upplåter nyttjanderätt genom avtalet; det norska distriktet har inträtt i renskötelsrätten på grund av konventionslagstiftningen och har samma rättigheter som en svensk sameby. I båda fallen får alltså samarbetsparten behandlas som sakägare vid en expropriation.

Som förut nämnts blir ersättningsreglerna också tillämpliga när konventionen medför att koncessionsrenskötsel upphör. Också då bestäms ersättningen efter expropriationsregler – alltså med 25 procents förhöjning. Ersättning ska i vart fall utgå för mistat bruk av området under koncessionstiden. Har det med hänsyn till omständigheterna framstått som sannolikt att ny koncession skulle ha beviljats om inte konventionen hindrat detta, torde koncessionshavaren vara berättigad till ytterligare ersättning efter en skälighetsbedömning.³⁹

I det föregående har också berörts situationen att konventionens ordning kan faktiskt inskränka möjligheterna för en markägare eller innehavare av särskild rätt att utnyttja ett område, t.ex. genom att stängsel försvårar jakt eller att ökad belastning på området ställer till problem för skogsbruket (se avsnitt 4.10 ovan). Med ett expropriationsrättsligt synsätt torde denne under vissa

---

³⁹ Jfr NJA 1959 s. 666; se även Dahlsjö, Hermansson & Sjödin, Expropriationslagen s. 237.

omständigheter vara berättigad till ersättning av staten (jfr avsnitt 6.1 ovan). I så fall skulle ersättningen vara sådan som avses i 4 kap. 1 § tredje meningen (ersättning för övrig skada). Emellertid kan sådana konsekvenser av konventionen sakna direkt samband med omfördelningen av mark eller visa sig i ett senare skede än när expropriationsersättning för ingreppet ska bestämmas. Som förut nämnts kan det vara motiverat att ge en särskild regel om ersättning i sådana fall. Om man liksom enligt 2 kap. 15 § RF och i en rad andra ersättningsregler skulle ge möjligheter till ersättning bara när markanvändningen ”avsevärt” inskränks, skulle emellertid regeln i praktiken bli nära nog betydelselös. Rätt till ersättning bör utgå även när markanvändningen väsentligt försvåras; bruket enligt konventionens bestämmelser medför alltså kostnader eller olägenheter som är av betydelse, även om det inte blir fråga om någon genomgripande omläggning t.ex. av skogsbruket på området.

I dessa fall har ersättningen snarast karaktären av vanligt skadestånd. De särskilda reglerna om viss expropriationsersättning – löseskilling, intrångsersättning – bör inte tillämpas. Något påslag enligt 4 kap. 1 § andra stycket expropriationslagen ska i så fall inte göras på ersättningen, och talan mot staten får föras vid domstol i vanlig ordning. Vad angår tiden för talans väckande kan man vänta att svårigheterna vid markanvändningen framträder i varje fall några år efter det att konventionen trätt i kraft. I promemorian föreslås följande regel:

Medför konventionen att pågående markanvändning inom ett berört renbetesområde väsentligt försvåras för fastighetsägaren eller för en innehavare av särskild rätt till fastigheten, betalas ersättning för uppkommen skada av staten. Talan ska väckas vid mark- och miljödomstol inom tio år från det denna lag träder i kraft.

7 Renbetesnämnden och Överprövningsnämnden

Promemorians förslag: Frågan om offentlighet vid muntliga förhandlingar i Överprövningsnämnden ska regleras i konventionslagen.

Promemorians bedömning: Förslaget rörande nya nämnder – Svensk-norska renbetesnämnden och Svensk-norska överprövningsnämnden – synes väl anpassat för nämndernas uppgifter och får i stort sett godtas.

7.1 Allmänt om nämnderna

Enligt artikel 5 i konventionen ska det finnas två självständiga organ, som är gemensamma för de båda länderna: ett förvaltningsorgan, Svensk-norska renbetesnämnden (Renbetesnämnden) och ett överprövningsorgan, Svensk-norska överprövningsnämnden (Överprövningsnämnden). Renbetesnämnden ska enligt artikel 11 bestå av fem ledamöter, utsedda på en tid av fyra år – två av den svenska och två av den norska regeringen samt en ledamot utsedd av regeringarna gemensamt efter förslag från Sametingen i Sverige och Norge. Denne ska vara ordförande för nämnden. För varje ledamot ska utses en personlig ersättare på motsvarande vis. Nämnden får bestämma om olika frågor rörande renskötsel på områden omfattade av områdesprotokollet och även vissa andra renskötselfrågor. Sålunda får den besluta vilken sameby eller vilket renbetesdistrikt som får använda ett område, vidare om betestider och om högsta renantal, allt i den mån det inte är bestämt i områdesprotokollet, och dessutom om en mängd andra frågor som berör renskötseln: genomförande av flyttning, samling och skilj-

ning av ren, särskilda villkor om tillsyn och bevakning, undantag från bestämmelser i områdesprotokollet, fastställelse av samarbetsavtal, vissa frågor om ersättning, avgifter, vitesföreläggande och utbetalning av medel samt mindre ändring av dragning av konventionsstängsel. (Se närmare artikel 12.) Vidare får nämnden avge yttranden till olika myndigheter i frågor som berör den gränsöverskridande renskötseln (artikel 13).

Beslut av Renbetesnämnden ska kunna överklagas till Överprövningsnämnden. Denna består av fem ledamöter som utses på motsvarande sätt som Renbetesnämndens ledamöter. Ordförande ska vara domare eller ha bred domarerfarenhet, en annan ledamot ska ha domarkompetens, och detsamma ska gälla för deras ersättare (artikel 17).

I artikel 19 sägs att nämnderna vid sin prövning ska vara oavhängiga och opartiska. Ett nämndbeslut är verkställbart i respektive land på samma sätt som en lagakraftvunnen dom av en nationell domstol (artikel 20). Nämnderna får göra de undersökningar och utredningar som är nödvändiga för att de ska kunna fullgöra sina åligganden enligt konventionen, eventuellt med biträde av nationella myndigheter och sakkunniga (artikel 21). Renbetesnämnden kan vid vissa överträdelser av konventionen meddela vitesföreläggande (artikel 26) och besluta att renägare, sameby eller renbetesdistrikt ska betala konventionsavgift vid olovlig betning (artikel 27). Vite och konventionsavgift ska betalas till Renbetesnämnden och användas för ersättning till skadelidande sameby eller renbetesdistrikt och i övrigt för åtgärder till nytta för den gränsöverskridande renskötseln (artikel 28). Beslut av Överprövningsnämnden angående konventionsavgift (se artikel 27) får överklagas till länsrätt i Sverige och tingsrätt i Norge (se artikel 18 tredje stycket) och verkställas på samma sätt som lagakraftvunnen dom (artikel 20 andra stycket). I artikel 30 föreskrivs att om Renbetesnämnden eller Överprövningsnämnden fattat ett beslut som hade kunnat utgöra grund för skadeståndstalan om det fattats av nationell myndighet, har den som berörs av beslutet rätt att föra motsvarande talan mot nämnderna enligt nationell lag; härvid ska talan rörande inskränkning i någons rättigheter få föras i det land där rättigheten inskränkts, medan i andra fall talan får väckas vid domstol i hemlandet. Enligt 5 § konventionslagen ska skadeståndslagens bestämmelser om skadeståndsansvar för det

allmänna (se 3 kap. 2 §) ha motsvarande tillämpning i fråga om sådan ersättningstalan.

Ett förslag till stadga för Svensk-norska renbetesnämnden och Svensk-norska Överprövningsnämnden har bilagts konventionen. Den innehåller närmare bestämmelser om nämndernas organisation och om förfarandet vid nämnderna.

Utredningsuppdraget innebär i denna del att analysera om nämnderna är lämpligt utformade med hänsyn till att de hanterar frågor som torde vara att anse som civila rättigheter och, om så inte är fallet, hur de i stället bör utformas. Några synpunkter ska emellertid också framföras rörande det närmare förfarandet vid nämnderna, vilket föranlett en del påpekanden från några remissinstanser. Att märka är att konventionen innehåller ganska utförliga regler om dessa frågor; vill man ändra dem är det nödvändigt att omförhandla konventionen. Inte heller stadgans regler om förfarandet, vilka de båda länderna har utarbetats gemensamt, kan Sverige ändra på egen hand.

Det är tydligt att nämnderna delvis kommer att syssla med myndighetsutövning rörande sådana civila rättigheter som avses i Europakonventionen. Som framhållits vid remissbehandlingen bör deras sammansättning och förfaranderegler utformas med hänsyn till detta. Vidare har LRF och Skogsägarna invänt mot upprättandet av dessa organ att besluten i hög grad skulle komma att beröra markägarnas rätt och därför dominansen av renbetesintressen inte var acceptabel.

Enligt artikel 6 i Europakonventionen ska rättigheter av detta slag prövas av en oavhängig och opartisk domstol som upprättats enligt lag. Som domstol betraktas även nämnder om vissa krav uppfylls.⁴⁰ Med hänsyn till det särskilda behovet av sakkunskap i rennärsfrågor som uppkommer vid tillämpning av konventionslagstiftningen är det rimligt att bedömningen anförtros nämnder där ledamöterna utses av sametingen, vilket bör medföra att särskild vikt fästs vid deras erfarenhet av renskötselfrågor. Det bör framhållas att frågorna gäller tvister mellan samer. Liksom i andra domstolstvister kan visserligen bedömningen få betydelse också för andra än parterna, t.ex. ägaren av omtvistade renbetesområden,

---

⁴⁰Se närmare Danelius, Mänskliga rättigheter i europeisk praxis (3 uppl. 2007), kap. 9 avsnitt 4.

men besluten har ingen rättsverkan i förhållande till tredje man. Det kunde kanske diskuteras om man skulle kräva domar-kompetens eller i vart fall juridisk utbildning hos ordföranden i Renbetesnämnden; i och för sig kan detta synas önskvärt, men möjligheten att överklaga till Överprövningsnämnden med dess inslag av jurister får anses som en tillräcklig garanti för en rättssäker prövning. Det kan också sägas att åtskilliga av de ärenden som kan väntas komma upp är av tämligen bagatellartat slag där sakkunskap och sunt förnuft är viktigare för bedömningen än juridisk utbildning. Det talar för att inte kräva juristinslag i alla ärenden där nämnderna beslutar.

Den föreslagna ordningen kan därför inte anses stridande mot gängse principer om domstolars oavhängighet och opartiskhet hos ledamöterna. De invändningar mot sammansättningen som framförts från markägarhåll synes inte ha någon tyngd. Även i övrigt framstår de regler om nämndernas organisation och förfarandet vid nämnderna som finns intagna i det nämnda stadgeförslaget som väl förenliga med Europakonventionens krav.

Det kan naturligtvis sägas att vissa marktvister som kommer upp hos nämnderna kräver en kvalificerad juridisk bedömning av ett slag som i Sverige brukar ankomma på mark- och miljö-domstolar; å andra sidan är samerätten ett speciellt rättsområde där det behövs särskild förståelse för samernas historia, kultur och livsförhållanden. Också från denna synpunkt kan förslaget godtas.

Sammanfattningsvis kan sägas att några principiella invändningar mot nämndernas sammansättning och kompetens inte synes befogade.

7.2 Förfarandet vid nämnderna

Vid remissbehandlingen har vissa frågor om förfarandet vid nämnderna tagits upp. Till större delen rör de bestämmelserna i det nämnda stadgeförslaget. Några motiv till detta förslag förekommer inte i 2010 års promemoria (jfr Ds 2010:22 s. 84), men det är tydligt att man försökt finna regler som är förenliga med både norsk och svensk processrätt. Det finns därför skäl att vara återhållsam med ändringsförslag som grundar sig på svenska regler. Inte bara ändringarna i konventionen utan också ändringar i

stadgan förutsätter som sagt överläggningar med norska regeringen. Konventionens ratificering bör inte fördröjas av förhandlingar om detaljer i förfarandereglererna.

Kammarrätten i Sundsvall framhåller allmänt att bl.a. förfarandereglererna bör utformas med hänsyn till att deras verksamhet utgör myndighetsutövning och delvis gäller civila rättigheter som avses i Europakonventionen. Några brister i detta hänseende synes dock inte förekomma i bestämmelserna (jfr dock nedan om offentlighetsfrågan).

Luleå tingsrätt anger bl.a. en rad fall där ordföranden i nämnderna borde få fatta beslut i stället för att frågan ska avgöras av nämnderna. Praktiska synpunkter talar onekligen för detta. Det verkar sålunda knappast behövt från rättssäkerhetssynpunkt att låta Renbetesnämnden ta ställning till sådana frågor som om en sökande ska få anvisning om att avhjälpa brister i en ofullständig ansökan eller om en sådan ansökan ska avvisas (se 10 § i stadgeförslaget). Detsamma gäller motsvarande prövning i Överprövningsnämnden (se 14 §). Åtminstone i dessa fall borde konventionens regel gälla att ordföranden får besluta ensam när det gäller beredning av ett ärende (artikel 14 och 18). Som tingsrätten framhållit borde detsamma gälla i fråga om Renbetesnämndens prövning om ett överklagande kommit in för sent, något som dock skulle kräva en ändring i själva konventionstexten (se artikel 16). Övriga frågor kan tas upp vid en översyn av stadgans regler. – Däremot får det accepteras att stadgan föreskriver att vittnet ska avlägga ”sanningsförsäkran”, vilken är den norska termen, liksom att konventionen bestämmer utgångspunkten för klagofristen till tidpunkten då beslutet har ”mottagits” i stället för ”delgetts”; uttrycket torde inte hindra att nämnden använder sig av något slags delgivningsförfarande där tiden för mottagande framgår.

Tingsrätten har vidare påtalat att undantag från huvudregeln om offentlig förhandling i Överprövningsnämnden borde framgå av lag, inte som nu föreslagits av stadgan (se 17 §). Regeringsformen föreskriver inte någon lagreglering av sådana frågor; däremot sägs i artikel 6 i Europakonventionen att var och en vid prövning av hans civila rättigheter och skyldigheter ska vara berättigad till en offentlig förhandling och att undantag från offentligheten får ske

bara i vissa angivna fall.⁴¹ I svensk rätt brukar reglerna om nämnder med domstolsfunktion ges i lag, och då är det naturligt att frågan om offentlighet tas upp i lagen. I det aktuella fallet rör det sig om en mellanstatlig nämnd, som dock till en del verkar i Sverige och behandlar frågor som rör svenska medborgare och svensk mark. Betraktar man nämnden som likställd med en domstol i Europakonventionens mening framstår det som konsekvent att reglera offentlighetsfrågan i lag. Även om det inte synes alldeles nödvändigt finns det goda skäl för att ta in stadgans regel i konventionslagen, där ändå en paragraf rör Överprövningsnämnden. Detta har skett i promemorians förslag (se 4 §). Alternativt kunde regeln tas in i konventionstexten om ändå denna omförhandlas.

För den händelse anmälan om ersättningskrav (se avsnitt 6.1 ovan) ska ställas till Överprövningsnämnden, kan vissa ändringar behövas i varje fall i stadgan.

I övrigt talar övervägande skäl för att acceptera konventionens reglering av nämnderna.

---

⁴¹ Detta kan ske av hänsyn till den allmänna moralen, den allmänna ordningen eller den nationella säkerheten i ett demokratiskt samhälle eller då minderårigas intressen eller skyddet för parternas privatliv så kräver eller i den mån domstolen finner det strängt nödvändigt under särskilda omständigheter när offentligheten skulle skada rättvisans intresse.

8 Den samiska arbetsgruppens förslag

Promemorians bedömning: I fråga om det förslag en samisk arbetsgrupp lagt fram om vissa ändringar i konventionen instämmer promemorian på en del väsentliga punkter, framför allt rörande ersättning; vissa önskade regler – om samernas rättigheter såsom urfolk och om expropriationsersättning – bör dock i varje fall till en början i stället införas i konventionslagen utan att konventionen ska behöva omförhandlas. Andra föreslagna bestämmelser framstår som inte helt nödvändiga förtydliganden av konventionens regler och motiverar inte i och för sig en omförhandling av konventionen.

8.1 Allmänt

Som nämnt har den samiska arbetsgruppen lagt fram ett förslag till ny konventionstext, som i flera avseenden skiljer sig från den undertecknade konventionen. I utredningsuppdraget ingår att analysera detta förslag, vilket blir av betydelse vare sig konventionen ska omförhandlas eller lagstiftningen inskränker sig till ändringar i konventionslagen. Uppdraget nämner särskilt den föreslagna mekanismen för förhandlingar mellan samebyar och norska renbetesdistrikt (se nedan om artikel 6 i arbetsgruppens förslag). Det finns emellertid anledning att närmare diskutera också arbetsgruppens förslag i övrigt, vilket till stor del ger uttryck för den allmänna kritik mot konventionen och konventionslagen som

från samehåll anförts vid remissbehandlingen. De mera väsentliga avvikelserna i förslaget ska nu tas upp.⁴²

8.2 Artikel 2

I arbetsgruppens förslag har reglerna i konventionens artikel 2 – om konventionens syfte och tillämpning – förts in som nya stycken i artikel 1. Artikel 2 i förslaget innehåller i stället i första stycket ett uttalande, att oaktat konventionens angivna syfte den ska tillämpas med respekt för rätt till renbete baserat på sedvanemässigt bruk i enlighet med folkrådet. Det är inte fullt klart vad uttalandet närmast är riktat mot – konventionens syfte anges ju i konventionstexten vara samarbete med sikte på en bärkraftig renskötsel i båda länderna, vilket inte behöver stå i någon motsats till att renbetet grundas på sedvanemässigt bruk. Genom att konventionen enligt artikel 8 inte ska påverka sedvanerätten torde ändå klargöras att dess syfte inte försämrar samernas markrättigheter. I alla händelser synes tillägget knappast behövligt för att skydda samernas intressen eller klargöra konventionens innebörd.

Vidare har arbetsgruppen i andra stycket av artikel 2 angett, att även om basen för renbetesrätten är sedvanemässigt bruk konventionen inte får användas så att samebys eller renbetes-distrikts samlade renbetesområde minskar i sådan utsträckning att renskötsel inte längre kan bedrivas på ett ekologiskt, ekonomiskt och kulturellt bärkraftigt sätt under samtliga årstider. Förslaget synes bygga på farhågor att det sedvanemässiga bruket skulle kunna reducera renbetesområdena för vissa samebyar eller renbetes-distrikt. Tydligt avses då minskning i det faktiska bruket, i den utsträckning det inte är grundat på sedvana. Invändningen stämmer emellertid mindre väl med den princip som konventionen fastslår och samerna i övrigt synes acceptera, nämligen att det avgörande för samernas rättigheter ska vara sedvanerätten, inte det faktiska bruket. Att begränsa möjligheten att åberopa sedvanerätten skulle vara främmande för både den nuvarande ordningen och konventionens system. – En viktig synpunkt är naturligtvis att inte

---

⁴² Här utelämnas vissa förslag av arbetsgruppen angående renbetesnämndens sammansättning.

renbetesområdet får minskas till allvarlig skada för renskötseln. Som framgår av det föregående (avsnitt 4.4) bör den motivera en särskild regel i konventionslagen; frågan diskuteras också nedan på tal om artikel 4.

I tredje stycket av artikel 2 föreslår arbetsgruppen en regel av följande innehåll. Konventionen ska inte innebära någon permanent förändring av renbete grundad på sedvanerätten. Skulle den medföra en omfördelning av renbeteskonventionen gäller detta bara i förhållande till konventionen och så länge denna är i kraft. Konventionen ska inte heller begränsa rätten att få sedvanerätten prövad i domstol, och sådana domar ska ha företräde framför vad konventionen föreskriver om fördelning av betesområden. – Att sedvanerätten inte rubbas av konventionen är emellertid som sagt en grundläggande princip enligt artikel 8 i konventionen, och för övrigt också enligt arbetsgruppens eget text. Meningen är tydligen att ytterligare klargöra principen, men detta verkar knappast nödvändigt.

Allt som allt synes arbetsgruppens förslag till artikel 2 visserligen till stor del stämma med konventionens tankegångar men innebära upprepningar som inte kan anses behövliga och till någon del riskerar att missförstås. Som framhölls inledningsvis, bör man dessutom om möjligt välja att ändra texten i konventionslagen, inte i själva konventionen, om det finns skäl att avvika från förslaget i 2010 års promemoria.

8.3 Artikel 3

Artikel 3 i arbetsgruppens förslag motsvarar första stycket i konventionens bestämmelse. Sedan har emellertid tillagts dels att staterna ska tillse att konventionen blir gällande för sameby eller renskötare i sameby eller för renbetesdistrikt eller renskötare i siida och renbetesdistrikt (andra stycket i förslaget), dels att identifieringen av de rättssubjekt konventionen gäller för inte ska begränsa allmänna domstolars möjlighet att pröva vem som är rättssubjekt i förhållande till privaträttsliga rättigheter (tredje stycket). Också dessa tillägg får närmast uppfattas som förtydliganden av konventionens regler. De är knappast nödvändiga för att tillgodose samernas intressen. Som förut framhållits bygger konventionen på

att den inte ändrar de civilrättsliga rättigheter som följer av samernas bruk av berörda områden, och det får anses innebära att också de som enligt nationell lag är berättigade alltjämt ska vara det även när konventionen är tillämplig. Det betyder vidare att allmänna domstolar också kan pröva vilket rättssubjekt som är berättigat enligt lagstiftningen, om en sådan fråga skulle komma upp.

8.4 Artikel 4

I konventionen liksom i arbetsgruppens förslag finns i artikel 4 en allmän regel om skydd för samernas renskötsel på de områden som enligt konventionen får användas för gränsöverskridande renskötsel emot åtgärder som försvårar renskötseln på området. Arbetsgruppens förslag är emellertid utförligare och innehåller några avvikelser. Konventionstexten talar om att området ”så långt möjligt” ska skyddas mot ingrepp ”som påtagligt kan försvåra renskötseln i området”. Arbetsgruppen anger i stället att området ska skyddas mot ingrepp i motsvarande utsträckning som gäller för det egna landets renskötsel och att den tillättna åtgärden måste vara förenlig med samernas rättigheter som urfolk enligt folkrättens bestämmelser. – Beträffande bestämmelsen om likabehandling med det egna landets renskötsel kan emellertid återigen framhållas att enligt artikel 3 i både konventionen och arbetsgruppens förslag de nationella rättsreglerna ska gälla beträffande de rättigheter och skyldigheter som följer av den gränsöverskridande renskötseln, något som kan ses som en grundtanke i förslaget (jfr Ds 2010:22 s. 51 f). Arbetsgruppens förslag till artikel 4 måste antas ha samma innebörd. Det kan knappast ses som någon förstärkning i sak av skyddet mot ingrepp jämförd med konventionstexten. – Vad angår tillägget om åtgärden ska vara förenlig med samernas rättigheter som urfolk är detta en berättigad men inte alldeles nödvändig påminnelse; den skulle lika väl passa i lagstiftning som berör renskötseln över huvud taget – inte bara den gränsöverskridande. (Jfr nedan om andra och tredje stycket i den föreslagna artikeln.) I den föreslagna texten till konventionslag har påminnelsen emellertid tagits upp (se 2 §).

Andra stycket i konventionens text stadgar att om en åtgärd av angivet slag ändå tillåts, ska landet se till att behovet av renbetes tryggas eller, för det fall detta inte är möjligt, utge ekonomisk ersättning i enlighet med nationell rätt. Arbetsgruppens förslag föreskriver i stället att landet där den beviljade åtgärden ska vidtas ska se till att berörda renskötare tillförs alternativa renbetesområden av motsvarande storlek, kvalitet och rättslig status; om ett sådant område redan brukas av andra renskötare ska de som tvingas avstå ett område till förmån för andra kompenseras ”enligt vad som följer av första stycket” (varmed sannolikt avses sådan ekonomisk kompensation som konventionstexten talar om i artikelns andra stycke). Renskötare som tvingas avstå från renbetesområden ska ges möjlighet att återvända till det ursprungliga området så snart det är möjligt.

Det skydd för renskötseln som arbetsgruppen vill föreskriva i detta stycke är i och för sig angeläget, men det måste vara mycket svårt att förverkliga i praktiken, även om det bara skulle omfatta åtgärder mot den gränsöverskridande renskötseln. En särskild regel som skulle gälla just i dessa fall kan dessutom framstå som en omotiverad privilegiering av en viss grupp av samer; de skulle få ett företräde framför dem som bedrev renskötsel inom det egna landet. Åtgärder av det angivna slaget kan ju i lika hög grad drabba annan renskötsel. Den särregel som här har föreslagits till skydd för den gränsöverskridande renskötseln (avsnitt 4.4 ovan) går inte tillnärmelsevis så långt. Arbetsgruppens bestämmelse riskerar dessutom att medföra omfattande omställningar också av den inhemska rennäringen vilka knappast står i proportion till nyttan med regeln. Att ta upp den i konventionstexten kan på detta vis i hög grad komplicera konventionens genomförande.

Det tredje stycket i arbetsgruppens förslag saknar motsvarighet i konventionen. I detta stycke sägs att nationell myndighet inte får fatta beslut som innebär att samebys eller renbetesdistrikts renbetesområde genom en åtgärd enligt första stycket minskar i sådan utsträckning att inte ekologisk, ekonomisk och kulturellt bärkraftig renskötsel kan bedrivas under samtliga årstider. Regeln uttrycker i och för sig ett befogat krav på hänsyn vid ingrepp i renskötseln; den anknyter till det syfte med konventionen som anges i dess artikel 2. Som tidigare framhållits (avsnitt 4.4) föreslås också en bestämmelse av i stort sett detta innehåll i konven-

tionslagen. Genom det undantagslösa förbudet mot ingrepp av det aktuella slaget går emellertid arbetsgruppens förslag längre än vad som gäller beträffande renskötseln i allmänhet och torde vara svårt att få accepterat av andra intressegrupper. Även här kan invändas, att ifall en sådan bestämmelse skulle införas den inte bör inskränkas till gränsöverskridande renskötsel. En regel av det angivna slaget hör därför snarare hemma i en allmän samelagstiftning. Det bör framhållas att en något liknande skyddsregel förekom i förslaget till nordisk samekonvention och nu övervägs under det pågående arbetet på en reviderad version av den konventionen. Regler med sådant syfte kan också bli aktuella vid ett eventuellt tillträde till ILO-konventionen om urfolk och stamfolk i självstyrande länder – även detta ett projekt som håller på att utredas i Regeringskansliet.⁴³ Under sådana förhållanden bör inte några särskilda skyddsregler av detta långtgående slag tas in i konventionslagstiftningen.

8.5 Artikel 5

Artikel 5 i arbetsgruppens förslag avviker inte i sak från motsvarande artikel i konventionen.

8.6 Artikel 6

I arbetsgruppens förslag motsvarar artikel 6 de båda artiklarna 6 och 7 i konventionen. Arbetsgruppen föreslår emellertid en förändrad ordning för regleringen av gränsöverskridande renskötsel, särskilt för tiden närmast efter konventionens ikraftträdande. I konventionen finns som nämnt vissa regler om samarbetsavtal mellan sameorganisationerna som får innebära avvikelse från områdesprotokollet i fråga om rätten till renskötsel på områden som konventionen berör; de ska fastställas av Renbetesnämnden för att bli giltiga (se närmare artikel 7 i konventionen). Det är tydligt att områdesprotokollets regler ska gälla när inte sådana avtal slutits, även om detta inte uttryckligen sägs i konventionstexten.

---

⁴³ Jfr prop. 2015/16:1, utgiftsområde 1 s. 62.

Arbetsgruppens förslag innebär däremot följande. Gränsöverskridande renskötsel ska som huvudregel regleras genom samarbetsavtal som innebär rätt för en part att nyttja område i det andra landet för renskötsel. Om inte berörd sameby eller berört renbetesdistrikt inom sex månader från konventionens ikraftträdande anmält till Renbetesnämnden att områdesprotokollet ska gälla i områden som berör dem ska de inleda förhandlingar om samarbetsavtal, vilka efter ingåendet ska fastställas av nämnden. Har inte samarbetsavtal ingåtts inom ett år efter konventionens ikraftträdande ska parterna fortsätta förhandlingarna om sådant avtal med Renbetesnämnden som medlare. Om efter ytterligare sex månader sådan medling inte resulterat i samarbetsavtal ska nämnden besluta om fördelning av betesområden, betestider och högsta renavtal, med möjlighet att överklaga till Överprövningsnämnden. Samebyar och renbetesdistrikt kan så länge denna konvention är i kraft ingå nytt samarbetsavtal som ersätter tidigare ordning. Sedan ett avtal gällt i tio år ska om part begär det nya förhandlingar upptas om samarbetsavtal.

Att på detta vis samarbetsavtal i första hand ska reglera betesförhållandena på de berörda områdena stämmer i och för sig väl med tankegångarna bakom konventionen. Det kan också sägas att områdesprotokollet trots den omsorg som lagts ned på dess utformning riskerar att i sådan grad ändra betesförhållandena att det i vissa fall kan rubba förutsättningarna för renskötseln och innebära stora olägenheter för en berörd part. Det är värdefullt om sådana olägenheter går att rätta till genom lämpliga avtal.

Samtidigt framstår emellertid den ordning arbetsgruppen föreslår som otillfredsställande särskilt med tanke på den långa tid som kan förflyta innan betesrätten på området klargörs. Det kan dröja upp till ett och ett halvt år – ännu längre efter överklagande – innan betesrätten på ett område blir fastslagen. Tydligt skulle tills vidare uteslutande Lappkodicillens regler gälla, med den oklarhet detta innebär. En sådan ordning skulle vidare fördröja och försvåra bestämmandet av den ersättning som samebyn kan vara berättigad till på grund av ingreppet; om inte områdesprotokollet skulle gälla kan man inte bedöma i vad mån konventionen utgör ett intrång i

samebyns rätt (jfr avsnitt 6.1 ovan).⁴⁴ De praktiska olägenheterna av förslaget förefaller på detta sätt betydande. Det kan också framhållas att konventionens reglering ger lika goda möjligheter för parter som är missnöjda med områdesprotokollet att snarast träffa avtal om en mera rationell eller rimlig ordning för nyttjandet. Man kan ju i god tid förutse när konventionen jämte områdesprotokollet träder i kraft och i förväg starta överläggningar om behövliga ändringar i fördelningen av renbetesområden. Övervägande skäl synes tala för att hålla fast vid konventionens regelsystem i denna del; det är då från början klart vad som ska gälla och vad som behöver ändras. Det innebär att områdesprotokollets ordning ska följas när konventionen träder i kraft, tills avtal träffats om annat.

8.7 Artikel 8

Också artikel 8 i arbetsgruppens förslag avviker från konventionens motsvarande regel. Som redan nämnts föreslår arbetsgruppen där en regel om expropriationsersättning som stämmer nära överens med de ersättningsregler som här har föreslagits (se avsnitt 6.1 ovan). Att märka är dock att enligt arbetsgruppen ersättning ska utgå också när samarbetsavtal inskränker användning av ett sedvaneområde. Det skulle strida helt mot expropriationsrättsliga principer att ett avtal som den skadelidande frivilligt ingått skulle få denna effekt. I övrigt framstår arbetsgruppens förslag i denna del som välmotiverat och bör som sagt genomföras i vart fall i den svenska konventionslagen.

8.8 Slutsatser

Sammanfattningsvis kan sägas om arbetsgruppens förslag till ändringar i konventionstexten: Till en del utgör ändringarna en utveckling av principer som redan framgår av konventionens text. Det är förklarligt att arbetsgruppen på detta sätt velat förtydliga

---

⁴⁴ Förslaget kan dessutom medföra en viss överbelastning av Renbetesnämnden och Överprövningsnämnden redan under den första tiden de är verksamma, då nämnderna ännu inte hunnit skaffa sig erfarenhet av de särskilda problem som omfördelningen av betesområden ger upphov till.

skyddet enligt konventionen, men i sak innebär dessa regler inte någon nämnvärd förbättring av samernas rättsställning och är därför knappast nödvändiga; i vart fall bör en sådan ändring av konventionstexten inte fördröja konventionens ikraftträdande. En del omformuleringar av konventionens huvudprinciper kan dessutom medföra svårigheter att tolka texten: samma princip uttrycks på flera olika sätt, vilket kan leda till oklarhet om dess närmare innebörd. – I andra fall föreslås skyddsregler som i och för sig synes välmotiverade men snarare hör hemma i en allmän lagstiftning om samernas rättigheter än i en särskild lagstiftning om gränsöverskridande renskötsel, där de kan leda till motsatsslutet att sådant skydd inte skulle gälla i andra sammanhang. Någon anledning att utöver vad konventionen redan föreslår gynna den gränsöverskridande renskötseln framför annan renskötsel som samebyarna bedriver finns knappast. Till någon del är arbetsgruppens förslag så långtgående att ett genomförande skulle bli mycket kontroversiellt. De regler som föreslås i artikel 4 är dessutom svåra att praktiskt genomföra.

Det sätt att införa konventionens ordning som arbetsgruppen vill ta in i artikel 6 har dessutom klara olägenheter; det bör vara möjligt att åstadkomma lämpliga samarbetsavtal utan det dröjsmål som förslaget innebär. Också artikel 6 i konventionen innebär ju att Renbetesnämnden medverkar vid samarbetsavtalens tillkomst.

Starka skäl talar däremot för den föreslagna bestämmelse som klargör den expropriationsrättsliga karaktären av konventionslagstiftningen. Här bör arbetsgruppens förslag ligga till grund för den svenska konventionslagen (se avsnitt 6.1 ovan). Vägande sakskaäl talar för att det borde genomföras också för Norges del, till skydd för svenska samers sedvanerätt på norska områden.

Såvitt angår svenska förhållanden kan arbetsgruppens synpunkter i väsentliga delar tillgodoses genom ändringar i konventionslagen. Som redan framhållits gäller detta den viktiga frågan om expropriationsregler bör tillämpas vid ingrepp i samebyarnas rätt. Att konventionen inte skulle inverka på samernas civilrättsligt grundade rätt till renbetesmark är en grundtanke i konventionen, som också kan komma till uttryck i konventionslagen. En särskild bestämmelse i konventionslagen föreslås som begränsar möjligheten till ingrepp i samernas rätt på konventionsområdena, låt vara att denna framför allt framstår som skydd för de norska samerna.

Önskemålet om en erinran rörande samernas rättigheter som urfolk kan utan svårighet uppfyllas genom en bestämmelse i samma lag. I övrigt passar de tillägg till konventionstexten som arbetsgruppen föreslagit som sagt bäst i en allmän samelagstiftning, närmast i den nordiska samekonvention som regeringarna för närvarande arbetar med. – Om arbetsgruppens synpunkter på detta vis kan tillgodoses utan ändringar i konventionstexten, undgår man en tidsödande omförhandling av konventionen.

9 Bör konventionen omförhandlas?

Promemorians bedömning: När man ska avgöra om konventionen ska ratificeras med nuvarande innehåll eller omförhandlas, får man väga mot varandra å ena sidan de fördelar för rennäringen i stort som konventionen kan väntas medföra, å andra sidan – utom kostnaderna för det allmänna – de nackdelar den kan innebära för vissa samebyar trots generösa ersättningsregler. I vart fall framstår konventionen som förenlig med grundlagen och folkrättsliga principer. Vid en ratificering bör särskilda åtgärder vidtas för att mildra de allvarliga konsekvenser en omfördelning av renbetesmark kan medföra för dessa samebyar, framför allt genom att samarbetsavtal träffas innan omfördelningen får några olämpliga verkningar. – I händelse av en omförhandling bör, utöver ändringar i områdesprotokollet, även vissa ändringar i konventionstexten komma i fråga, bl.a. en regel om att vid intrång i rätt till renskötsel ersättning ska utgå enligt nationella regler om expropriation.

Som nämnt har det framgått bl.a. vid de dialogmöten som Näringsdepartementet hållit med representanter för sameorganisationer och enskilda samebyar att den omfördelning av renbetesmarker som områdesprotokollet innebär medför betydande svårigheter för vissa samebyar. Synpunkterna har utvecklats i skriftliga inlagor till departementet. På flera håll har talats om förödande konsekvenser för renskötseln i samebyn. I vart fall är det tydligt att omfördelningen ibland kan innebära en mycket besvärande omställning av verksamheten. – Vissa särskilda problem uppkommer i Jämtland och Härjedalen, där utrymmet för renbete delvis är starkt begränsat. Det har bl.a. framhållits att efter 2010 års promemoria det på initiativ från statens sida åstadkommit ett avtal

den 27 april 2011 om vinterbete för ren mellan tre samebyar i Härjedalen och berörda markägare. Enligt vad som utvecklats av länsstyrelsen för Jämtlands län har genom den nya gränsdragningen för en av samebyarna – Handölsdalens sameby – denna berövats höstbete på ett sätt som kan medföra att renar från flera byar söker sig till viss vinterbetesmark under oktober månad, då sådant bete enligt avtalet inte skulle vara tillåtet; detta kan enligt länsstyrelsen tänkas rubba förutsättningarna för avtalet och leda till dess uppsägning, något som skulle vara en mycket olycklig utveckling inte bara ur samisk synvinkel. Även för skogsrenskötseln i Norrbotten har konventionen antagits få allvarliga följder. – Vidare har från en del håll framhållits att svenska samebyar hindrats att utnyttja sedvanemarken i Norge utan att ersättning utgått - detta trots att i ett fall, rörande renbetet vid Altevattn, norska Høyesterett fastslagit samebyns sedvanerätt på området (Norsk rettstidende 1968 s. 429; se härom ovan avsnitt 4.7). Några samebyar har begärt en rättighetsutredning som berör både svensk och norsk mark.

Den föregående framställningen har framför allt tagit sikte på möjligheten att utan dröjsmål för omförhandlingar snarast genomföra konventionens ordning. Konventionen har då bedömts vara förenlig med samernas egendomsskydd enligt grundlagen och med folkrättsliga grundsatser. Som förut framhållits ingår inte någon prövning av områdesprotokollets reglering i uppdraget; det skulle kräva en mycket omfattande historisk utredning och medverkan av expertis bl.a. på renskötselfrågor. Inte heller kan promemorian ta ställning till norsk rättstillämpning beträffande svenska samebyars rättigheter i Norge. Rättsläget synes här delvis omstritt, även om domen av 1968 om Altevattn alltjämt anses vara vägledande (se bl.a. ovan avsnitt 4.7 om rättsverkan av äldre domar om renskötselrätten). Det är tydligt att fördelningen enligt områdesprotokollet aktualiserat frågan om en rättighetsutredning som närmare kunde klargöra förekomsten av sedvanerätt. Också en sådan utredning skulle emellertid kräva mycket tid och arbete.

De invändningar som framförts vid dialogmöten och i andra sammanhang om områdesprotokollets konsekvenser kan i alla händelser motivera frågan, om konventionen bör godtas med sitt nuvarande innehåll utan omförhandling av områdesprotokollet och ytterligare utredningar. I det föregående har visserligen föreslagits

generösa ersättningsregler till berörda samebyar; enligt expropriationsregler skulle 125 procent av den ekonomiska förlusten genom intrånget ersättas, och någon avräkning skulle inte ske för de fördelar som eventuella samarbetsavtal kan medföra. Man kan ändå diskutera om detta utgör en tillräcklig kompensation för de skador, av både ekonomiskt och ideellt slag, som konventionen kan medföra på samekulturen och rennäringen på längre sikt. Det avgörande blir här en avvägning mellan å ena sidan de fördelar konventionen kan väntas medföra för rennäringen i stort, å andra sidan – förutom den kostnad för det allmänna som konventionen kan väntas medföra – de betydande olägenheter den på detta vis kan innebära för vissa samebyar. Till en del blir avgörandet naturligtvis av politisk natur. Som framgått torde det i varje fall från juridisk synpunkt inte finnas hinder för en ratificering, om konventionslagen utformas på det sätt som här har föreslagits.

För den händelse konventionen utan ändringar godtas av riksdagen finns i varje fall all anledning att på olika sätt söka mildra de konsekvenser den kan få i enskilda fall. I det föregående har diskuterats möjligheten att rätta till påstådda brister i konventionslagstiftningen genom ändringar i konventionslagen. En snabb skadereglering enligt de här föreslagna reglerna skulle kunna innebära en välbehövlig kompensation för ingreppet innan det fått några negativa verkningar. Räckvidden av sådana ändringar är dock begränsad; bl.a. omfattar de inte förhållanden på norsk mark och utvidgar på detta vis inte skyddet för den svenska gränsöverskridande rensköteln. Till en del kan väl ett sådant skydd åstadkommas genom nationell norsk lagstiftning, men någon folkrättslig förpliktelse till detta finns inte, om inte konventionen omförhandlas. – En annan möjlighet är naturligtvis att man genom sådana samarbetsavtal mellan svenska samebyar och norska renbetesdistrikt som konventionen behandlar kan minska effekten av att renbetesmark går förlorad. Det kan finnas anledning att redan före konventionens ikraftträdande säkerställa att avtal av detta slag träffas i så stor utsträckning som möjligt. Enligt förslaget ska konventionslagstiftningen träda i kraft den dag regeringen bestämmer. Det vore av värde om redan efter riksdagsbeslut om ratificering av konventionen förhandlingar kunde påbörjas om samarbetsavtal och att man från statens sida – närmast genom länsstyrelserna – verkade för att sådana avtal snarast kommer till

stånd. Som förut framhållits bör beräkningen av ersättning för mistad renbetesmark ge samebyarna resurser att förhandla sig till gynnsamma villkor för samarbetsavtalet. Tidpunkten för ikraftträdandet bör bestämmas så att parterna har god tid att komma överens innan omfördelningen får några negativa verkningar. Här kan också beaktas möjligheten att låta konventionens ordning träda i kraft successivt i olika delar av landet.

Vad som nu sagts hindrar inte att man samtidigt med att konventionen beslutas av riksdagen upptar förhandlingar om vissa önskvärda ändringar i konventionen. Frågan om eventuella ändringar i områdesprotokollet ska som sagt inte diskuteras här, inte heller den tidigare berörda möjligheten att i konventionen införa regler om överklagande av områdesprotokollets fördelning till en särskild samisk besvärinstans (se avsnitt 3 ovan). I övrigt skulle kunna övervägas framför allt följande.

I artikel 6 kan ett tredje stycke tilläggas, som föreskriver att ersättning ska utgå efter expropriationsregler i båda länderna, förslagsvis med följande lydelse:

Om områdesprotokollet innebär intrång i den rätt till renskötsel som tillkommer en sameby eller ett renbetesdistrikt ska landet betala ersättning enligt nationella regler om expropriation.

Vidare kan i artikel 8, i enlighet med arbetsgruppens önskan, klargöras att konventionens omfördelning av renbetesområden gäller endast i förhållande till konventionen, genom följande tillägg till första stycket:

I den utsträckning konventionen medför omfördelning av renbetesområden gäller detta enbart rättigheter enligt konventionen och endast så länge denna är i kraft.

Det bör emellertid framhållas att detta tillägg bara utgör ett förtydligande, inte någon saklig ändring enligt vad som får anses framgå särskilt av artikel 8.

Ännu ett tillägg kan vara befogat, nämligen att i konventions-texten uttryckligen föreskriva att tillämpning av konventionen ska vara förenliga med samernas rättigheter som urfolk enligt folkrättens grundsatser. I det föregående har en allmän bestämmelse om detta föreslagits bli intagen i konventionslagen, men den torde passa bättre i själva konventionen.

Om ändå konventionen omförhandlas, kan det vara anledning att samtidigt ta in vissa andra av de förtydligande tillägg som arbetsgruppen föreslagit (se avsnitt 7 ovan).

10 Ikraftträdande och övergångsregler m.m.

Promemorians förslag: Som föreslagits i 2010 års promemoria bör regeringen bestämma tidpunkten för den nya lagstiftningens ikraftträdande. Några särskilda övergångsbestämmelser föreslås inte här. Lagen med anledning av 1972 års konvention upphävs.

I 2010 års promemoria förslags att tidpunkten för den nya lagens ikraftträdande och ikraftträdandet av de lagändringar som renskötselkonventionen föranleder skulle bestämmas av regeringen. Några särskilda övergångsbestämmelser föreslogs inte. När konventionens tid utgick borde regeringen återkomma till riksdagen med en begäran om att konventionslagen och övriga lagar som är knutna till konventionens giltighet skulle upphöra att gälla.⁴⁵ En sådan ordning synes lämplig också om konventionslagen ändras enligt vad som här har föreslagits. Som nyss framhållits (se avsnitt 9 ovan) kan särskilda åtgärder bli aktuella för att mildra ikraftträdandets effekter för vissa samebyar.

1972 års konventionslag, lagen (1972:114) med anledning av konventionen den 9 februari 1972 mellan Sverige och Norge om renbetning, upphörde att gälla då konventionen upphörde. Den har dock ännu inte upphävts formellt. Detta bör ske i samband med den nya konventionslagen.

I 2010 års promemoria föreslås vissa andra författningsändringar som motiveras av den nya konventionen; det gäller lagen (1994:1547) om tullfrihet, m.m., lagen (1994:1551) om frihet från skatt vid import, m.m. och vapenlagen (1996:67). Utrednings-

---

⁴⁵ Se Ds 2010:22 s. 111.

uppgiften torde inte beröra denna följdlagstiftning. Ett förslag till ny lydelse av 2 § RNL, där det erinras om konventionslagens bestämmelser om gränsöverskridande renskötsel i Sverige, föranleder inga invändningar.

11 Ekonomiska och andra konsekvenser

Det ingår inte i utredningsuppdraget att göra någon beräkning av de ekonomiska konsekvenserna av den föreslagna konventionslagstiftningen. En sådan kalkyl förekommer redan i Ds 2010:22 (s. 113 ff.). Den nya konventionen beräknades medföra ett ökat medelsbehov för det allmänna på 9,67 miljoner kronor per år under de sju första åren och därefter 1,65 miljoner kronor per år, allt beräknat i 2008 års penningvärde. I denna siffra ingick inte utgifter för ersättning för uppkommen skada och olägenhet till följd av konventionen, något som tydligen ansågs ha försumbar betydelse. – Några ökade kostnader för enskilda ansågs inte konventionslagstiftningen medföra.

Rörande konsekvenserna av promemorians förslag kan hänvisas till den utredning av de ekonomiska konsekvenserna av konventionen som har skett genom departementets försorg (se bilaga 3 till denna promemoria). Utredningen bygger på de regler som föreslås i promemorian.

12 Författningskommentar

Förslag till lag med anledning av konventionen den 7 oktober 2009 mellan Sverige och Norge om gränsöverskridande renskötsel

Härigenom föreskrivs följande.⁴⁶

1 § Konventionen den 7 oktober 2009 mellan Sverige och Norge om gränsöverskridande renskötsel och därtill hörande bilagor ska, i den mån bestämmelserna avser område i Sverige, gälla som lag här i landet, med undantag för artiklarna 33 och 34 i konventionen.

Bestämmelserna om användningen av områden i det områdesprotokoll som fogats till konventionen tillämpas efter särskilt beslut av regeringen. Bestämmelsen i 49 § områdesprotokollet ska inte gälla som svensk lag.

Konventionen är avfattad på svenska och norska. Konventionen med bilagor har den lydelse som framgår av bilaga 1 till denna lag.

I första stycket har undantaget för artikel 3 i konventionen i 2010 års lagtext utgått, vilket innebär att en viktig princip bakom konventionen – att gränsöverskridande renskötsel ska innebära samma rättigheter och skyldigheter som annan renskötsel i landet – gäller som svensk lag. Motivering finns i avsnitt 4.9.

Andra stycket, som är nytt, innehåller särskilda regler om områdesprotokollet. Bestämmelsen i första meningen, som för-
anleds av regeln i 12 kap. 3 § regeringsformen, har motiverats i

---

⁴⁶ I denna lagtext har avvikelser från lagtexten i Ds 2010:22 kursiverats.

avsnitt 3 ovan. I andra meningen finns ett undantag som i 2010 års lagtext var infört i första stycket.⁴⁷

Tredje stycket motsvarar andra stycket i 2010 års lagtext.

2 § *Tillämpning av konventionen och denna lag ska vara förenlig med samernas rättigheter som urfolk enligt folkrättsliga grundsatser.*

I bestämmelsen har införts en erinran om samernas rättigheter som urfolk, vilka bör beaktas vid all tillämpning av konventionslagstiftningen. Bestämmelsen har motiverats i avsnitt 8 (beträffande artikel 4 i konventionen).

3 § *När norska renbetesdistrikt bedriver gränsöverskridande renskötsel enligt konventionen, gäller rennäringslagen (1971:437) i tillämpliga delar, med undantag för 1, 3–15, 23, 24 §§, 28 § andra stycket, 31 § andra stycket, 34–64, 66–82 §§, 94 § 5–8, 95 § 2 och 97 §. Rennäringslagen är inte heller tillämplig om annat anges i konventionen.*

Vid tillämpningen av rennäringslagen ska med

- sameby eller medlem i sameby jämställas renbetesdistrikt i Norge eller medlem i sådant renbetesdistrikt.
- betesområde jämställas område som avses med artiklarna 6 och 7 i konventionen,
- renskötselrätt jämställas rätt att bedriva gränsöverskridande renskötsel enligt konventionen,
- rätt till jakt och fiske enligt 25 § jämställas rätt till jakt och fiske enligt konventionen, och
- samebys styrelse jämställas det organ som på motsvarande sätt representerar renbetesdistriktet i Norge.

Omfattar gränsöverskridande renskötsel ett område där koncessionsrenskötsel får bedrivas enligt 85 § rennäringslagen får ett norskt renbetesdistrikt söka tillstånd till sådan renskötsel. Om

---

⁴⁷ Se om detta undantag, som avser åtgärder som ska vidtas före konventionens ikraftträdande, Ds 2010:22 s. 38, 117.

förutsättningar för tillstånd och renskötelsns bedrivande gäller då även 85–89 §§ rennäringslagen.

Bestämmelserna i första och andra stycket motsvarar i sak 2 § första och andra stycket i 2010 års lagtext.⁴⁸ Regeln i tredje stycket har tidigare motiverats (avsnitt 4.5 ovan).

4 § Regeringen får meddela föreskrifter om skyldighet för en kommun att lämna information till Svensk-norska renbetesnämnden eller Svensk-norska överprövningsnämnden i frågor som rör den gränsöverskridande renskötelsen i Sverige.

En muntlig förhandling i Överprövningsnämnden ska vara offentlig, om inte särskilda skäl talar mot detta.

Första stycket motsvarar 3 § i 2010 års lagtext. Regeln har behandlats i Ds 2010:22 s. 50 f och 63. – Andra stycket har motiverats i avsnitt 7.2 ovan.

5 § Tillsyn över att behovet av renbete tryggas enligt 48 § i det till konventionen bilagda områdesprotokollet utövas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Bestämmelsen motsvarar i sak 4 § i 2010 års lagtext. Den har behandlats i Ds 2010:22 s. 49 f och 118.

6 § Bestämmelserna i skadeståndslagen (1972:207) om skadeståndsansvar för det allmänna tillämpas på motsvarande sätt i fråga om talan om ersättning på grund av beslut av Svensk-norska renbetesnämnden eller Svensk-norska överprövningsnämnden enligt artikel 30 i konventionen.

Regeringen meddelar föreskrifter i fråga om *den domstol där en talan som enligt artikel 30 ska föras i Sverige ska väckas.*

Bestämmelsen motsvarar i sak 5 § i 2010 års lagtext. Den talan som blir aktuell torde normalt grundas på 3 kap. 2 § skadeståndslagen.

---

⁴⁸ Något undantag görs dock inte för 85–89 §§, som ska tillämpas enligt vad som sägs i paragrafens tredje stycke.

7 § Om det på grund av denna lag uppkommer skada eller olägenhet för rennärningen på svenskt område med hänsyn till tidigare rätt till renskötsel har den skadelidande rätt till ersättning av staten *efter ansökan till regeringen. Ansökningen ska göras inom tio år från det denna lag har trätt i kraft. Regeringen meddelar närmare föreskrifter om ansökningsförfarandet.*

Rörande ersättning för mistat nyttjande av renbetesområde, rättegång i ersättningsmål och betalning av ersättningen gäller regler i expropriationslagen (1972:719).

När ersättning bestäms enligt andra stycket beaktas inte inverkan av samarbetsavtal som ingås enligt artikel 7 i konventionen.

Paragrafen har motiverats i avsnitt 6.1 ovan. Ersättningsregeln i första stycket kan åberopas både av svenska samebyar som gått miste om betesmark och av norska renbetesdistrikt, om de i något fall genom områdesprotokollet berövats betesmark på svenskt område. En förutsättning är dock att det förelegat en rätt till renskötsel grundad på urminnes hävd eller sedvana. Att en sameby eller ett renbetesdistrikt i annat fall använt ett område för renbete ger ingen rätt enligt paragrafen, Den kan inte heller tillämpas på svenska samers motsvarande förlust av mark i Norge. Där gäller norsk lag.

Ersättningen ska bestämmas enligt expropriationsregler, varvid bestämmelserna om ersättning för särskild rätt ska tillämpas. En sameby som inte kan utnyttja ett renbetesområde under den tid konventionen gäller har alltså rätt till ersättning för värdet av förlorad nyttjanderätt under 30 år. Något marknadsvärde kan emellertid inte konstateras för renbetesrätt, som ju inte får överlåtas, utan ersättningen torde få beräknas till det kapitaliserade värdet av beräknad avkastning under denna tid, med avdrag för den avkastning av nyttjanderätt till norska områden som samebyn kan ha fått i gengäld genom konventionen. Detta belopp, som får betraktas som intrångsersättning enligt 4 kap. 1 § första stycket ExprL,⁴⁹ ska sedan höjas med 25 procent. Till detta kommer ersättning för övrig skada som konventionens omfördelning av

---

⁴⁹ Om en ersättning motsvarande löseskilling torde det i regel inte bli fråga – det är inte samebyns hela renskötselrätt som tas i anspråk genom konventionen.

betesmark medför (se 4 kap. 1 § första stycket tredje meningen); något påslag utgår dock inte på detta belopp. Ersättning kan t.ex. begäras för anpassning av renskötseln till de nya förhållanden som omfördelningen medfört eller för stängselkostnader som föranletts av konventionen. Någon hänvisning till 28 § andra stycket RNL förekommer inte, utan hela ersättningen tillfaller samebyn (eller medlem som lider personlig skada är genom konventionen).

Paragrafen talar liksom dess motsvarighet i 2010 års promemoria inte bara om skada utan också om ”olägenhet”. Samma formulering förekommer i 28 § RNL, där den anses ge visst utrymme för att beakta även andra än rent ekonomiska nackdelar av ingreppet.⁵⁰ Den bör tolkas på samma sätt enligt konventionslagen.

Som nämnts i det föregående (avsnitt 6.2 ovan) är sameby som bedriver koncessionsrenskötsel berättigad till ersättning enligt motsvarande regler för mistat bruk av området under återstoden av koncessionstiden och under vissa omständigheter även för förlorade möjligheter till ny koncession.

En sameby eller annan som anser sig ha lidit skada till följd av konventionens omfördelning av renbetesområden kan utverka beslut av regeringen i ersättningsfrågan genom att inge ansökan enligt vad regeringen närmare föreskriver. Lämpligen bör detta ske till den svensk-norska överprövningsnämnden. Denna ska granska uppgifterna om konventionens inverkan på det aktuella områdets bruk och yttra sig i vart fall i frågan om ersättning bör utgå – däremot inte nödvändigtvis om ersättningens storlek, som kan kräva besvärliga juridiska ställningstaganden. Sedan ska nämnden vidarebefordra ärendet till regeringen. Ett annat alternativ, som inte kräver ändringar i bestämmelserna om Överprövningsnämnden, är att ansökan lämnas till vederbörande länsstyrelse; denna ska då hantera ärendet på motsvarande sätt.

I allmänhet torde ansökan gälla ersättning på grund av mistat nyttjande av renskötselområdet, och då bestäms den enligt expropriationsregler enligt paragrafens andra stycke. Det är dock också tänkbart att konventionen medför annan skada som faller under paragrafen. Även då ska ansökan om ersättning inges till

---

⁵⁰ Jfr prop. 1992/93:32 s. 96 och Bengtsson, Ideella värden i fastighetsrätten s. 155 f. Begreppets närmare innebörd enligt RNL är dock tämligen oklar.

Överprövningsnämnden (eller länsstyrelsen) för behandling av regeringen.

Som förut nämnts (avsnitt 6.1 ovan) torde värdetidpunkten när expropriationsersättningen ska bestämmas vara tiden för konventionens ikraftträdande.

Om t.ex. en sameby inte är nöjd med regeringens beslut i ersättningsfrågan, har samebyn möjlighet att väcka talan mot staten. I så fall tillämpas samma regler som enligt ExprL gäller om rättegång i expropriationsmål. Rätten för samebyn att föra talan regleras av 5 kap. 4 § ExprL. I övrigt tillämpas 5 kap. i den lagen i den utsträckning reglerna passar. Om någon panträtt i renskötselrätten blir t.ex. inte fråga. Att märka är att inte bara samebyn utan också annan kan vara sakägare och vara berättigad till ersättning (jfr 5 kap. 24 §); det gäller sålunda även en annan sameby, som på grund av avtal nyttjar betesmarken, liksom en markägare som lider förlust t.ex. på grund av stängsel som föreskrivs med anledning av omfördelning av mark. Viktigt är att expropriationsregler gäller i fråga om rättegångskostnader (se 7 kap.), vilket innebär särskilda fördelar för samebyar och andra som kräver ersättning.

Enligt bestämmelsen i tredje stycket ska man vid beräkningen av ersättning enligt andra stycket bortse från samarbetsavtal som slutits enligt artikel 7 i konventionen med avvikelse från områdesprotokollet och från möjligheten att sluta sådana avtal. Ersättningen kan alltså inte reduceras på den grund att samebyn blivit kompenserad eller bort kunna kompensera sig genom att sluta ett förmånligt avtal, och samebyn kan inte heller kräva ersättning för skada som uppkommit genom ett ofördelaktigt avtal. Den ersättning som motsvarar löseskilling eller intrångsersättning enligt 4 kap. 1 § första stycket ExprL ska alltså bestämmas enbart på grundval av den inverkan områdesprotokollet fått för samebyns bruk av området – alltså en uppskattning av den värdeminskning som konventionen medfört för nyttjandet av området. Det är denna ersättning som ska ökas med 25 procent enligt 4 kap. 1 § andra stycket. Inte heller vid bestämmande av ersättning för övrig skada enligt 4 kap. 1 § första stycket tredje meningen ska man beakta möjligheten till samarbetsavtal.⁵¹

---

⁵¹ Som utvecklats i avsnitt 6.1. kan också övervägas en alternativ lösning, där tredje stycket i den föreslagna 7 § skulle utgå.

8 § Om giltighetstiden för konventionen förlängs enligt artikel 34 i konventionen och det genom förlängningen uppkommer skada eller olägenhet för rennäringen på svenskt område med hänsyn till en rätt till renskötsel som förelåg innan konventionen trädde i kraft, har den som förorsakats skadan rätt till ersättning av staten *efter ansökan till regeringen. Ansöknings ska göras inom tre år från det en ny giltighetsperiod börjat löpa enligt artikel 34 i konventionen. Regeringen meddelar närmare föreskrifter om ansökningsförfarandet.*

I fråga om ersättningen tillämpas 7 § andra och tredje stycket.

Bestämmelsen, som har motiverats i avsnitt 6.2 ovan, avser skada till följd av konventionens eventuella förlängning. Den stämmer delvis med 7 § i 2010 års lagtext. Förfarandet och ersättningens beräkning ska dock motsvara vad som i den nya 7 § föreslagits beträffande skada genom konventionen.

9 § *När en myndighet prövar tillåtligheten av en åtgärd inom ett område där gränsöverskridande renskötsel förekommer ska området om möjligt skyddas mot ingrepp som kan väsentligt försvåra renskötseln eller i vart fall behovet av renbete tryggas på annat sätt. Kan detta inte ske ska ersättning betalas till det renbetesdistrikt eller den sameby som berörs av ingreppet enligt vad som sägs i 28 och 29 §§ rennäringslagen.*

Bestämmelsen har motiverats ovan i avsnitt 4.4. Som framgår av lagtexten blir den – liksom motsvarande regel i artikel 4 i konventionen – tillämplig så snart det finns en klar risk för att en åtgärd kan väsentligt försvåra den gränsöverskridande renskötseln på området. Om inte renskötseln kan skyddas på annat vis får ett tillståndsbeslut samma rättsverkan som ett expropriationsbeslut och medför alltså rätt till ersättning för renbetesdistriktet eller samebyn enligt expropriationsregler. Det gäller även kommunala beslut. Sker ingreppet till förmån för en enskild verksamhet är det denna som ska betala ersättning. Godtas inte den erbjudna ersättningen, får talan föras på samma sätt som i andra fall då renskötselrätten helt eller delvis upphävs enligt RNL. Det innebär bl.a. att samma förmånliga regler om ersättningens bestämmande

och rättegångskostnader gäller som i andra expropriationsmål. Renbetesdistriktet ska då ersättas för mistad renskötselrätt under återstående tid som konventionen gäller, medan svensk sameby med sedvanerätt till området har rätt till ersättning om beslutet skulle innebära att denna rätt upphör: området blir t.ex. definitivt oanvändbart för renskötsel på grund av gruvdrift.

Vid ersättningens bestämmande får beaktas om renskötselrätten har utvidgats eller inskränkts genom ett sådant samarbetsavtal som avses i artikel 7 i konventionen. I detta fall, när samarbetsavtalet föregått det myndighetsbeslut som grundar ersättning, får man alltså ta hänsyn till om avtalet påverkar förlusten. Bedömningen blir på detta vis annorlunda än när ersättning utgår på grund av omfördelning av renbetesmark genom konventionen. – Också ett renbetesdistrikt eller en sameby som grundar sin rätt på ett samarbetsavtal får anses som sakägare och i denna egenskap berättigad till ersättning (se ovan avsnitt 6.2). – Den särskilda regeln i 28 § andra stycket RNL om att en del av ersättningen ska tillfalla samefonden blir inte tillämplig på ersättning enligt paragrafen (se 2 § konventionslagen).

10 § Medför konventionen att pågående markanvändning inom ett berört renbetesområde väsentligt försvåras för fastighetsägaren eller för en innehavare av särskild rätt till fastigheten, ska staten betala ersättning för uppkommen skada. Talan ska väckas vid mark- och miljödomstol inom tio år från det denna lag trätt i kraft.

Bestämmelsen har motiverats i avsnitt 6.2 ovan. Den gäller i motsats till 7–9 §§ ersättning till ägare av mark inom konventionsområdet. Med ägare likställs i vanlig ordning innehavare av särskild rätt, t.ex. arrendator eller servitutshavare. Som pågående markanvändning räknas också regelbundet återkommande användning, t.ex. jakt och fiske. Regeln kan även åberopas av en sameby med renskötselrätt till området – också denna utgör ju en särskild rätt, fast den till stor del faller under speciella regler.⁵² På detta vis kan en sameby få ersatt vissa

---

⁵² Detta gäller sålunda beträffande ExprL, som i vissa avseenden är tillämpliga på renskötselrätt (jfr 1 kap. 2 § och Dahlsjö, Hermansson & Sjödin, Expropriationslagen s. 61 och 63).

olägenheter som inte kompenseras enligt 7 §, t.ex. ökad bevakning eller försvårad renskiljning.⁵³ – Att en sameby faktiskt bedrivit renbete på området i fråga grundar däremot inte i och för sig någon rätt till ersättning enligt paragrafen; det ger inte samebyn någon ”särskild rätt” till fastigheten.

I dessa fall tillämpas inte expropriationsregler. Ersättning utgår för uppkommen skada, utan något sådant påslag som föreskrivs i 4 kap. 1 § andra stycket ExprL. Vägras ersättning får markägaren eller innehavaren av särskild rätt föra talan vid domstol enligt vanliga regler.

Denna lag träder i kraft den dag som regeringen bestämmer.

Genom lagen upphävs lagen (1972:114) med anledning av konventionen den 9 februari 1972 mellan Sverige och Norge om renbetning.

Bestämmelsen har motiverats i avsnitt 10 ovan.

---

⁵³ Jfr Ds 2010:22 s. 90.

Utredningsuppdraget

Utdrag
Protokoll § 1

2016-01-20 N2016/00539/FJR

Näringsdepartementet

Uppdrag till Bertil Bengtsson
1 bilaga

Regeringskansliet uppdrar åt f.d. justitierådet Bertil Bengtsson att biträda Näringsdepartementet med att utreda frågor kring konventionen den 7 oktober 2009 mellan Sverige och Norge om gränsöverskridande ren-skötsel enligt bifogad promemoria.

Uppdraget gäller fr.o.m. den 21 januari 2016 t.o.m. den 30 juni 2016.

Bertil Bengtsson ska ha ersättning med 6 000 kronor i månaden.

Kostnaderna för uppdraget ska belasta utgiftsområde 1 Rikets styrelse, anslag 4:1 Regeringskansliet m.m., anslagsposten 1 till Regeringskansliets disposition, budgetram 10 (Näringsdepartementet).

Beslutet har fattats av statsrådet Bucht.

Bilaga till regeringskanslibeslut § 1
den 20 januari 2016,
N2016/00539/FJR

Uppdrag om frågor i anledning av renskötselkonventionen med Norge

Sammanfattning av uppdraget

Utredaren ska utreda och analysera rättsliga frågeställningar angående 2009 års renskötselkonvention med Norge och den samiska arbetsgruppens förslag till ändringar i konventionen. Utredaren ska lämna förslag till sådana författningsändringar eller andra åtgärder som föranleds av utredarens överväganden.

Uppdraget ska redovisas senast den 30 juni 2016.

Bakgrund

Gränsöverskridande renbete har förekommit över gränsen mellan Sverige och Norge under mycket lång tid och har stöd i sedvänja. Rättigheterna erkänns av båda staterna och har fått sitt starkaste uttryck i den s.k. Lappkodicillen som fogades till den år 1751 mellan Sverige och Danmark-Norge ingångna gränstraktaten. Mera detaljerade regler än de som anges i Lappkodicillen har senare tillkommit genom olika överenskommelser mellan Sverige och Norge. Den senaste ingångna konventionen är 1972 års svensk-norska renbeteskonvention.

De svenska och norska regeringarna beslutade 1997 att upprätta en gemensam kommission, Renbeteskommissionen, som 2001 avgav ett enigt betänkande med förslag till en ny konvention. Under 2003 tillsattes på ömse sidor särskilda förhandlingsdelegationer. Förhandlingarna om en ny konvention kunde dock inte slutföras innan giltighetstiden för 1972 års konvention, efter förlängning, löpte ut den 30 april 2005.

Sedan den 1 maj 2005 finns inget avtal mellan de två länderna utöver Lappkodicillen, som därför är det folkrättsliga dokument som reglerar den gränsöverskridande renskötelsen. I Norge har dock antagits en ensidig nationell lagstiftning som innehållsmässigt motsvarar 1972 års konvention.

Under hösten 2005 återupptogs förhandlingarna och enighet om en ny konvention nåddes 2008. Konventionen innehåller bl.a. ett s.k. områdesprotokoll som i detalj reglerar vilka områden som kan utnyttjas för gränsöverskridande renbete. Konventionen undertecknades av ländernas jordbruksministrar den 7 oktober 2009. För att konventionen ska kunna ratificeras, dvs. bli slutligt bindande, måste den godkännas av riksdagen och stortinget. I Sverige utarbetades en departementspromemoria (Ds 2010:22, Renskötsekonventionen) som föreslog dels nödvändiga författningsändringar, dels att Riksdagen skulle godkänna konventionen.

Remissutfallet var mycket blandat och mötte stark kritik från bl.a. samiskt håll, men även från andra remissinstanser.

2012 träffades ländernas ansvariga ministrar samt företrädare för det svenska och det norska sametinget, SSR (Svenska Samernas Riksförbund) och NRL (Norske Reindriftssamers Landsforbund) för att diskutera hur man bäst skulle gå vidare med renskötsekonventionen. En överenskommelse träffades om att en samisk arbetsgrupp skulle tillsättas med representanter från de båda sametingen samt SSR och NRL.

Den samiska arbetsgruppen inkom 2014 med en skrivelse som innehåller förslag till ändringar i vissa av konventionens artiklar. Under 2015 har ansvariga statsråd i Sverige och Norge tillsammans med medlemmar i den numera upplösta samiska arbetsgruppen genomfört ett dialogmöte där 2009 års renskötsekonvention jämte den samiska arbetsgruppens förslag till ändringar diskuterades.

Behovet av en utredning

Vid remissbehandlingen av departementspromemorian framkom kritiska synpunkter, huvudsakligen beträffande följande frågor.

- Områdesprotokollets omfattning.
- Bristen på delaktighet i processen från samebyars och markägares sida, särskilt vid utformningen av områdesprotokollet.
- Bristande analys av intrånget i samernas civila rättigheter och konventionens förenlighet med bl.a. regeringsformens egendomsskydd och Europakonventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna.
- Bristande konsekvensanalys.

Mot bakgrund av de synpunkter som kommit fram är bedömningen att departementspromemorians författningsförslag måste arbetas om innan det är möjligt att gå vidare med förslagen.

Även den samiska arbetsgruppens förslag till ändringar i vissa av konventionens artiklar och konsekvenserna av förslaget behöver analyseras.

Uppdraget

Utredaren ska

- analysera konsekvenserna för svenska samer av att betesområdet för norska samer utvidgas genom områdesprotokollet, häribland konsekvenserna för samebyarnas och enskilda samers civila rättigheter. Utredaren ska analysera konventionens effekt på svensk lagstiftning, särskilt hur regleringen i rennäringslagen förhåller sig till renskötselrätten med stöd av Lappkodicillen och konventionen (områdesprotokollet) i konventionsområdet, hur jakt- och fiskerätt påverkas av konventionen, hur rennäringslagen gäller i förhållande till norska samer i Sverige och hur giltigheten av äldre domar påverkas av konventionen,

- väga nyttan av de utvidgade betesområdena mot konsekvenserna, vari särskilt ingår att undersöka på vilken grund konventionen, särskilt områdesprotokollet, ska ingås, dvs. om det finns ett angeläget allmänt intresse eller ett legitimt allmänt intresse enligt regeringsformen respektive Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna av att det gränsöverskridande renbetet regleras som i renskötselkonventionen och om konventionen kan motiveras med driftsmässiga skäl för rennäringen. Utredaren ska undersöka om omfördelningen av betesmark genom områdesprotokollet utgör en inskränkning i egendomsrätten och om denna i så fall hindrar att Sverige ingår konventionen pga. grundlagsstridighet eller kan leda till ersättningskrav mot staten,
- undersöka på vilka grunder och enligt vilka principer som eventuell ersättning från staten ska bestämmas och om ersättning bör utges efter ansökan eller efter stämning av staten inför domstol,
- analysera om de nämnder som enligt konventionen ska inrättas är lämpligt utformade med hänsyn till att de hanterar frågor som torde vara att anse som civila rättigheter och, om så inte är fallet, hur de i stället bör utformas,
- göra en analys av den samiska arbetsgruppens förslag till annan utformning av renskötselkonventionen, särskilt den föreslagna mekanismen för förhandlingar mellan samebyar och norska renbetesdistrikt. Angående denna kan i huvudsak samma frågor ställas som om områdesprotokollet och renskötselkonventionen, dvs. bl. a. hur förslaget förhåller sig till regeringsformen och dess regler om rätt till ersättning,
- under arbetet beakta Sveriges folkrättsliga förpliktelser,
- analysera även andra frågor med anknytning till konventionen som kan uppkomma under utredningens gång, samt

- analysera om de ändringar som utredarens förslag kan komma att kräva bör genomföras genom nationell rätt eller genom ändringar i konventionen.

Utredaren ska lämna förslag till sådana författningsändringar eller andra åtgärder, exempelvis ändringar i konventionen, som föranleds av utredarens överväganden.

Utredaren ska vid behov samråda med företrädare för berörda sakägare och myndigheter.

Redovisning av uppdraget

Uppdraget ska redovisas senast den 30 juni 2016

Ekonomiska konsekvenser av renskötselkonventionen – bilaga till promemoria Frågor kring 2009 års renskötselkonvention

1. Bakgrund och utgångspunkter för uppdraget

1.1 Uppdraget

Renskötselkonventionen från 2009 (Ds 2010:22) innebär att norska renbetesdistrikt får tillgång till betesområden i Sverige som ingår i svenska samebyars områden. Konventionen reglerar även hur svenska samebyar får använda betesmarker i Norge. Då konventionen träder i kraft är samebyar som förlorar betesmark på grund av konventionen berättigade till ekonomisk ersättning från staten. Detta slogs även fast i den tidigare departementspromemorian (Ds 2010:22). I denna saknas dock en djupare analys av de ekonomiska konsekvenserna för staten vid en ratifikation av konventionen. Det saknas även en diskussion om hur ersättningen för förlorad betesmark ska beräknas. AgriFood Economics Centre, som är ett samarbete mellan Lunds universitet och Sveriges lantbruksuniversitet (SLU), har därför fått i uppdrag att analysera och diskutera dessa frågor. Närmare bestämt kommer vi att analysera följande aspekter av att ratificera konventionen:

1. Hur ska den ekonomiska ersättningen för förlorad renbetesmark beräknas? Enligt förslaget till ny konventionslag ska expropriationsregler tillämpas och ersättningen för intrånget baseras på minskningen av marknadsvärdet. Eftersom renskötselrätten inte går att sälja på marknaden behövs en alternativ

metod för att bedöma ersättningsbeloppet. Vi diskuterar hur ersättningen kan bestämmas genom beräknad nettoavkastning under konventionens giltighetstid.

2. Hur hög blir kostnaden för staten? Vi ger exempel på uppskattningar av ersättnings storlek i några olika scenarier.
3. Övriga kostnader av konventionen? Enligt AgriFoods uppdrag ska även andra kostnader föranledda av konventionen, såsom kostnader för stängsel, upprättandet av nämnder och ersättning till markägare, diskuteras. Vissa av dessa kostnader beräknades i Ds 2010:22 och behandlas endast kortfattat i denna bilaga.

Det är viktigt att poängtera att uppdraget är begränsat till att diskutera hur den ekonomiska ersättningen till samebyarna ska beräknas med utgångspunkt från förslaget till ny konventionslag. Detta innebär att vi endast beaktar hur samebyarna kan bli kompenserade monetärt för mätbara ekonomiska förluster på grund av konventionen, vilket följer av ersättningsreglerna i expropriationslagen. Det är dock viktigt att ha i åtanke att andra värden än rent företagsekonomiska också kan påverkas av konventionen. Utgångspunkten innebär även att vi endast beaktar expropriation av betesmark i Sverige. Detta följer av ersättningsregeln i förslaget till ny konventionslag som slår fast att svenska staten ska ersätta uppkommen skada eller olägenhet på svenskt område enligt expropriationsregler. Svenska samebyar kan dock även besitta rättigheter på norsk sida.⁵⁴ För att tillämpa expropriationsregler i dessa fall krävs att konventionen skrivs om eller att en liknande regel införs i norsk rätt (se vidare diskussion i promemorian Frågor kring 2009 års renskötselkonvention).

1.2 Disposition och upplägg

Vi inleder med att diskutera hur den ekonomiska ersättningen till berörda samebyar kan beräknas (avsnitt 2). Vi föreslår att ersättningen ska baseras på skillnaden i nettoavkastning före och efter

---

⁵⁴ Exempelvis slog norska Høyesterett fast i Altevatndomen, Rt. 1968.429, att svenska sameier har sedvanerätt i områden i Troms Fylke.

konventionen träder i kraft. I praktiken uppstår många svårigheter med att beräkna ersättningen på detta sätt, vilket vi diskuterar. I avsnitt 3 ger vi exempel på ersättningens storlek i några olika scenarier. Avsnitt 4 behandlar kort andra kostnader som uppkommer av konventionen, såsom stängselkostnader och kostnader för upprättande av nämnder. Avsnitt 5 ger en sammanfattning av våra resultat.

2. Ersättning för förlorad renbetesmark

2.1 Ersättning enligt expropriationslagen

I promemorian Ds 2010:22 slogs fast att om det uppkommer skada eller olägenhet på grund av den nya konventionen har den som förorsakats skadan rätt till ersättning av staten (6 § konventionslagen Ds 2010:22) och att talan om ersättning ska väckas vid fastighetsdomstol. Hur ersättningen ska bestämmas framgår dock inte. I förslaget till en ny konventionslag har lagtexten ändrats. Till skillnad från Ds 2010:22 slås här fast att expropriationsregler ska användas för det ingrepp konventionen medför. Detta följer av att grundlagsskyddad nyttjanderätt till renbetesområden överförs från svenska samebyar till norska renbetesdistrikt. Ett sådant ingrepp i nyttjanderätten får endast göras efter godkännande av rättighetsinnehavaren eller genom ett expropriationsförfarande. En förutsättning för ersättning enligt expropriationslagen är att områdesprotokollet strider mot samebyns sedvanerätt. I förslaget till ny konventionslag föreslås att den berörda sameorganisationen skickar en ansökan om ersättning till regeringen. Hur ansökningsförfarandet ska gå till i praktiken är inte preciserat i förslaget, men i diskussionen föreslås att ansökan skickas till den svensk-norska överprövningsnämnden, alternativt till länsstyrelsen i länet, som får kontrollera påståendet om ingrepp i samebyns sedvanerättsliga bruk. Om det bedöms att ingrepp har skett ska detta hänskjutas till regeringen som beslutar om att ersättning ska utgå enligt expropriationsregler. I händelse av tvist om ersättningens storlek bör enligt förslaget denna fråga avgöras av domstol enligt regler för expropriation.

I förslaget till ny konventionslag föreslås att expropriationslagen ska tillämpas då områdesprotokollet gör ingrepp på ett

område där samebyn har sedvanerätt till renskötsel. Upphävande av renskötselrätten sker under en viss tid (30 år) och berättigar till ersättning enligt 4 kap. expropriationslagen. I expropriationslagen skiljer man på tre olika ersättningstyper: 1. löseskilling, som betalas då en hel fastighet exproprieras, 2. intrångsersättning, som betalas vid expropriation av del av fastighet och 3. ersättning för övrig skada, som avser annan ersättning för övriga ekonomiska skador som kan uppkomma på grund av expropriationen. När det gäller konventionens effekter för svenska samebyar är det alltså frågan om ingrepp i renskötselrätten genom att delar av samebyarnas betesområden exproprieras. Det blir då aktuellt att ersätta samebyarna genom intrångsersättning och eventuell övrig skada som orsakas av konventionen.

2.2 Intrångsersättning

I 4 kap. 1 § ExprL slås fast att intrångsersättning ska betalas med ett belopp som motsvarar den minskning av fastighetens marknadsvärde som uppkommer genom expropriationen. I princip handlar det om att marknadsvärdet beräknas före och efter expropriationen och intrångsersättningen blir då skillnaden mellan dessa värden (se SOU 2008:99 s. 33). Detta belopp räknas sedan upp med 25 procent enligt 4 kap. 1 § andra stycket ExprL. Frågan är hur marknadsvärdet ska beräknas. Expropriationslagen innehåller ingen exakt definition av begreppet marknadsvärde men i förarbetena till lagen anges att med marknadsvärde avses det pris fastigheten sannolikt skulle betinga vid försäljning på den allmänna marknaden (prop. 1971:122 s. 171). Ett marknadsvärde kan då skattas med ortprismetoden, vilket innebär att man analyserar köp av liknande fastigheter på den öppna marknaden. Denna metod går dock inte att tillämpa när det gäller renskötselrätt eftersom rättigheten inte kan försälgas. Grundprincipen för ersättningsbestämmelserna i lagen är dock att den som får egendom exproprierad ska ha samma förmögenhetsställning efter expropriationen som om denna inte hade ägt rum (SOU 2008:99). Det är alltså förändringen i den ekonomiska ställningen som ska ersättas.

I SOU 2008:99 diskuteras en alternativ metod, avkastningsvärdemetoden, för att bedöma marknadsvärdet. Metoden innebär

en beräkning av nuvärdet av den (sannolika) framtida årliga nettoavkastningen från renbetesmarken och kräver inte att man kan observera försäljningsvärden. Nettoavkastningen definieras som de intäkter minus kostnader som renbetesmarken genererar för ett visst år. En minskning av nettoavkastningen kan i princip bestämmas genom att man beräknar A) nettoavkastningen för samebyns renbetesmarker utan intrång, och B) nettoavkastningen för samebyns renbetesmarker vid ett intrång. Skillnaden mellan dessa värden utgör en uppskattning av den minskning av marknadsvärdet som uppkommer på grund av expropriationen. Avkastningsvärdemetoden har bland annat använts för att beräkna ersättning för intrång på jordbruksfastigheter, vilket har vissa likheter med intrång i renskötserätten, exempelvis när det gäller betesmarksförlust och vissa kostnader såsom försvårad betesdrift och ökat stängselbehov (Norell 2001). Även när det gäller intrångsersättning för skogsmark används avkastningsvärdemetoden (se exempelvis Lantmäteriet 2012).

Det bör påpekas att metoden framförallt är lämpad för att uppskatta intrångsersättning där marken som exproprieras utnyttjas i näringsverksamhet. Om en verksamhet bedrivs som hobby, utan vinstsyfte, får skadeuppskattningen en annan karaktär. I denna bilaga är utgångspunkten att det är fråga om näringsverksamhet, vilket även Svensk-norska renbeteskommissionen påtalar i sitt betänkande då man diskuterar målsättningar med renskötsekonventionen; rennäringen ska generera ett ekonomiskt resultat tillräckligt för att renskötarna ska få nödvändig utkomst av näringen.⁵⁵ Vi återkommer till denna fråga i avsnitt 2.4 nedan.

Eftersom det är renskötserätten för ett visst område som upphör, är det rimligt att alla intäkter och kostnader som kan hänföras till denna rätt räknas in i avkastningsvärdet. Förutom att minskad renbetesmark sannolikt leder till lägre avkastning i själva renskötelsen, bör, enligt detta resonemang, även förlorade jakt- och fiskerättigheter räknas in i intrångsersättningen. Jakt och fiskerättigheterna är starkt sammankopplade med samebyns bruk av renbetesmarkerna och det kan förmodas vara svårt att fortsätta

---

⁵⁵ Se Svensk-norska renbeteskommissionen (2001, s. 17).

utöva denna rätt på konventionsområdena under konventionens giltighetstid.⁵⁶

Även om principen för att räkna ut intrångsersättningen är enkel finns det utmaningar då den ska appliceras i praktiken. För att applicera metoden behöver vi uppskattningar av två händelseförlopp: nettoavkastningen med och utan konventionen. Vid tidpunkten då konventionen börjar gälla kommer båda händelseförloppen att vara okända eftersom det handlar om framtida avkastning. Även om nettoavkastningen observeras både före och efter konventionen träder i kraft kan det vara svårt att avgöra om skillnaden i avkastning är en konsekvens av konventionen eller inte, då det är möjligt att även andra omständigheter som påverkar avkastningen förändras över tiden.

För att få en uppskattning av nettoavkastningen utan konventionen kan man utgå från vad renbetesmarkerna avkastar i dagsläget (före intrånget) genom att använda information om renskötsel driftens intäkter och kostnader. I detta fall utgår man från antagandet att den ekonomiska utvecklingen av rennärningen (utan konventionen) kommer att fortsätta på ett likartat sätt som tidigare. Eftersom intäkter och kostnader från rennärningen uppvisar stora variationer över åren beroende på en mängd olika faktorer (väderförhållande, slaktuttag, etc.), kan man, för att få en mer rättvisande bild av nettoavkastningen, använda sig av observationer över flera år. Hur bra denna uppskattning är beror på hur väl historiska intäkter och kostnader speglar framtida nettoavkastning. Här kan det vara värt att notera att det inte är nödvändigt att prediktera utfall som uppkommer både med och utan konventionen, eftersom dessa "nettas" ut när man tar skillnaden mellan de två händelseförloppen.

Det är sannolikt betydligt svårare att på förhand uppskatta hur nettoavkastningen påverkas av intrånget. Även om det går att föra kvalitativa resonemang om vilka konsekvenser konventionen medför kan det vara svårt att kvantitativt uppskatta hur nettoavkastningen påverkas. Att samebyarna drabbas av en betesförlust kan exempelvis leda till att andra betesområden blir överbelastade.

---

⁵⁶ Enligt förslaget till ny konventionslag ska Rennäringslagen tillämpas när det gäller norska renskötarens rätt till jakt och fiske i konventionsområdena, vilket innebär att de har jakt- och fiskerättigheter i dessa områden.

Detta kan i sin tur leda till att slaktvikten och reproduktionen minskar då tillgången på bete minskar. Förlusten av vinterbetesmark kan vara extra problematiskt om det är vinterbetet som utgör en begränsning för samebyns renantal, vilket gör att förlust av sådant bete kan slå direkt mot nettoavkastningen genom lägre intäkter. Att uppskatta exakt hur intäkterna påverkas av ett sådant intrång är naturligtvis mycket svårt, speciellt eftersom betesmarkerna utnyttjas växelvis över året och växelvis mellan åren för att tillåta återhämtning för framtida bete. Att på förhand uppskatta hur kostnaderna påverkas av intrånget i betesmarken är sannolikt också svårt. Det är dock troligt att kostnader som är direkt kopplade till att norska renbetesdistrikt börjar använda marken kommer att kunna observeras i efterhand. Detta visar bland annat Talma samebys yrkande i Luleå tingsrätt 2008 med anledning av förlängningen av den förra renskötselkonventionen. Exempelvis anfördes kostnader för uppförande av stängsel och hur många dagar renskötare behövde arbeta extra med betesövervakning på grund av att norska renar hade utnyttjat samebys områden (vi återkommer till detta nedan).

Trots dessa svårigheter behövs en uppskattning av intrångsersättningen. Ett angreppssätt som vi använder oss av i nästa avsnitt är att relatera markarealen och renhjordens storlek till nettoavkastningen. Vi kan exempelvis utgå från att nettoavkastningen per kvadratkilometer betesmark förblir oförändrad på grund av intrånget. Den totala årliga nettoavkastningen för samebyn minskar då proportionellt med arealförlusten av betesmark. Eventuella direkta kostnader orsakade av konventionen som kan uppskattas eller observeras i efterhand kan även dras ifrån nettoavkastningen givet att de påverkar avkastningen av den framtida renskötseln. Ett enkelt hypotetiskt exempel kan illustrera detta angreppssätt:

Exempel: Antag att renskötseln inom en sameby, som omfattar 2000 km² betesmark i dagsläget (utan konventionen), har 3 MSEK i intäkter och 2 MSEK i driftskostnader. Detta ger en nettoavkastning på 1 MSEK (500 kr per km²). Antag att 10 procent av betesmarken (som är begränsande för antalet renar) tas i anspråk av konventionen. Förlusten av betesmark uppskattas minska nettoavkastningen med 10 procent, vilket innebär 2,7 MSEK i intäkter och 1,8 MSEK i driftskostnader och en nettoavkastning på 0,9 MSEK (500 kr per km²). Därtill uppskattas att

renskötare, till en kostnad på 1000 kr/dag, behöver arbeta 200 dagar med övervakning på grund av att norska renar uppehåller sig i området (200000 kr/år). Nettoavkastningen efter expropriationen blir då 0,7 MSEK (2,7–1,8–0,2), vilket innebär en årlig förlust på 0,3 MSEK. Detta belopp räknas upp med 25 procent enligt ExprL. Intrångsersättningen motsvarar det diskonterade nuvärdet av förlusterna under 30 år. Vid en ränta på 2,5 procent motsvarar detta ett värde på 7 848 860 kronor.⁵⁷

Resonemanget ovan bygger på antagandet att nettoavkastningen ändras proportionellt med ändringar av betesarealen. Det gäller alltså att betesmarken som inkluderas i beräkningen är begränsande för nettoavkastningen exempelvis genom att betesarealen begränsar renhjordens storlek. Denna utgångspunkt förefaller rimlig då tillgång till bra betesmarker är en förutsättning för ekonomisk lönsam renskötsel.⁵⁸ Det kan dock i vissa fall vara befogat att endast inkludera t.ex. vinterbetesmark i beräkningarna om vinterbetet är det som begränsar renhjordens avkastning (se exempelvis Svensk-norska renbeteskommissionen 2001, s. 3). Vi återkommer till detta i våra beräkningar nedan.

I exemplet ovan är intäkterna och kostnaderna lika stora varje år, vilket innebär att förlusten i nettoavkastningen är konstant över åren. Det kan dock tänkas att en anpassning av renskötseln till den nya situationen sker gradvis och att direkta kostnader som uppkommer vid införandet av konventionen kan reduceras över tid. Eftersom konventionen sträcker sig över en lång tidsperiod, 30 år, kan det därför finnas skäl att fundera kring vilka intäkter och kostnader som påverkas på kort och lång sikt. Det blir givetvis en bedömningsfråga utifrån omständigheterna i varje enskilt fall. En relaterad fråga är hur man ska ta hänsyn till eventuell tillväxt i rennäringen. Det kan exempelvis vara befogat att räkna med att nettoavkastningen växer över tiden på grund av nya teknologiska

---

⁵⁷ Nuvärdet (NV) ges av $NV = \sum_{t=1}^{30} \frac{NAvk_t}{(1+r)^t}$, där $NAvk_t$ visar nettoavkastning för år t och r är diskonteringsräntan.

⁵⁸ Det kan såklart finnas undantag. Ett renskötsel företag skulle exempelvis kunna komplementera med stödutfodring och på så sätt behålla eller öka renhjordens storlek även om betesmarken reduceras. Detta skulle betyda oförändrade intäkter men ökade kostnader, vilket ger en reduktion av nettoavkastningen per ren även om antalet renar hålls konstant. Slutresultatet blir dock likartat; nettoavkastningen faller i takt med att mängden betesmark som tas i anspråk ökar.

hjälpmedel som gör renskötseln mer effektiv. Om så är fallet kan man lägga till en tillväxtfaktor i beräkningen av nuvärdet.⁵⁹

En annan fråga är hur förändrat behov av arbetskraft ska värderas i avkastningskalkylen. Detta är exempelvis relevant då kostnader för ökad bevakning av renhjorden ska inkluderas i uppskattningen av intrångsersättningen, men också om det frigörs arbetskraft genom att betesarealen minskar (det är som nämnts ovan nettoinverkan av intrånget som är intressant).⁶⁰ Enligt avkastningsvärdeometoden bör en förändring i avkastning på grund av ökat/minskat arbetskraftsbehov baseras på lönen för en renskötare. Många renskötsselföretag drivs dock som enskilda näringsidkare och för dessa företag observeras inte direkta lönekostnader i företagsstatistiken.

2.3 Övrig skada

Enligt expropriationslagen kan ersättning även ges för övrig ekonomisk skada orsakad av expropriationen, även om skadan inte kan klassificeras som intrångsersättning. Syftet med ersättningen är att den som drabbas av expropriationen ska bibehålla samma förmögenhetsställning som om denna inte hade ägt rum. Det kan då bli aktuellt att ersätta kostnader som uppkommer vid expropriationen men som inte kan hänföras till minskat marknadsvärde (SOU 2007:29 nämner exempelvis kostnader för flytt och andra engångskostnader).

Till skillnad från intrångsersättningen ska ersättningen för övrig skada inte räknas upp med 25 procent. Det blir därför viktigt att göra en distinktion om skada ska räknas som intrångsersättning eller övrig skada. I Ds 2010:22 diskuterades av naturliga skäl inte denna uppdelning; det gjordes ingen hänvisning till att ersättning skulle baseras på expropriationsregler. Enligt resonemanget i

⁵⁹ Nuvärdet (NV) med konstant nettoavkastning och en tillväxtfaktor, g , ges av $NV = \sum_{t=1}^{30} \frac{NAvk(1+g)^t}{(1+r)^t}$, där $NAvk$ visar nettoavkastning per år och r är diskonteringsräntan.

⁶⁰ Här bör man dock ta hänsyn till att arbetskraften i renskötseln sannolikt har begränsade anpassningsmöjligheter i jämförelse med andra näringar. Exempelvis kan det vara orimligt att anta att renskötare ska ersätta "frigjord arbetstid" med annan förvärvsverksamhet då renskötseln till sin natur (stora avstånd, intensiva arbetsperioder etc.) innebär begränsade möjligheter att fylla ut med annat arbete.

föregående stycke bör dock alla kostnader som uppkommer på grund av konventionen, och som leder till att avkastningen i renskötseln minskar, kunna ingå i intrångsersättningen. Kostnader för exempelvis försvårad renskiljning, längre flyttvägar, ökad bevakning och annat som direkt påverkar driften i renskötseln bör enligt detta inte klassificeras som övrig skada utan som intrångsersättning. Annan ersättning skulle enligt detta resonemang inkludera kostnader som inte direkt är kopplade till avkastningen av markens nyttjande, exempelvis stängselkostnader och andra tillfälliga anpassningskostnader. I förslaget till ny konventionslag slås även fast att ersättning för övrig skada ska kunna krävas av enskilda bymedlemmar som personligen lider ekonomisk förlust till följd av att de inte längre kan bruka renbetesområdet i fråga.

2.4 Individuellt värde och marknadsvärde

I diskussionen kring hur intrångsersättningen ska bestämmas framhölls att avkastningsvärdemetoden är användbar då marken som exproprieras utnyttjas i näringsverksamhet. Resonemanget bygger på att nettoavkastningen avspeglar det ekonomiska värdet av marken. Detta kan ifrågasättas eftersom renskötarens egen värdering (individuellt ekonomiskt värde) av att nyttja marken kan vara högre än nettoavkastningen. Den intrångsersättning som räknas fram med hjälp av avkastningsmetoden kommer då att underskatta det ekonomiska värdet av marken. I situationen med intrångsersättning för renbetesmark skulle det individuella ekonomiska värdet snarare ges av svaret på frågan ”Vilken är den lägsta ersättning som renskötarna/samebyn kan tänka sig för att låta ett norskt renbetesdistrikt utnyttja marken?” Detta värde kan mycket väl skilja sig från vad som faller ut i avkastningskalkylen.

I SOU 2008:99 diskuteras hur detta ska hanteras vid expropriation. Utredningen (sid 17) slår fast att ersättning bör ges även för individuellt värde och ger förslaget att: ”Eftersom detta värde inte objektivt kan bestämmas, är vårt förslag att ersättningen bestäms som ett schablontillägg som uppgår till 25 procent av marknadsvärdet (eller marknadsvärdeminskningen)”. Att ersättning för marknadsvärdeminskning skrivs upp med 25 procent har

sedan dess inkluderats i expropriationslagen, vilket vi även räknar med i våra kalkyler i nästa avsnitt.

2.5 Förekomsten av samarbetsavtal

En annan aspekt är hur ersättningen ska bestämmas då det ingås samarbetsavtal. Enligt konventionen finns möjlighet för samebyar och norska renbetesdistrikt att ingå samarbetsavtal och på så sätt kringgå vad som anges i områdesprotokollet. Samarbetsavtalen gör det möjligt att anpassa den gränsöverskridande renskötseln efter behov, vilket innebär att konventionen har en viss inbyggd flexibilitet. Den faktiska renskötseln efter att konventionen träder i kraft kan därför avvika från vad områdesprotokollet stipulerar.

Frågan är hur detta ska hanteras vid beräkning av expropriationsersättningen. Enligt förslaget till ny konventionslag slås fast att inverkan av samarbetsavtal inte ska beaktas när ersättningen bestäms, vilket kan innebära att ersättning för exproprierad mark betalas ut även om intrånget i praktiken blir mindre än vad som anges i områdesprotokollet. Ett alternativ skulle vara att minska ersättningen i de fall samarbetsavtalen innebär att förlusten i nettoavkastningen minskar. Det finns dock stora praktiska svårigheter med att basera en skadeuppskattning på möjliga framtida samarbetsavtal, vilket talar för att inverkan av samarbetsavtal inte ska beaktas när ersättningen bestäms.

3. Exempel på beräkningar av intrångsersättning

I detta avsnitt ger vi exempel på hur intrångsersättningen kan beräknas med hjälp av avkastningsvärdemetoden. Vi inleder med att i avsnitt 3.1 diskutera några viktiga utgångspunkter för våra beräkningar av intrångsersättningen, bland annat vilka konventionsområden och samebyar som ligger till grund för beräkningarna. Avsnitt 3.2 till 3.4 behandlar hur intrångsersättningen kan beräknas utifrån observerade data över renskötselns intäkter och kostnader. Som vi diskuterat ovan kan en minskning av nettoavkastningen uppskattas genom att man beräknar A) nettoavkastningen för samebyns renbetesmarker utan intrång, och B) nettoavkastningen för samebyns renbetesmarker vid ett intrång.

Skillnaden mellan dessa värden utgör en uppskattning av förlusten i nettoavkastningen, vilket sedan ligger till grund för intrångsersättningen. Som vi diskuterat ovan är det ofta svårt att på förhand bedöma hur intäkter och kostnader påverkas av konventionen. När det gäller intäkterna argumenterade vi ovan för att dessa förväntas minska då betesmark tas i anspråk eftersom tillgången till bete i regel begränsar renhjordens storlek.⁶¹ Hur kostnaderna påverkas är på förhand oklart. Man kan tänka sig att kostnaderna förblir oförändrade på grund av konventionen, men man kan även föreställa sig att renskötseln påverkas negativt av konventionsområdena, vilket kan öka kostnaderna. På grund av denna osäkerhet kommer vi i beräkningarna nedan att utgå från tre olika scenarier om hur intäkter och kostnader påverkas då konventionen träder ikraft:

- I avsnitt 3.2 är utgångspunkten att både intäkter och kostnader faller proportionerligt med förlusten i betesmark. Detta innebär att om en sameby förlorar 10 procent av sin betesareal så minskar både intäkter och kostnader, och därmed nettoavkastningen, med 10 procent.
- I avsnitt 3.3 utgår vi från att intäkterna minskar och kostnaderna ökar då konventionsmark tas i anspråk. Detta scenario motiveras av att konventionen kan påverka driften av renskötseln negativt. Förlust av ett betesområde kan exempelvis innebära att naturliga flyttmönster ändras, det kan krävas ökad bevakning av kantområden etc., vilket kan innebära ökade kostnader för renskötseln. Erfarenheter från föregående konvention indikerar att dessa kostnader kan vara betydande.
- I avsnitt 3.4 tittar vi närmare på vilka kostnader som Talma sameby yrkade ersättning för då föregående konvention förlängdes från år 2002 till 2005. Med utgångspunkt från detta beräknar vi hur stor den totala intrångsersättningen skulle bli om man extrapolerade erhållen ersättning i Talma samebys

---

⁶¹ Att det finns ett tydligt positivt samband mellan renhjordens storlek och betesareal får också stöd i observerade data. En enkel regressionsanalys med samtliga 51 samebyar, där renhjordens storlek förklaras med hjälp av samebyns betesareal, visar att en fördubbling av betesarealen ökar antalet renar med cirka 80 procent (p-värde < 0,01).

förlikning med staten till att gälla alla samebyar som berörs av den nya konventionen.

Det är viktigt att påpeka att beräkningarna endast ska ses som exempel på hur stor ersättningen blir då avkastningsvärdemetoden appliceras på observerad data. Resultaten ska alltså inte tolkas som den ersättning som bör utgå till samebyarna då konventionen ratificeras. För en faktisk bedömning av ersättningens storlek behövs mer detaljerade och uppdaterade uppgifter över netto-avkastning och markarealer på samebynivå.⁶² Beräkningarna kan emellertid ge en grov uppskattning över den totala kostnaden av intrångsersättningen för svenska staten.

3.1 Utgångspunkter för beräkning av ersättningen

3.1.1 Konventionsmark i Norge

Konventionens områdesprotokoll innebär, som nämnts ovan, att norska renbetesdistrikt får tillgång till områden som ingår i svenska samebyar. Områdesprotokollet reglerar även hur svenska samebyar får använda betesmarker i Norge. Konventionen behandlar dock inte frågan hur rättigheterna till de olika betesområdena förhåller sig till varandra, eller hur dessa rättigheter förhåller sig till faktiskt bruk av marken. Exempelvis skulle erhållande av ett betesområde på norsk sida kunna ses som ersättning för intrånget på svensk sida om ersättningsområdet kan likställas med det exproprierade området. Man måste då ta hänsyn till att svenska samebyar redan kan besitta rättigheter på norsk sida.⁶³ Om så är fallet är det inte rimligt att se konventionsområdet på norsk sida som en ersättning för intrånget på svensk sida. En annan komplicerande omständighet är att Norge utöver Lappkodicillen, som är den traktaträttsliga grunden, infört nationell lagstiftning som motsvarar 1972 års renskötsselkonvention. Eftersom det är oklart hur rättigheterna till konventionsområdena förhåller sig till varandra kommer vi i beräkningarna att utgå från hur svenska samebyar kan

⁶² Här är det rimligt att anta att renskötarna själva besitter bäst kunskap om på vilket sätt konventionen förväntas påverka intäkter och kostnader för renskötelsen i respektive sameby.

⁶³ Exempelvis slog norska Høyesterett fast i Altevanddomen, Rt. 1968.429, att svenska samebyar har sedvanerätt i områden i Troms Fylke.

ersättas monetärt för förlust av betesmark i Sverige, utan hänsyn till vad de möjligen kan ”vinna” på norsk sida.⁶⁴

En annan aspekt är att svenska samebyar kan anse sig ha sedvanerätt till områden i Norge som de inte får tillgång till enligt områdesprotokollet i den nya konventionen. Sådana påpekanden har bland annat framkommit i tidigare remissyttranden. Om områdesprotokollet strider mot sedvanerätten på norsk mark kan det tyckas naturligt att samma rättigheter till ersättning ska gälla oavsett på vilken sida av riksgränsen ingreppet sker. Enligt förslaget till ny konventionslag gäller dock expropriationsreglerna endast områden på svensk sida och utvidgar därför inte skyddet för den svenska gränsöverskridande renskötelsen i Norge, vilket skulle kräva att en liknande expropriationsregel införs i norsk lagstiftning.⁶⁵ Vår utgångspunkt vid beräkningarna av intrångsersättningen är därför att vi endast beaktar expropriation av betesmark på svenskt område, vilket även motiveras av att syftet med uppdraget är att diskutera ekonomiska konsekvenser av konventionen för svenska staten.

3.1.2 Konventionsområden och samebyar

Omfattningen av konventionsområdena ges av områdesprotokollet. En beräkning av arealen av konventionsområdena, samt vilka samebyar som kan komma att påverkas av dessa områden, har erhållits från Sametinget som underlag till beräkningarna nedan.⁶⁶ Total areal på svensk sida som kommer att kunna utnyttjas av norska renbetesdistrikt är cirka 4100 kvadratkilometer, fördelade på 19 konventionsområden. Arealerna för konventionsområdena visas i Tabell 1. Vilka samebyar som har rätt till ersättning på grund av intrång i deras betesmark är i dagsläget oklart. Enligt förslaget

⁶⁴ Om det kan slås fast att en sameby får utvidgad rätt till att nyttja mark på norsk sida bör detta kunna beaktas när ersättningen fastställs. Man får då försöka sätta värdet av marken på norsk sida i relation till värdet av betesmaken som går förlorad på svensk sida. Denna värdering skiljer sig sannolikt mellan olika samebyar och områden, och vi har inte kunnat göra denna bedömning inom ramen för detta uppdrag.

⁶⁵ Det bör dock påpekas att enligt artikel 8 i konventionen kan svenska samer pröva om områdesprotokollet strider mot deras sedvanerätt på norsk mark i norsksdomstol. Om det visar sig att sedvanerätten i Norge inskränks på grund av områdesprotokollet ska berörda renskötare ges möjligheten att utnyttja rättigheten eller, om detta inte är möjligt, få ekonomisk ersättning enligt norsk rätt.

⁶⁶ Beräkningarna är framtagna av Peter Benson, Sametinget.

till ny konventionslag krävs att samebyn har sedvanerätt till marken för att intrångsersättning enligt expropriationsregler ska vara tillämpbara. Att man i förväg ska fastslå sedvanerätten till dessa 19 områden lär, som diskuteras i promemorian Frågor kring 2009 års renskötselkonvention, knappats vara möjligt då det skulle kräva omfattande utredningar. I våra uträkningar har vi utgått från uppgifterna från Sametinget avseende samebyarnas gränsbestämda betesmarker och samebyarnas redovisade sedvana. De samebyar som enligt detta kan komma att påverkas av konventionsområdena listas i Tabell 1.

Som vi ser i tabellen innebär denna indelning att det i många fall är fler än en sameby som relateras till ett konventionsområde. Exempelvis finns sedvanerättsliga kopplingar för samebyarna Vittangi, Lainiovuoma och Saarivuoma mot konventionsområdet Skaitelandet/Anttis, men området är gränsbestämt till Muonio. I de fall mer än en sameby kopplas samman med ett konventionsområde redovisas aktuell markareal för samebyn inom parantes. Det är viktigt att poängtera att Tabell 1 inte ska tas som grund för vilka samebyar som har rätt till ersättning på grund av intrång i deras betesmarker på svensk sida. En sådan bedömning kräver en prövning av sedvanerätten för varje konventionsområde, vilket enligt förslaget till ny konventionslag sannolikt blir en uppgift för svensk-norska överprövningsnämnden. Tabell 1 kan alltså både underskatta och överskatta antalet samebyar som blir berättigade till ersättning enligt den nya konventionslagen.

Tabell 1 Total area av konventionsområden på svensk sida och berörda samebyar

Konventionsområde	Area Km ²	Sameby (Km ²)
Saivomuotka	247	Könkämä (133), Muonio (114) och Vittangi (114)
Skaitelandet/Anttis	505	Muonio (293), Vittangi (293), Sattajärvi (193), Gabna (19), Lainiovuoma (293), Saarivuoma (293)
Blåsjökilen	37	Voernese
Njuoravuopmi	297	Talma
Báhcajeagil	244	Talma
Laadth-gieles	45	Kall
Rastesvärre*	263	Tuorpon (263) och Sirges** (19)
Stuorrijda*	40	Girjas (18) och Baste (22)
Gierkietjahke	45	Ubmeje tjeälddie
Ramsale	158	Ubmeje tjeälddie
Mejvankilen	351	Vapsten
Lögdeå	503	Vilhelmina norra
Bajme	41	Voernese
Mesklumpen	107	Voernese
Jorm	624	Raedtievaerie (532) och Voernese (212)
Grövelsjön	13	Idre
Enan	138	Handölsdalen
Storsund	207	Semisjaur-Njarg
Älvsbyn	240	Luokta-Mávas (240) och Stákke (240)
Summa	4105	

Not.* Enligt områdesprotokollet gäller dessa konventionsområden om ett samarbetsavtal finns enligt artikel 7 i konventionen. I annat fall gäller andra gränsdragningar. ** Arealen för Sirges (Rastesvärre) består endast av vatten och tas inte med i beräkningarna nedan då vi utgår från arealer baserat på lämplig betesmark (se mer nedan).

För att bedöma hur nettoavkastningen på samebynivå påverkas i scenarierna ovan är det dock nödvändigt att relatera konventionsområdena till en eller flera samebyar. I våra beräkningar sätts arealen för konventionsområdena i relation till samebyarnas totala betesareal i dagsläget, vilket ger en uppskattning av hur stor andel av samebyarnas betesmark som tas i anspråk av konventionen. Detta ligger sedan till grund för hur nettoavkastningen påverkas i de olika scenarierna. I våra uträkningar utgår vi från samtliga samebyar som listas i Tabell 1. Detta innebär exempelvis att intrångsersättningen för konventionsområdet Saivomuotka beräknas utifrån betesmarkförluster för samebyarna Könkämä, Muonio och Vittangi, vilket medför att viss mark räknas med mer än en

gång.⁶⁷ All areal i Tabell 1 är dock inte lämplig för renbetesmark. I arealuppskattningarna från Sametinget har även arealen lämplig betesmark, samt kvaliteten på betesmarken, beräknats genom att använda renbeteskommissionens vegetationskarta. Detta innebär att det är möjligt att räkna bort så kallat betesimpediment (mark som inte kan användas för renbete, exempelvis vatten och bebyggelse). I uträkningarna nedan justerar vi för detta, samt för att betesmarkerna kan ha olika kvalitet, vilket vi återkommer till nedan.

3.1.3 Diskonteringsräntan

Vid en beräkning av intrångsersättningen behövs, som diskuterats ovan, en uppskattning av nuvärdet av framtida avkastning från renbetesmarkerna (med och utan konvention). Eftersom framtida monetära flöden är värda olika mycket beroende på när de inträffar är det vanligt att diskontera framtida avkastning med en på förhand fastställd diskonteringsränta. En hög (låg) diskonteringsränta innebär att man värderar framtida avkastning lågt (högt). Valet av diskonteringsränta kan spela stor roll när det gäller nuvärdesberäkningar över långa tidsperioder, vilket är fallet med renskötselkonventionen (30 år). Exempelvis motsvarar det diskonterade nuvärdet av 100 kr om 30 år cirka 74 kronor vid en ränta på 1 procent, 23 kr vid en ränta på 5 procent och 6 kronor vid en ränta på 10 procent.

Diskonteringsräntan bör sättas utifrån realräntan, vilket innebär att räntan inte ska innehålla inflationsförväntningar. Eftersom det rör sig om en lång tidsperiod, 30 år, är det fråga om att uppskatta den långa reala räntenivån. Vilken räntesats som bör användas är dock långt ifrån självklart. I hovrätten för övre Norrland, mål Ö 545-05, i ett fall där Vapsten sameby var berättigad till ersättning för gruvdrift, beslutades om en diskonteringsränta på 4 procent. I ett annat rättsfall där Vapsten var berättigade till intrångsersättning på grund av gruvdrift beslutades om en diskonteringsränta på 3 procent (Mark och miljööverdomstolen vid Svea hovrätt,

⁶⁷ För att se hur känsliga våra beräkningar av intrångsersättningen är för ”dubbelräkningar” beräknar vi även intrångsersättningen då konventionsmarken endast medräknas en gång (se mer nedan).

mål 2013-F 698). Detta innebar en nedjustering av räntan med en procentenhet (från 4 till 3 procent) i relation till Bergsstatens beslut i samma mål.

Ett riktmärke för att bedöma den långsiktiga riskfria realräntan är avkastningsnivån för statsobligationer och statsskuldväxlar, justerat för inflationsförväntningar. Med utgångspunkt från detta bedömde Konjunkturinstitutet för några år sedan den svenska realräntan till 2 procent (SOU 2012:71, bilaga 3). Det finns dock skäl att justera upp den riskfria realräntan då diskonteringsräntan också bör baseras på eventuella osäkerheter för verksamheten som exproprieras. Mark- och miljööverdomstolen, mål 2013-F 698, kom fram till att det föreligger osäkerhet om den ekonomiska skada en expropriation av renbetesmark orsakar. Motiveringen grundas på att samebyn har möjlighet att anpassa sig efter skadan och att det finns osäkerhet om den framtida utvecklingen av rennäringen trots att "evig" sedvanerätt föreligger. Vi anser dock att diskonteringsräntan bör vara lägre än vid expropriation i andra näringar på grund av rennäringens särskilda natur där renskötseln genom lagstiftning har ett starkt skydd mot intrång som påverkar verksamheten negativt. Dessutom är samebyn enligt 9 § rennäringlagen (RNL) förhindrad att bedriva annan ekonomisk verksamhet än renskötsel, vilket minskar möjligheterna för samebyarna att förändra verksamheten för att minska förlusten av betesbortfallet. I våra beräkningar nedan utgår vi från en diskonteringsränta på 2,5 procent, vilket kan jämföras med diskonteringsräntan vid intrångsersättning i skogsmark som är 3,5 procent enligt rådande skogsnorm (Lantmäteriet 2012).

3.2 Intrångsersättning då nettoavkastningen faller proportionerligt med förlusten i betesmark

3.2.1 Data över intäkter och kostnader

I detta avsnitt utgår vi från att intäkter och kostnader faller proportionerligt med förlusten i betesmark. Detta innebär exempelvis att om en sameby förlorar 10 procent av sin betesareal så minskar både intäkter och kostnader, och därmed nettoavkastningen, med 10 procent. Detta är naturligtvis en grov

förenkling, men ger ändå en referenspunkt för vidare analys av intrångsersättningens storlek.

För att göra en uppskattning av intrångsersättningen enligt avkastningsvärdemetoden behövs, förutom uppgifter om hur samebyarnas betesmarker påverkas av konventionen, information om renskötselns intäkter och kostnader. Det finns dock begränsat med detaljerade uppgifter för renskötselns intäkter och kostnader. Den mest detaljerade informationen vi har kunnat finna kommer från skriften "Rennäringens intäkter och kostnader" som är utgiven år 2005 av Svenska Samers Riksförbund (SSR). Uppgifterna bygger på en expertpanels sammanställning av intäkter och kostnader från renskötseln för ett stort och ett litet typföretag i åtta olika regioner under de fyra åren 2001–2004, alltså rensköselföretags intäkter och kostnader under föregående konvention. Skriften redovisar företagets kostnader och intäkter för renskötsel, jakt och fiske och på så sätt inkluderas intäkter från samers sedvanerätt i en vidare mening. Dessutom finns uppgifter om renantal och arbetade timmar för typföretagen. Med utgångspunkt i dessa uppgifter kan vi räkna ut nettoavkastningen per ren för ett typföretag i de berörda samebyarna. Vi utgår sedan, som nämnts ovan, från att nettoavkastningen minskar proportionerligt med förlusten i betesmark. Intrångsersättningen baserat på dessa data finns i avsnitt 3.2.2.

Nackdelen med att använda SSR:s data är att intäkter och kostnader i typföretagen inte behöver vara representativa för intäkter och kostnader på samebynivå. I så fall finns en risk att uppskattningen av intrångsersättningen blir missvisande. För att ta hänsyn till detta genomför vi även en alternativ uppskattning av intrångsersättningen baserad på intäkter från renslakten. Uppgifter över renhjordens storlek och slaktuttag för varje sameby mellan år 1996–2015 har erhållits från Sametinget. Detta gör det möjligt att få en uppskattning av hur stora intäkter som renskötselns årligen genererar, utan att förlita sig på information om typföretag. Detta datamaterial ger dock ingen information om kostnaderna för renskötseln. För att även inkludera kostnader och räkna ut nettoavkastningen har vi använt uppgifter från Statistiska Centralbyrån (SCB) om produktionsvärde och driftskostnader för rensköselföretag. Uppgifterna från SCB är aggregerade på länsnivå och går därför inte att koppla till enskilda samebyar men ger en

överblick över hur stora driftskostnaderna är i förhållande till produktionen i renskötsel företagen. Dessa uppgifter över intäkter och kostnader kan sedan användas för att räkna ut nettoavkastningen per kvadratkilometer för berörda samebyar. Intrångsersättningen baserat på dessa data finns i avsnitt 3.2.3.

3.2.2 Intrångsersättning då företagsekonomiska data används (uppgifter från SSR)

Det är tydligt från SSR:s publikation över typföretagens intäkter och kostnader att nettoavkastning (nettointäkt) per ren varierar väsentligt mellan regionerna i renbetesområdet. En förklaring är naturligtvis att renskötsel är en areell näring där naturens förutsättningar har stor betydelse för kostnaderna och intäkterna för renskötsel, jakt och fiske. Även nettointäkterna för egen arbetstid varierar stort mellan regionerna, vilket är svårare att förklara utifrån skiftande regionala förutsättningar för renskötsel. Typföretagen skiljer sig åt mellan regionerna med avseende på storlek och utnyttjande av kapital och arbetskraft. Enligt ekonomisk terminologi skiljer både företagens produktionsfunktion och storlek mellan regionerna sig åt. Skillnaderna ger stöd för att företag har olika optimal sammansättning av produktionsfaktorer och driftsstorlek beroende på de naturliga förutsättningarna för renskötsel inom respektive område. Varje region innehåller i sin tur en stor variation med avseende på företagets storlek och naturliga förutsättningar. Även om studien är tio år gammal är det en intressant sammanställning då den, enligt vad vi funnit, är den enda studie som redovisar så många kostnads- och intäktsposter för så många typföretag, år och regioner. Det är med andra ord den mest heltäckande undersökningen av samernas nettointäkter med avseende på bruket av både land och vatten.

Utifrån SSRs kalkyler beräknas nettointäkt (nettoavkastning) per ren, det vill säga avkastningen (intäkter minus kostnader) som typföretaget erhåller från renskötsel, jakt och fiske, dividerat med antalet renar inom företaget. Nettoavkastningen på samebynivå kan sedan fås genom att multiplicera detta värde med antalet renar i respektive sameby. Vi utgår förenklat från att det högsta tillåtna antalet renar i varje sameby stipulerat av Länsstyrelserna är det verkliga antalet renar samebyarna kan hålla om Lappkodicillen

gäller. Vi beaktar på så sätt respektive samebys förutsättningar (nettointäkt) för renskötsel genom att klassificera samebyarna utifrån SSR. De åtta regionerna är dock inga vedertagna regioner utan vi antar utifrån deras geografiska hemvist var de hör hemma i SSR:s klassificering. Nettointäkten per ren skiljer sig väsentligt åt mellan de norra och södra renskötselområdena vilket påverkar estimeringarna signifikant. Däremot är nettointäkterna likartade i det norra renskötselområdet där de flesta samebyar återfinns.

När det gäller att uppskatta förlusten i nettoavkastning tar vi hänsyn till eventuella kvalitetsskillnader på exproprierad mark. Som nämnts ovan är arealuppskattningarna av betesmark från Sametinget (både konventionsmark och samebyarnas totala mark) klassificerade med avseende på kvaliteten på marken. Från arealuppskattningarna framgår omfattningen av vinter- och åretruntmark, samt kvaliteten på respektive mark. Även omfattningen av betesimpediment, dvs. mark som inte är lämplig för renbete, framgår av arealuppskattningarna. Grönbetet har klassificerats utifrån tre graderingar: ”Mycket god”, ”God” och ”Mindre god”. Vinterbetet (betesmark som är viktig under vintertid då renen betar lav) har klassificerats utifrån de två övre graderingarna, det vill säga ”Mycket god” och ”God”. Det rör sig om en ordinalskala, det vill säga det går endast att bestämma rangordningen mellan graderingarna. Att väga, ge vikter, åt de olika klassificeringarna för att uppskatta hur mycket värdefull mark som exproprieras är därför förenat med en betydande osäkerhet, men ger ändå en möjlighet att på ett relativt enkelt sätt tillskriva förlust av mark av ”mycket god kvalitet” en större effekt på intrångsersättningen än förlust av mark av ”mindre god kvalitet”. I en av beräkningarna tillskrivs dessutom värdet av vinterbete högre än grönbetet. Detta motiveras med att tillgången till vinterbetesmark i många fall är det som tycks begränsa renhjordens storlek.⁶⁸

Totalt görs fyra olika beräkningar där värderingen av betesmarkerna skiftar (se Appendix för en mer detaljerad redogörelse av viktningen av betesmark). Mark som inte är lämplig för renskötsel,

---

⁶⁸ Se exempelvis Svensk-norska renbeteskommissionen (2001 s. 3). Att vinterbetesmark av god kvalitet är extra viktig får också stöd då vi genomför en enkel regressionsanalys där samebyarnas arealer av olika typer av betesmarker (olika kvalitet) används för att förklara renhjordens storlek. Resultaten visar att ”vinterbetesmarker av mycket god kvalitet” faller ut som den variabel som har störst effekt på renhjordens storlek.

så kallad betesimpediment, exempelvis block- och hållmarker, vatten och bebyggelse, ingår inte i beräkningarna. Förlusten i nettoavkastning beräknas i två steg. I steg ett multipliceras respektive samebys förlorade andel betesmark med hur många renar samebyn högst får ha. Den förlorade renbetesmarken räknas på så sätt om till antalet förlorade renar som exproprieringen orsakar, vilket kan tolkas som reduktionen av antalet möjliga renar som går att hålla på markerna. Om betesmarken inte differentieras, dvs. alla marker har samma vikt i uträkningen, rör det sig om en förlust om 6 925 renar för samebyarna sammantaget, vilket motsvarar cirka 4,4 procent (2,5 procent) av det högst antal renar som berörda (samtliga) samebyar i Sverige får hålla. I steg två beräknas värdet av antalet förlorade renar med hjälp av samebyarnas nettointäkt per ren exklusive egen arbetsinsats.⁶⁹ Denna summa räknas upp med 62 procent, vilket motiveras av att intäkterna med avseende på slaktpriset inklusive prisstöd var cirka 62 procent högre säsongen 2014/15 jämfört med perioden då SSR gjorde sina uppskattningar.⁷⁰ Denna uppräknings av nettointäkten är betydligt högre än en vanlig inflationsjustering (enligt SCB:s inflationsindex KPI ökade prisnivån med cirka 15 procent mellan åren 2002 och 2015, www.scb.se). Att nettointäkten räknas upp mer än inflationen motiveras av att slaktpriset för renkött var osedvanligt lågt under tidsperioden då SSR gjorde kostnads- och intäktsberäkningarna, även om slaktpriset justeras för inflation. Eftersom en betydande andel av renkötsföretagets inkomst härstammar från jakt och fiske, för berörda samebyar rör det sig om cirka 15 procent, är emellertid intäktsökningen sannolikt något lägre.⁷¹

Uppgifterna om intäkter och kostnader används för att uppskatta förlusten i nettoavkastning för rennäringsenheten i varje sameby. För att få den totala förlusten i nettoavkastning summeras de årliga förlusterna för berörda samebyar. Det visar sig att den uppskattade förlusten endast skiljer sig marginellt åt beroende på

---

⁶⁹ Då den stora majoriteten av renkötsföretagen är egna företag kan detta värde betraktas som lön för den tid egenföretagaren lagt ner i renkötseln, jakt och fiske.

⁷⁰ Beräknat utifrån säsongerna som sträcker sig över åren 2000–2005. Beräkningarna är gjorda utifrån statistik från Sametinget.

⁷¹ Enligt hemmamarknadsprisindex ökade priset på produkterna från jakt, fisk och skogsbruk med 29 procent perioden 2001–2004 till 2015.

hur de olika typerna av renbetesmark a priori värderas i beräkningarna. De uppskattade totala årliga förlusterna är mellan 1,47 till 1,54 miljoner kronor beroende på viktning av betesmarken. För att vidare uppskatta värdet av förlusterna över konventionens giltighetstid beräknar vi nuvärdet av de årliga förlusterna under 30 år, där diskonteringsräntan sätts till 2,5 procent. Den skattade intrångsersättningen uppgår till 125 procent av detta värde, vilket motsvarar en intrångsersättning på 42,1 till 44,1 miljoner kronor. Det högsta värdet uppnås om man endast tar hänsyn till vinterbetesmark av den högsta kvaliteten, men skillnaden jämfört med att bortse från kvalitetsskillnader är liten. Uppskattningen av intrångsersättningen är med andra ord inte känslig för hur renbetesmarkerna klassificeras.⁷²

Som beskrivits ovan är indelningen av konventionsområdena och samebyarna baserad på samebyarnas gränsbestämda områden och deras redovisade sedvana. Detta innebär att det i många fall är mer än en sameby som relateras till ett konventionsområde. Ett alternativt angreppssätt för att uppskatta intrångsersättningen är att placera konventionsområdena länsvis istället för på samebynivå. Det blir då en fråga om att uppskatta hur nettoavkastningen av renskötelsen i länet i genomsnitt påverkas av konventionen. Konventionsmarken utan överlappningar summerar till cirka 4 100 kvadratkilometer och motsvarar 1,7 procent av all mark där renskötsel får bedrivas.⁷³ Om beräkningarna görs utifrån SSRs redovisning av nettointäkter och bortfallet avser renbetesmark i norra renskötselområdet (Norrbotten och Västerbotten) respektive södra renskötselområdet (resterande län) uppgår total intrångsersättning till 37,9 MSEK, vilket är cirka 12 procent lägre jämfört med beräkningen på samebynivå som inkluderar dubbelräkningar.

---

⁷² Detta är en följd av att det inte finns några stora skevheter när det gäller vilket typ betesmark som exproprieras, dvs. konventionsområdena innehåller både betesmark av "Mycket god" och av "Mindre god" kvalitet. Det är viktigt att påpeka att detta gäller på aggregerad nivå och inte för enskilda samebyar (se Appendix för mer detaljerad information om detta).

⁷³ Konventionsmarkerna jämförs med renbetesmarkerna på länsnivå i "Markanvändningen i Sverige" (SCB 2013). Totalt antal renar på länsnivå bygger på statistik från Sametingets hemsida.

3.2.3 Intrångsersättning baserat på intäkter från renslakt (uppgifter från Samtinget och SCB)

Som nämnts ovan är ett möjligt problem med uppskattningen ovan att de är baserade på intäkter och kostnader i typföretag som inte nödvändigtvis är representativa för intäkter och kostnader på samebynivå. I detta alternativa räkneexempel utgår vi istället från uppgifter om renhjordarnas storlek och värdet av renslakten på samebynivå när vi beräknar nettoavkastningen från betesmarkerna. Inkomster från renslakt är en viktig inkomstkälla för rennäringen, vilket förutsätter produktiva betesmarker. Förlust av mark kan dock även påverka jakt- och fiskeinkomster, vilket vi tar hänsyn till i beräkningarna nedan.

Renslakten sker främst under hösten och vintern och hur många renar som slaktas varierar från år till år. Vid en beräkning av intäkterna från renhjorden är det därför rimligt att inte använda endast ett år som referenspunkt. Vi baserar istället beräkningen på ett visst slaktuttag av renhjorden. Ett genomsnitt över de senaste 10 åren visar att cirka 20 procent av renhjorden slaktas varje år, vilket vi använder oss av i beräkningarna. Även slaktvikten per ren varierar mellan åren och mellan samebyar. Vi räknar ut ett genomsnitt av slaktvikten de senaste 10 åren för varje sameby. Total slaktvikt för en sameby beräknas sedan som genomsnittlig slaktvikt gånger 20 procent av renhjordens storlek, där renhjordens storlek sätts till maximalt antal tillåtna renar enligt Länsstyrelsens bestämmelser.⁷⁴ Vi använder maximalt antal tillåtna renar istället för antal räknade renar då det bättre fångar långsiktig intäktpotential. För att få fram totala intäkter för en sameby multipliceras den totala slaktvikten med 65,8 kr vilket är medelkilopriset vid renslakt inklusive prisstöd de senaste fem åren.⁷⁵ Slaktstatistiken inkluderar inte renägarnas privatuttag som sker utanför kontrollslakterierna. För att korrigera för detta justerar vi upp intäkterna schablonmässigt med 10 procent.

---

⁷⁴ Samebyarna Könkämä, Lainiovuoma, Saarivuoma och Talma har ett gemensamt högsta renantal på 36 500 djur i vinterhjorden. Vi har fördelat dessa på samebyarna efter faktiskt antal djur i renhjorden de senaste fem åren enligt samebyarnas renlängder.

⁷⁵ Medelpriset för ett år räknas ut som totalt slaktvärde dividerat med slaktad vikt och har varit i genomsnitt 54 kr de senaste fem åren. Till detta kommer ett prisstöd motsvarande 9 kr/kg för vuxet djur och 14.50 kr/kg för kalv. Under de senaste fem åren har prisstödet i genomsnitt varit 11,8 kr/kg, vilket ger ett kilopris på 65,8 kr.

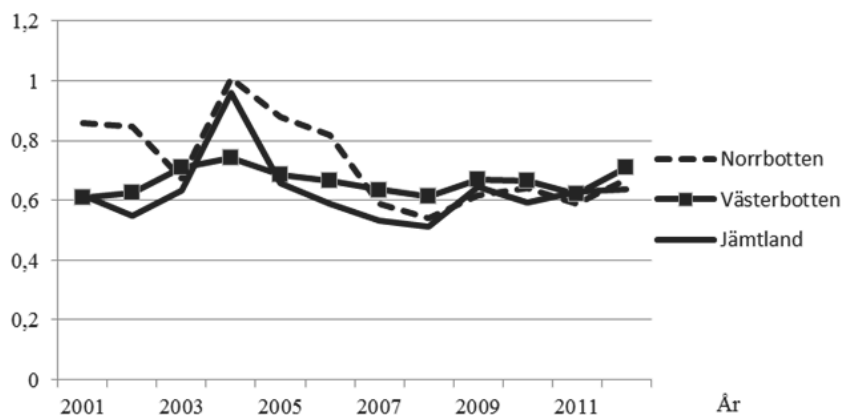
Som poängterats ovan är även intäkter från jakt och fiske en viktig del av renskötelsen, vilket också kan komma att påverkas av konventionen. Detaljerad och aktuell information över intäkter från jakt och fiske på samebynivå, liksom renlängderna och slaktstatistiken, finns inte tillgänglig. Enligt SSR:s publikation över renskötelsens intäkter och kostnader varierar betydelsen av jakt- och fiskeinkomster stort mellan olika renskötsel företag (Svenska Samers Riksförbund 2005). För vissa företag är intäkter från jakt och fiske i storleksordningen 40–50 procent av intäkterna från renslakten, medan andra företag endast har marginella intäkter från jakt och fiske. För att inkludera dessa intäkter i beräkningarna skriver vi upp samebyarnas intäkter från renslakten med 20 procent.

När det gäller renskötsel företagets kostnader använder vi data från SCB över produktionsvärde och förädlingsvärde för att på ett indirekt sätt räkna ut kostnaderna i renskötelsen. Förädlingsvärdet är ett mått på värdeökningen som produceras av företaget och definieras som produktionsvärdet minus kostnader för köpta varor och tjänster som används som insats i produktionen (SCB 2012). Kostnaderna kan således beräknas genom att ta produktionsvärdet minus förädlingsvärdet. Renskötarens lön inkluderas inte i dessa kostnader utan är en del av förädlingsvärdet. Uppgifter om totalt produktionsvärde och förädlingsvärde på länsnivå finns för åren 2001–2012.⁷⁶ Från dessa uppgifter kan vi sätta renskötelsens kostnader i relation till produktionsvärdet genom att beräkna kostnaderna dividerat med produktionsvärdet. Figur 1 visar hur stora kostnaderna är i relation till produktionsvärdet för renskötsel företag i Norrbotten, Västerbotten och Jämtland (inklusive Dalarna) under perioden 2001–2012.

---

⁷⁶ Uppgifterna är baserade på renskötsel företagets (SNI kod 1491) produktionsvärde och förädlingsvärde från SCB:s databaser Företagens Ekonomi och Företagsregistret. Produktionsvärde och förädlingsvärde på länsnivå utgörs av summan av produktions- och förädlingsvärden från alla länets renskötsel företag.

Figur 1 Kostnader dividerat med produktionsvärdet för renskötsel­företag i Norrbotten, Västerbotten och Jämtland år 2001–2012.

Under de senaste fem åren har kostnaderna uppgått till cirka 60 procent av produktionsvärdet för renskötsel­företagen i samtliga län, med något högre kostnader för renskötsel­företagen i Västerbotten. Fortsättningsvis utgår vi i vår analys från att rensköt­selns driftskostnader uppgår till 60 procent av intäkterna. Detta innebär exempelvis att de uppskattade driftskostnaderna i en sameby i Jämtland motsvarar 60 procent av dess intäkter (intäkterna varierar dock mellan samebyarna som beskrivits ovan).

Uppgifterna om intäkter och kostnader används för att uppskatta förlusten i nettoavkastning för rennärings­en i varje sameby, där vi i likhet med föregående avsnitt utgår från att nettoavkastningen faller proportionellt med förlusten av betesmark.⁷⁷ För att få den totala förlusten i nettoavkastning summeras de årliga förlusterna för berörda samebyar. De totala årliga förlusterna i nettoavkastning uppgår enligt denna beräkning till 1,3 MSEK. För att vidare uppskatta värdet av förlusterna över konventionens giltighetstid beräknar vi nuvärdet av de årliga förlusterna under 30 år, där diskonteringsräntan sätts till 2,5 procent. Den skattade

⁷⁷ Vi såg i föregående avsnitt att intrångsersättningen endast påverkades marginellt beroende på hur de olika typerna av kvalitet på betesmark värderades (viktades) i beräkningarna. Det samma gäller även för resultaten i detta avsnitt. I redovisningen av resultaten nedan differentierar vi därför inte mellan olika marker, vilket innebär att all mark ges samma vikt i beräkningarna.

intrångsersättningen uppgår till 125 procent av detta värde, vilket ger en total summa på 34,7 MSEK.

3.2.4 Sammanfattning

I detta avsnitt har vi utgått från att nettoavkastningen faller proportionellt med förlusten i betesmark. Vi har använt två olika datamaterial över rennäringens intäkter och kostnader, vilket gett oss två olika uppskattningar av intrångsersättningen. Då nettoavkastningen baseras på typföretagen i Svenska Samers Riksförbund (2005) beräknas total intrångsersättningen till 42–44 MSEK. Detta motsvarar cirka tio till elva tusen kronor per kvadratkilometer exproprierad betesmark enligt Tabell 1. Då nettoavkastningen istället baseras på samebyars uppskattade slaktuttag är den beräknade intrångsersättningen något lägre, cirka 35 MSEK. Skillnaden mellan uppskattningarna kan förklaras av att typföretagen i SSR:s publikation representerar förhållandevis framgångsrika företag inom rennäringen, vilket visar sig i högre nettoavkastning.

3.3 Intrångsersättning då kostnader ökar på grund av konventionen

I avsnitt 3.2 var utgångspunkten att nettoavkastningen faller proportionerligt med förlusten i betesmark. Denna ansats tar dock inte hänsyn till att konventionen kan påverka driften av renskötseln negativt. Förlust av ett betesområde kan exempelvis innebära att naturliga flyttmönster ändras, vilket kan innebära ökade kostnader. Förekomsten av norska renar kan även innebära ökat behov av bevakning av kantområden etc., vilket kan leda till högre kostnader som bör inkluderas i intrångsersättningen. Det kan därför vara motiverat att justera våra uppskattningar av intrångsersättningen i avsnitt 3.2 utifrån att kostnaderna för renskötseln ökar då konventionen träder ikraft, vilket är syftet med detta avsnitt.

I våra beräkningar av intäkter och kostnader utgår vi ifrån datamaterialet som beskrivits i avsnitt 3.2.3, vilket innebär att intäkterna beräknas utifrån att 20 procent av renhjorden i samebyn slaktas årligen, med tillägg för husbehovsslakt och jakt- och

fiskeintäkter, och kostnaderna uppskattas med hjälp av SCB:s data över produktions- och förädlingsvärden. När det gäller hur kostnaderna påverkas av konventionen utgår vi från tre olika scenarier för att se hur resultatet skiljer sig åt i olika situationer:

- a) Intäkterna faller proportionellt med arealförlusten av betesmark men kostnaderna förblir oförändrade.
- b) Intäkterna faller proportionellt med arealförlusten av betesmark och kostnaderna ökar proportionellt med arealförlusten. Detta innebär att om en sameby förlorar 10 procent av sin betesmark så minskar intäkterna med 10 procent samtidigt som kostnaderna ökar med 10 procent.
- c) Intäkterna faller proportionellt med arealförlusten av betesmark och kostnaderna ökar från 60 till 70 procent av intäkterna för samtliga samebyar. Detta scenario innebär att förädlingsvärdet faller från 40 till 30 procent och kan illustrera en situation som var aktuell under perioden åren 2001–2004 (under den gamla konventionen), se Figur 1.

Nettoavkastningen före och efter konventionen beräknas för berörda samebyar i de tre olika scenarierna, vilket gör det möjligt att uppskatta den årliga förlusten i nettoavkastningen. För att få den totala förlusten av konventionen summeras liksom tidigare de årliga förlusterna för berörda samebyar. Intrångsersättningen motsvarar 125 procent av nuvärdet av de årliga förlusterna under 30 år, där diskonteringsräntan är 2,5 procent. Tabell 2 visar totala årliga förluster i nettoavkastning och intrångsersättningen i de tre scenarierna.

Tabell 2 Intrångsersättning och totala årliga förluster i tre olika scenarier (MSEK)

	Scenario		
	A	B	C
Årliga förluster i nettoavkastning	3,2	5,2	8,0
Intrångsersättning	86,8	138,9	214,8

Den skattade intrångsersättningen varierar från 87 till 215 miljoner kronor beroende på scenario. Detta kan jämföras med intrångs-

ersättningen i avsnitt 3.2 som uppskattades till cirka 35 miljoner kronor baserat på samma data, men där vi antog att nettoavkastningen faller proportionellt med förlusten av betesmark. Det är tydligt från Tabell 2 att vad som händer med kostnaderna spelar stor roll för storleken på intrångsersättningen. Om driftskostnaderna ökar (ändrade flyttleder, ökat behov av bevakning etc.) blir förlusterna i nettoavkastningen och därmed intrångsersättningen större. Att förlusterna i nettoavkastningen blir betydligt högre i scenario c) förklaras av att samtliga berörda samebyar får signifikant ökade kostnader (kostnaderna ökar från 60 till 70 procent av intäkterna), oberoende av hur mycket betesmark som tas i anspråk av konventionen. Hur intäkter och kostnader i praktiken påverkas av konventionen kommer troligtvis att skilja sig från fall till fall och det är svårt att på förhand spekulera i vilket scenario som är mest sannolikt. Erfarenheter från effekterna av föregående konvention pekar dock på att kostnader föranledda av konventionen kan vara betydande (se även nästa avsnitt).

Det bör också påpekas att beräkningarna av förlusterna ovan är baserade på scenarier där renskötseldriften i berörda samebyar försätter på ett likartat sätt under konventionstiden som i dagsläget, om än med högre kostnader. Det har dock framkommit påpekanden, bland annat genom inlagor till Näringsdepartementet, att omfördelningen av betesmark kommer att innebära betydande svårigheter för renskötseln i vissa samebyar. Det har talats om förödande konsekvenser som tvingar samebyarna till omfattande omställningar av renskötseln om inte områdesprotokollet ändras. Om inte sådana allvarliga följder kan undvikas är de uppskattade kostnadsökningarna i detta avsnitt sannolikt underskattade.

3.4 Intrångsersättning baserat på ersättning till Talma sameby

I beräkningarna i avsnitt 3.2 var utgångspunkten att nettoavkastningen per kvadratkilometer är densamma före som efter konventionen, det vill säga intäkter och kostnader faller proportionellt med förlorad betesareal. Det finns som nämnts ovan faktorer som talar för att kostnaderna snarare ökar när den nya konventionen träder i kraft, vilket stöder scenarierna b) och c) i

avsnitt 3.3, alternativt en situation som ökar kostnaderna än mer. Kostnaderna kan till exempel öka substantiellt till följd av att svenska renskötare måste använda mer kapital och lägga mer arbetstid på arbetsmomenten flyttning och bevakning av renar. Talma sameby yrkade exempelvis ersättning för sådana kostnader till följd av att förra konventionen förlängdes från 2002 till 2005 (Luleå Tingsrätt, yttrande i mål F 943-05). Den beräknade intrångsersättningen till följd av konventionen kan därför vara underskattad.

Som räkneexempel kan vi extrapolera Talmas erhållna kompensation genom förlikning för förlängningen av föregående konvention (förlikning Umeå tingsrätt, domslut i mål F 1156-11). Sammantaget utgör Talmas konventionsmark cirka 13,2 procent av den totala konventionsmarken. Om vi relaterar beloppet (inflationsjusterat) de erhöll i förlikningen (cirka 2,33 miljoner årligen exklusive ränta) med den mark de förlorade får vi ett mått på ersättning per förlorad arealenhet.⁷⁸ Detta belopp genererar, inklusive uppräknings med 25 procent enligt ExprL, en intrångsersättning om 538 miljoner kronor för de 30 åren konventionen är aktuell för de berörda samebyarna – ett väsentligt högre belopp än beräkningarna ovan. Som jämförelse motsvarar beloppet cirka 30 procent av det totala diskonterade slaktvärdet för hela rennäringen.⁷⁹

Rimligheten i extrapolering av ersättningen till Talma är däremot väldigt svår att bedöma. För det första är det svårt att bedöma i vilken utsträckning ersättningen korrekt kompenserade för Talmas förlorade nettoavkastning. Det finns heller ingen redovisad grund för ersättningarna vid en förlikning som underlättar bedömningen av rimligheten – en del av ersättningarna kan exempelvis röra sig om kompensation för underhåll och bortforsling av konventionsstängsel, något som staten ersätter separat med den nya konventionen. Ersättningen för räntekostnader är dock redovisad i förlikningen och därför inte inkluderad i beräkningarna ovan. För det andra är det svårt att bedöma hur representativ Talma sameby är för samtliga berörda

---

⁷⁸ Inflationsjusterat enligt Konsumentprisindex.

⁷⁹ Vi antar ett årligt slaktvärde om 82,5 MSEK, vilket är ett genomsnitt av slaktvärdet inklusive pristillägg de senaste fyra åren.

samebyar. Exempelvis kan kostnaderna för bevakning ha ökat ovanligt mycket för just Talma till följd av föregående konvention, vilket är kostnader som sannolikt kan skilja väsentligt mellan samebyar beroende på topografi och dragning av stängsel och som i en mindre utsträckning behöver bero på konventionsarealens storlek. Det är därför också svårt att bedöma rimligheten i extrapoleringen av ersättningen med avseende på konventionsområdets storlek. För det tredje är det oklart i vilken utsträckning den nya konventionen skiljer sig åt jämfört med den gamla vad gäller nettoavkastningen. Värt att notera är att en av intentionerna med den nya konventionen är att rationalisera renbetesskötseln jämfört med föregående konvention genom rationellare uppdelning av mark och möjlighet till samarbetsavtal samebyar emellan. En rationellare utformning av konventionsområden kan därför dämpa kostnadsökningen jämfört med den förra konventionen. För det fjärde kan en del av de kostnadsökande åtgärderna som Talma vidtog vid förlängningen av förra konventionen vara av temporär karaktär. Vid en konvention som löper 30 år kan samebyar vidta åtgärder som är mer kostnadseffektiva och därmed mindre kostsamma än vid en förlängning om tre år.

4. Övriga kostnader vid implementering av konventionen

I detta avsnitt diskuterar vi kortfattat andra kostnader än expropriationsersättning som uppkommer då konventionen ratificeras. I uppdraget ingår att uppskatta kostnader för stängsel och upprättandet av nämnder, samt diskutera eventuella övriga kostnader.

4.1 Stängselkostnader

I områdesprotokollet finns bestämmelser om att det ska finnas stängsel längs vissa sträckor i syfte att hålla renar borta från marker där de inte ska vistas. Var stängsel ska finnas regleras område för område. I en särskild bilaga till konventionen framgår ansvarsfördelningen mellan Sverige och Norge när det gäller uppförande och underhåll av stängsel. Enligt denna bilaga ska Sverige ansvara

för att uppföra sju nya stängsel som motsvarar en sträcka på cirka 135 kilometer, samt ansvara för underhåll av stängsel som motsvarar en sträcka på cirka 290 kilometer. Vidare ska befintliga stängsel som uppförts med stöd av tidigare konventioner, men som inte längre behövs, rivas. Enligt Ds 2010:22 ska Sverige ansvara för att cirka 127 km stängsel rivs.

I Ds 2010:22 uppskattades kostnader för rivning och uppförande av stängsel uppgå till cirka 56 MSEK i 2008 års penningvärde. I detta PM har vi uppdaterat dessa beräkningar enligt följande:⁸⁰

- Kostnad för rivning och transport av gammalt stängsel: 252 kr/m
- Kostnad för transport och uppförande av nytt stängsel: 340 kr/m
- Underhållskostnad: 5 procent per år av nybyggnadskostnaden
- Kostnad för ombyggnation av dåligt underhållna stängsel: 565 kr/m

Utifrån från dessa uppskattningar blir kostnaderna följande:

- Total kostnad för rivning av gammalt stängsel (127 km): 32,0 MSEK⁸¹
- Total kostnad för uppförande av nytt stängsel (135 km): 45,9 MSEK
- Total årlig kostnad för underhåll av stängsel (135+290 km): 7,2 MSEK
- Total kostnad för ombyggnad av dåligt underhållna stängsel (95 km): 53,7 MSEK

När det gäller rivning av gammalt stängsel kan man dock fråga sig om denna kostnad ska ses som en konsekvens av den nya

---

⁸⁰ Uppskattningar av kostnaderna har erhållits från Patrick Axelsson (Sametinget) som bedömer att de kan slå med cirka +/- 20 procent. Uppskattningarna förutsätter tullfrihet, fri färdselrätt med terrängfordon och helikopter i Norge.

⁸¹ Enligt uppgift har cirka 40 kilometer stängsel redan rivits och finansierats. Uppskattad kostnad för att riva kvarvarande stängsel (87 kilometer) uppgår till 21,9 MSEK.

konventionen. Stängsel som uppförts med stöd av tidigare konventioner och som inte längre fyller en funktion ska rivas även utan en ny konvention och rivningsarbetet har redan påbörjats. Kostnader för ombyggnad av dåligt underhållna stängsel gäller stängsel i Norge (21, 32, 33, 35, 36 §§ i områdesprotokollet) där underhållet varit eftersatt eller obefintligt sedan 2005.

4.2 Kostnader för upprättandet av nämnder

Det ska enligt konventionen inrättas två mellanstatliga nämnder, Svensk-norska renbetesnämnden och Svensk-norska överprövningsnämnden. Kostnaden för renbetesnämnden och överprövningsnämnden uppskattades i Ds 2010:22 till 2,0 och 1,3 MSEK årligen. Kostnaderna för nämnderna ska enligt Ds 2010:22 fördelas lika mellan Sverige och Norge, vilket innebär att Sveriges kostnader uppgår till 1,65 MSEK. Vi justerar upp denna siffra efter den genomsnittliga löneutvecklingen som skett sedan 2008. Mellan 2008 och 2015 ökade genomsnittslönen med cirka 17 procent (2,6 procent per år) för samtliga sektorer enligt Medlingsinstitutets konjunkturlönestatistik.⁸² Om kostnaderna för nämnderna ökat i motsvarande grad innebär detta en total årlig kostnad på 1,95 MSEK i 2015 års penningvärde.

4.3 Övriga kostnader

Avslutningsvis kan sägas att konventionen sannolikt kommer att påverka andra kostnader för staten som inte är direkt kopplat till expropriationsersättningen. Exempelvis kan rättegångskostnader påverkas då expropriationsregler ska tillämpas, vilket medför mer förmånliga regler för den som drabbas av expropriationen. Även skadeståndskrav från markägare och andra utomstående kan uppkomma om konventionen ratificeras. Denna typ av kostnader är dock mycket svåra att uppskatta i förväg.

Som nämnts ovan förordar förslaget till ny konventionslag att expropriationsregler ska användas för det ingrepp konventionen medför, vilket är en förändring jämfört med Ds 2010:22. Det

---

⁸² Statistiken är hämtad från Medlingsinstitutets hemsida 2016-06-15.

föreslås vidare att den berörda sameorganisationen ansöker om ersättning hos regeringen, och att en myndighet, förslagsvis den svensk-norska överprövningsnämnden, kontrollerar påståendet om ingrepp i samebyns sedvanerättsliga bruk. Om det bedöms att ingrepp har skett ska saken hänskjutas till regeringen som beslutar om att ersättning ska utgå enligt expropriationsregler. I händelse av tvist om ersättningens storlek bör enligt förslaget denna fråga avgöras av domstol enligt regler för expropriation.

Att samebyn har möjlighet att lämna ersättningsanspråket till regeringen, istället för att gå till fastighetsdomstol, underlättar och påskyndar sannolikt processen för ersättning. Enligt det tidigare lagförslaget (Ds 2010:22) skulle samebyn tvingas föra en skadeståndsprocess vid domstol med oviss utgång. Att en domstolsprocess kan undvikas kommer sannolikt innebära att fler samebyar än annars finner det lönt att framföra sina ersättningsanspråk. Givet att överprövningsnämnden eller annan myndighet har kompetens att bedöma intrång i sedvanerätten kan rättegångskostnader undvikas genom denna ordning. Det faktum att expropriationslagen ska tillämpas när det gäller rättegångskostnader kan å andra sidan innebära ökade kostnader i de fall det uppkommer tvist om ersättningens storlek. Huvudregeln i lagen är att den exproprierande ska svara för kostnader som uppkommer i målet (SOU 2007:29). Att uppskatta hur rättegångskostnaderna för staten kommer att påverkas av konventionen är mycket svårt.

En ratificering av konventionen kommer även att påverka markägare och andra utomstående. LRF och Skogsägarnas Inlandsråd har i tidigare remiss påtalat att konventionen kommer att påverka förutsättningarna för jord- och skogsbruk. Även det faktum att stängsel ska uppföras längs vissa sträckor kan medföra negativ inverkan på jaktmöjligheter. Det står därför klart att en ratificering av konventionen kommer att ha ekonomiska konsekvenser för fler näringar och intressen än rensköterna. Enligt förslaget till ny konventionslag ska markägaren, eller innehavaren av särskild rätt till marken, kunna få ersättning av staten om den pågående markanvändningen väsentligt försvåras på grund av konventionen. Att uppskatta dessa kostnader kräver en detaljerad konsekvensanalys, vilket inte har varit möjligt inom ramen för detta uppdrag då det saknas underlag för en sådan analys.

En ratificering av konventionen kan även leda till extra kostnader för staten då det sker ingrepp i renskötselrätten under konventionens giltighetstid (exempelvis vindkraftverk, mineralutvinning etc.). Enligt artikel 4 i konventionen, samt 9 § i den föreslagna konventionslagen, ska områden där gränsöverskridande renskötsel bedrivs om möjligt skyddas mot ingrepp som väsentligen kan försvåra renskötseln, alternativt ska behovet av renbete tryggas på annat sätt. Om detta inte är möjligt ska ersättning betalas till det renbetesdistrikt eller den sameby som berörs av ingreppet och ersättningen utgår enligt expropriationsregler. Denna regel innebär att ett renbetesdistrikt som drabbas av ett ingrepp som försvårar renskötseln i konventionsområdet ska ersättas för detta under konventionens återstående giltighetstid. Om det är statlig verksamhet som är orsaken till ingreppet blir det alltså fråga om dubbla ersättningar för det aktuella området; dels ersätts samebyn för mistat nyttjande av området under hela konventionstiden (30 år), dels ersätts renbetesdistriktet för ingrepp i renskötselrätten under återstående tid som konventionen gäller (från det att ingreppet sker). Sker däremot ingreppet till förmån för t.ex. ett privat företag är det denna verksamhet som ska stå för ersättningen.

5. Sammanfattning och avslutande kommentarer

I denna bilaga diskuteras statens kostnader till följd ratificering av den föreslagna konventionslagen. En del av kostnaden rör intrångsersättning till följd av att sameer förlorar möjligheten att nyttja sin sedvanerätt på konventionsområdena. Vi diskuterar hur en sådan ersättning kan beräknas till följd av intrånget i samernas sedvanerätt. Förhoppningen med denna bilaga är att den ska fungera som ett underlag och på så sätt underlätta framtida beräkningar samtidigt som den ger ett begrepp om kostnadernas storlek för staten. Beräkningar av ersättningen på samebynivå är inte redovisade eftersom vi bedömer att de är behäftade med alltför stor osäkerhet. Som diskuterats ovan kan konventionen även innebära försvårad markanvändning för markägare och andra som nyttjar marken omkring konventionsområdena. Enligt förslaget till ny konventionslag ska ersättning för uppkommen skada betalas av

staten. I denna bilaga beräknas dock inga sådana kostnader på grund av att underlag saknas för att kunna göra en rimlig bedömning.

Ersättningen för intrång i samernas renskötsel är baserad på expropriationsregler, vilket innebär att den ekonomiska ersättningen ska motsvara minskningen i marknadsvärdet. Eftersom renskötselrätten inte går att sälja på marknaden behövs en alternativ metod för att bedöma ersättningsbeloppet. Vi föreslår att ersättningen kan baseras på nuvärdet av förlorad nettoavkastning under konventionens giltighetstid (avkastningsvärde-metoden). För att beräkna nuvärdet av framtida förluster i nettoavkastning används en diskonteringsränta på 2,5 procent. Diskonteringsräntan är vald utifrån en långsiktig realränta på 2 procent med tillägg för att viss osäkerhet råder kring den framtida förlusten av nettoavkastningen som konventionen orsakar.

Beräkningarna av intrångsersättningen görs dels med hjälp av data för typföretags intäkter och kostnader inom rennäringsredovisade av Svenska Samernas Riksförbund, men även baserat på Sametingets data över renhjordarnas storlek och slaktuttag på samebynivå, där även SCB:s företagsdata används för att uppskatta kostnader. De olika datamaterialen har olika styrkor och svagheter, men det visar sig att de ger likartade uppskattningar av intrångsersättningen. Även justering i beräkningarna för betesmarkens kvalitet i konventionsområdena har liten betydelse för utfallet. Det visar sig att den avgörande faktorn för utfallet är vilket antagande som görs för hur renskötsel-företagens driftskostnader påverkas av konventionen. Om nettoavkastningen faller proportionerligt med förlusten i betesmark uppskattas intrångsersättningen till cirka 35–45 miljoner. I ett scenario då intäkterna faller men kostnaderna ökar proportionerligt med förlusten i betesmark uppskattas intrångsersättningen istället till cirka 140 miljoner kronor. Vi diskuterar och redovisar även en beräkning av intrångsersättning utifrån Talma samebys yrkande om ersättning för kostnader i samband med föregående konvention. Om Talmas ersättning genom förlikning extrapoleras till att gälla för den nya konventionen uppgår intrångsersättningen till över 500 miljoner kronor.

Den årliga kostnaden för Sverige för de två nämnder som ska bildas bedöms enligt uppgifter från Ds 2010:22 och en inflationsjustering till 1,95 MSEK. Hur stor denna kostnad blir totalt sett över åren beror på behovet av nämnderna i framtiden, vilket ännu är oklart. Uppgifter över kostnader för rivning, uppförande och underhåll av stängsel har erhållits från Sametinget. Här är det dock oklart i vilken utsträckning rivning av gamla stängsel ska hänföras till den nya konventionen då rivningen redan är påbörjad och stängsel behöver rivas oavsett om den nya konventionen träder i kraft eller ej. Hur rättegångskostnader påverkas är svårbedömt. Värt att påpekas är att ordningen med att ersättningsanspråket lämnas till regeringen sannolikt kommer att reducera antalet prövningar i domstol. Samtidigt kommer möjligheten att rikta sitt yrkande direkt till regeringen sannolikt att öka antalet yrkande totalt sett.

Sammanfattningsvis kan vi summera våra uppskattningar av kostnader för staten i nedanstående tabell.

Tabell.3 Uppskattade kostnader för staten vid ratificering av konventionen

Typ av kostnad	MSEK
Initiala kostnader	
Stängsel nybyggnad (135 km)	45,9
Stängsel ombyggnad (95 km)	53,7
Stängsel rivning (87 km)	21,9
Summa stängselkostnader	121,5
Intrångsersättning (beroende på scenario):	35-538
<i>Nettoavkastning faller proportionerligt med exproprierad mark</i>	<i>35-44</i>
<i>Intäkter faller proportionerligt med exproprierad mar</i>	<i>87</i>
<i>Intäkter faller och kostnader ökar proportionerligt med exproprierad mark</i>	<i>139</i>
<i>Kostnader ökar från 60 till 70 procent av intäkterna (intäkter faller)</i>	<i>215</i>
<i>Kostnader ökar som i fallet Talma (förlikning)</i>	<i>538</i>
Total initial kostnad (beroende på scenario)	156,5-659,5
Årliga kostnader	
Stängsel underhåll	7,2
Nämnder	2,0
Totala årliga kostnader	9,2

Not: Med initial kostnad avses kostnader av engångskaraktär som uppkommer inledningsvis vid en ratificering av konventionen. De initiala kostnaderna avser totala kostnader för staten för hela konventionens giltighetstid (30 år). Årliga kostnader avser kostnader som uppkommer årligen under konventionens giltighetstid. Övriga kostnader som kan uppkomma till följd av konventionen, exempelvis ersättning till markägare och rättegångskostnader, är inte beräknade på grund av att det saknas underlag för sådana analyser.

Referenser

Ds. 2010:22. *Renskötselkonventionen*. Jordbruksdepartementet.

Lantmäteriet. 2012. Norm för bestämmande av ersättning för intrång i skogsmark, gällande från 2009-04-01 (reviderad 2012-03-21). Lantmäteriet PM 402-2012/1538.

Norell, L. 2001. *Ersättning för intrång på jordbruksfastigheter. Principer för en rättsenlig värderingsmetodik – speciellt med sikte på markåtkomst för vägar och järnvägar*. Lantmäteriverket Rapport 2001:11.

Proposition 1971:22. Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i lagen (1917:189) om expropriation, m.m.

SCB. 2012. Företagens Ekonomi 2012, Beskrivning av statistiken. www.scb.se

SCB. 2013. Markanvändningen i Sverige, sjätte utgåvan. Statistiska Centralbyrån, Örebro.

SOU 2007:29. *Hur tillämpas expropriationslagens ersättningsbestämmelser?* Delbetänkande av Utredningen om expropriationsersättning.

SOU 2008:99. *Nya ersättningsbestämmelser i expropriationslagen, m.m.* Slutbetänkande av Utredningen om expropriationsersättning.

SOU 2012:71. *Tomträttsavgäld och friköp*. Delbetänkande av Tomträtts- och arrendeutredningen.

Betänkande avgivet maj 2001 av Svensk-norska renbeteskommissionen av år 1997.

Svenska Samernas Riksförbund. 2005. *Rennäringens intäkter och kostnader*, Tryckpoolen, Luleå.

Appendix

Betesmarken kan ha olika värde för rennäringen beroende på dess kvalitet och om det rör sig om sommar- eller vinterbetesmark. För att ta hänsyn till detta ger vi betesmarken olika vikt i beräkningarna som baseras på Svenska Samers Riksförbund (2005), se avsnitt 3.2.2. Viktningen tjänar som en känslighetsanalys av resultaten, i det här fallet hur känsliga resultaten är för förändringar i antagandet om betesmarkens kvalitet.

Viktingen av betesmarken redovisas i Tabell 1A. I den första beräkningen (I) värderas alla betesmarker lika. I den andra beräkningen (II) graderas marken efter klassifikationerna ”Mycket god”, ”God” och ”Mindre god” där ”Mycket god” får vikten 3 (räknas upp tre gånger), ”God” vikten 2 (räknas upp två gånger) och slutligen ”Mindre god” som har vikten 1. Renbetesmark av ”Mycket god” (”God”) kvalitet antas på så sätt vara tre gånger (två gånger) mer värdefull än betesmark av ”Mindre god” kvalitet. Viktningstalen är schablonmässigt satta, men ger ändå en möjlighet att på ett enkelt sätt tillskriva förlust av mark av god kvalitet en större effekt på intrångsersättningen än förlust av mark av mindre god kvalitet. I den tredje beräkningen (III) görs en kvalitetsjustering som innebär att vinterbetesmarken räknas upp ytterligare med faktorn 2 samtidigt som graderingen mellan ”Mycket god”, ”God”, och ”Mindre god” behålls från förra viktningen (II). Vinterbetesmark antas på så sätt vara sex gånger mer värdefull än grönbete av mindre god kvalitet. För att se hur resultaten ändras om vi endast beaktar vinterbete, tar vi i sista beräkningen (IV) endast hänsyn till vinterbetesmark av mycket god kvalitet (övriga marker får sålunda ingen vikt i kalkylen).

Tabell A1: Graderingar av renbetesmarken

Renbetesmark	I (vikt)	II (vikt)	III (vikt)	IV (vikt)
Vinterbete, Mycket god	1	3	6	1
Vinterbete, God	1	2	4	0
Grönbete, Mycket god	1	3	3	0
Grönbete, God	1	2	2	0
Grönbete, Mindre god	1	1	1	0

Andelen betesmark som går förlorad (utifrån vikt) beräknas på samebynivå. Resultatet av denna beräkning visas i Tabell A2, där inkluderade samebyar är de som enligt gränsdragningar eller hittills hävdad sedvanerätt blir av med renbetesmark till följd av områdesprotokollet. I kolumn I viktas alla betesmarker lika, vilket innebär att kolumnen visar hur stor andel av samebyns betesmark som tas i anspråk totalt sett. Totalt exproprieras i genomsnitt cirka tre procent av renbetesmarken (alla samebyar). Som första kolumnen i Tabell A2 visar rör det sig dock om en betydande andel för vissa samebyar, upp till cirka 16 procent (Vittangi). För andra samebyar är andelen konventionsmark betydligt lägre. Kolumnerna II–IV visar hur stor andel av marken som tas i anspråk då samebyarnas betesmark och konventionsmarken viktas enligt Tabell A1. Ett högre värde i kolumn II än i kolumn I uppkommer exempelvis om samebyn, relativt sett, blir av med mer betesmark av Mycket God kvalitet i jämförelse med betesmark av God kvalitet. Det visar sig dock att andelen mark som exproprieras skiljer sig väldigt lite åt mellan klassificeringarna förutom då endast vinterbetesmark av mycket god kvalitet beaktas. Detta visar sig i Tabell A2 genom att procentsatserna i kolumn I–III för en viss sameby i många fall är snarlika. Detta får till följd att den uppskattade intrångsersättningen som räknas fram i avsnitt 3.2.2 inte påverkas nämnvärt av att hänsyn tas till betesmarkernas kvalitet.

Tabell A2 Andelen exproprierad mark med alternativa värderingar av typer av mark, procent

Sameby	I	II	III	IV
Könkämä	4,0	3,5	3,0	1,5
Muonio	8,1	8,0	8,0	8,4
Vittangi	16,0	16,7	17,7	23,6
Lainiovuoma	10,1	9,2	8,1	4,5
Saarivuoma	11,2	10,6	7,8	5,9
Gabna	0,6	0,5	0,4	0,5
Sattajärvi	13,9	8,8	14,8	49,2
Talma	13,3	13,2	13,5	13,8
Girjas	0,2	0,2	0,3	0,4
Baste	0,5	0,6	0,8	1,4
Tuorpon	1,5	1,8	2,4	5,7
Semisjaur-Njarg	3,6	3,5	3,7	2,9
Luokta-Mávas	4,1	3,9	3,6	1,9
Stákke	9,7	9,6	9,7	7,2
Ubmeje tjeälddie	2,3	2,3	2,2	1,8
Vapsten	3,3	2,2	3,5	4,7
Vilhelmina norra	3,0	3,4	3,6	9,1
Voernese	3,3	1,5	1,6	3,8
Raedtievaerie	3,7	3,5	3,5	2,8
Kall	1,3	1,3	1,6	2,0
Handölsdalen	2,1	2,2	2,0	1,7
Idre	0,3	0,3	0,2	0,1

**Konvention
mellan Sverige och Norge om gränsöver-
skridande renskötset**

Den svenska och den norska regeringen,

som i ljuset av att samerna är ett urfolk som under utövandet av sin renskötset sedan urminnes tid har fört sina renar över det som i dag är riksgränsen mellan Sverige och Norge,

som tar hänsyn till den första kodicillen till gränstraktaten den 7 och 18 oktober 1751, vilken bekräftar samernas rätt att flytta med sina renar till det andra landet och där åtnjuta rättigheter enligt gammal sedvana,

som konstaterar att enligt det till fördraget om Sveriges anslutning till Europeiska unionen fogade protokoll 3 Om det samiska folket har de avtalsslutande parterna erkänt Sveriges förpliktelser gentemot det samiska folket enligt nationell och internationell rätt,

som, så länge som de renskötande samerna i bägge länderna för att bevara sin livsform och näring är beroende av gränsöverskridande renskötset, önskar upprätthålla och samtidigt anpassa förhållandena för detta,

har blivit eniga om följande.

Kapitel 1. Grundläggande principer

Artikel 1

Denna konvention gäller för den gränsöverskridande renskötset mellan Sverige och Norge.

Bestämmelserna i konventionen gäller för sameby eller renskötare i sameby och för renbetesdistrikt eller renskötare i renbetesdistrikt.

**Konvensjon
mellom Sverige og Norge om grenseover-
skridende reindrift**

Den svenske og norske den regjering,

som i lys av at samene er et urfolk som under utøvelsen av sin reindrift fra uminnelige tider har ført sin rein over det som i dag er riksgrensen mellom Norge og Sverige,

som tar hensyn til den første kodicillen til grensetraktaten av 7 og 18 oktober 1751, som bekrefter samenes rett til å flytte med sin rein til det andre landet og der utnytte rettigheter i henhold til gammel sedvana,

som konstaterer at i henhold til foredraget om Sveriges tilslutning til Den europeiske unionen vedlagte protokoll 3 Om det samiska folket har de tilsluttende partene erkjent Sveriges forpliktelser overfor det samiske folket i henhold til nasjonal og internasjonal rett,

som, så lenge som reindriftssamene i begge land for å bevare sin livsform og næring er avhengig av grenseoverskridende reindrift, ønsker å opprettholde og samtidig legge forholdene til rette for dette,

har blitt enige om følgende:

Kapittel 1. Grunnleggende prinsipper

Artikkel 1

Denne konvensjon gjelder for den grenseoverskridende reindriften mellom Norge og Sverige.

Bestemmelsene i konvensjonen gjelder for reinbeitedistrikt eller reindrifutsutøver i reinbeitedistrikt og for sameby eller reindrifutsutøver i sameby.

Artikel 2

Konventionens syfte är att främja och utveckla samarbetet mellan länderna, samebyar och renbetesdistrikt samt enskilda renskötare så att renbetet utnyttjas på ett sätt som ger ett långsiktigt underlag för en ekologiskt, ekonomiskt och kulturellt bärkraftig renskötsel i bägge länderna.

Konventionen ska tillämpas på ett sådant sätt att den inte hindrar nya ändamålsenliga driftsformer i renskötseln som följer av den allmänna samhällsutvecklingen.

Artikel 3

Den gränsöverskridande renskötseln ska bedrivas i enlighet med de rättigheter och skyldigheter som följer av nationell rätt i det land där renskötseln bedrivs, såvida inte annat anges i denna konvention.

Artikel 4

Nationell myndighet i ett av länderna, som prövar om en åtgärd ska tillåtas inom ett område som i enlighet med denna konvention får användas för gränsöverskridande renskötsel, ska vid sin bedömning se till att området så långt möjligt skyddas mot ingrepp som påtagligt kan försvåra renskötseln i området.

Om en sådan åtgärd ändå tillåts, ska landet se till att behovet av renbete tryggas eller, för det fall detta inte är möjligt, utge ekonomisk ersättning i enlighet med nationell rätt.

Artikel 5

För tillämpningen av konventionen ska finnas två ständiga organ, gemensamma för båda länderna; ett förvaltningsorgan, Svensk-norska renbetesnämnden (Renbetesnämnden), och ett överprövningsorgan, Svensk-norska överprövningsnämnden (Överprövningsnämnden).

Artikel 6

Sameby och renbetesdistrikt får använda

Artikkel 2

Konvensjonens formål er å fremme og utvikle samarbeidet mellom landene, reinbeitedistrikter og samebyer samt de enkelte reindrifstutøvere slik at reinbeitet utnyttes på en måte som gir et langsiktig grunnlag for en økologisk, økonomisk og kulturellt bærekraftig reindrift i begge land.

Konvensjonen skal anvendes slik at den ikke hindrer nye formålstjenlige driftsformer i reindriften som følger av den alminnelige samfunnsutviklingen.

Artikkel 3

Den grenseoverskridende reindriften skal utøves i samsvar med de rettigheter og plikter som følger av nasjonal rett i det land reindriften utøves, om ikke annet følger av denne konvensjon.

Artikkel 4

Nasjonal myndighet i et av landene, som overveier om et tiltak skal tillates i et område som i henhold til denne konvensjon kan benyttes for grenseoverskridende reindrift, skal i sin vurdering se til at området så langt mulig beskyttes mot tiltak som vesentlig kan vanskeliggjøre reindriften i området.

Om et slikt tiltak likevel tillates, skal landet se til at behovet for reinbete sikres eller, dersom dette ikke er mulig, svare økonomisk erstatning i henhold til nasjonal rett.

Artikkel 5

For gjennomføring av konvensjonen skal det finnes to faste organer, felles for begge land; et forvaltningsorgan, Norsk-svenske reinbetenemnden (Reinbetenemnden), og et overprøvningsorgan, Norsk-svenske overprøvningsnemnden (Overprøvningsnemnden).

Artikkel 6

Reinbeitedistrikt og sameby kan benytte

områden i det andra landet för renskötsel på sätt som anges i det särskilda protokoll (områdesprotokollet) som är bilagt denna konvention (Bilaga 1).

Artikel 7

Sameby och renbetesdistrikt får ingå avtal om samarbete som innebär avvikelser från områdesprotokollet. Ett sådant avtal får omfatta endast de i renskötelsen ingående rättigheterna och gälla områden där minst en av avtalsparterna enligt den nationella lagstiftningen eller denna konvention har rätt att bedriva renskötsel.

Ett samarbeidsavtal får inte innebära betydande olägenhet för andra berörda intressen. Avtalet bör innehålla skäligena villkor för uppsägning.

Samarbeidsavtalet ska fastställas av Renbetesnämnden för att bli gällande. Vid handläggningen ska nämnden se till att avtalet bidrar till att uppfylla konventionens syfte enligt artikel 2. Nämnden kan innan avtalet fastställs bereda andra än avtalsparterna tillfälle att yttra sig.

Bestämmelserna i denna konvention gäller i tillämpliga delar områden som omfattas av samarbeidsavtal som fastställts enligt tredje stycket. Om ett avtal upphör, ska områdesprotokollet gälla.

Artikel 8

De betesområden som anges i områdesprotokollet eller samarbeidsavtal innebär inte något ställningstagande eller uttryck för staternas uppfattning om sedvanerättens omfattning. Detta innebär att konventionen inte påverkar den på sedvana grundade rätt till renbete som renskötare från det ena landet har i det andra landet. Prövning av fråga om sedvanerättens omfattning begränsas därför inte av konventionen utan sker på grundval av privaträtten i Sverige beträffande urminnes hävd och i Norge beträffande *alders tids bruk*.

Om någon anser sig ha sedvanerätt till renbete i det andra landet utöver de områden som är

områden i det andra land för reindrift slik det angis i den særskilte protokoll (områdesprotokollet) som er vedlagt denne konvensjon (Vedlegg 1).

Artikkel 7

Reinbeitedistrikt og sameby kan inngå avtale om samarbeid som innebærer fravikelse av områdeprotokollet. En slik avtale kan bare omfatte de rettigheter som er knyttet til reindriften og gjelde områder hvor minst en av avtalepartene på grunnlag av nasjonal lovgivning eller denne konvensjon har rett til å utøve reindrift.

En samarbeidsavtale må ikke innebære vesentlig ulempe for andre berørte interesser. Avtalen bør inneholde rimelige vilkår for oppsigelse.

Samarbeidsavtalen må stadfestes av Reinbetenemnden for å bli gyldig. Ved behandlingen av avtalen skal nemnden se til at avtalen bidrar til å oppfylle konvensjonens formål i henhold til artikkel 2. Nemnden kan før avtalen stadfestes gi andre enn avtalepartene anledning til å uttale seg.

Bestemmelsene i denne konvensjon gjelder så langt de passer områder som omfattes av samarbeidsavtaler som er stadfestet etter tredje ledd. Dersom en avtale opphører, skal områdeprotokollet gjelde.

Artikkel 8

De beiteområder som angis i områdeprotokollet eller samarbeidsavtaler innebærer ikke noe standpunkt til eller uttrykk for statenes oppfatning om omfanget av sedvanemessige rettigheter. Dette innebærer at konvensjonen ikke påvirker de sedvanemessige rettigheter til reinbete som reindriftsutøvere fra det ene landet har i det andre landet. Prøving av spørsmål om sedvanerettens omfang begrenses derfor ikke av konvensjonen, men skjer på grunnlag av privatreten i Norge om alders tids bruk og i Sverige om *urminnes hävd*.

Dersom noen mener å ha sedvanemessig rett til reinbete i det annet land utover de områder

fastställda i områdesprotokollet, kan denne väcka talan inför domstol i detta land för att få sin sak prövad. Sådan talan får väckas vid behörig tingsrätt i Sverige eller tingrett i Norge.

som er fastsatt i områdeprotokollen, kan de reise sak for domstolene i dette landet for å få sin sak prøvd. Slikt søksmål fremmes for vedkommende tingrett i Norge og tingsrätt i Sverige.

Om det genom lagakraftvunnen dom visar sig att renskötare från det ena landet har rätt till renbete i det andra landet, har domen företrädare framför denna konvention. Det andra landet ska se till att berörda renskötare ges möjlighet att nyttja rättigheten eller, om detta inte är möjligt, få ekonomisk ersättning i enlighet med nationell rätt.

Om det gjennom rettskraftig dom viser seg at reindrifstøtøver fra det ene landet har rett til reinbeite i det andre landet, går dommen foran denne konvensjon. Det andre landet skal se til at berørte reindrifstøtøvere gis mulighet til å nytte retten eller dersom dette ikke er mulig, få økonomisk erstatning i henhold til nasjonal rett.

Kapitel 2. Särskilda rättigheter för den gränsöverskridande renskötelsen

Kapittel 2. Særskilte rettigheter for den grenseoverskridende reindriften

Artikel 9

Artikkel 9

Den första kodicillen till gränstraktaten den 7 och 18 oktober 1751 medger, i samband med passering av riksgränsen, inte andra pålagor på den gränsöverskridande renskötelsen än de som anges i kodicillen.

Den første kodicillen til grensetraktaten av 7. og 18. oktober 1751 åpner, i forbindelse med passering av riksgrensen, ikke for andre byrder på den grenseoverskridende reindriften enn de som angis i kodicillen.

Enligt denna konvention ska tull-, skatte- och avgiftsfrihet gälla för de fall som anges i denna artikel och i artikel 10.

I medhold av denne konvensjon skal toll-, skatte- og avgiftsfrihet gjelde for de tilfeller som er angitt i denne artikkel og i artikkel 10.

Den som med stöd av denna konvention bedriver renskötelse i det andra landet har rätt att

Den som i medhold av denne konvensjon utøver reindrif i det andre landet har rett til

1. under bedrivandet av renskötelse överskrida riksgränsen och uppehålla sig i det andra landet,
2. i det andra landet inom område som nyttjas med stöd av artikel 6 eller 7, i överensstämmelse med de bestämmelser som gäller för landets egna renskötare,
  - a. ta bränsle och virke för att använda det i renskötelsen,
  - b. uppföra anläggningar eller bostad som behövs för renskötelsen, och
  - c. jaga och fiska,
3. om det behövs för renskötelsen tull-, skatte-, och avgiftsfritt till det andra landet medföra och, enligt samma bestämmelser som gäller för det landets egna renskötare, använda

1. i forbindelse med utøvelsen av reindrif krysse riksgrensen og oppholde seg i det andre landet
2. i det andre landet innen område som nyttes i medhold av artikkel 6 eller 7, i overensstemmelse med de regler som gjelder for landets egne reindrifstøtøvere,
  - a. ta brensel og virke til bruk i reindriften
  - b. oppføre anlegg eller bolig som trengs i reindriften
  - c. jakte og fiske
3. om det er nødvendig for reindriften toll-, skatte- og avgiftsfritt til det andre landet medføre og, i overensstemmelse med de regler som gjelder for landets egne rein-

a. hundar, hästar eller andra djur, b. renfoder, redskap samt material för att uppföra och underhålla anläggningar m.m., c. vapen och ammunition, d. radiosändare och -mottagare, e. motorfordon och terränggående motorfordon, och f. annan nödvändig utrustning.	driftsutøvere, anvende a. hunder, hester eller andre dyr b. reinfôr, redskap og materialer for å oppføre og vedlikeholde anlegg m.m. c. våpen og ammunisjon d. radiosendere og -mottakere e. motorkjøretøy og terrenggående motorkjøretøy f. annet nødvendig utstyr.

Artikel 10

För den som med stöd av denna konvention bedriver gränsöverskridande renskötsel gäller att

1. ren som är omärkt eller har okänt märke behandlas enligt bestämmelserna i det land där renen finns,
2. levande ren samt slaktad ren och renprodukter för eget bruk får föras in i det andra landet tull-, skatte-, och avgiftsfritt,
3. ren får slaktas i det andra landet och därefter återföras till hemlandet tull-, skatte-, och avgiftsfritt,
4. ren får slaktas i det andra landet och omsättas där enligt det landets bestämmelser om införsel och omsättning,
5. ren undantagsvis kan slaktas i mindre omfattning i det andra landet för omsättning i det landet tull-, skatte-, och avgiftsfritt, när det är klart olämpligt att föra renarna tillbaka till hemlandet,
6. transport av ren med motorfordon mellan länderna får ske med fordon som är godkänt för sådan transport i något av länderna.

Kapitel 3. Svensk-norska renbetesnämnden

Artikel 11

Renbetesnämnden ska bestå av fem ledamöter som utses för en tid av fyra år. Regeringarna utser två ledamöter vardera, av vilka en ska ha bred kunskap om renskötsel och utses efter förslag av rennäringsen i landet. Dessutom ska regeringarna gemensamt, efter ett förslag från

Artikkel 10

For den som med grunnlag i denne konvensjon utøver grenseoverskridende reindrift gjelder følgende:

1. Rein som er umerket eller har ukjent merke behandles i samsvar med bestemmelsene i det land reinen befinner seg.
2. Levende rein samt slaktet rein og reinprodukter til eget forbruk kan føres inn i det andre landet toll-, skatte- og avgiftsfritt.
3. Rein kan slaktes i det andre landet og deretter tilbakeføres til hjemlandet toll-, skatte- og avgiftsfritt.
4. Rein kan slaktes i det andre landet og omsettes der i henhold til dette landets bestemmelser om innførsel og omsetning.
5. Rein kan unntaksvis slaktes i mindre omfang i det andre landet for omsetning der toll-, skatte- og avgiftsfritt, dersom det klart er uhensiktsmessig å føre reinen tilbake til hjemlandet.
6. Transport av rein med motorkjøretøy mellom landene kan skje med kjøretøy som er godkjent for slik transport i et av landene.

Kapittel 3. Norsk-svenske reinbeitemnden

Artikkel 11

Reinbeitemnden skal bestå av fem medlemmer som oppnevnes for fire år. Regjeringene oppnevner to medlemmer hver, hvorav ett skal ha bred kunnskap om reindrift og oppnevnes etter forslag fra reindriftnæringen i landet. Dessuten skal regjeringene i fellesskap, etter et

sametingen i Sverige och Norge, utse en ledamot, som ska vara ordförande i nämnden.   forslag fra sametingene i Norge og Sverige, oppnevne et medlem, som skal være leder i nemnden.

För varje ledamot utses en personlig ersättare i enlighet med vad som gäller för ledamoten. Ersättaren för ordföranden är vice ordförande i Renbetesnämnden.   For hvert medlem oppnevnes et personlig vara-medlem i samsvar med det som gjelder for medlemmet. Varamedlem for lederen er nestleder i Reinbeitememnden.

Artikel 12

Artikkel 12

I den mån det inte är bestämt i områdesprotokollet får Renbetesnämnden för områden som omfattas av protokollet besluta om

1. vilken sameby eller vilket renbetesdistrikt som får använda ett område,
2. betestider, och
3. högsta renantal.

I den utstrekning det ikke er fastsatt i områdeprotokollen kan Reinbeitememnden for områder som omfattes av protokollen fatte vedtak om

1. hvilket reinbeitedistrikt eller hvilken sameby som kan anvende et område
2. beitetider
3. høyeste reintall.

I övrigt får Renbetesnämnden också besluta om

4. genomförande av flyttning,
5. samling och skiljning av ren,
6. särskilda villkor om tillsyn och bevakning,
7. undantag från bestämmelser i områdesprotokollet,
8. fastställelse av samarbetsavtal enligt artikel 7,
9. yttrande enligt artikel 13,
10. ersättning enligt artikel 24,
11. föreläggande och åtgärd enligt artiklarna 25 och 26,
12. konventionsavgift enligt artikel 27,
13. utbetalning av medel från inbetalade konventionsavgifter enligt artikel 28, och
14. mindre ändring av dragningen av konventionsstängsel.

For øvrig kan Reinbeitememnden også fatte vedtak om

4. gjennomføring av flytting
5. samling og skilling av rein
6. særskilte bestemmelser for tilsyn og vokting
7. unntak fra bestemmelser i områdeprotokollen
8. stadfestelse av samarbeidsavtale i henhold til artikkel 7
9. uttalelse i henhold til artikkel 13
10. erstatning i henhold til artikkel 24
11. pålegg og tiltak i henhold til artiklene 25 og 26
12. konvensjonsavgift i henhold til artikkel 27
13. utbetaling av midler fra innbetalt konvensjonsavgift i henhold til artikkel 28
14. mindre endring av trasé for konvensjons-gjerder.

Renbetesnämnden ska följa utvecklingen i den gränsöverskridande renskötseln och rapportera årligen till ländernas regeringar.

Reinbeitememnden skal følge utviklingen i den grenseoverskridende reindriften og rapportere årlig til landenes regeringer.

Artikel 13

Artikkel 13

Centrala, regionala och lokala myndigheter i vartdera landet ska inhämta yttrande från Renbetesnämnden innan vederbörande myndighet fattar beslut som kan beröra den gränsöverskridande renskötseln.

Sentrale, regionale og lokale myndigheter i hvert land skal innhente uttalelse fra Reinbeitememnden før vedkommende myndighet fattar vedtak som kan berøre den grenseoverskridende reindriften.

Sådant förfarande upphäver inte konsultationsplikten i förhållande till samiska intressen för det fall en sådan skyldighet föreligger enligt nationell eller internationell rätt.

Artikel 14

Renbetesnämndens avgörande träffas genom majoritetsbeslut (enkel majoritet). Vid lika röstetal har ordföranden utslagsröst.

Renbetesnämnden är beslutför när ordföranden och minst en ledamot från vardera landet deltar i avgörandet.

I fråga som gäller beredning av ett ärende eller utfärdande av ett föreläggande enligt artikel 25 första stycket och artikel 26 första stycket får ordföranden besluta ensam.

Artikel 15

Ett beslut av Renbetesnämnden kan verkställas även om beslutet överklagas till Överprövningsnämnden. Renbetesnämnden kan dock förordna att beslutet inte får verkställas intill dess tiden för överklagande har löpt ut.

Överprövningsnämnden kan förordna att ett överklagat beslut inte får verkställas innan överklagandet slutligt har avgjorts.

Artikel 16

Renbetesnämndens beslut får överklagas till Överprövningsnämnden av part eller den som annars berörs av beslutet. För beslut som är överklagbara gäller en klagofrist på fyra veckor från den dag då beslutet har mottagits. En skrivelse med överklagande ska ha kommit in till Renbetesnämnden inom denna tid. Om skrivelsen har kommit in för sent, ska Renbetesnämnden avvisa överklagandet.

Slik høring opphever ikke konsultasjonsplikten i forhold til samiske interesser så langt en slik plikt foreligger etter nasjonal eller internasjonal rett.

Artikkel 14

Reinbeitememnden treffer sine avgjørelser ved flertallsvedtak (alminnelig flertall). Ved stemmelikhet er lederens stemme avgjørende.

Reinbeitememnden er beslutningsdyktig når lederen og minst et medlem fra hvert land deltar i avgjørelsen.

I spørsmål som gjelder saksforberedelse, eller utferdigelse av et pålegg etter artikkel 25 første ledd og artikkel 26 første ledd, kan lederen treffe avgjørelse alene.

Artikkel 15

Et vedtak av Reinbeitememnden kan iverksettes selv om vedtaket påklages til Overprøvningsnemnden. Reinbeitememnden kan likevel bestemme at et vedtak ikke skal iverksettes før klagefristen har løpt ut.

Overprøvningsnemnden kan bestemme at et påklaget vedtak ikke skal iverksettes før klagen er endelig avgjort.

Artikkel 16

Reinbeitememndens vedtak kan påklages til Overprøvningsnemnden av part eller den som ellers berøres av vedtaket. For vedtak som kan påklages gjelder en klagefrist på fire uker fra den dagen vedtaket er mottatt. En klage må være kommet inn til Reinbeitememnden innen denne tid. Om klagen har kommet inn for sent skal Reinbeitememnden avvise klagen.

Kapitel 4. Svensk-norska överprövningsnämnden**Artikel 17**

Överprövningsnämnden ska bestå av fem ledamöter som utses för en tid av fyra år. Regeringarna utser två ledamöter vardera, av vilka den ene ska ha bred kunskap om renskötsel och utses efter förslag av rennärningen i landet och den andre ha domarkompetens. Dessutom ska regeringarna gemensamt, efter ett förslag från sametingen i Sverige och Norge, utse en ledamot, som ska vara ordförande i nämnden. Ordföranden ska vara domare eller ha bred domarerfarenhet.

För varje ledamot utses en personlig ersättare i enlighet med vad som gäller för ledamoten. Ersättaren för ordföranden är vice ordförande i Överprövningsnämnden.

Artikel 18

Överprövningsnämndens avgörande träffas genom majoritetsbeslut (enkel majoritet). Vid lika röstetal har ordföranden utslagsröst.

Överprövningsnämnden är beslutförför när samtliga ledamöter deltar i avgörandet. I fråga som gäller beredning av ett ärende får ordföranden besluta ensam.

Överprövningsnämndens beslut avseende konventionsavgift enligt artikel 27 får, av den som ålagts konventionsavgift, beträffande överträdelser i Sverige överklagas hos Länsrätten i Norrbottens län och beträffande överträdelser i Norge genom stämning föras upp till tingretten. I övrigt får beslut av Överprövningsnämnden inte överklagas till Länsrätten eller föras upp till tingretten.

För överklagande eller stämning gäller en frist på fyra veckor från den dag då beslutet har mottagits. En skrivelse med överklagande eller stämning ska ha kommit in till Länsrätten i Norrbottens län eller tingretten inom denna tid. Om skrivelsen har kommit in för sent, ska domstolen avvisa överklagandet eller

Kapittel 4. Norsk-svenske overprøvningsnemnden**Artikkel 17**

Overprøvningsnemnden skal bestå av fem medlemmer som oppnevnes for fire år. Regjeringene oppnevner to medlemmer hver, hvorav det ene skal ha bred kunnskap om reindrift og oppnevnes etter forslag fra reindrifsnærningen i landet og det andre skal ha dommerkompetanse. Dessuten skal regjeringene i fellesskap, etter et forslag fra sametingene i Norge og Sverige, oppnevne et medlem, som skal være leder i nemnden. Lederen skal være dommer eller ha bred dommererfaring.

For hvert medlem oppnevnes et personlig varamedlem i samsvar med det som gjelder for medlemmet. Varamedlem for lederen er nestleder i Overprøvningsnemnden.

Artikkel 18

Overprøvningsnemnden treffer sine avgjørelser ved flertallsvedtak (alminnelig flertall). Ved stemmelikhet er lederens stemme avgjørende.

Overprøvningsnemnden er beslutningsdyktig når alle medlemmer deltar i avgjørelsen. I spørsmål som gjelder saksforberedelse kan lederen treffe avgjørelse alene.

Overprøvningsnemndens vedtak vedrørende konvensjonsavgift i henhold til artikkel 27 kan av den som er ilagt konvensjonsavgift, når det gjelder overtredelser i Norge bringes inn for tingretten, og i Sverige påklages til Länsrätten i Norrbottens län. For øvrig kan Overprøvningsnemndens vedtak ikke bringes inn for tingretten eller påklages til Länsrätten.

For stevning eller klage gjelder en frist på fire uker fra den dagen vedtaket er mottatt. En stevning eller klage må være kommet inn til tingretten eller Länsrätten i Norrbottens län innen denne tid. Om stevningen eller klagen er kommet inn for sent, skal domstolen avvise den.

stämningen.

Kapitel 5. Gemensamma bestämmelser för Svensk-norska renbetesnämnden och Svensk-norska överprövningsnämnden

Artikel 19

Renbetesnämnden och Överprövningsnämnden ska vid sin prövning av ärenden vara oavhängiga och opartiska.

Artikel 20

Ett beslut av Renbetesnämnden eller Överprövningsnämnden är verkställbart i respektive land på samma sätt som en lagakraftvunnen dom av en nationell domstol.

Ett avgörande av nationell domstol enligt artikel 18 tredje stycket är verkställbart i klagandens hemland på samma sätt som en lagakraftvunnen dom.

Artikel 21

Renbetesnämnden och Överprövningsnämnden vidtar de undersökningar och utredningar som är nödvändiga för att de ska kunna fullgöra sina åligganden enligt denna konvention.

Renbetesnämnden och Överprövningsnämnden får träda i direkt förbindelse med myndigheter i bägge länderna för att få deras biträde. Vid behov får nämnderna anlita sakkunniga för särskilda utredningsuppdrag.

Artikel 22

Renbetesnämndens och Överprövningsnämndens ledamöter samt sakkunniga och personer knutna till nämndernas sekretariat får passera riksgrensens där detta är behövligt för nämndernas arbete och, tull-, skatte- och avgiftsfritt, medföra nödvändig utrustning.

Artikel 23

Stadga för Renbetesnämnden och Överprövningsnämnden är bilagd denna konvention

Kapittel 5. Felles bestemmelser for Norsk-svenske reinbeitemnemnden og Norsk-svenske overprøvningsnemnden

Artikkel 19

Reinbeitemnemnden og Overprøvningsnemnden skal i sin behandling av saker være uavhengige og upartiske.

Artikkel 20

Et vedtak av Reinbeitemnemnden eller Overprøvningsnemnden er tvangsgrunnlag i respektive land etter samme regler som en rettskraftig dom av en nasjonal domstol.

En avgjørelse av nasjonal domstol etter artikkel 18 tredje ledd kan iverksettes i klagerens hjemland etter samme regler som en rettskraftig dom.

Artikkel 21

Reinbeitemnemnden og Overprøvningsnemnden iverksetter de undersøkelser og utredninger som er nødvendige for at de skal kunne utføre de oppgaver de er tillagt i denne konvensjon.

Reinbeitemnemnden og Overprøvningsnemnden kan ta direkte kontakt med myndighetene i begge land for å få deres bistand. Ved behov kan nemndene bruke sakkundige for særskilte utredningsoppdrag.

Artikkel 22

Reinbeitemnemndens og Overprøvningsnemndens medlemmer, sakkundige og personer knyttet til nemndenes sekretariater kan passere riksgrensens der det er hensiktsmessig for nemndenes arbeid og toll-, skatte- og avgiftsfritt, medbringe nødvendig utstyr.

Artikkel 23

Vedtakter for Reinbeitemnemnden og Overprøvningsnemnden er vedlagt denne konvensjon

(Bilaga 2).

Renbetesnämnden och Överprövningsnämnden upprättar var för sig förslag till årlig budget. Budgeten beslutas av regeringarna. Kostnaderna fördelas lika mellan länderna. Regeringarna bestämmer gemensamt om formerna för redovisning och revision.

Kapitel 6. Bestämmelser om återföring av renar och om överträdelser

Artikel 24

Om renar från en sameby eller ett renbetesdistrikt i det ena landet uppehåller sig i det andra landet utan stöd av denna konvention eller om renar från en sameby eller ett renbetesdistrikt i det egna landet uppehåller sig inom ett område i strid mot konventionen, ska samebyn eller renbetesdistriktet snarast möjligt återföra renarna till lovligt betesområde. Innan renarna återförs ska annan berörd sameby och berört renbetesdistrikt om möjligt meddelas. Skiljning av ren eller märkning av kalv får dock inte vidtas utan att meddelande i god tid lämnats berörd sameby eller berört renbetesdistrikt.

Sameby eller renbetesdistrikt ska, sedan skiljning ägt rum, snarast återföra renarna till lovligt område såvida inte annat följer av avtal mellan berörda parter. Uteblir samebyn eller renbetesdistriktet som underrättats om skiljning och kan renarna inte återföras utan väsentlig olägenhet, får den sameby eller det renbetesdistrikt som ombesörjer skiljningen låta slakta renarna och sälja dem för ägarnas räkning.

Om inte annat följer av avtal, ska samebyn eller renbetesdistriktet ersätta den som omhändertar och återför renarna. Vidare ska renägaren ersätta kostnaderna för slakt och försäljning. Föreligger oenighet om ersättningsens storlek fastställs denna av Renbetesnämnden.

Artikel 25

Om sameby eller renbetesdistrikt inte återför renarna på sätt anges i artikel 24, får Renbetesnämnden, på begäran av den som därigenom

(Vedlegg 2).

Reinbeitemnden og Overprøvningsnemnden setter hver for seg opp forslag til årlig budsjett. Budsjettet vedtas av regjeringene. Kostnadene fordeles likt mellom landene. Regjeringene bestemmer i fellesskap om formene for regnskap og revisjon.

Kapittel 6. Bestemmelser om tilbakeføring av rein og om overtredelser

Artikkel 24

Om rein fra et reinbeitedistrikt eller en sameby i det ene landet oppholder seg i det andre landet uten grunnlag i konvensjonen, eller om rein fra et reinbeitedistrikt eller en sameby i eget land oppholder seg i et område i strid med konvensjonen, skal reinbeitedistriktet eller samebyen snarest mulig tilbakeføre reinen til lovlig beiteområde. Før reinen tilbakeføres skal annet berørt reinbeitedistrikt og berørt sameby om mulig varsles. Skilling av rein eller merking av kalv kan likevel ikke foretas uten at underretning i god tid er gitt til berørt reinbeitedistrikt eller berørt sameby.

Reinbeitedistrikt eller sameby skal, etter at skilling har funnet sted, snarest tilbakeføre reinen til lovlig område med mindre annet følger av avtale mellom berørte parter. Uteblir reinbeitedistriktet eller samebyen som er underrettet om skilling og kan reinen ikke tilbakeføres uten vesentlig ulempe, kan det reinbeitedistrikt eller den sameby som forestår skillingen slakte reinen og selge den for eiers regning.

Om ikke annet følger av avtale skal reinbeitedistriktet eller samebyen erstatte den som ivaretar og tilbakefører reinen. Videre skal reineieren erstatte kostnadene ved slakt og salg. Foreligger uenighet om erstatningens størrelse fastsettes denne av Reinbeitemnden.

Artikkel 25

Om reinbeitedistrikt eller sameby ikke tilbakefører reinen slik det er angitt i artikkel 24, kan Reinbeitemnden, etter begjæring av den som

lider skada eller olägenhet, förelägga samebyn eller renbetesdistriktet att inom viss tid föra bort renarna.

Följs inte föreläggandet beslutar Renbetesnämnden vem som får antingen återföra renarna eller slakta och sälja dem för ägarnas räkning. Nämnden kan besluta att sådana åtgärder får ombesörjas av behörig myndighet i landet eller sameby och renbetesdistrikt som åtagit sig att utföra en sådan åtgärd.

Kostnaderna för återföring ska betalas av den sameby eller det renbetesdistrikt som fått ett föreläggande enligt första stycket. I fråga om slakt och försäljning ska kostnaderna betalas av renägaren. Överskott från slakt och försäljning tillfaller renägaren.

Artikel 26

Renägare, sameby eller renbetesdistrikt, som inte följer en föreskrift i denna konvention eller ett beslut meddelat av Renbetesnämnden eller Överprövningsnämnden, kan av Renbetesnämnden föreläggas att inom viss tid vidta eller underlåta viss åtgärd. Föreläggandet kan förenas med vite. Om det är lämpligt, får vite föreläggas som löpande vite.

När vitets storlek bestäms ska hänsyn tas till den skada som kan uppkomma om föreläggandet inte följs, de ekonomiska förhållandena hos den som ska följa föreläggandet liksom omständigheterna i övrigt.

Renbetesnämnden ska, om föreläggandet inte följs, besluta vilket belopp som slutligt ska betalas och när betalning senast ska ske.

Artikel 27

Renbetesnämnden kan besluta att renägare, sameby eller renbetesdistrikt ska betala konventionsavgift för olovlig betning, om renar från det ena landet uppehåller sig i det andra landet utan stöd av denna konvention eller om renar från det egna landet uppehåller sig inom ett område i strid mot konventionen.

derigjennom lider skade eller ulempe, pålegge reinbeitedistriktet eller samebyen innen en nærmere angitt frist å fjerne reinen.

Følges ikke pålegget vedtar Reinbeitememnden hvem som enten kan tilbakeføre reinen eller slakte og selge den for eiers regning. Nemnden kan beslutte at slike tiltak kan besørjes av ansvarlig myndighet i landet eller reinbeitedistrikt og sameby som har påtatt seg å utføre et slikt tiltak.

Kostnadene ved tilbakeføring skal betales av det reinbeitedistrikt eller den sameby som har fått et pålegg i henhold til første ledd. Ved slakt og salg skal kostnadene betales av reineieren. Overskudd fra slakt og salg tilfaller reineieren.

Artikkel 26

Reineier, reinbeitedistrikt eller sameby som ikke følger bestemmelser fastsatt i denne konvensjon eller beslutning meddelt av Reinbeitememnden eller Overprøvningsnemnden kan av Reinbeitememnden pålegges innen en gitt frist å gjøre eller unnlate visse tiltak. I pålegget kan fastsettes tvangsmulkt. Dersom det er hensiktsmessig, kan tvangsmulkt fastsettes løpende.

Ved fastsettelse av tvangsmulktens størrelse skal det tas hensyn til den skade som kan oppstå dersom pålegget ikke følges, de økonomiske forhold hos den som skal følge pålegget, og omstendighetene for øvrigt.

Reinbeitememnden skal, dersom pålegget ikke følges, bestemme hvilket beløp som endelig skal betales og når betaling senest skal skje.

Artikkel 27

Reinbeitememnden kan beslutte at reineier, reinbeitedistrikt eller sameby skal betale konvensjonsavgift for ulovlig beiting dersom rein fra det ene landet oppholder seg i det andre landet uten grunnlag i konvensjonen, eller om rein fra eget land oppholder seg innen et område i strid med konvensjonen.

Vid bedömningen av konventionsavgiftens storlek ska hänsyn tas till bland annat den skada överträdelsen inneburit och vederbörandes möjlighet att förhindra överträdelsen. Om det föreligger särskilda skäl, kan konventionsavgiften eftergis.

Ved vurderingen av konvensjonsavgiftens størrelse skal det tas hensyn til blant annet den skade overtredelsen har medført og vedkommendes mulighet til å forhindre overtredelsen. Om det foreligger særskilte grunner, kan konvensjonsavgift ettergis.

Om ett vitesbelopp slutligt har beslutats enligt artikel 26 tredje stycket, får konventionsavgift inte beslutas för den överträdelse som omfattas av föreläggandet.

Om en tvangsmukt har blitt fastsatt endelig etter artikkel 26 tredje ledd, kan konvensjonsavgift ikke ilegges for den overtredelse som omfattes av pålegget.

Konventionsavgift ska betalas inom fyra veckor från dagen för beslutet.

Konvensjonsavgift skal betales innen fire uker fra dagen for vedtaket.

Artikel 28

Artikkel 28

Vite och konventionsavgift enligt artiklarna 26 och 27 ska bestämmas i den betalnings-skyldiges nationella valuta.

Tvangsmukt og konvensjonsavgift i henhold til artiklene 26 og 27 skal fastsettes i skyldnerens nasjonale valuta.

Vite och konventionsavgift ska betalas till Renbetesnämnden och användas för ersättning till den sameby eller det renbetesdistrikt som har lidit skada av överträdelsen och i övrigt till åtgärder som är till nytta för den gränsöverskridande renskötseln.

Tvangsmukt og konvensjonsavgift skal betales til Reinbeitememnden og anvendes til erstatning til det reinbeitedistrikt eller den sameby som har lidt skade ved overtredelsen, og for øvrig til tiltak som er til nytte for den grenseoverskridende reindriften.

Renbetesnämnden ansvarar för att vite och konventionsavgift drivs in.

Reinbeitememnden er ansvarlig for at tvangsmukt og konvensjonsavgift drives inn.

Kapitel 7. Särskilda bestämmelser

Kapittel 7. Særskilte bestemmelser

Artikel 29

Artikkel 29

Vid registrering av renmärke ska tillses att detta skiljer sig från giltigt märke inom den berörda regionen i det andra landet. Registreringsmyndigheten i det ena landet ska höra registreringsmyndigheten i det andra landet innan renmärket registreras.

Ved registrering av reinmerke skal det ses til at dette skiller seg fra gyldige reinmerker i den berørte regionen i det annet land. Registreringsmyndigheten i det ene landet skal høre registreringsmyndigheten i det andre landet før reinmerket registreres.

Artikel 30

Artikkel 30

Om Renbetesnämnden eller Överprövningsnämnden har fattat ett beslut, som hade kunnat utgöra grund för talan om skadestånd om sådant beslut fattats av nationell myndighet, har den som berörs av beslutet rätt att föra motsvarande talan mot nämnderna enligt

Om Reinbeitememnden eller Overprøvningsnemnden har fattet et vedtak som kunne gitt grunnlag for erstatningssøksmål om slikt vedtak hadde vært fattet av nasjonal myndighet, har den som berøres av vedtaket rett til å reise søksmål mot nemndene etter nasjonal lov.

nationell lag. Talan i anledning av fråga som rör inskränkningar i någons rättigheter får föras i det land där rättigheten inskränkts. I andra fall får talan väckas vid domstol i hemlandet.

Artikel 31

Om det i något land sker förändringar i renskötselns organisation eller i den offentliga förvaltningen som innebär att rättssubjekt som nämns i denna konvention får annat namn eller annan organisationsform, ska konventionen vara tillämplig på de rättssubjekt som ersätter de tidigare. Vederbörande lands regering ska informera det andra landets regering samt Renbetesnämnden och Överprövningsnämnden om sådana ändringar.

Kapitel 8. Ikraftträdande och giltighetstid

Artikel 32

När denna konvention träder i kraft ska protokollet den 13 december 1971 mellan Sverige och Norge om uppförande och underhåll av renstängsel utmed vissa delar av riksgränsen (Jämtlands län och Nord-Trøndelag och Sör-Trøndelag fylker) upphöra att gälla.

Artikel 33

Denna konvention ska ratificeras och träder i kraft trettio dagar efter parterna har meddelat varandra genom notväxling att de nationella konstitutionella procedurerna för ikraftträdandet är fullföljda. De svenska och norska texterna äger lika vitsord. Konventionen ska översättas till nordsamiska, lulesamiska och sydsamiska.

Artikel 34

Konventionen gäller i trettio år från dagen för ikraftträdandet. Om konventionen inte sägs upp senast fem år före utgången av den perioden, gäller den ytterligare tio år och ska senare anses förlängd för tio år åt gången, om den inte sägs upp senast två år före utgången av den löpande tioårsperioden.

Søksmål som gjelder innskrenkninger i noens rettigheter kan reises i det land der rettigheten innskrenkes. I andre spørsmål kan søksmål reises ved domstol i hjemlandet.

Artikkel 31

Dersom det i et av landene skjer endringer i reindriftens organisering eller i den offentlige forvaltning som innebærer at rettssubjekt som omtales i denne konvensjon får annet navn eller annen organisasjonsform, skal bestemmelsene i konvensjonen få anvendelse på de rettssubjekter som erstatter de tidligere. Vedkommende lands regjering skal informere det andre landets regjering samt Reinbitenemnden og Overprøvningsnemnden om slike endringer.

Kapittel 8. Ikrafttredelse og gyldighetstid

Artikkel 32

Når denne konvensjonen trer i kraft skal protokoll av 13. desember 1971 mellom Norge og Sverige om oppføring og vedlikehold av reingjerder langs enkelte deler av riksgrensen (Nord-Trøndelag og Sør-Trøndelag fylker og Jämtlands län) opphøre å gjelde.

Artikkel 33

Denne konvensjon skal ratifiseres og trer i kraft tretti dager etter at partene har meddelt hverandre gjennom noteveksling at de nasjonale konstitusjonelle prosedyrene for ikrafttredelsen er fullført. De norske og svenske tekstene har lik gyldighet. Konvensjonen skal oversettes til nordsamisk, lulesamisk og sørsamisk.

Artikkel 34

Konvensjonen gjelder i tretti år fra dagen for ikrafttredelsen. Om konvensjonen ikke sies opp senest fem år før utgangen av den perioden, gjelder den ytterligere ti år og skal senere anses forlenget for ti år av gangen, om den ikke sies opp to år før utgangen av den løpende tiårsperioden.

Till bekräftelse härav har nedanstående
befullmäktigade ombud undertecknat
denna konvention.

Som skedde i Stockholm

den 7 oktober 2009

i två exemplar, på svenska och norska
språken, vilka har samma giltighet.

För Sveriges regering

Til bekræftelse herav har nedestående
som er befullmæktigede til det, under-
tegned denne konvensjon.

Som skjedde i Stockholm

den 7 oktober 2009

i to eksemplarer, i svensk og norsk tekst,
som begge har lik gyldighet.

For Norges regering

Bilaga 1**Vedlegg 1****Områdesprotokoll till konventionen mellan Sverige och Norge om gränsöverskridande rensköttsel****Områdeprotokoll til konvensjon mellom Sverige og Norge om grenseoverskridende reindrift****Inledande bestämmelser****Innledende bestemmelser****1 §**

Detta protokoll innehåller närmare bestämmelser om vilka områden som samebyar och renbetesdistrikt får använda i det andra landet för rensköttsel enligt artikel 6 i konventionen mellan Sverige och Norge om gränsöverskridande rensköttsel.

§ 1

Denne protokoll inneholder nærmere bestemmelser om hvilke områder som reinbeitedistrikt og samebyer kan anvende i det andre landet for reindrift i henhold til artikkel 6 i konvensjonen mellom Sverige og Norge om grenseoverskridende reindrift.

Geografiska namn, beskrivningar och koordinater (SWER EF99 TM i Sverige och WGS 84 i Norge) i protokollet är hämtade från officiella kartor. I Sverige är de hämtade från Översiktskartan, publicerad av Lantmäteriet, och i Norge från kartserien M-711, publicerad av Statens kartverk. Områdena är redovisade på översiktliga kartor i kartbilagorna 1-4.

Geografiske navn, beskrivelser og koordinater (WGS 84 i Norge og SWER EF99 TM i Sverige) i protokollen er hentet fra offisielle kart. I Norge er de hentet fra kartserien M-711, publisert av Statens kartverk, og i Sverige fra Översiktskartan, publisert av Lantmäteriet. Områdene er vist på oversiktskart i kartvedleggene 1-4.

2 §

Sameby og renbetesdistrikt, som har rätt till bete i ett område i det andra landet, har rätt att flytta till och från området. Anmälan om flyttning ska göras till berörda samebyar och renbetesdistrikt. Vid oenighet om flyttväg avgörs frågan av Renbetesnämnden.

§ 2

Reinbeitedistrikt og sameby, som har rett til beite i et område i det andre landet, har rett til å flytte til og fra området. Melding om flytting skal gis til berørte reinbeitedistrikt og samebyer. Ved uenighet om flytteveien avgjøres saken av Reinbeitenemnden.

Bestämmelser om betesområden**Bestemmelser om beiteområder****3 §****Dolpi i Troms fylke**

Dolpi har följande gränser (Kartbilaga 1): I norr: Från riksgränsen vid Treriksroset längs Golddajávri och Govdajohka till Govdajávri, vidare vattendraget till 'Cazajávri, längs denna sjö till dess nordligaste vik (34 W 469568 7676869), vidare längs bäcken i Siktagura och Gaskasuorgi till 'Coalgedanvuoddijohka (Kitdalselva), denna älv till Storfjord, längs fjorden och 'Cieknjaleatnu (Signaldalelva) till väg E6,

§ 3**Dolpi i Troms fylke**

Dolpi har følgende grenser (Kartvedlegg 1): I nord: Fra riksgrensen ved Treriksroysa langs Golddajávri og Govdajohka til Govdajávri, videre vassdraget til 'Cazajávri, langs denne sjø til dennes nordligste vik (34 W 469568 7676869), videre langs bekken i Siktagura og Gaskasuorgi til 'Coalgedanvuoddijohka (Kitdalselva), denne elv til Storfjord, langs fjorden og 'Cieknjaleatnu

vidare längs E6 till Gárgán (Nordkjosbotn), vidare Báhccavuotna (Balsfjorden) från Gárgán till Sørkjosen. I väster: En rät linje från Kjoselvas utlopp (34 W 431426 7680211) till Stuorajávris (Storvatnets) nordligaste vik (34 W 432918 7675123), längs Stuorajávri till dess sydligaste vik (34 W 432776 7672860), vidare en rät linje till Ándorjávris nordvästligaste vik (34 W 431195 7670635), denna sjö till dess sydligaste vik (34 W 432113 7669074), därifrån en rät linje till Svensborgselvas utlopp i Geatkejávri, vidare längs Geatkeeatnu till Øverbygd. I söder: Målselva från Øverbygd till Vuolit Rostojávri, vidare längs Rostoeatnu till Rostojávri (Store Rostavatn) och denna sjö fram till riksgränsen vid Rr 287. I öster: Riksgränsen från Rostojávri till Treriksøset.

(Signaldalelva) til vei E6, videre langs E6 til Gárgán (Nordkjosbotn), videre Báhccavuotna (Balsfjorden) fra Gárgán til Sørkjosen. I vest: En rett linje fra Kjoselvas utløp (34 W 431426 7680211) til Stuorajávris (Storvatnets) nordligste vik (34 W 432918 7675123), langs Stuorajávri til den sydligste vik (34 W 432776 7672860), videre en rett linje til Ándorjávris nordvestligste vik (34 W 431195 7670635), denne sjø til den sydligste vik (34 W 432113 7669074), derfra en rett linje til Svensborgselvas utløp i Geatkejávri, videre langs Geatkeeatnu til Øverbygd. I sør: Målselva fra Øverbygd til Vuolit Rostojávri, videre langs Rostoeatnu til Rostojávri (Store Rostavatn) og denne sjø fram til riksgrensen ved Rr 287. I øst: Riksgrensen fra Rostojávri til Treriksøysa.

Dolpi är indelat i tre delområden; A, B och C.

Dolpi er inndelt i tre delområder, A, B og C.

Område A är betesområde för Könkämä sameby. Område B får nyttjas av Könkämä sameby under tiden den 1 april - 14 november och av Helligskogen renbetesdistrikt den 15 november - 15 mars. Område C får nyttjas av Könkämä sameby under tiden den 1 april - 31 oktober och av Mauken renbetesdistrikt den 15 november - 31 mars.

Område A er beiteområde for Könkämä sameby. Område B kan nyttjes av Könkämä sameby i tiden 1. april - 14. november og av Helligskogen reinbeitedistrikt 15. november - 15. mars. Område C kan nyttjes av Könkämä sameby i tiden 1. april - 31. oktober og av Mauken reinbeitedistrikt 15. november - 31. mars.

Område A är den del av Dolpi som ligger söder om linjen Signaldalen - Stordalen - Stordalselva till den möter Breidalselva samt öster om linjen Sørkjosen - Marknesdalen - Svensborgdalen - östligaste viken av Fjellfroskvatn, därefter en rät linje till Stormyra (34 W 438450 7661983) vid Tamokelva, denna älv till sammanflödet med Rostaelv.

Område A er den del av Dolpi som ligger sør for linjen Signaldalen - Stordalen - Stordalselva til den møter Breidalselva samt øst for linjen Sørkjosen - Marknesdalen - Svensborgdalen - østligste viken av Fjellfroskvatn, deretter en rett linje til Stormyra (34 W 438450 7661983) ved Tamokelva, denna elv til samløpet med Rostaelv.

Område B (Markusfjellet) är den del av Dolpi som ligger norr om linjen Signaldalen - Stordalen - Stordalselva tills den möter Breidalselva.

Område B (Markusfjellet) er den del av Dolpi som ligger nord for linjen Signaldalen - Stordalen - Stordalselva til den møter Breidalselva.

Område C (Marknesdalen) är den del av Dolpi som ligger väster om linjen Sørkjosen - Marknesdalen - Svensborgdalen - östligaste viken av Fjellfroskvatn, därefter en rät linje till Stormyra (34 W 438450 7661983) vid

Område C (Marknesdalen) er den del av Dolpi som ligger vest for linjen Sørkjosen - Marknesdalen - Svensborgdalen - østligste viken av Fjellfroskvatn, deretter en rett linje til Stormyra (34 W 438450 7661983) ved

Tamokelva, denna älv till sammanflödet med Rostaelv.

Tamokelva, denne elv til samløpet med Rostaelv.

Lakselvdal/Lyngsdal renbetesdistrikt har rätt att flytta genom Dolpi. Flytningen ska genomföras genom den norra delen av Dolpi under högst 14 dagar på hösten och högst sju dagar på våren och anmälas till Könkämä sameby minst sju dagar i förväg.

Lakselvdal/Lyngsdal reinbeitedistrikt har rett å flytte gjennom Dolpi. Flyttingen skal gjennomføres gjennom den nordlige delen av Dolpi i løpet av høyst 14 dager på høsten og høyst syv dager på våren og meldes til Könkämä sameby minst syv dager i forveien.

Stängsel: Det ska finnas stängsel

1. från Treriksröset, genom Breidalen, Govdajärvri och fram till Gaskasuorgi i Kildalen, och
2. från Øvergård till Oteren på västsidan av E6.

Gjerder: Det skal være gjerde:

1. Fra Treriksrøysa, etter Breidalen, Govdajärvri og fram til Gaskasuorgi i Kildalen.
2. Fra Øvergård til Oteren på vestsiden av E6.

4 §

Saivomuotka i Norrbottens län

Saivomuotka har följande gränser (Kartbilaga 1): I väster: Från Muonioälven (SWER EF99TM 836982 7586385) i höjd med Kallojärvi (SWER EF99TM 836324 7586235), en rät linje över denna sjö till Kuoppajärvi (SWER EF99TM 835251 7585953), vidare i räta linjer till Hanhijärvet (SWER EF99TM 832002 7582217) • Jupukkajärvi (SWER EF99TM 833442 7579181) - Kelojärvi (SWER EF99 TM 830208 7577052) - Kalattomajärvi (SWER EF99TM 829336 7573901) - Nuulankijärvi (SWER EF99TM 830152 7572032) - Rukojärvi (SWER EF99TM 833331 7572032). I söder: Vattendraget från Rukojärvi över Rukolompolo fram till den punkt där bäcken korsar skogsvägen till Tervaharjut (SWER EF99TM 836523 7566449), därifrån en rät linje till Heinäjärvet (SWER EF99TM 837971 7567795), vidare rät linje till Muodosjärvi (SWER EF99TM 846709 7566808) och fram till väg 99 i höjd med Kahtovaara (SWER EF99TM 850009 7567946). I öster och norr: Väg 99 från nyss nämnda punkt till i höjd med Noijanpolanvaara (SWER EF99TM 848218 7572225), därefter rakt österut till Muonioälven (SWER EF99TM 848891 7572377), vidare Muonioälven upp till i höjd med Kallojärvi (SWER EF99TM 836982 7586385).

§ 4

Saivomuotka i Norrbottens län

Saivomuotka har følgende grenser (Kartvedlegg 1): I vest: Fra Muonioälven (SWER EF99TM 836982 7586385) i høyde med Kallojärvi (SWER EF99TM 836324 7586235), en rett linje over denne sjø til Kuoppajärvi (SWER EF99TM 835251 7585953), videre i rette linjer til Hanhijärvet (SWER EF99TM 832002 7582217) – Jupukkajärvi (SWER EF99TM 833442 7579181) - Kelojärvi (SWER EF99TM 830208 7577052) - Kalattomajärvi (SWER EF99TM 829336 7573901) - Nuulankijärvi (SWER EF99TM 830152 7572032) - Rukojärvi (SWER EF99TM 833331 7572032). I sør: Vassdraget fra Rukojärvi over Rukolompolo fram til det punkt der bekken krysser skogsveien til Tervaharjut (SWER EF99TM 836523 7566449), derfra en rett linje til Heinäjärvet (SWER EF99TM 837971 7567795), videre rett linje til Muodosjärvi (SWER EF99TM 846709 7566808) og fram til vei 99 i høyde med Kahtovaara (SWER EF99TM 850009 7567946). I øst og nord: Vei 99 fra sist nevnte punkt til i høyde med Noijanpolanvaara (SWER EF99TM 848218 7572225), deretter rett østover til Muonioälven (SWER EF99TM 848891 7572377), videre Muonioälven opp til i høyde med Kallojärvi (SWER EF99TM 836982 7586385).

Saivomuotka är betesområde för renbetesdistrikt från *Troms reinbeiteområde*. Området får användas under tiden den 1 oktober - 30 april. Under övriga delar av året får det inte förekomma någon renskötsel i området.

Saivomuotka er beiteområde for reinbeitedistrikt fra *Troms reinbeiteområde*. Området kan brukes i tiden 1. oktober - 30. april. I øvrige deler av året skal det ikke forekomme noen reindrift i området.

Stängsel: Det ska finnas stängsel från väg 99 vid Palolaki längs områdesgränsen i väster och söder fram till väg 99 vid Kahtovaara.

Gjerder: Det skal være gjerde fra vei 99 ved Palolaki langs områdegrensen i vest og syd fram til vei 99 ved Kahtovaara.

5 §

Likká i Troms fylke

Likká har följande gränser (Kartbilaga 1): I norr: Från Rostojávri vid Rr 287 efter Rostoeatnu till Vuolit Rostojávri, längs denna sjö och Rostojohka till sammanflödet med Dieváideatnu (Divielva) vid Rostanes. I väster: Längs Dieváideatnu från Rostanes upp till Hávgajohkas inflöde i nyss nämnda älv. I söder: Hávgajohka från Dieváideatnu upp till utloppet från Hávgajávri, däriifrån en rät linje till Gorvvejávrís nordvästligaste vik vid riksgränsen. I öster: Riksgränsen från Gorvvejávri till Rostojávri.

§ 5

Likká i Troms fylke

Likká har følgende grenser (Kartvedlegg 1): I nord: Fra Rostojávri ved Rr 287 etter Rostoeatnu til Vuolit Rostojávri, langs denne sjø og Rostojohka til samløpet med Dieváideatnu (Divielva) ved Rostanes. I vest: Langs Dieváideatnu fra Rostanes opp til Hávgajohkas innløp i nevnte elv. I sør: Hávgajohka fra Dieváideatnu opp til utløpet fra Hávgajávri, derfra en rett linje til Gorvvejávrís nordvestligste vik ved riksgrensen. I øst: Riksgrensen fra Gorvvejávri til Rostojávri.

Likká är betesområde för Lainiovuoma sameby.

Likká er beiteområde for Lainiovuoma sameby.

Nord-Senja renbetesdistrikt ska kunna nyttja området Cávárri inom Likká som vinterbete, när betesförhållandena på Nord-Senja är svåra. Sådant nyttjande ska anmälas i förväg till Lainiovuoma sameby. Vid oenighet om nyttjandet ska frågan avgöras av Renbetesnämnden. Nämnden får också ge närmare bestämmelser om nyttjandet.

Nord-Senja reinbeitedistrikt skal kunne bruke område Cávárri innenfor Likká som vinterbeite, når beiteforholdene på Nord-Senja er vanskelige. Slik bruk skal meldes på forhånd til Lainiovuoma sameby. Ved uenighet om bruken skal spørsmålet avgjøres av Reinbeitenemnden. Nemnden kan også gi nærmere bestemmelser om bruken.

Cávárri har följande gränser (Kartbilaga 1): I norr: Från Divielvas utlopp i Rostaelv och efter Rostaelva till Litle Rostavatn, vidare längs denna sjö till Rostelvas utlopp i Litle Rostavatn. I öster: Längs Rostaelva till den punkt där Rostaelva möter Sördalselva, vidare längs Sördalselva till Tverrelvas utlopp i Sördalselva (34 W 447227 7647617), däriifrån en rät linje till nordligaste viken i Devddesjávri (34 W 446777 7643686), längs denna sjö till Devddesjohka. I söder: Devddesjohka till Divielva. I väst: Divielva till sammanflödet

Cávárri har følgende grenser (Kartvedlegg 1): I nord: Fra Divielvas utløp i Rostaelv og etter Rostaelva til Litle Rostavatn, videre langs dette vann til Rostelvas utløp i Litle Rostavatn. I øst: Langs Rostaelva til det punkt hvor Rostaelva møter Sördalselva, videre langs Sördalselva til Tverrelvas utløp i Sördalselva (34 W 447227 7647617), derfra en rett linje til nordligste vik i Devddesjávri (34 W 446777 7643686), langs dette vatn til Devddesjohka. I sør: Devddesjohka til Divielva. I vest: Divielva

med Rostaelv.

Stängsel: Det ska finnas stängsel

1. längs riksgränsen från Rr 287 vid Rostujávri till den punkt där nationalparksgränsen möter riksgränsen, vidare norr om Rostueatnu fram till Rostohytta, och
2. längs gränsen mellan betesområdena Likká och Ánjavuopmi från riksgränsen till Julusjohka i Dividalen.

6 §

Ánjavuopmi i Troms fylke

Ánjavuopmi har följande gränser (Kartbilaga 1): I norr: Från utloppet av Kirkeselva i Målselva, vidare Målselva till utloppet av Divielva. I öster: Divielva till Havgajohkas utlopp i Divielva, vidare Havgajohka till utloppet av Havgajávri, därifrån i en rät linje till Gorvvejávri's nordligaste vik, vidare riksgränsen från denna punkt till Leinavatnets östligaste vik. I söder: Leinavatnet, därefter Altevatn till utloppet av Koievasselva. I väst: Koievasselva till nordligaste viken i Koievatnet, vidare från denna punkt till Kopparskarstinden höjd 1387 och därifrån i en rät linje till där Kopparskarselva och Skinnskarelva möts, därefter den rät linje till Tverrelvas sydligaste punkt i Tverrelvdalen (34 W 401809 7635197), vidare denna älv till den punkt där Skardelva och Påveskardelva möts, därifrån i en rät linje till punkten där Frøkentindelva och Iselva möts och därefter Iselva och Kirkeselva till dennas utlopp i Målselva.

Ánjavuopmi är indelat i två delområden; A och B. Område A är betesområde för Saarivuoma sameby. Område B får nyttjas av Saarivuoma sameby under tiden den 1 april - 15 oktober och av Hjerttind renbetesdistrikt den 1 november - 31 mars.

Område A är det område inom Ánjavuopmi som ligger öster om en linje från Kirkeselvas utlopp i Målselva, vidare efter Kirkeselva till Sauskarselvas utlopp i Kirkeselva och därefter en rät linje via Kirkestind punkt 1677 till Gaskasjohkas utlopp i Altevatn.

til samløpet i Rostaelv.

Gjerder: Det skal være gjerde:

1. Längs riksgrensen fra Rr 287 ved Rostujávri til det punkt der nasjonalparksgrensen møter riksgrensen, videre nord for Rostueatnu fram til Rostohytta.
2. Längs grensen mellom beiteområdene Likká og Ánjavuopmi fra riksgrensen til Julusjohka i Dividalen.

§ 6

Ánjavuopmi i Troms fylke

Ánjavuopmi har følgende grenser (Kartvedlegg 1): I nord: Fra utløpet av Kirkeselva i Målselva, videre Målselva til utløpet av Divielva. I øst: Divielva til Havgajohkas utløp i Divielva, videre Havgajohka til utløpet av Havgajávri, derfra i en rett linje til Gorvvejávri's nordligste vik, videre riksgrensen fra dette punkt til Leinavatnets østligste vik. I sør: Leinavatnet, deretter Altevatn til utløpet av Koievasselva. I vest: Koievasselva til nordligste vik i Koievatnet, videre fra dette punkt til Kopparskarstinden høyde 1387 og derfra i en rett linje til hvor Kopparskarselva og Skinnskarelva møtes, deretter en rett linje til Tverrelvas sørligste punkt i Tverrelvdalen (34 W 401809 7635197), videre denne elv til det punkt der Skardelva og Påveskardelva møtes, derfra i en rett linje til hvor Frøkentindelva og Iselva møtes og deretter Iselva og Kirkeselva til dennes utløp i Målselva.

Ánjavuopmi er inndelt i to delområder; A og B. Område A er beiteområde for Saarivuoma sameby. Område B kan nyttes av Saari- vuoma sameby i tiden 1. april - 15. oktober og av Hjerttind reinbeitedistrikt 1. november - 31. mars.

Område A er det området innenfor Ánja- vuopmi som ligger øst for en linje fra Kirkeselvas utløp i Målselva, videre etter Kirkeselva til Sauskarselvas utløp i Kirkes- elva og deretter en rett linje via Kirkestind høyde 1677 til Gaskasjohkas utløp i

Altevatn.

Område B är det område inom Ánjavuopmi som ligger väster om en linje från Kirkeselvas utlopp i Målselva, vidare efter Kirkeselva till Sauskarselvas utlopp i Kirkeselva och därefter i en rät linje via Kirkestind punkt 1677 till Gaskasjohkas utlopp i Altevatn. I området från parkeringsplatsen vid Altevann till Koievasselva gäller rätten att uppföra nödvändiga byggnader enligt bestämmelserna i norska *reindriftsloven* också för SaariVuoma sameby.

Område B er det området innenfor Ánjavuopmi som ligger vest for en linje fra Kirkeselvas utløp i Målselva – videre etter Kirkeselva til Sauskarselvas utløp i Kirkeselva og deretter i en rett linje via Kirkestind høyde 1677 til Gaskasjohkas utløp i Altevatn. I området fra parkeringsplassen ved Altevann til Koievasselva gjelder retten til å oppføre nødvendig husvære etter *reindriftslovens* bestemmelser også for SaariVuoma sameby.

Nord-Senja renbetesdistrikt får nyttja området Langfjellet, inom område A, som vinterbete när betesförhållandena på Nord-Senja är svåra. Sådant nyttjande ska anmälas på förhand till SaariVuoma sameby. Vid oenighet om nyttjandet ska frågan avgöras av Renbetesnämnden. Nämnden får också ge närmare bestämmelser om nyttjandet.

Nord-Senja reinbeitedistrikt skal kunne bruke område Langfjellet, innenfor område A, som vinterbeite, når beiteforholdene på Nord-Senja er vanskelige. Slik bruk skal meldes på forhånd til SaariVuoma sameby. Ved uenighet om bruken skal spørsmålet avgjøres av Reinbeitenemnden. Nemnden kan også gi nærmere bestemmelser om bruken.

Området Langfjellet har följande gränser: I öster från sammanflödet av Divielva och Rostaelv efter Divielva till Høgskardhus. I söder från Høgskardhus och i en rät linje över Høgskarvatnet till sammanflödet Leaddojohka och Beagasanjohka. I väster efter Sandelva till Sandelvvatnets nordligaste punkt. Vidare i en rät linje till Målselvas sydligaste krök (34 W 427073 7653954) vid Alvheim. I norr längs Målselva till Divielvas utlopp i Målselva.

Området Langfjellet har følgende grense: I øst fra samløpet av Divielva og Rostaelv, etter Divielva til Høgskardhus. I sør fra Høgskardhus og i en rett linje over Høgskarvatnet til samløpet Leaddojohka og Beagasanjohka. I vest etter Sandelva til Sandelvvatnets nordligste punkt. Videre i en rett linje til Målselvas sørligste krok (34 W 427073 7653954) ved Alvheim. I nord langs Målselva til Divielvas utløp i Målselva.

Hjerttind renbetesdistrikt får nyttja området Mannančearru, inom område A, som vinterbete när betesförhållandena är svåra på distriktets vinterbetesområden i Sverige och Norge. Sådant nyttjande ska anmälas på förhand till SaariVuoma sameby. Vid oenighet om nyttjandet ska frågan avgöras av Renbetesnämnden. Nämnden får också ge närmare bestämmelser om nyttjandet.

Hjerttind reinbeitedistrikt skal kunne bruke område Mannančearru, innenfor område A, som vinterbeite når beiteforholdene er vanskelige på distriktets vinterbeiteområder i Norge og Sverige. Slik bruk skal meldes på forhånd til SaariVuoma sameby. Ved uenighet om bruken skal spørsmålet avgjøres av Reinbeitenemnden. Nemnden kan også gi nærmere bestemmelser om bruken.

Området Mannančearru har följande gränser: I norr: Från Suttessaldojohkas utlopp i Altevatn vid Langbukta, vidare en rät linje till den sydostligaste viken i Darfaljávri (34 W 459639 7600773) och därifrån i en rät linje till Rr 280. I öster: Längs riksgrensen från Rr 280 till

Området Mannančearru har følgende grenser: I nord: Fra Suttessaldojohkas utløp i Altevatn ved Langbukta, videre en rett linje til den sørøstligste vik i Darfaljávri (34 W 459639 7600773) og derfra i en rett linje til Rr 280. I øst: Langs riksgrensen fra Rr 280

Leinavatn. I söder och väster: Längs Leinavatn, vidare Altevatn till Suttsgaldojohkas utlopp i Langbukta.

til Leinavatn. I sør og vest: Langs Leinavatn, videre Altevatn til Suttsgaldojohkas utløp i Langbukta.

Stängsel: Det ska finnas stängsel

1. från Koievasselvas utlopp i Altevatn längs områdesgränsen till branten upp mot Kopparskardtinden (34 W 414092 7625460),
2. från Kopparskardtangen (34 W 410188 7627400) till sammanflödet mellan Vasskardelva och Strømslitverrelva, och
3. från Rr 279A längs riksgränsen till Leinavatn.

Gjerder: Det skal være gjerde:

1. Fra Koievasselvas utløp i Altevatn langs områdegrensen til skrenten opp mot Kopparskardtinden (34 W 414092 7625460).
2. Fra Kopparskardtangen (34 W 410188 7627400) til samløpet mellom Vasskardelva og Strømslitverrelva.
3. Fra Rr 279A langs riksgrensen til Leinavatn.

7 §

Duoddaras i Troms fylke

Duoddaras har följande gränser (Kartbilaga 1): I norr: Lenesjávri (Leinavatn) från riksgränsen och vidare längs Aldesjávri (Altevatnet) och Aldesjåkka (Barduelva) fram till Sördalselvas inflöde vid Øyvoll. I väster: Sördalelva från nyss nämnda sammanflöde till Grensevatnan och Rr 272 på riksgränsen. I söder och öster: Riksgränsen från Rr 272 (Pålnorøset) till Lenesjávri.

Duoddaras är betesområde för Talma sameby.

Stängsel: Det ska finnas stängsel

1. från Pålnoviken till Sördalen,
2. från viken 1 km sydost om Čuolbmaædnos utflöde till Skierreluokta, och
3. från Havgaluokta till Altevatn.

8 §

Njuoravuopmi i Norrbottens län

Njuoravuopmi har följande gränser (Kartbilaga 1): I söder: Järnvägen från riksgränsen till Tornehamns kapell. I öster: En rät linje från Tornehamns kapell till Rr 272 (Pålnorøset). I norr och väster: Riksgränsen från Rr 272 till den punkt där järnvägen korsar riksgränsen.

Njuoravuopmi är betesområde för Gielas renbetesdistrikt.

§ 7

Duoddaras i Troms fylke

Duoddaras har følgende grenser (Kartvedlegg 1): I nord: Lenesjávri (Leinavatn) fra riksgrensen og vidare langs Aldesjávri (Altevatnet) og Aldesjåkka (Barduelva) fram til Sördalselvas innløp ved Øyvoll. I vest: Sördalselva fra sist nevnte samløp til Grensevatnan og Rr 272 på riksgrensen. I sør og øst: Riksgrensen fra Rr 272 (Pålnorøset) til Lenesjávri.

Duoddaras er beiteområde for Talma sameby.

Gjerder: Det skal være gjerde:

1. Fra Pålnoviken til Sördalen.
2. Fra bukten 1 km sørøst for Čuolbmaædnos utløp til Skierreluokta.
3. Fra Havgaluokta til Altevatn.

§ 8

Njuoravuopmi i Norrbottens län

Njuoravuopmi har følgende grenser (Kartvedlegg 1): I sør: Jernbanen fra riksgrensen til Tornehamns kapell. I øst: En rett linje fra Tornehamns kapell til Rr 272 (Pålnorøset). I nord og vest: Riksgrensen fra Rr 272 til det punkt der jernbanen krysser riksgrensen.

Njuoravuopmi er beiteområde for Gielas reinbeitedistrikt.

9 §

Bahcajeagil i Norrbottens län

Bahcajeagil har följande gränser (Kartbilaga 1): I väster och söder: Sjösystemet Torneträsk - Dárrajávri - Jiegajávri - Alajávri - Váhkujávri - Nuorajávri fram till Kallojärvi. I öster och norr: Från Kallojärvi sjösystemet Lulip Vuolusjávri - Davip Vuolusjávri, från sistnämnda sjös nordvästligaste vik en rät linje till Lulip Stálujávris sydöstligaste vik, vidare sjösystemet Lulip Stálujávri - Stálujohka - Korttojärvi - Torneträsk.

Bahcajeagil får nyttjas av Gielas renbetesdistrikt under tiden den 15 januari – 30 april. Bahcajeagil får nyttjas av Talma sameby under tiden den 1 maj – 14 januari.

10 §

Skaitelandet/Anttis i Norrbottens län

Skaitelandet/Anttis har följande gränser (Kartbilaga 1): I väster och söder: Längs lappmarksgränsen från Torneälven till Myllyjoki, därifrån en rät linje till Järvikaiset (SWER EF99TM 809026 7503418) och vidare åter till Torneälven nedströms Juopakoski (SWER EF99TM 813533 7504215), vidare denna älv till Paavosaari (SWER EF99TM 847353 7487712) i Lehonsuanto. I öster: En rät linje från Paavosaari till en tjäm (SWER EF99TM 843432 7487712) nordost om Saukkuvuoma och vidare till Pellijoki (SWER EF99TM 843514 7488384), denna bäck upp till Pellijärvi (SWER EF99TM 835201 7494173), därifrån en rät linje till Ainettijokis sydöstligaste krok (SWER EF99TM 833534 7496231), vidare Ainettijoki fram till Lainioälven, längs Lainioälven upp till Rauvoskoski (SWER EF99TM 824811 7519771). I norr: Från nämnda punkt i Lainioälven till Saarijärvi (SWER EF99TM 823259 7519274), vidare en rät linje över Tonkijärvi och Liikamaa fram till den punkt där lappmarksgränsen skär Torneälven.

Skaitelandet/Anttis är betesområde för renbetesdistrikt från *Troms reinbeiteområde* och Skjomen renbetesdistrikt. Området får

§ 9

Bahcajeagil i Norrbottens län

Bahcajeagil har följande gränser (Kartvedlegg 1): I vest og syd: Sjösystemet Torneträsk - Dárrajávri - Jiegajávri - Alajávri - Váhkujávri - Nuorajávri fram til Kallojärvi. I øst og nord: Fra Kallojärvi sjösystemet Lulip Vuolusjávri - Davip Vuolusjávri, fra sistnevnte sjøs nordvestligste vik en rett linje til Lulip Stálujávris sydøstligste vik, videre sjösystemet Lulip Stálujávri - Stálujohka - Korttojärvi - Torneträsk.

Bahcajeagil kan brukes av Gielas reinbeitedistrikt i tiden 15. januar - 30. april. Bahcajeagil kan brukes av Talma sameby i tiden 1. mai - 14. januar.

§ 10

Skaitelandet/Anttis i Norrbottens län

Skaitelandet/Anttis har följande gränser (Kartvedlegg 1): I vest og sør: Langs lappmarksgränsen fra Torneälven til Myllyjoki, derfra en rett linje til Järvikaiset (SWER EF99TM 809026 7503418) og vidare tilbake til Torneälven nedströms Juopakoski (SWER EF99TM 813533 7504215), vidare denne elv til Paavosaari (SWER EF99TM 847353 7487712) i Lehonsuanto. I øst: En rett linje fra Paavosaari til et tjäm (SWER EF99TM 843432 7487712) nordøst om Saukkuvuoma og vidare til Pellijoki (SWER EF99TM 843514 7488384), denne bekk opp til Pellijärvi (SWER EF99TM 835201 7494173), derfra en rett linje til Ainettijokis sydøstligste krok (SWER EF99TM 833534 7496231), vidare Ainettijoki fram til Lainioälven, langs Lainioälven opp til Rauvoskoski (SWER EF99TM 824811 7519771). I nord: Fra nevnte punkt i Lainioälven til Saarijärvi (SWER EF99TM 823259 7519274), vidare en rett linje over Tonkijärvi og Liikamaa fram til det punkt der lappmarksgränsen krysser Torneälven.

Skaitelandet/Anttis er beiteområde for reinbeitedistrikt fra Troms reinbeiteområde og Skjomen reinbeitedistrikt. Området kan

användas under tiden den 1 oktober - 30 april. Under övriga delar av året får det inte förekomma någon renskötsel inom området.

brukes i tiden 1. oktober - 30. april. I øvrige deler av året skal det ikke forekomme noen reindrift i området.

Stängsel: Det ska finnas stängsel

1. längs områdesgränsen från Torneälven vid lappmarksgränsen till Rauvosniemi i Lainioälven, och
2. längs områdesgränsen från Ainettijokis utlopp i Lainioälven till Torneälven vid Paavosaari.

Gjerder: Det skal være gjerder:

1. Langs områdegrensen fra Torneälven ved *lappmarksgränsen* til Rauvosniemi i Lainioälven.
2. Langs områdegrensen fra Ainettijokis utløp i Lainioälven til Torneälven ved Paavosaari.

11 §

Beatnakvuopmi i Nordland fylke

Beatnakvuopmi har följande gränser (Kartbilaga 1): I norr: Järnvägen från riksgränsen till Gätterats station. I väster: Från Gätterats station till Ruoidnačohkka (höjd 1360) till sydligaste Ruoidnajávri, sedan i rät linje till Beajojiekna (höjd 1475), därifrån i rät linje till Váhhtečohkka (höjd 1494), därifrån i rät linje till den nordligaste viken i Basejávri, därifrån till den sydligaste viken i samma vatten, därifrån i rät linje (över glaciären Basejiekna) till den östligaste viken i Leirvatnet, därefter i rät linje till Storsteinsfjellet (höjd 1379). I söder: Från höjd 1379 i rät linje längs glaciären söder om Sealggajávri till höjd 1289, därifrån i rät linje längs fjällsluttningen till Ákšu, därifrån i rät linje över Čunojávri till denna sjös östligaste vik, därifrån till den punkt där gränsen mellan Gabna och Laevas samebyar möter riksgränsen vid Rr 263. I öster: Riksgränsen från Rr 263 åt norr till den punkt där järnvägen korsar riksgränsen.

Beatnakvuopmi är indelat i två delområden; A och B.

Område A är den del av Beatnakvuopmi som ligger öster om en rät linje från Katterat till Ristačohkka höjd 1683, därifrån rät linje till höjd 1289 (33 W 622780 7572394) söder om Sealggajávri. Området är betesområde för Gabna sameby.

Område B är den del Beatnakvuopmi som ligger väster om en rät linje Katterat,

§ 11

Beatnakvuopmi i Nordland fylke

Beatnakvuopmi har følgende grenser (Kartvedlegg 1): I nord: Jernbanen fra riksgrensen til Gätterats stasjon. I vest: Fra Gätterats stasjon til Ruoidnačohkka (høyde 1360) til sydligste Ruoidnajávri, siden i rett linje til Beajojiekna (høyde 1475), derfra i rett linje til Váhhtečohkka (høyde 1494), derfra i rett linje til den nordligste viken i Basejávri, derfra til den sydligste viken i samme vann, derfra i rett linje (over breen Basejiekna) til den østligste viken i Leirvatnet, deretter i rett linje til Storsteinsfjellet (høyde 1379). I sør: Fra høyde 1379 i rett linje langs breen sør for Sealggajávri til høyde 1289, derfra i rett linje langs fjellsiden til Ákšu, derfra i rett linje over Čunojávri til denne sjøs østligste vik, derfra til det punkt der grensen mellom Gabna og Laevas samebyer møter riksgrensen ved Rr 263. I øst: Riksgrensen fra Rr 263 mot nord til det punkt der jernbanen krysser riksgrensen.

Beatnakvuopmi er inndelt i to delområder; A og B.

Område A er den del av Beatnakvuopmi som ligger øst for en rett linje fra Katterat til Ristačohkka høyde 1683, derfra rett linje til høyde 1289 (33 W 622780 7572394) sør for Sealggajávri. Området er beiteområde for Gabna sameby.

Område B er den del av Beatnakvuopmi som ligger vest for en rett linje Katterat,

Ristačohkka höjd 1689, därifrån rät linje till höjd 1289 (33 W 622780 7572394) söder om Sealggajávri. Området får nyttjas av Gabna sameby under tiden den 1 maj - 30 september och av Skjomen renbetesdistrikt den 1 oktober - 30 april.

12 §

Nuorjonjuni i Nordland fylke

Nuorjonjuni har följande gränser (Kartbilaga 1): I norr: Från den punkt där gränsen mellan Gabna och Laevas samebyar möter riksgränsen vid Rr 263 en rät linje till Lossivatnets utlopp. I väster en rät linje från nämnda utlopp till höjd 1727 (33 W 613104 7562205) (nordost om Durmålstinden), därefter till Rundtuva (höjd 474) i Sørдалen, därefter rakt i Sørvelven (33 W 605538 7561408). I väster och söder: Längs Sørrelva i höjd med Rundtuva, vidare efter Kobbrelva till Nuorjjojavri, vidare till den sydöstligaste viken i Nuorjjojavri, därifrån längs Nuorjjojhka, Guovdelisjavri och Vanasjavri till den punkt där gränsen mellan Laevas och Girjas samebyar möter riksgränsen vid Rr 259 (Ivarstein). I öster: Längs riksgränsen från den punkt där gränsen mellan Laevas och Girjas samebyar möter riksgränsen vid Rr 259, till den punkt där gränsen mellan Gabna och Laevas samebyar möter riksgränsen vid Rr 263.

Nuorjonjuni är indelat i två delområden; A och B.

Område A är betesområde för Laevas sameby. Området är den del av Nuorjonjuni som ligger söder om linjen där gränsen mellan Gabna och Laevas samebyar möter riksgränsen vid Rr 263, vidare i rät linje mot Gállančohkka (höjd 1171), i rät linje till Stohkkenjuni (höjd 1226), därifrån i rät linje mot väster till Čáihnavárri (höjd 1381), därifrån över glaciären till höjd 1727 (33 W 613104 7562205) nordost om Durmålstinden.

Område B får nyttjas av Laevas sameby under tiden den 15 juni - 30 september och av Skjomen renbetesdistrikt den 1 oktober - 14

Ristačohkka høyde 1689, derfra rett linje til høyde 1289 (33 W 622780 7572394) sør for Sealggajávri. Området kan brukes av Gabna sameby i tiden 1. mai - 30. september og av Skjomen reinbeitedistrikt 1. oktober - 30. april.

§ 12

Nuorjonjuni i Nordland fylke

Nuorjonjuni har følgende grenser (Kartvedlegg 1): I nord: Fra det punkt der grensen mellom Gabna og Laevas samebyer møter riksgrensen ved Rr 263 en rett linje til Lossivatnets utløp. I vest en rett linje fra nevnte utløp til høyde 1727 (33 W 613104 7562205) (nordøst for Durmålstinden), deretter til Rundtuva (høyde 474) i Sørдалen, deretter rett i Sørvelven (33 W 605538 7561408). I vest og syd: Langs Sørrelva i høyde med Rundtuva, videre etter Kobbrelva til Nuorjjojavri, videre til den sydøstligste viken i Nuorjjojavri, derfra langs Nuorjjojhka, Guovdelisjavri og Vanasjavri til det punkt der grensen mellom Laevas og Girjas samebyer møter riksgrensen ved Rr 259 (Ivarstein). I øst: Langs riksgrensen fra det punkt der grensen mellom Laevas og Girjas samebyer møter riksgrensen ved Rr 259, til det punkt der grensen mellom Gabna og Laevas samebyer møter riksgrensen ved Rr 263.

Nuorjonjuni er inndelt i to delområder, A og B.

Område A er beiteområde for Laevas sameby. Området er den del av Nuorjonjuni som ligger sør for linjen der grensen mellom Gabna og Laevas samebyer møter riksgrensen ved Rr 263, videre i rett linje mot Gállančohkka (høyde 1171), i rett linje til Stohkkenjuni (høyde 1226), derfra i rett linje mot vest til Čáihnavárri (høyde 1381), derfra over breen til høyde 1727 (33 W 613104 7562205) nordøst for Durmålstinden.

Område B kan brukes av Laevas sameby i tiden 15. juni - 30. september og av Skjomen reinbeitedistrikt 1. oktober - 14. juni. Området

juni. Området är den del av Nuorjonjuni som ligger norr om linjen där gränsen mellan Gabna och Laevas samebyar möter riksgränsen vid Rr 263, vidare i rät linje mot Gállančohkka (höjd 1171), i rät linje till Stohkkenjunni (höjd 1226), därifrån i rät linje mot väster till Čáihnavárri (höjd 1381), därifrån över glaciären till höjd 1727 (33 W 613104 7562205) nordost om Durmålstinden.

er den del av Nuorjonjuni som ligger nord for linjen der grensen mellom Gabna og Laevas møter riksgrensen ved Rr 263, videre i rett linje mot Gállančohkka (høyde 1171), i rett linje til Stohkkenjunni (høyde 1226), derfra i rett linje mot vest til Čáihnavárri (høyde 1381), derfra over breen til høyde 1727 (33 W 613104 7562205) nordøst om Durmålstinden.

13 §

Skávhlá i Nordland fylke

Skávhlá har följande gränser (Kartbilaga 1): I norr: Den sydliga gränsen för Nuorjonjuni konventionsområde från riksgränsen vid Rr 259 till Nuorjjojavri, därifrån vattendraget till utloppet i Skjomenfjorden, därifrån ut genom Skjomenfjorden. I väster: Längs distriktsgränsen mellan Skjomen och Frostisen renbetesdistrikt in i Sørskjomen vidare till Skjombotn, därifrån en rät linje till Vasstjørnan i Tjårdadalen, från denna tjärn till nordligaste viken i Kjårdavatn, därifrån till Kjårdavatnets sydligaste vik vid riksgränsen. I söder: Längs riksgränsen till den punkt där gränsen mellan Girjas och Laevas samebyar möter riksgränsen vid Rr 259.

Skávhlá är betesområde för Girjas sameby.

14 §

Stuorriida i Norrbottens län och Nordland fylke

Stuorriida har följande gränser (Kartbilaga 1): Från Kjårdavatnets sydligaste vik vid riksgränsen till nordligaste viken i Kjårdavatn, därifrån till Vasstjørnan i Tjårdadalen, från tjärnen en rät linje till Skjombotn, därifrån till Gangarneset, vidare en rät linje till utloppet från Nordre Bukkevatnet, därifrån en rät linje till Isfjellet höjd 1437, därifrån en rät linje till sydligaste viken i sjön med höjd 700 (33 W 578072 7556164), därifrån en rät linje till västligaste viken av Baugevatnet, vidare denna sjö och vattendraget över Rounasjávri till utloppet i Siiddasjávri, därifrån en rät linje till sydligaste viken i Kjårdavatnet vid riksgränsen.

§ 13

Skávhlá i Nordland fylke

Skávhlá har følgende grenser (Kartvedlegg 1): I nord: Den sydlige grensen for Nuorjonjuni fra riksgrensen ved Rr 259 til Nuorjjojavri, derfra vassdraget til utløpet i Skjomenfjorden, derfra ut gjennom Skjomenfjorden. I vest: Langs distriktsgrensen mellom Skjomen og Frostisen reinbeitedistrikter inn Sørskjomen vidare til Skjombotn, derfra en rett linje til Vasstjørnan i Tjårdadalen, fra dette tjern til nordligste viken i Kjårdavatn, derfra til Kjårdavatnets sydligste vik ved riksgrensen. I sør: Langs riksgrensen til det punkt der grensen mellom Girjas og Laevas samebyer møter riksgrensen ved Rr 259.

Skávhlá er beiteområde for Girjas sameby.

§ 14

Stuorriida i Nordland fylke og Norrbottens län

Stuorriida har følgende grenser (Kartvedlegg 1): Fra Kjårdavatnets sydligste vik ved riksgrensen til nordligste viken i Kjårdavatn, derfra til Vasstjørnan i Tjårdadalen, fra tjernet i en rett linje til Skjombotn, derfra til Gangarneset, videre en rett linje til utløpet fra Nordre Bukkevatnet, derfra en rett linje til Isfjellet høyde 1437, derfra en rett linje fra sydligste viken i dette vann med høyde 700 (33 W 578072 7556164), derfra en rett linje til vestligste viken av Baugevatnet, videre dette vatn og vassdraget over Rounasjávri til utløpet i Siiddasjávri, derfra en rett linje til sydligste viken i Kjårdavatnet ved riksgrensen.

Stuorriida är ett gemensamt betesområde för Girjas och Baste samebyar samt Frostisen renbetesdistrikt. Ett gemensamt nyttjande av området förutsätter ett samarbetsavtal mellan samebyarna och renbetesdistriktet enligt artikel 7 i konventionen.

Stuorriida er et felles beiteområde for Frostisen reinbeitedistrikt samt Girjas og Baste samebyer. En felles bruk av området forutsetter en samarbeidsavtale mellom reinbeitedistriktet og samebyene i henhold til artikkel 7 i konvensjonen.

Om ett sådant avtal inte finns eller upphör, är följande område betesområde för Girjas och Baste samebyar: Från riksgränsen vid Kjårdavatnets södra ände, längs denna sjö till dess norra ände, därifrån en rät linje till Middagsvatnets södra ände, denna sjö till bäcken (33 W 595197 7560246) som rinner ut i denna sjö, från bäckmynningen en rät linje till Vabakkvatn, denna sjö och bäcken till Forsvatn, denna sjö och bäcken till Siiddasjávri, från bäckmynningen en rät linje i sydvästlig riktning över Baugefjell till smalaste sundet i Baugevatnet (33 W 585121 7553741), vidare längs denna sjö i östlig riktning och vattendraget fram till riksgränsen.

Dersom slik avtale ikke kommer i stand eller opphører, er følgende område beiteområde for Girjas og Baste samebyer: Fra riksgrensen ved Kjårdavatnets søndre ende, langs dette vatnet til dets nordre ende, derfra en rett linje til Middagsvatnets søndre ende, dette vann til bekken (33 W 595197 7560246) som renner ut i dette vatnet, fra bekkemunningen en rett linje til Vabakkvatn, dette vatn og bekken til Forsvatn, dette vatn og bekken til Siiddasjávri, fra bekkemunningen en rett linje i sydvestlig retning over Baugefjell til smaleste sundet i Baugevatnet (33 W 585121 7553741), videre langs dette vatn i østlig retning og vassdraget fram til riksgrensen.

Stängsel: Det ska finnas stängsel

1. från Forsvatnet till Siiddasjávri (se 46 §), och
2. från Forsvatnet till Langvatnet (se 46 §).

Gjerder: Det skal være gjerde:

1. Fra Forsvatnet til Siiddasjávri (se § 46).
2. Fra Forsvatnet til Langvatnet (se § 46).

Under förutsättning av ett samarbetsavtal ska det finnas ett skiljningsgärde inom betesområdet.

Under forutsetning av en samarbeidsavtale skal det være et skillegjerde innenfor beiteområdet.

15 §

Bávgi i Nordland fylke

Bávgi har följande gränser (Kartbilaga 1): I norr: Från riksgränsen där Bávgijáhka korsar riksgränsen till utloppet från Baugevatn, denna sjö till sjöns västligaste vik, därifrån en rät linje till sjön med höjd 700 (33 W 578072 7556164) och vattendraget genom Austerdalen till Innerpollen i Tysfjorden. I väster: Från Innerpollen längs Tysfjorden till Slábávuodna (Sørfjorden), därifrån till Baddjejávrre (Øver-Sørfjordvatnet). I söder: Från Baddjejávrre (Øver-Sørfjordvatnet), upp efter vattendraget till den östligaste viken i Sadjemjávrre, därifrån en rät linje till höjd 1236 i

§ 15

Bávgi i Nordland fylke

Bávgi har følgende grenser (Kartvedlegg 1) I nord: Fra riksgrensen der Bávgijáhka krysser riksgrensen til utløpet fra Baugevatn, denne sjø til sjøens vestligste vik, derfra en rett linje til sjøen med høyde 700 (33 W 578072 7556164) og vassdraget gjennom Austerdalen til Innerpollen i Tysfjorden. I vest: Fra Innerpollen langs Tysfjorden til Slábávuodna (Sørfjorden), derfra til Baddjejávrre (Øver-Sørfjordvatnet). I sør: Fra Baddjejávrre (Øver-Sørfjordvatnet), opp etter vassdraget til den østligste viken i Sadjemjávrre, derfra en rett linje til høyde 1236 i Gihstsejiegna, derfra

Gihtsejegna, därifrån en rät linje till den västligaste viken i Noaidejávri, därifrån längs denna sjö till Lavzejávri, därifrån längs vattendraget till Bovrojávri, denna sjö till riksgränsen. I öster: Längs riksgränsen till den punkt där Bávgijáhka korsar riksgränsen.

Bávgi är betesområde för Baste sameby.

16 §

Slahpenjargga i Nordland fylke

Slahpenjargga har följande gränser (Kartbilaga 1): I norr: Från den punkt där riksgränsen korsar norra stranden av Bovrojávri, denna sjö längs vattendraget till Lavzejávri, vidare till Noaidejávri och till denna sjös västligaste vik, från denna vik en rät linje till höjd 1236 i Gihtsejegna, därifrån en rät linje till östligaste viken i Sadjemjávrrre, från denna vik över sjön längs vattendraget till Baddjejávrrre (Øver-Sørfjordvatnet), vidare till Slábávuodna (Sørfjorden). I väster: Från Slábávuodna (Sørfjorden) längs Tysfjorden och sundet mellan Hulløya och fastlandet. I söder: Från sundet in i Mannfjorden fram till utloppet i fjorden från Storvatnet, detta vattendrag till Storvatnets sydligaste vik, från viken en rät linje till Čadnejávris nordligaste vik, därifrån denna sjö och vidare vattendraget till riksgränsen. I öster: Längs riksgränsen norrut till den punkt där riksgränsen korsar norra stranden av Bovrojávri.

Slahpenjargga är betesområde för Sørkaitums sameby.

17 §

Ruonasvágge i Nordland fylke

Ruonasvágge har följande gränser (Kartbilaga 2): I norr: Från riksgränsen i Valddajávri och längs vattendraget till Gussajávri, vidare längs Njallajáhká till sammanflödet med Sørrelva. I väster och söder: Längs Ravggajáhká (Sørrelva) och vidare vattendraget i Ruonasvágge till riksgränsen. I öster: Längs riksgränsen till Valddajávri.

Ruonasvágge är betesområde för Sirges

en rett linje til den vestligste viken i Noaidejávri, derfra langs dette vatn til Lavzejávri, derfra langs vassdraget til Bovrojávri, dette vatn til riksgrensen. I øst: Langs riksgrensen til det punkt der Bávgijáhka krysser riksgrensen.

Bávgi er beiteområde for Baste sameby.

§ 16

Slahpenjargga i Nordland fylke

Slahpenjargga har følgende grenser (Kartvedlegg 1): I nord: Fra det punkt der riksgrensen krysser nordre bredde av Bovrojávri, dette vatn langs vassdraget til Lavzejávri, videre til Noaidejávri og til dette vatnets vestligste vik, fra denne vik en rett linje til høyde 1236 i Gihtsejegna, derfra en rett linje til østligste viken i Sadjemjávrrre, fra denne vik over vatnet langs vassdraget til Baddjejávrrre (Øver-Sørfjordvatnet), videre til Slábávuodna (Sørfjorden). I vest: Fra Slábávuodna (Sørfjorden), langs Tysfjorden og sundet mellom Hulløya og fastlandet. I sør: Fra sundet, inn Mannfjorden fram til utløpet i fjorden fra Storvatnet, dette vassdrag til Storvatnets sydligste vik, fra viken en rett linje til Čoadnejávris nordligste vik, derfra dette vatnet og videre vassdraget til riksgrensen. I øst: Langs riksgrensen nordover til det punkt der riksgrensen krysser nordre bredde av Bovrojávri.

Slahpenjargga er beiteområde for Sørkaitums sameby.

§ 17

Ruonasvágge i Nordland fylke

Ruonasvágge har følgende grenser (Kartvedlegg 2): I nord: Fra riksgrensen i Valddajávri og langs vassdraget til Gussajávri, videre langs Njallajáhká til samløpet med Sørrelva. Mot vest og sør: Langs Ravggajáhká (Sørrelva) og videre vassdraget i Ruonasvágge til riksgrensen. Møt øst: Langs riksgrensen til Valddajávri.

Ruonasvágge er beiteområde for Sirges

sameby och får nyttjas under tiden den 1 juli – 15 september.

18 §

Lijná i Nordland fylke

Lijná har följande gränser (Kartbilaga 2): I norr: Från Rr 246 på Sávtasj en rät linje till den sydöstligaste viken i Heargejávri, därifrån längs denna sjö till sjöns utlopp. I väster: En rät linje från utloppet från Heargejávri till Jierdajávri, därefter vattendraget till Juoksajávri, vidare vattendraget till Gaskajávrit, därifrån vattendraget till Linájávri (33 W 552429 7503370) och denna sjö till den sydligaste viken i Gorzejávri. I söder: Från nämnda vik en rät linje till Ridoalggicohkka, höjd 1273, vidare en rät linje till Rr 244 på Hurrevárre. I öster: Från Rr 244 längs riksgränsen till Rr 246 på Sávtasj.

Lijná är betesområde för Sirges sameby.

19 §

Rastevárre i Norrbottens län och Sijddas i Nordland fylke

Rastevárre har följande gränser (Kartbilaga 2): I norr: Från den punkt i Trolldalen där gränsen mellan Sirges och Tuorpons samebyar möter riksgränsen, längs samebygränsen till Vastenjaure, därifrån över Vuojatsavon till Virihaure. I öster: Över Virihaure till Tukijákkås utlopp. I söder: Längs Tukijákkå till Gasakjavrrre, vidare längs vattendraget till den punkt (33 W 555288 7464930) där vattendraget möter riksgränsen i Leirvatnet. I väster: Riksgränsen från Leirvatnet till Trolldalen.

Sijddas har följande gränser (Kartbilaga 2): I norr: Från Rr 242A på Snøtoppen en rät linje till Ragoelvas utlopp i Storskogvatnet, därefter längs södra stranden till utloppet från Storskogvatnet, vidare en rät linje till västligaste viken i Bassejávri, från denna vik en rät linje till Skardvatnet, därefter längs Lappelva till Andkjelvatnet. I väster: Från Andkjelvatnet längs Fagerbakkelta till utloppet från Siiddasjávri, vidare över denna sjö till dess sydligaste

sameby och kan brukas i tiden 1. juli – 15. september.

§ 18

Lijná i Nordland fylke

Lijná har följande gränser (Kartvedlegg 2): I nord: Fra Rr 246 på Sávtasj rett linje til den sørøstligste viken i Heargejávri, derfra langs dette vatn til vatnets utløp. I vest: En rett linje fra utløpet fra Heargejávri til Jierdajávri, deretter vassdraget til Juoksajávri, videre vassdraget til Gaskajávrit, derfra vassdraget til Linájávri (33 W 552429 7503370) og dette vatn til den sydligste viken i Gorzejávri. I sør: Fra nevnte vik en rett linje til Ridoalggicohkka, høyde 1273, videre en rett linje til Rr 244 på Hurrevárre. I øst: Fra Rr 244 langs riksgrensen til Rr 246 på Sávtasj.

Lijná er beiteområde for Sirges sameby.

§ 19

Sijddas i Nordland fylke og Rastevárre i Norrbottens län

Rastevárre har följande gränser (Kartvedlegg 2): I nord: Fra det punkt i Trolldalen der grensen mellom Sirges og Tuorpons samebyar møter riksgrensen, langs samebygrensen til Vastenjaure, derfra over Vuojatsavon til Virihaure. I øst: Over Virihaure til Tukijákkås utløp. I sør: Langs Tukijákkå til Gasakjavrrre, videre langs vassdraget til det punkt (33 W 555288 7464930) der vassdraget møter riksgrensen i Leirvatnet. I vest: Riksgrensen fra Leirvatnet til Trolldalen.

Sijddas har följande yttergränser (Kartvedlegg 2): I nord: Fra Rr 242A på Snøtoppen en rett linje til Ragoelvas utløp i Storskogvatnet, deretter langs søndre stranden til utløpet fra Storskogvatnet, videre en rett linje til vestligste viken i Bassejávri, fra denne vik en rett linje til Skardvatnet, deretter langs Lappelva til Andkjelvatnet. I vest: Fra Andkjelvatnet langs Fagerbakkelta til utløpet fra Siiddasjávri, videre over dette vatn til dets sydligste vik. I

vik. I söder: Från nämnda vik en rät linje till Sisovasstinden, höjd 1411, därefter över Älmåjalsjiegna (Blåmannsisen) till Leirvatnet, vidare över denna sjö till riksgrensens (33 W 555288 7464930). I öster: Riksgrensens från Leirvatnet till Rr 242A på Snøtoppen.

Sijddas och Rastevárre är gemensamma betesområden för Tuorpons sameby och Duokta renbetesdistrikt. Ett gemensamt nyttjande av områdena förutsätter ett samarbeidsavtal mellan samebyn och renbetesdistriktet enligt artikel 7 i konventionen.

Om ett sådant avtal inte finns eller upphör, är riksgrensens gräns mellan samebyn och renbetesdistriktet.

20 §
Sälla i Nordland fylke

Sälla har följande gränser (Kartbilaga 2): I norr och väster: Från en punkt (33 W 555288 7464930) där Leirvatnet möter riksgrensens, över denna sjö till Älmåjalsjiegna (Blåmannsisen), över denna glaciär till höjd 1283 (33 W 547133 7456435), därifrån en rät linje till sydvästligaste viken av Storelvvatnan, därifrån en rät linje till den punkt där riksgrensens skär norra stranden av Labbasjávri. I öster: Längs riksgrensens från Labbasjávri till Leirvatnet.

Sälla är betesområde för Tuorpons och Luokta-Mavas samebyar.

Stängsel: Det ska finnas stängsel från Loamejavrri till Bieskehavrre.

21 §
Gráddas i Nordland fylke

Gráddas har följande gränser (Kartbilaga 2): I norr och väster: Från Rr 235 till den sydöstligaste viken i Bállavrre, över denna sjö till dess sydligaste vik, därifrån en rät linje till sammanflödet mellan Arggalajjåhká och Skiejdejåhká, därefter längs Skiejdejåhká till sammanflödet med Gráddasjåhká. I söder:

sør: Fra nevnte vik en rett linje til Sisovasstinden, høyde 1411, deretter over Älmåjalsjiegna (Blåmannsisen) til Leirvatnet, videre over dette vatn til riksgrensens (33 W 555288 7464930). I øst: Riksgrensens fra Leirvatnet til Rr 242A på Snøtoppen.

Sijddas og Rastevárre er felles beiteområder for Duokta reinbeitedistrikt og Tuorpons sameby. En felles utnyttelse av områdene forutsetter en samarbeidsavtale mellom reinbeitedistriktet og samebyen i henhold til artikkel 7 i konvensjonen.

Dersom slik avtale ikke kommer i stand eller opphører, er riksgrensens grensen mellom reinbeitedistriktet og samebyen.

§ 20
Sälla i Nordland fylke

Sälla har følgende grenser (Kartvedlegg 2): I nord og vest: Fra det punkt (33 W 555288 7464930) der Leirvatnet møter riksgrensens, over dette vatn til Älmåjalsjiegna (Blåmannsisen), over denne bre til høyde 1283 (33 W 547133 7456435), derfra en rett linje til sydvestligste viken av Storelvvatnan, derfra en rett linje til det punkt der riksgrensens skjærer nordre bredden av Labbasjávri. I øst: Längs riksgrensens fra Labbasjávri til Leirvatnet.

Sälla er beiteområde for Tourpons og Loukta – Mavas samebyer.

Gjerder: Det skal være gjerde fra Loamejavrri til Bieskehavrre.

§ 21
Gráddas i Nordland fylke

Gráddas har følgende grenser (Kartvedlegg 2): I nord og vest: Fra Rr 235 til den sørøstligste viken i Bállavrre, over dette vatn til dettes sydligste vik, derfra en rett linje til samløpet mellom Arggalajjåhká og Skiejdejåhká, deretter langs Skiejdejåhká til samløpet med Gráddasjåhká. I sør: Fra

Från sistnämnda sammanflöde, längs Gráddasjåhkå till den punkt där den korsar riksväg 77, därifrån denna väg fram till riksgrensens. I öster: Riksgränsen från den punkt där riksväg 77 korsar riksgrensens till Rr 235.

sistnevnte samløp, langs Gráddasjåhkå til det punkt der den krysser riksvæg 77, derfra denne veg fram til riksgrensens. I øst: Riksgrensens fra det punkt der riksvæg 77 krysser riksgrensens til Rr 235.

Gráddas är betesområde för Semisjaur-Njargs sameby.

Gráddas er beiteområde for Semisjaur-Njargs sameby.

Stängsel: Det ska finnas stängsel

1. från Ikesjaure till sydöstligaste viken i Balvatnet,
2. från viken i Balvatnet vid Skiedjevagge och längs vattendraget genom Skiedjevagge till där dalen möter Arggalajvage,
3. från Arggalavaggehytta till Tausafjellet (33W 532558 7412483),
4. från sydvästslutningen av Klippo öster om Skaiti (33W 531559 7409416) till Nyslåttbekken söder om Fredheim, och
5. på tre mindre sträckor längs Graddiselva

Gjerder: Det skal være gjerde:

1. Fra Ikesjaure til sydøstligste viken i Balvatnet.
2. Fra viken i Balvatnet ved Skiedjevagge og langs vassdraget gjennom Skiedjevagge til der dalen møter Arggalajvage.
3. Fra Arggalavaggehytta til Tausafjellet (33W 532558 7412483).
4. Fra syvestskråningen av Klippo øst for Skaiti (33W 531559 7409416) til Nyslåttbekken sør for Fredheim.
5. På tre mindre strekninger langs Graddiselva.

22 §

Älvsbyn i Norrbottens län

Älvsbyn har följande gränser (Kartbilaga 2): Från Holmsel längs vägen till Åtråskets sydöstra ände, därifrån en rät linje till västligaste viken i sjön Manjärv, därifrån längs vägen från Manjärv till väg 94 vid Vistheden, vidare väg 94 fram till Piteälven, denna älv västerut till Holmsel.

Älvsbyn är betesområde för Balvatn renbetesdistrikt och får nyttjas under tiden den 1 oktober - 30 april.

23 §

Svanjggá i Nordland fylke

Svanjggá har följande gränser (Kartbilaga 2): Från den punkt där väg 77 korsar riksgrensens, längs denna väg till E6, därefter E6 söderut till den punkt där E6 korsar Nordlandsbanan, denna järnväg till i höjd med Ståkkåhjåhka, vidare denna älv till den punkt där gränsen mellan Semisjaur-Njargs och Svaipa samebyar möter riksgrensens (33 W 518200 7375859), längs riksgrensens norrut till den punkt där väg

§ 22

Älvsbyn i Norrbottens län

Älvsbyn har følgende grenser (Kartvedlegg 2): Fra Holmsel langs veien til Åtråskets sydøstre ende, derfra en rett linje til vestligste viken i sjøen Manjärv, derfra langs veien fra Manjärv til vei 94 ved Vistheden, videre vei 94 fram til Piteälven, denna elv vestover til Holmsel.

Älvsbyn er beiteområde for Balvatn reinbedestrikt og kan brukes i tiden 1. oktober - 30. april.

§ 23

Svanjggá i Nordland fylke

Svanjggá har følgende grenser (Kartvedlegg 2): Fra det punkt der vei 77 krysser riksgrensens, langs denne vei til E6, deretter E6 sørover til det punkt der E6 krysser Nordlandsbanen, denne jernbane til i høyde med Ståkkåhjåhka, videre denne elv til det punkt der grensen mellom Semisjaur-Njargs og Svaipa samebyer møter riksgrensens (33 W 518200 7375859), langs riksgrensens

77 korsar riksgrensen.

nordover til det punkt der vei 77 krysser riksgrensen.

Svanjggá är indelat i två delområden; A og B.

Svanjggá er inndelt i to delområder; A og B.

Område A är den del av Svanjggá som ligger norr om Dybenåga. Området får nyttjas av Semisjaur-Njargs sameby under tiden den 1 juli – 15 september och av Saltfjellet renbetesdistrikt under tiden den 16 september – 30 juni.

Område A er den del av Svanjggá som ligger nord for Dybenåga. Området kan brukes av Semisjaur-Njargs sameby i tiden 1. juli – 15. september og av Saltfjellet reinbeitedistrikt i tiden 16. september – 30. juni.

Område B är den del av Svanjggá som ligger söder om Dybenåga. Området får nyttjas av Semisjaur-Njargs sameby under tiden den 1 mai – 10 november och av Saltfjellet renbetesdistrikt under tiden den 11 november – 30 april.

Område B er den del av Svanjggá som ligger sør for Dybenåga. Området kan brukes av Semisjaur-Njargs sameby i tiden 1. mai – 10. november og av Saltfjellet reinbeitedistrikt i tiden 11. november – 30. april.

24 §

Storsund i Norrbottens län

§ 24

Storsund i Norrbottens län

Storsund har följande gränser (Kartbilaga 2): Från Storsund längs järnvägen till landsvägen Storträskliden – Koler, denna väg till Lillpiteälven, denna älv till vägskalet nordväst om Lillpite, däriifrån vägen till Granträsket, vidare vägen över Liden till Arvidsträsk, däriifrån vägen över Teugerträsk till Storsund.

Storsund har følgende grenser (Kartvedlegg 2): Fra Storsund langs jernbanen til landsveien Storträskliden – Koler, denne vei til Lillpiteälven, denne elv til vegskillet nordvest om Lillpite, derfra veien til Granträsket, videre vegen over Liden til Arvidsträsk, derfra vegen over Teugerträsk til Storsund.

Storsund är betesområde för Saltfjellet renbetesdistrikt och får nyttjas under tiden den 1 oktober – 30 april.

Storsund er beiteområde for Saltfjellet reinbeitedistrikt og kan brukes i tiden 1. oktober – 30. april.

25 §

Aahkavaerie/Andfjellet i Nordland fylke

§ 25

Aahkavaerie /Andfjellet i Nordland fylke

Aahkavaerie/Andfjellet har följande gränser (Kartbilaga 3): I norr: Från den punkt där gränsen mellan Semisjaur-Njargs och Svaipa samebyar möter riksgrensen (33 W 518200 7375859) till Ståkkåhajåhkå, längs Ståkkåhajåhkå till sammanflödet med Ruovadajåhkå (Randalselva). I väster: Från sammanflödet mellan Ståkkåhajåhkå och Ruovadajåhkå (Randalselva), längs Ruovadajåhkå och Ranelva till Messingågas utlopp i denna älv, längs Messingåga till sammanflödet mellan Jarfjellbekken och Kjerringelva, därefter en rät

Aahkavaerie/Andfjellet har følgende grenser (Kartvedlegg 3): I nord: Fra det punkt der grensen mellom Semisjaur-Njargs og Svaipa samebyer møter riksgrensen (33 W 518200 7375859) til Ståkkåhajåhkå, langs Ståkkåhajåhkå til samløpet med Ruovadajåhkå (Randalselva). I vest: Fra samløpet mellom Ståkkåhajåhkå og Ruovadajåhkå (Randalselva), langs Ruovadajåhkå og Ranelva til Messingågas utløp i denne elv, langs Messingåga til samløpet mellom Jarfjellbekken og Kjerringelva, deretter en rett linje

linje till Giftfjellet (höjd 1127), därefter en rät linje till Jånghkere (höjd 1459). I söder: Från Jånghkere (höjd 1459) en rät linje till nordligaste viken i Kvepsendalstjønna, vidare en rät linje till den västligaste viken i Rundbjorvatnet, därifrån en rät linje till den punkt på riksgårnsen där grånsen mellan Grans och Rans samebyr börjar (Rr 223). I öster: Långs riksgårnsen från Rr 223 till koordinat 33 W 518200 7375859 vid Ståkkåhajåhkå.

til Giftfjellet (høyde 1127), deretter en rett linje til Jånghkere (høyde 1459). I sør: Fra Jånghkere (høyde 1459) en rett linje til nordligste viken i Kvepsendalstjønna, videre en rett linje til den vestligste viken i Rundbjorvatnet, derfra en rett linje til det punkt på riksgårnsen der grånsen mellom Grans og Rans samebyer begynner (Rr 223). I øst: Langs riksgårnsen fra Rr 223 til koordinat 33 W 518200 7375859 ved Ståkkåhajåhkå.

Aahkavaerie/Andfjellet är inddelat i två delområden; Aahkavaerie och Andfjellet.

Aahkavaerie/Andfjellet er inddelt i to delområder; Aahkavaerie og Andfjellet.

Andfjellet är den del av Aahkavaerie/Andfjellet som är belåget öster om Virvassåga - Bjoråga fram till koordinat 33 W 510805 7350489, därefter en rät linje till nordligaste viken i Kvepsendalstjønna. Andfjellet är betesområde för Svaipa och Grans samebyr.

Andfjellet er den del av Aahkavaerie/Andfjellet som ligger øst for Virvassåga - Bjoråga fram til koordinat 33 W 510805 7350489, deretter en rett linje til nordligste viken i Kvepsendalstjønna. Andfjellet er beiteområde for Svaipa og Grans samebyer.

Aahkavaerie är den del av Aahkavaerie/Andfjellet som är belåget väster om Virvassåga - Bjoråga fram till koordinat 33 W 510805 7350489, därefter en rät linje till nordligaste viken i Kvepsendalstjønna. Aahkavaerie får nyttjas av Svaipa och Grans samebyr under tiden den 1 maj - 15 oktober och av Ildgruben renbetesdistrikt den 16 oktober - 30 april.

Aahkavaerie er den del av Aahkavaerie/Andfjellet som ligger vest for Virvassåga - Bjoråga fram til koordinat 33 W 510805 7350489, deretter en rett linje til nordligste viken i Kvepsendalstjønna. Aahkavaerie kan nyttjes av Svaipa og Grans samebyer i tiden 1. mai - 15. oktober og av Ildgruben reinbeitedistrikt 16. oktober - 30. april.

Stångsel: Det ska finnas

1. stångsel från Kvepsendalstjønna i nordvästlig riktning till koordinat 33 W 507222 7349428 i slutningen upp mot Junkeren, och
2. skiljningsgård på lämplig plats i Virvassdalen.

Gjerder: Det skal være:

1. Gjerde fra Kvepsendalstjønna i nordvestlig retning til koordinat 33 W 507222 7349428 i skråningen opp mot Junkeren.
2. Skillegjerde på hensiktsmessig sted i Virvassdalen.

26 §

Goepsetjahke i Nordland fylke

Goepsetjahke har följande grånser (Kartbilaga 3): I norr och väster: Från Rr 223, där grånsen mellan Grans och Rans samebyr börjar, en rät linje till den västligaste viken i Rundbjorvatnet, vidare en rät linje till nordligaste viken i Kvepsendalstjønna, vidare efter Goepsejohke till utloppet i Kvepsendalsbukta, därifrån en rät linje till västligaste viken i Kjerrtjønna, därifrån en rät linje till Rr 220A. I söder och öster: Från Rr 220A långs

§ 26

Goepsetjahke i Nordland fylke

Goepsetjahke har följande grånser (Kartvedlegg 3): I nord og vest: Fra Rr 223, der grånsen mellom Grans og Rans samebyer begynner, en rett linje til den vestligste viken i Rundbjorvatnet, videre en rett linje til nordligste viken i Kvepsendalstjønna, videre etter Goepsejohke til utløpet i Kvepsendalsbukta, derfra en rett linje til vestligste viken i Kjerrtjønna, derfra en rett linje til Rr 220A. I sør og øst: Fra Rr 220A långs

riksgränsen till Rr 223.

Goepsetjahke är betesområde för Rans sameby.

Stängsel: Det ska finnas stängsel från Rr 223 längs betesområdesgränsen fram till Kaldvatnet, därifrån längs sjöns östra och södra strand till betesområdesgränsen vid Kjerttjønna, vidare längs denna gräns till Rr 220A.

27 §

Gierkietjahke i Västerbottens län

Gierkietjahke har följande gränser (Kartbilaga 3): I öster: Från Rr 220A en rät linje till östligaste viken av Kåtaviken i Över-Uman. I söder: Över-Uman från Kåtaviken genom Rørsundet till sydligaste punkten på Krabbfjällnåset, därifrån en rät linje till den punkt där riksgränsen korsar norra stranden av Graesiejaevrie (Gräsvatnet). I väster och norr: Från Rr 217A längs riksgränsen till Rr 220A.

Gierkietjahke är betesområde för Ildgruben renbetesdistrikt.

Stängsel: Det ska finnas stängsel

1. från Rr 220A till Kåtabäckens utlopp i Kåtaviken, och
2. från Över-Uman till Gräsvatnet väster om Fjällripfjället.

28 §

Ovlevuelie i Nordland fylke

Ovlevuelie har följande gränser (Kartbilaga 3): I norr: Från riksgränsen i Graesiejaevrie (Grasvatnet), därefter denna sjö till koordinat 33 W 472797 7326613 vid Oksfjellhumpen. I väster: Från nämnda koordinat en rät linje till Steiktuva (höjd 1058), därifrån en rät linje till Bessedørelvas utlopp i Reehtse (Røssvatnet), därefter denna sjö fram till Sördalselva i Sördalen. I söder: Utmed Sördalselva till Varnvatnet, vidare Famnvasseelva till Famnvatnet, vidare Bolvasseelva till Bolvatnet, därefter vägen mot Joesjö till den punkt där den korsar riksgränsen. I öster: Från denna

riksgränsen till Rr 223.

Goepsetjahke er beiteområde for Rans sameby.

Gjerder: Det skal være gjerde fra Rr 223 langs beiteområdegrensene fram til Kaldvatnet, derfra langs vatnets østre og søndre strand til beiteområdegrensene ved Kjerttjønna, videre langs denne grensen til Rr 220A.

§ 27

Gierkietjahke i Västerbottens län

Gierkietjahke har følgende grenser (Kartvedlegg 3): I øst: Fra Rr 220A en rett linje til østligste viken av Kåtaviken i Över-Uman. I sør: Över-Uman fra Kåtaviken gjennom Rørsundet til sydligste punkt på Krabbfjällnåset, derfra en rett linje til det punkt der riksgrensen krysser nordre stranden av Graesiejaevrie (Grasvatnet). I vest og nord: Fra Rr 217A langs riksgrensen til Rr 220A.

Gierkietjahke er beiteområde for Ildgruben reinbeitedistrikt.

Gjerder: Det skal være gjerde:

1. Fra Rr 220A til Kåtabäckens utløp i Kåtaviken.
2. Fra Över-Uman til Grasvatnet vest for Fjällripfjället.

§ 28

Ovlevuelie i Nordland fylke

Ovlevuelie har følgende grenser (Kartvedlegg 3): I nord: Fra riksgrensen i Graesiejaevrie (Grasvatnet), deretter denne sjø til koordinat 33 W 472797 7326613 ved Oksfjellhumpen. I vest: Fra nevnte koordinat en rett linje til Steiktuva (høyde 1058), derfra en rett linje til Bessedørelvas utløp i Reehtse (Røssvatnet), deretter denne sjø fram til Sördalselva i Sördalen. I sør: Etter Sördalselva til Varnvatnet, videre Famnvasseelva til Famnvatnet, videre Bolvasseelva til Bolvatnet, deretter veien mot Joesjö til det punkt der den krysser riksgrensen. I øst: Fra

punkt längs riksgränsen till Graesiejaevrie (Grasvatnet). dette punkt langs riksgrensen til Graesiejaevrie (Grasvatnet).

Ovlevuelie är betesområde för Ubmeje sameby. Ovlevuelie er beiteområde for Ubmeje sameby.

Stängsel: Det ska finnas stängsel från koordinat 33 W 472797 7326613 vid Oksfjellhumpen till nordligaste slutningen upp mot Oksskolten. *Gjerder:* Det skal være gjerde fra koordinat 33 W 472797 7326613 ved Oksfjellhumpen til nordligste skrenten opp mot Oksskolten.

29 §

Ramsele i Västerbottens län

Ramsele har följande gränser (Kartbilaga 3): I väster: Från landsvägsbron över Umeälven vid Ottonträsk, längs vägen över Sundö och Skivsjö till södra änden av Skivsjön. I söder: En rät linje från Skivsjöns sydligaste vik till Harrselsfors. I öster och norr: Från Harrselsfors längs vägen över Sarsjöliden, Högås och Nyby till Umeälven, vidare denna älv till Ottonträsk.

Ramsele är betesområde för Ildgruben renbetesdistrikt och får användas under tiden den 1 oktober - 30 april. •

30 §

Krøvhtegenvaerie/Vaekie i Nordland fylke

Krøvhtegenvaerie/Vaekie har följande gränser (Kartbilaga 3): I norr: Från den punkt där vägen mellan Joesjö och Varmtresk korsar riksgränsen, denna väg till Valen vid Famnvatnet, vidare över denna sjö och längs Famnasselve till Varnvatnet, därifrån Sördalselve till Reevhtse (Røssvatnet). I väster: Längs Reevhtse till Bjørkåselvas utlopp i sjön, därifrån i en rät linje över nordligaste viken i Aalesjaevrie (Elsvatnet) till nordligaste viken i Åanghkejaevrie (Unkervatnet). I söder: Åanghkejaevrie och Skardmodalselve till riksgränsen. I öster: Längs riksgränsen från Skardmodalselve till den punkt där vägen mellan Joesjö och Varmtresk korsar riksgränsen.

Krøvhtegenvaerie/Vaekie är betesområde för Vapstens sameby.

§ 29

Ramsele i Västerbottens län

Ramsele har følgende grenser (Kartvedlegg 3): I vest: Fra landsvägsbroen over Umeälven ved Ottonträsk, langs veien over Sundö og Skivsjö til søndre enden av Skivsjön. I sør: En rett linje fra Skivsjöns sydligste vik til Harrselsfors. I øst og nord: Fra Harrselsfors langs veien over Sarsjöliden, Högås og Nyby til Umeälven, videre denne elv til Ottonträsk.

Ramsele er beiteområde for Ildgruben reinbeitedistrikt og kan brukes i tiden 1. oktober - 30. april.

§ 30

Krøvhtegenvaerie/Vaekie i Nordland fylke

Krøvhtegenvaerie/Vaekie har følgende grenser (Kartvedlegg 3): I nord: Fra det punkt der veien mellom Joesjö og Varmtresk krysser riksgrensen, denne vei til Valen ved Famnvatnet, videre over dette vatn og langs Famnasselve til Varnvatnet, derfra Sördalselve til Reevhtse (Røssvatnet). I vest: Langs Reevhtse til Bjørkåselvas utløp i sjøen, derfra i en rett linje over nordligste viken i Aalesjaevrie (Elsvatnet) til nordligste viken i Åanghkejaevrie (Unkervatnet). I sør: Åanghkejaevrie og Skardmodalselve til riksgrensen. I øst: Langs riksgrensen fra Skardmodalselve til det punkt der veien mellom Joesjö og Varmtresk krysser riksgrensen.

Krøvhtegenvaerie/Vaekie er beiteområde for Vapstens sameby.

Stängsel: Det ska finnas stängsel

1. längs nordsidan av vägen från sjön Kalven till Tverrelvas utlopp i Famnvatnet, och
2. från Famnvatnet till Røssvatnet vid Sjørdalen.

31 §

Mejvankilen i Västerbottens län

Mejvankilen har följande gränser (Kartbilaga 3): I väster: En rät linje från Grundforsdammen i Umeälven till nordligaste viken i Yttre Joranträsk (SWER EF99TM 617299 7204173), därifrån en rät linje till Björnabäcksjön, från denna sjö vattendraget till Paubäcken, vidare Paubäcken till dess sydostligaste krök (SWER EF99TM 635569 7187833), från denna punkt en rät linje till Örnträskets nordligaste vik. I söder: Från Örnträskets nordligaste vik en rät linje till Rusträskets utlopp, vidare Rusbäcken till Umeälven. I öster: Från Rusbäckens utlopp i Umeälven till Grundforsdammen.

Mejvankilen är betesområde för Ildgruben renbetesdistrikt och får nyttjas under tiden den 1 oktober - 30 april.

32 §

Råaksoentjahke i Nordland fylke

Råaksoentjahke har följande gränser (Kartbilaga 3): I norr: Från den punkt där Skardmodalselva korsar riksgränsen, denna älv till Finnskardbekkens utlopp i Skardmodalselva. I väster och söder: Finnskardbekken till Finnskardtjørna, därifrån en rät linje till nordligaste viken i Råaktjoenjaevrie (Rotvatn), denna sjö och Rotvaselva till den punkt där älven korsar riksgränsen. I öster: Från nyss nämnda punkt längs riksgränsen till den punkt där Skardmodalselva korsar riksgränsen.

Råaksoentjahke får nyttjas av Vilhelmina norra sameby under tiden den 1 juli - 31 augusti och av Byrkije renbetesdistrikt den 1 september - 30 juni. Vilhelmina norra sameby får nyttja området även under annan tid, när renskötsel bedrivs i angränsande område i Sverige.

Gjerder: Det skal være gjerde:

1. Langs nordsiden av veien fra vatnet Kalven til Tverrelvas utløp i Famnvatnet.
2. Fra Famnvatnet til Røssvatnet ved Sjørdalen.

§ 31

Mejvankilen i Västerbottens län

Mejvankilen har følgende grenser (Kartvedlegg 3): I vest: En rett linje fra Grundforsdammen i Umeälven til nordligste viken i Yttre Joranträsk (SWER EF99TM 617299 7204173), derfra en rett linje til Björnabäcksjön, fra denne sjø vassdraget til Paubäcken, videre Paubäcken til dennes sydøstligste krok (SWER EF99TM 635569 7187833), fra dette punkt en rett linje til Örnträskets nordligste vik. I sør: Fra Örnträskets nordligste vik en rett linje til Rusträskets utløp, videre Rusbäcken til Umeälven. I øst: Fra Rusbäckens utløp i Umeälven til Grundforsdammen.

Mejvankilen er beiteområde for Ildgruben reinbeitedistrikt og kan brukes i tiden 1. oktober - 30. april.

§ 32

Råaksoentjahke i Nordland fylke

Råaksoentjahke har følgende grenser (Kartvedlegg 3): I nord: Fra det punkt der Skardmodalselva krysser riksgrensen, denne elv til Finnskardbekkens utløp i Skardmodalselva. I vest og sør: Finnskardbekken til Finnskardtjørna, derfra en rett linje til nordligste viken i Råaktjoenjaevrie (Rotvatn), dette vatn og Rotvaselva til det punkt der elven krysser riksgrensen. I øst: Fra sist nevnte punkt langs riksgrensen til det punkt der Skardmodalselva krysser riksgrensen.

Råaksoentjahke kan brukes av Vilhelmina norra sameby i tiden 1. juli - 31. august og av Byrkije reinbeitedistrikt 1. september - 30. juni. Vilhelmina norra sameby kan også bruke området til andre tider, når reindrift foregår i tilstøtende grensetrakter i Sverige.

Stängsel: Det ska finnas stängsel från Ritterifjellet längs betesområdesgränsen till Raastetjahke och därifrån till Valtanjaure.

Gjerder: Det skal være gjerde fra Ritterifjellet langs beiteområdegrensen til Raastetjahke og derfra til Valtanjaure.

33 §

Raajnese i Nordland fylke

Raajnese har följande gränser (Kartbilaga 3): I norr: En rät linje från riksgrensen vid Valtanjaure (33 W 475165 7240956) till östligaste viken av sjön Luvlie Diehpele (Austre Tiplingen). I väster och söder: Från nämnda vik över Luvlie Diehpele till sammanflödet mellan Muerhkienjeaoe (Tiplingelva) och Råtnoenjohke (Simleelva), därifrån en rät linje till västligaste viken i Råtnoenjaevrie (Råtnan), denna sjö och vidare vattendraget till riksgrensen i Bijjie Raentsere (Ransaren). I öster: Från Bijjie Raentsere längs riksgrensen till koordinat 33 W 475165 7240956 på riksgrensen vid Valtanjaure.

Raajnese får nyttjas av Vilhelmina norra sameby under tiden den 1 juli - 31 augusti.

Stängsel: Det ska finnas stängsel från Valtanjaure till sammanflödet mellan Råtnoenjohke och Ranserelva.

34 §

Lögdeå i Västerbottens och Västernorrlands län

Lögdeå har följande gränser (Kartbilaga 3): Från Lögdeälvens utlopp i Nordmalingsfjärden, längs älven till Klösforsen, därefter vägen till Yttre Lemesjö, vidare vägen till Flärke, därifrån Husån till dess utlopp i Bottenvikens, därefter Degerfjärden vidare till Nordmalingsfjärden och till Lögdeälvens utlopp.

Lögdeå är betesområde för Byrkije renbetesdistrikt och får nyttjas under tiden den 1 oktober - 30 april.

§ 33

Raajnese i Nordland fylke

Raajnese har følgende grenser (Kartvedlegg 3): I nord: En rett linje fra riksgrensen ved Valtanjaure (33 W 475165 7240956) til østligste viken av vatnet Luvlie Diehpele (Austre Tiplingen). I vest og sør: Fra nevnte vik over Luvlie Diehpele til samløpet mellom Muerhkienjeaoe (Tiplingelva) og Råtnoenjohke (Simleelva), derfra en rett linje til vestligste viken i Råtnoenjaevrie (Råtnan), dette vatn og videre vassdraget til riksgrensen i Bijjie Raentsere (Ranseren). I øst: Fra Bijjie Raentsere langs riksgrensen til koordinat 33 W 475165 7240956 på riksgrensen ved Valtanjaure.

Raajnese kan brukes av Vilhelmina norra sameby i tiden 1. juli - 31. august.

Gjerder: Det skal være gjerde fra Valtanjaure til samløpet mellom Råtnoenjohke og Ranserelva.

§ 34

Lögdeå i Västerbottens och Västernorrlands län

Lögdeå har følgende grenser (Kartvedlegg 3): Fra Lögdeälvens utløp i Nordmalingsfjärden, langs elven til Klösforsen, deretter veien til Yttre Lemesjö, videre veien til Flärke, derfra Husån til dennes utløp i Bottenvikens, deretter Degerfjärden videre til Nordmalingsfjärden og til Lögdeälvens utløp.

Lögdeå er beiteområde for Byrkije reinbedestrikt og kan brukes i tiden 1. oktober - 30. april.

35 §

Jitnemen i Nordland och Nord-Trøndelag fylker

Jitnemen har följande gränser (Kartbilaga 3): I norr: Från riksgränsen i Bijjie Raentsere (Ranseren) längs Raentserenjeanoë och vattendraget till sydvästligaste viken i sjön öster om Flåfjellet (33 W 458364 7227126). I väster: Från nämnda vik en rät linje till den sydligaste viken i Jitnemenjaevrie, Bijjie. I söder: Från denna vik längs vattendraget till Jitnemenjaevrie och vidare till den punkt där Jitnemenjohke korsar riksgränsen. I öster: Längs riksgränsen från Jitnemenjohke till Bijjie Raentsere (Ranseren).

Jitnemen är betesområde för Vilhelmina södra sameby.

Stängsel: Det ska finnas stängsel från utloppet av Raentserenjeanoë i Bijjie Raentsere (Ransaren) längs betesområdesgränsen till Jitnemenjaevrie, Bijjie.

36 §

Sipmehke i Nord-Trøndelag fylke

Sipmehke har följande gränser (Kartbilaga 3): I norr: Från den punkt där Jitnemenjohke korsar riksgränsen längs vattendraget till sydligaste viken i Jitnemenjaevrie, Bijjie. I väster: Från nämnda vik en rät linje till den sydligaste viken i Såålejaevrie, därifrån längs vattendraget till Bijjie-Sipmehke (Vestre Sipmeken), vidare vattendraget till riksgränsen i Vuelie-Sipmehke (Austre Sipmeksjøen). I öster: Längs riksgränsen från Vuelie-Sipmehke (Austre Sipmeksjøen) till den punkt där Jitnemenjohke korsar riksgränsen.

Sipmehke är betesområde för Frostviken norra sameby.

Stängsel: Det ska finnas stängsel från Jitnemenjaevrie, Bijjie längs betesområdesgränsen till Vuelie-Sipmehke (Austre Sipmeksjøen).

§ 35

Jitnemen i Nordland og Nord-Trøndelag fylker

Jitnemen har følgende grenser (Kartvedlegg 3): I nord: Fra riksgrensen i Bijjie Raentsere (Ranseren), langs Raentserenjeanoë og vassdraget til sørvestligste viken i vatnet øst for Flåfjellet (33 W 458364 7227126). I vest: Fra nevnte vik en rett linje til den sørligste viken i Jitnemenjaevrie, Bijjie. I sør: Fra denne vik langs vassdraget til Jitnemenjaevrie og videre til det punkt der Jitnemenjohke krysser riksgrensen. I øst: Langs riksgrensen fra Jitnemenjohke til Bijjie Raentsere (Ranseren).

Jitnemen er beiteområde for Vilhelmina södra sameby.

Gjerder: Det skal være gjerde fra utløpet av Raentserenjeanoë i Bijjie Raentsere (Ransaren) langs beiteområdegrensen til Jitnemenjaevrie, Bijjie.

§ 36

Sipmehke i Nord-Trøndelag fylke

Sipmehke har følgende grenser (Kartvedlegg 3): I nord: Fra det punkt der Jitnemenjohke krysser riksgrensen langs vassdraget til sydligste viken i Jitnemenjaevrie, Bijjie. I vest: Fra nevnte vik en rett linje til den sydligste viken i Såålejaevrie, derfra langs vassdraget til Bijjie-Sipmehke (Vestre Sipmeken), videre vassdraget til riksgrensen i Vuelie-Sipmehke (Austre Sipmeksjøen). I øst: Langs riksgrensen fra Vuelie-Sipmehke (Austre Sipmeksjøen) til det punkt der Jitnemenjohke krysser riksgrensen.

Sipmehke er beiteområde for Frostviken norra sameby.

Gjerder: Det skal være gjerde fra Jitnemenjaevrie, Bijjie langs beiteområdegrensen til Vuelie-Sipmehke (Austre Sipmeksjøen).

37 §

Baajme i Jämtlands län

Baajme har följande gränser (Kartbilaga 4): Från riksgränsen i Sipsehkejaevrie till Sipsehkejukke, detta vattendrag till sammanflödet med Gavostjukke, detta vattendrag till Leipikvatnet, därefter över Leipikvatnet och längs Bjurälven och Storälven (gränsen för fastigheten Leipikvatnet 1:1 i Strömsunds kommun) till riksgränsen, därefter längs riksgränsen till Sipsehkejaevrie.

Baajme är betesområde för Østre Namdal reinbetesdistrikt.

Stängsel: Det ska finnas stängsel från Sipsehkejaevrie till Ankarvatnet.

38 §

Mesklumpen i Jämtlands län

Mesklumpen har följande gränser (Kartbilaga 4): Från den punkt där Guevtelejohke (Storälven) korsar riksgränsen ved Ingenmansland, längs denna älv och Bjurälven till Leipikvatnet, vidare längs södra stranden av Leipikvatnet till Leipikälven, denna älv till Ankarvatnet, över sjön och vidare längs vattendraget till Stor-Blåsjön, denna sjö till byn Stora Blåsjön, vidare vägen till Östra Vallervatnet och därifrån riksgränsen till Guevtelejohke (Storälven).

Mesklumpen är ett gemensamt område för Frostviken norra sameby och Østre Namdal reinbetesdistrikt. Ett gemensamt utnyttjande av området förutsätter ett samarbetsavtal mellan samebyn och reinbetesdistriktet enligt artikel 7 i konventionen.

Om ett sådant avtal inte finns eller upphör, är Mesklumpen betesområde för Østre Namdal reinbetesdistrikt och får då nyttjas under tiden den 1 oktober - 30 april. Under tiden den 1 - 30 november får också Frostviken norra sameby nyttja området.

§ 37

Baajme i Jämtlands län

Baajme har følgende grenser (Kartvedlegg 4): Fra riksgrensen i Sipsehkejaevrie til Sipsehkejukke, dette vassdrag til samløpet med Gavostjukke, dette vassdrag til Leipikvatnet, deretter over Leipikvatnet og langs Bjurälven og Storälven (grensen for eiendommen Leipikvatnet 1:1 i Strömsunds kommun) til riksgrensen, deretter langs riksgrensen til Sipsehkejaevrie.

Baajme er beiteområde for Østre Namdal reinbeitedistrikt.

Gjerder: Det skal være gjerde fra Sipsehkejaevrie til Ankarvatnet.

§ 38

Mesklumpen i Jämtlands län

Mesklumpen har følgende grenser (Kartvedlegg 4): Fra det punkt der Guevtelejohke (Storälven) krysser riksgrensen ved Ingenmansland, langs denne elven og Bjurälven til Leipikvatnet, videre langs søndre stranden av Leipikvatnet til Leipikälven, denne elv til Ankarvatnet, over vatnet og videre langs vassdraget til Stor-Blåsjön, dette vatnet til byen Stora Blåsjön, videre veien til Östra Vallervatnet og derfra riksgrensen til Guevtelejohke (Storälven).

Mesklumpen er et felles område for Østre Namdal reinbeitedistrikt og Frostviken norra sameby. En felles utnyttelse av området forutsetter en samarbeidsavtale mellom reinbeitedistriktet og samebyen i henhold til artikkel 7 i konvensjonen.

Dersom slik avtale ikke kommer i stand eller opphører, er Mesklumpen beiteområde for Østre Namdal reinbeitedistrikt og kan da brukes i tiden 1. oktober - 30. april. I tiden 1. - 30. november kan også Frostviken norra sameby bruke området.

39 §

Jorm i Jämtlands län

Jorm har följande gränser (Kartbilaga 4): Vägen från riksgränsen vid Östra Vallervattnet till byn Stora Blåsjön, därefter Stor-Blåsjön, Lill-Blåsjön, Blåsjöälven, Stor Jorm, Kycklingvattnet, Kvarnbergsvattnet till landsvägsbron vid Gäddede, därefter vägen till Murusjøen, och vidare riksgränsen till Östra Vallervattnet.

Området är betesområde för Østre Namdal renbetesdistrikt. Renbetesfjället Blåsjökilen får nyttjas året runt. Övriga delar av Jorm får nyttjas under tiden den 1 oktober - 30 april.

Stängsel: Det ska finnas stängsel från sjön Lill-Våktaren cirka 2 kilometer i riktning mot Lill-Blåsjön (se 46 §).

40 §

Mealhkoe i Nord-Trøndelag fylke

Mealhkoe har följande gränser (Kartbilaga 4): Från Rengen i Sørli längs Sørlivassdraget till Lenlingens nordligaste vik, därifrån längs riksvägen över Lauvsjølia till bron på näset mellan Laksjøen och Sandsjøen, vidare längs Sandsjøen till Gamvollbekken, därifrån riksvägen till Kveeidet, vidare längs Murusjøen till den punkt där väg 74 korsar riksgränsen, därifrån längs riksgränsen till Rengen i Sørli.

Mealhkoe är betesområde för Jiingevaerie sameby och två *siidaandeler* från Østre Namdal renbetesdistrikt. Dessa två *siidaandeler* får också nyttja Jiingevaerie samebys betesområde i Sverige.

41 §

Laadth-gieles i Jämtlands län

Laadth-gieles har följande gränser (Kartbilaga 4): I öster: Från riksgränsen i Holdern över sjön till den sydligaste viken, därefter längs Holdersströmmen till sjön Torrön. I söder: Längs Torrön över Gaunviken och Gaunan till riksgränsen. I nordväst: Från

§ 39

Jorm i Jämtlands län

Jorm har följande gränser (Kartvedlegg 4): Veien fra riksgrensen ved Östra Vallervattnet til byen Stora Blåsjön, deretter Stor-Blåsjön, Lill-Blåsjön, Blåsjöälven, Stor Jorm, Kycklingvattnet, Kvarnbergsvattnet til veibroen ved Gäddede, deretter veien til Murusjøen, og videre riksgrensen til Östra Vallervattnet.

Området er beiteområde for Østre Namdal reinbeitedistrikt. Renbetesfjället Blåsjökilen kan brukes året rundt. Øvrige deler av Jorm kan brukes i tiden 1. oktober - 30. april.

Gjerder: Det skal være gjerde fra vatnet Lill-Våktaren cirka 2 kilometer i retning mot Lill-Blåsjön (se § 46).

§ 40

Mealhkoe i Nord-Trøndelag fylke

Mealhkoe har följande gränser (Kartvedlegg 4): Fra Rengen i Sørli langs Sørlivassdraget til Lenlingens nordligste vik, derfra langs riksveien over Lauvsjølia til broen på eidet mellom Laksjøen og Sandsjøen, videre langs Sandsjøen til Gamvollbekken, derfra riksveien til Kveeidet, videre langs Murusjøen til det punkt der vei 74 krysser riksgrensen, derfra langs riksgrensen til Rengen i Sørli.

Mealhkoe er beiteområde for Jiingevaerie sameby og to *siidaandeler* fra Østre Namdal reinbeitedistrikt. Disse to *siidaandeler* kan også bruke Jiingevaerie samebys beiteområde i Sverige.

§ 41

Laadth-gieles i Jämtlands län

Laadth-gieles har följande gränser (Kartvedlegg 4): I øst: Fra riksgrensen i Holdern over sjøen til den sydligste viken, deretter langs Holdersstrømmen til vatnet Torrön. I sør: Langs Torrön over Gaunviken og Gaunan til riksgrensen. I nordvest: Fra

Gaunan längs riksgrensen till Holdern.

Gaunan langs riksgrensen til Holdern.

Laadth-gieles är betesområde för Skæhkere renbetesdistrikt. Jakträtten i området innehas dock endast av Kalls sameby.

Laadth-gieles er beiteområde for Skæhkere reinbeitedistrikt. Jaktretten i området innehas dog bare av Kalls sameby.

Stängsel: Det ska finnas stängsel från Långnåset i Jävsjön till Torrön.

Gjerder: Det skal være gjerde fra Långnåset i Jävsjön til Torrön.

42 §

Enan i Jämtlands län

§ 42

Enan i Jämtlands län

Enan har följande gränser (Kartbilaga 4): I norr: Från riksgrensen längs E14 till vägskälet till Rundhögen. I öster och söder: Från detta vägskal längs vägen till Rundhögen, vidare en rät linje till Sevedholm och därifrån en rät linje över Blåhammarkläppen till riksgrensen vid Svaletjahke (SWER EF99TM 356084 6997276) I väster: Längs riksgrensen från Svaletjahke till E14.

Enan har følgende grenser (Kartvedlegg 4): I nord: Fra riksgrensen langs E14 til veikrysset til Rundhögen. I øst og sør: Fra dette veikrysset langs veien til Rundhögen, videre en rett linje til Sevedholm og derfra en rett linje over Blåhammarkläppen til riksgrensen ved Svaletjahke (SWER EF99TM 356084 6997276) I vest: Langs riksgrensen fra Svaletjahke til E14.

Enan är betesområde för Essand renbetesdistrikt. Den del av området som ligger inom renbetesfjäll får nyttjas året runt. Övriga delar av Enan får nyttjas under tiden den 1 oktober - 30 april.

Enan er beiteområde for Essand reinbeitedistrikt. Den del av området som ligger innenfor renbetesfjäll kan nyttjes året rundt. Øvrig deler av Enan kan brukes i tiden 1. oktober - 30. april.

Stängsel: Det ska finnas stängsel från Rundhögen längs betesområdesgränsen till riksgrensen vid Svaletjahke.

Gjerder: Det skal være gjerde fra Rundhögen langs beiteområdegrensen til riksgrensen ved Svaletjahke.

43 §

Bealjehkh i Sør-Trøndelag fylke

§ 43

Bealjehkh i Sør-Trøndelag fylke

Bealjehkh har följande gränser (Kartbilaga 4): I norr: Från riksgrensen vid Svaletjahke (33 V 356084 6997276) en rät linje till Gorfuglhåmmåren (höjd 839), därifrån en rät linje till Nesjøen ved Esna (33 V 349336 6993114). I väster: Från Esna längs Nesjøen till Storbekkens utlopp (33 V 352037 6986732). I söder: Från detta utlopp en rät linje till Neklumpen (höjd 1014), därifrån en rät linje till den punkt där Ekornåa korsar riksgrensen. I öster: Längs riksgrensen från Ekornåa till Svaletjahke.

Bealjehkh har følgende grenser (Kartvedlegg 4): I nord: Fra riksgrensen ved Svaletjahke (33 V 356084 6997276) en rett linje til Gorfuglhåmmåren (høyde 839), derfra en rett linje til Nesjøen ved Esna (33 V 349336 6993114). I vest: Fra Esna langs Nesjøen til Storbekkens utløp (33 V 352037 6986732). I sør: Fra dette utløp en rett linje til Neklumpen (høyde 1014), derfra en rett linje til det punkt der Ekornåa krysser riksgrensen. I øst: Langs riksgrensen fra Ekornåa til Svaletjahke.

Bealjehkh är betesområde för Handölsdalens sameby.

Bealjehkh er beiteområde for Handölsdalens sameby.

Stängsel: Det ska finnas stängsel

1. från riksgränsen vid Svaletjahke längs betesområdesgränsen till Esna vid Nesjøen, och
2. från Storbekkens utlopp i Nesjøen längs betesområdesgränsen till den punkt där Ekornåa korsar riksgränsen.

44 §

Grövelsjön i Dalarnas län

Grövelsjön har följande gränser (Kartbilaga 4): Från riksgränsen i Grövelsjön, längs denna sjö till Grövlans utlopp, därifrån en rät linje till Rr 140A, vidare längs riksgränsen till Grövelsjön.

Grövelsjön är betesområde för Elgå reinbetesdistrikt. De delar av området som ligger utanför året-runt-mark får nyttjas under tiden den 1 oktober - 30 april.

Stängsel: Det ska finnas stängsel från Grövlans utlopp från Grövelsjön längs betesområdesgränsen till Rr 140A.

Särskilda bestämmelser om stängsel

45 §

Särskilda riksgränsstängsel i Jämtlands och Dalarnas län samt i Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag och Hedmark fylker

Det ska finnas stängsel längs riksgränsen

1. mellan Jovnevaerie sameby och Loarte reinbetesdistrikt från sjön Stor-Kingen till Björkvatnet (se 46 §),
2. mellan Njaarke sameby och Loarte reinbetesdistrikt från Björkvatnet till Jävsjön,
3. mellan Kalls sameby och Skæhkere reinbetesdistrikt samt mellan Kalls sameby och Gaasken-Laante reinbetesdistrikt från sjön Torrön till Breivatnet,
4. mellan Kalls sameby och Gaasken-Laante reinbetesdistrikt från Skalsvatnet till Teveldal station (se 46 §),
5. mellan Handölsdalens och Mittådalens samebyar och Essand reinbetesdistrikt från Ekornåa till Rr 153 (se 46 §),

Gjerder: Det skal være gjerde

1. Fra riksgrensen ved Svaletjahke langs beiteområdegrensen til Esna ved Nesjøen.
2. Fra Storbekkens utløp i Nesjøen langs beiteområdegrensen til det punkt der Ekornåa krysser riksgrensen.

§ 44

Grövelsjön i Dalarnas län

Grövelsjön har følgende grenser (Kartvedlegg 4): Fra riksgrensen ved Grövelsjön, denne sjö til Grövlans utløp, derfra en rett linje til Rr 140A, videre langs riksgrensen til Grövelsjön.

Grövelsjön er beiteområde for Elgå reinbeitedistrikt. De deler av området som ligger utenfor året-runt-mark kan brukes i tiden 1. oktober - 30. april.

Gjerder: Det skal være gjerde fra Grövlans utløp fra Grövelsjön langs beiteområdegrensen til Rr 140A.

Særskilte bestemmelser om gjerder

§ 45

Særskilte riksgrensegjerder i Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag og Hedmark fylker samt i Jämtlands och Dalarnas län

Det skal være gjerde langs riksgrensen:

1. Mellom Loarte reinbeitedistrikt og Jovnevaerie sameby fra vatnet Stor-Kingen til Björkvatnet (se § 46).
2. Mellom Loarte reinbeitedistrikt og Njaarke sameby fra Björkvatnet til Jävsjön.
3. Mellom Skæhkere reinbeitedistrikt og Kalls sameby samt mellom Gaasken-Laante reinbeitedistrikt og Kalls sameby fra vatnet Torrön til Breivatnet.
4. Mellom Gaasken-Laante reinbeitedistrikt og Kalls sameby fra Skalsvatnet til Teveldal stasjon (se § 46).
5. Mellom Essand reinbeitedistrikt og Handölsdalens og Mittådalens samebyer fra Ekornåa til Rr 153 (se § 46).

6. mellan Mittådalens sameby och Riast-Hylling renbetesdistrikt samt mellan samebyn Ruvhten sijte och Riast-Hylling renbetesdistrikt från Hyddsjön till Rr 146 Aa,

7. mellan samebyn Ruvhten sijte och Femund renbetesdistrikt från Rr 146 Aa till Rogshåen i älven Røa,

8. mellan Idre Nya sameby och Elgå renbetesdistrikt från Rogshåen i älven Røa till Grövelsjön, och

9. vid Elgå renbetesdistrikt från Rr 140 A till den punkt där väg 70 korsar riksgränsen.

6. Mellom Riast-Hylling reinbeitedistrikt og Mittådalens sameby samt mellom Riast-Hylling reinbeitedistrikt og samebyen Ruvhten sijte fra Hyddsjön til Rr 146 Aa.

7. Mellom Femund reinbeitedistrikt og samebyen Ruvhten sijte fra Rr 146 Aa til Rogshåen i elven Røa.

8. Mellom Elgå reinbeitedistrikt og Idre Nya sameby fra Rogshåen i elven Røa til Grövelsjön.

9. Ved Elgå reinbeitedistrikt fra Rr 140 A til det punkt der vei 218 krysser riksgrensen.

46 §

För de stängsel som anges i 14 och 39 §§ samt 45 § 1, 4 och 5, vilka är uppförda på grund av andra förpliktelser än som följer av överenskommelse mellan de båda länderna, ändras inte gällande ansvarsförhållanden.

47 §

Ansvarsfördelningen mellan de båda länderna för uppförande och underhåll av stängsel, som anges i detta protokoll, framgår av bilaga till protokollet (Särskild bilaga).

Stängsel som är uppförda med stöd av tidigare överenskommelser mellan de båda länderna, och som inte anges i detta protokoll, ska rivas. Detsamma ska gälla för anläggningar som inte har någon fortsatt funktion för den gränsoverskridande rensköteln. Ansvar för rivningen åvilar det land som har haft ansvar för uppförandet.

Slutbestämmelser

48 §

Om en nationell myndighet i det ena landet, innan konventionen om gränsoverskridande renskötelse har trätt i kraft, har tillåtit en åtgärd som påtagligt kan försvåra renskötelsen i ett betesområde enligt detta protokoll, ska det landet se till att behovet av renbete tryggas för berörd sameby eller renbetesdistrikt från det andra landet.

49 §

De båda länderna ska, innan konventionen om

§ 46

For gjerde som angis i §§ 14, 39 og 45 nr. 1, 4 og 5 som er oppført på grunn av andre forpliktelser enn det som følger av overenskomst mellom de to land, endres ikke gjeldende ansvarsforhold.

§ 47

Ansvarsfordelingen mellom de to land for oppføring og vedlikehold av gjerder som angis i denne protokoll, framgår av vedlegg til protokollen (Særskilt vedlegg).

Gjerder som er oppført på grunnlag av tidligere overenskomster mellom de to land, og som ikke angis i denne protokoll, skal rives. Det samme gjelder anlegg som ikke har en fortsatt funksjon for den grenseoverskridende reindriften. Ansvar for rivningen påhviler det land som har hatt ansvar for oppføringen.

Sluttbestemmelser

§ 48

Om en nasjonal myndighet i det ene landet, innen konvensjonen om grenseoverskridende reindriften har trådt i kraft, har tillatt et tiltak som vesentlig kan vanskeliggjøre reindriften i et beiteområde i henhold til denne protokoll, skal det landet se til at behovet for reinbete sikres for berørt reinbeitedistrikt eller sameby fra det andre landet.

§ 49

De to land skal, innen konvensjonen om

gränsöverskridande renskötsel har trätt i kraft, träffa en särskild överenskommelse beträffande en tidsplan för uppförande och rivning av stängsel och anläggningar.

grenseoverskridende reindrift har trådt i kraft, treffe en særskilt overenskomst vedrørende en tidsplan for oppføring og rivning av gjerder og anlegg.

Bilaga 2**Stadga
för Svensk-norska renbetesnämnden och
Svensk-norska överprövningsnämnden****Inledande bestämmelser**

1 §
Denna stadga innehåller närmare bestämmelser för Svensk-norska renbetesnämnden (Renbetesnämnden) och Svensk-norska överprövningsnämnden (Överprövningsnämnden) enligt artikel 23 i konventionen mellan Sverige och Norge om gränsöverskridande renskötsel.

2 §
Renbetesnämnden och Överprövningsnämnden ska ha varsitt sekretariat. Sekretariaten ska vara belägna på skilda orter i ett län eller fylke där konventionen är tillämplig. Lokaliseringen av nämnderna bestäms av regeringarna gemensamt efter samråd med sametingen i Sverige och Norge.

Regeringarna får gemensamt bestämma att sekretariatsuppgifterna ska utföras av en nationell myndighet.

3 §
Det ankommer på ordföranden i respektive nämnd att leda och övervaka beredningen av ärendena. Ordförandena ska se till att ärendena kommer under behandling snarast möjligt.

Ledamöterna i en nämnd ska efter kallelse av ordföranden delta i nämndens möten och i förekommande fall biträda vid beredningen av ärendena.

4 §
Arvode till ledamöter och ersättare i nämnderna bestäms av regeringarna gemensamt.

Vedlegg 2**Vedtekter
for Norsk-svenske reinbeitememnden og
Norsk-svenske overprøvningsnemnden****Innledende bestemmelser**

§ 1
Disse vedtekter inneholder nærmere bestemmelser for Norsk-svenske reinbeitememnden (Reinbeitememnden) og Norsk-svenske overprøvningsnemnden (Overprøvningsnemnden) i henhold til artikkel 23 i konvensjonen mellom Sverige og Norge om grenseoverskridende reindrift.

§ 2
Reinbeitememnden og Overprøvningsnemnden skal ha hvert sitt sekretariat. Sekretariatene skal ligge på adskilte steder i et fylke eller län der konvensjonen gjelder. Lokaliseringen av nemndene bestemmes av regjeringene i fellesskap etter samråd med sametingene i Norge og Sverige.

Regjeringene kan i fellesskap bestemme at sekretariatsoppgavene skal utføres av en nasjonal myndighet.

§ 3
Det påligger lederen i respektive nemnd å lede og overvåke forberedelsen av sakene. Lederen skal se til at sakene kommer under behandling snarest mulig.

Medlemmene i en nemnd skal etter innkalling av lederen delta i nemndens møter og i forekommende tilfelle bistå ved forberedelsen av sakene.

§ 4
Godtgjørelse til medlemmer og varamedlemmer i nemndene fastsettes av regjeringene i fellesskap.

Gemensamma bestämmelser om handläggningen**5 §**

Skrivelser till nämnderna kan vara avfattade på svenska, norska eller samiska. Vid muntlig förhandling kan något av dessa språk användas. Om översättning eller tolkning behövs, ombesörjer nämnderna detta.

Nämndernas protokoll och beslut ska avfattas på svenska eller norska samt vid behov också på samiska.

6 §

Handläggningen sker muntligen, skriftligen eller på annat sätt enligt nämndernas bestämmande. När ett ärende avgjorts, ska skriftligt beslut meddelas snarast möjligt. Beslut är offentliga.

7 §

Den som deltar i handläggningen av ett ärende är jävig om

- a. vederbörande själv är part i ärendet,
- b. vederbörande är gift eller sambo med någon som är part i ärendet eller är släkt eller i svågterskap i upp- eller nedstigande led eller i sidled intill syskonbarn eller på liknande sätt är närstående,
- c. vederbörande står i ett anställningsförhållande eller i ett annat över- eller underordnat förhållande till en part i ärendet, eller
- d. det föreligger sådana särskilda omständigheter som innebär att tilltron till vederbörandes oavhängighet och opartiskhet försvagas.

8 §

Part får företrädas av ombud. Ombudet ska behärska svenska, norska eller samiska. Parten ska ge ombudet fullmakt antingen muntligen inför nämnden eller skriftligen.

Är ett ombud olämpligt får nämnden avvisa ombudet.

Felles bestemmelser om saksbehandlingen**§ 5**

Skriftlige henvendelser til nemndene kan være på norsk, svensk eller samisk. Ved muntlig forhandling kan hvert av disse språk anvendes. Dersom oversettelse eller tolkning er nødvendig, sørger nemndene for dette.

Nemndenes protokoller og avgjørelser skal skrives på norsk eller svensk samt ved behov også på samisk.

§ 6

Saksbehandlingen skjer muntlig, skriftlig eller på annen måte etter nemndens beslutning. Når en sak er avgjort, skal skriftlig beslutning meddeles så snart som mulig. Vedtak er offentlige.

§ 7

Den som deltar i saksbehandlingen av en sak er inhabil dersom:

- a. vedkommende selv er part i saken
- b. vedkommende er gift eller samboende med noen som er part i saken eller i slekt eller svogerskap i opp- eller nedstigende linje eller i sidelinje så nært som søskenbarn eller på lignende måte er nærstående
- c. vedkommende er i et ansettelsesforhold eller i et annet over- eller underordningsforhold til en part i saken
- d. det foreligger slike særskilte omstendigheter som innebærer at tiltroen til vedkommendes uavhengighet og upartiskhet svekkes.

§ 8

Part kan representeres av fullmektig. Fullmektigen skal beherske svensk, norsk eller samisk. Parten skal gi vedkommende fullmakt enten muntlig i nemnden eller skriftlig.

Er en fullmektig uegnet kan nemnden avvise fullmektigen.

9 §
Skrivelser och övriga handlingar ska översändas till parterna och berörda myndigheter. Vid behov får part delges genom nationell delgivningsmyndighet. Om särskilda omständigheter föreligger, kan delgivningen ske genom kungörelse i minst en tidning som är allmänt läst i det aktuella området.

Handläggningen i Svensk-norska renbetesnämnden

10 §
En ansökan till Renbetesnämnden ska innehålla de uppgifter som behövs för att kunna behandla saken. Alla kända motparter ska underrättas av nämnden med uppmaning att svara inom viss tid.

Är ansökan ofullständig, ska Renbetesnämnden ge sökanden tillfälle att inom viss tid avhjälpa bristen. Avhjälps inte bristen inom utsatt tid får ansökan avvisas.

11 §
Finner Renbetesnämnden att en ansökan ligger utanför nämndens ansvarsområde ska den avvisas. Detsamma gäller om den gjorts av någon utan tillräcklig anknytning till frågan.

12 §
Finner Renbetesnämnden att ett beslut av nämnden är uppenbart oriktigt på grund av nya omständigheter eller av någon annan anledning, ska nämnden ändra beslutet, om det kan ske snabbt och enkelt och utan att det blir till nackdel för någon som beslutet riktar sig mot eller angår i övrigt. Ett överklagande förfaller om nämnden ändrar beslutet så som klaganden begär.

§ 9
Dokumenter og øvrig materiale skal oversendes til partene og berørte myndigheter. Ved behov kan parter underrettes gjennom nasjonal forkynningsmyndighet. Dersom særlige forhold foreligger, kan meddelelsen skje gjennom kunngjøring i minst en avis som er alminnelig lest i det aktuelle området.

Saksbehandlingen i Norsk-svenske reinbetenemnden

§ 10
En begjæring til Reinbetenemnden skal inneholde de opplysninger som er nødvendige for å kunne behandle saken. Alle kjente motparter skal underrettes av nemnden med oppfordring til å svare innen en gitt frist.

Er begjæringen mangelfull, skal Reinbetenemnden gi vedkommende en frist til å avhjelpe mangelen. Avhjelpes ikke mangelen innen fristen kan begjæringen avvises.

§ 11
Finner Reinbetenemnden at en begjæring ligger utenfor nemndens ansvarsområde, skal den avvises. Det samme gjelder om den er brakt inn av noen som ikke har tilstrekkelig tilknytning til spørsmålet.

§ 12
Finner Reinbetenemnden at et vedtak av nemnden er åpenbart uriktig på grunn av nye omstendigheter eller av andre årsaker, skal nemnden omgjøre vedtaket dersom det kan skje raskt og enkelt og uten skade for noen som vedtaket retter seg mot eller for øvrig angår. En klage bortfaller om nemnden endrer vedtaket slik som klageren begjærer.

Handläggningen i Svensk-norska överprövningsnämnden**13 §**

Ledamot i Överprövningsnämnden ska ha avlagt domared eller domarförsäkran i sitt hemland.

14 §

Ett överklagande till Överprövningsnämnden bör innehålla

- a. vilket beslut som överklagas,
- b. de omständigheter som åberopas,
- c. bevisuppgifter, och
- d. det yrkande som görs gällande.

Är överklagandet ofullständigt, ska Överprövningsnämnden ge klaganden tillfälle att inom viss tid avhjälpa bristen. Avhjälps inte bristen inom utsatt tid, får överklagandet avvisas.

15 §

Överprövningsnämnden ska avvisa överklagandet, om någon utan tillräcklig anknytning till ärendet har överklagat.

16 §

Överklagandet ska sändas till motpart för yttrande. Yttrandet bör innehålla motsvarande uppgifter som avses i 14 § första stycket b-d.

17 §

Efter kallelse till en förhandling ska part inställa sig personligen. Parter kallar själv sina vittnen och sakkunniga och svarar för deras kostnader för inställelsen.

Överprövningsnämnden kan på eget initiativ kalla vittnen eller sakkunniga och svarar för deras kostnader för inställelsen.

Av praktiska skäl kan telefon, videokonferens eller annat hjälpmedel användas. Muntlig förhandling ska vara offentlig, om inte särskilda skäl talar mot detta.

Vitne som deltar vid en muntlig förhandling ska uppmanas att tala sanning och avge sanningsförsäkran.

Saksbehandlingen i Norsk-svenske overprøvningsnemnden**§ 13**

Medlem av Overprøvningsnemnden skal ha avlagt dommered eller dommerforsikring i sitt hjemland.

§ 14

En klage til Overprøvningsnemnden bør inneholde

- a. hvilket vedtak som påklages
- b. de omstendigheter som påberopes
- c. bevisoppgave og
- d. de anførsler som gjøres gjeldende.

Er klagen mangelfull skal Overprøvningsnemnden gi klageren en frist til å avhjelpe mangelen. Avhjelpes ikke mangelen innen fristen, kan klagen avvises.

§ 15

Overprøvningsnemnden skal avvise klagen om den er fremmet av noen uten tilstrekkelig tilknytning til saken.

§ 16

Klagen skal sendes til motpart for uttalelse. Uttalelsen bør inneholde tilsvarende opplysninger som nevnt i § 14 første ledd b-d.

§ 17

Etter innkalling til et møte skal en part møte personlig. Parter innkaller selv sine vitner og sakkyndige og svarer for deres kostnader ved innkallingen.

Overprøvningsnemnden kan på eget initiativ innkalle vitner eller sakkyndige og svarer for deres kostnader ved innkallelsen.

Av praktiske grunner kan telefon, videokonferanse eller annet hjelpemiddel anvendes. Muntlig forhandling skal være offentlig, om ikke særskilte grunner taler i mot dette.

Vitne som deltar ved muntlig forhandling skal formanest til å tale sant og avgi sannhetsfor sikring.

18 §

Om en part utan giltigt skäl uteblir från en muntlig förhandling eller inte yttrar sig inom utsatt tid, får Överprövningsnämnden ändå pröva saken.

19 §

Överprövningsnämnden kan återuppta handläggningen av en fråga som slutligt avgjorts om

- a. beslutet har meddelats utan att en part fått möjlighet att uttala sig eller inställa sig vid den muntliga förhandlingen och parten kan visa att han/hon hade giltig frånvaro och avgörandet gått parten emot,
- b. nya omständigheter framkommer som klart visar att beslutet var uppenbart felaktigt, eller
- c. det har förekommit handläggningsfel som har haft avgörande betydelse för utgången.

§ 18

Om en part uten gyldig grunn uteblir fra muntlig forhandling eller ikke ytrer seg innen fastsatt tid, kan Overprøvningsnemnden likevel prøve saken.

§ 19

Overprøvningsnemnden kan gjenoppta behandlingen av en sak som er endelig avgjort dersom:

- a. vedtaket ble meddelt uten at en part fikk anledning til å uttale seg eller møte ved den muntlige forhandling og parten kan dokumentere at han/hun hadde gyldig fravær og avgjørelsen har gått parten i mot
- b. nye omstendigheter framkommer som klart viser at vedtaket var åpenbart feil eller
- c. det har vært saksbehandlingsfeil som har hatt avgjørende betydning for utfallet.

*Särskild bilaga***Ansvarsfördelning mellan Sverige och Norge för uppförande och underhåll av stängsel**

<u>Stängsel som ska finnas i betesområdena</u>	<u>Status</u>	<u>Ansvar</u>
3 § Dolpi		
1. Trekröset – Kitdalen (ca 32 km)	Existerande	Norge
2. Øvergård – Oteren (ca 9 km)	Nytt	Norge
4 § Saivomuotka		
Palolaki – Kahtovaara (ca 37 km)	Nytt	Sverige
5 § Likká		
1. Rr 287 – Rostahytta (ca 29 km)	Nytt	Sverige
2. Riksgränsen – Dividalen (ca 15 km)	Existerande	Sverige
6 § Anjavoupmi		
1. Koievasselve – Kopparskardtinden (ca 10 km)	Nytt	Norge
2. Kopparskardtangen – Vasskardelva (ca 6 km)	Nytt	Norge
3. Rr 279A – Leinavatnet (ca 9 km)	Existerande	Sverige
7 § Duoddaras		
1. Pålnoviken – Sördalen (ca 4 km)	Existerande	Sverige
2. Čuolbmaådnos – Skierreluokta (ca 4 km)	Existerande	Sverige
3. Havgaluokta – Altevatn (ca 3 km)	Existerande	Sverige
10 § Skaitelandet/Anttis		
1. Torneälven – Rauvosniemi (ca 26 km)	Nytt	Sverige
2. Ainettijoki – Paavosaari (ca 33 km)	Existerande	Sverige
14 § Stuorrijda		
1. Forsvatnet – Siiddasjávri (ca 1 km)	Existerande	Annan
2. Forsvatnet – Langvatnet (ca 1 km)	Existerande	Annan
Skiljningsgårde (ca 2 km)	Nytt	Norge
20 § Sállá		
Loamejavrri – Bieskehavrre (ca 5 km)	Nytt	Norge

<u>Stängsel som ska finnas i betesområdena</u>	<u>Status</u>	<u>Ansvar</u>
21 § Gráddas		
1. Ikesjaure – Balvatnet (ca 3 km)	Existerande	Sverige
2. Balvatnet – Arggalajvage (ca 10 km)	Existerande	Sverige
3. Arggalajvage – Tausafjellet (ca 4 km)	Existerande	Sverige
4. Klibbo – Fredheim (ca 3 km)	Existerande	Sverige
5. Fredheim – Graddiselve (ca 5 km)	Existerande	Sverige
25 § Aahkavaerie/Andfjellet		
1. Kvepsendalstjønna – Junkern (ca 2 km)	Nytt	Norge
2. Skiljningsgårde i Virvassdalen (ca 2 km)	Nytt	Norge
26 § Goepsetjahke		
1. Riksgränsen (Rr 223) – Kvepsendaltjønna (ca 10 km)	Nytt	Sverige
2. Kvepsendaltjønna – Riksgränsen (Rr 220A) (ca 24 km)	Existerande	Norge
27 § Gierkietjahke		
1. Riksgränsen (Rr 220A) – Kátaviken (ca 8 km)	Existerande	Sverige
2. Över-Uman – Gråsvatnet (ca 2 km)	Existerande	Sverige
28 § Ovlevuelie		
Oksfjellhumpen – Oksskolten (ca 4 km)	Existerande	Sverige
30 § Kruvhtegenvarie/Vaekie		
1. Kalven – Famnvatnet (ca 14 km)	Nytt	Sverige
2. Famnvatn – Sørtdalen (ca 8 km)	Nytt	Sverige
32 § Råaksoentjahke		
Ritterifjellet – Valtanjaure (ca 30 km)	Existerande	Sverige
33 § Raajnese		
Valtanjaure – Ranserelve (ca 34 km)	Existerande	Sverige
35 § Jitnemen		
Bijjie Raentsere – Jitnemenjaevrie, Bijjie (ca 19 km)	Existerande	Sverige
36 § Sipmehke		
Jitnemenjaevrie, Bijjie – Vuelie–Sipmehke (ca 17 km)	Existerande	Sverige
37 § Bajme		
Sipmehkejaevrie – Ankarvatnet (ca 20 km)	Existerande	Sverige
39 § Jorm		
Lill–Våktaren – Lill–Blåsjön (ca 2 km)	Existerande	Annan

<u>Stängsel som ska finnas i betesområdena</u>	<u>Status</u>	<u>Ansvar</u>
41 § Laadth-gieles Långnäset – Torrön (ca 16 km)	Existerande	Sverige
42 § Enan Rundhögen – Svaletjahke (ca 24 km)	Nytt	Norge
43 § Bealjehkh 1. Svaletjahke – Esna (ca 11 km) 2. Storbekken – Riksgränsen (ca 7 km)	Nytt Nytt	Sverige Norge
44 § Grövelsjön Grövelsjön – Rr 140A (ca 7 km)	Nytt	Norge
<u>Särskilda riksgränsstängsel</u>		
45 §		
1. Stor Kingen – Björkvattnet (ca 34 km)	Existerande	Annan
2. Björkvattnet – Jävsjön (ca 9 km)	Existerande	Annan
3. Torrön – Grunntjønna (ca 21 km)	Existerande	Sverige
Grunntjønna – Breivatnet (ca 21 km)	Existerande	Norge
4. Skalsvattnet – Teveldal station (ca 26 km)	Existerande	Annan
5. Ekornåa – Rr 152 (ca 12 km)	Existerande	Annan
6. Hyddsjön – Punkt 1,1 km norr om Rr 150A (ca 5 km)	Existerande	Sverige
Punkt 1,1 km norr om Rr 150A – Rr 150 (ca 9 km)	Existerande	Norge
Rr 150 – Bolagen (ca 16 km)	Existerande	Sverige
Bolagen – Rr 146Aa (ca 14 km)	Existerande	Norge
7. Rr 146 Aa – Linjetjärnen (ca 12 km)	Existerande	Norge
Linjetjärnen – Rogshåen (ca 6 km)	Existerande	Sverige
8. Rogshåen – Grövelsjön (ca 24 km)	Existerande	Annan
9. Rr 140A – Väg 70/218 (ca 21 km)	Existerande	Annan

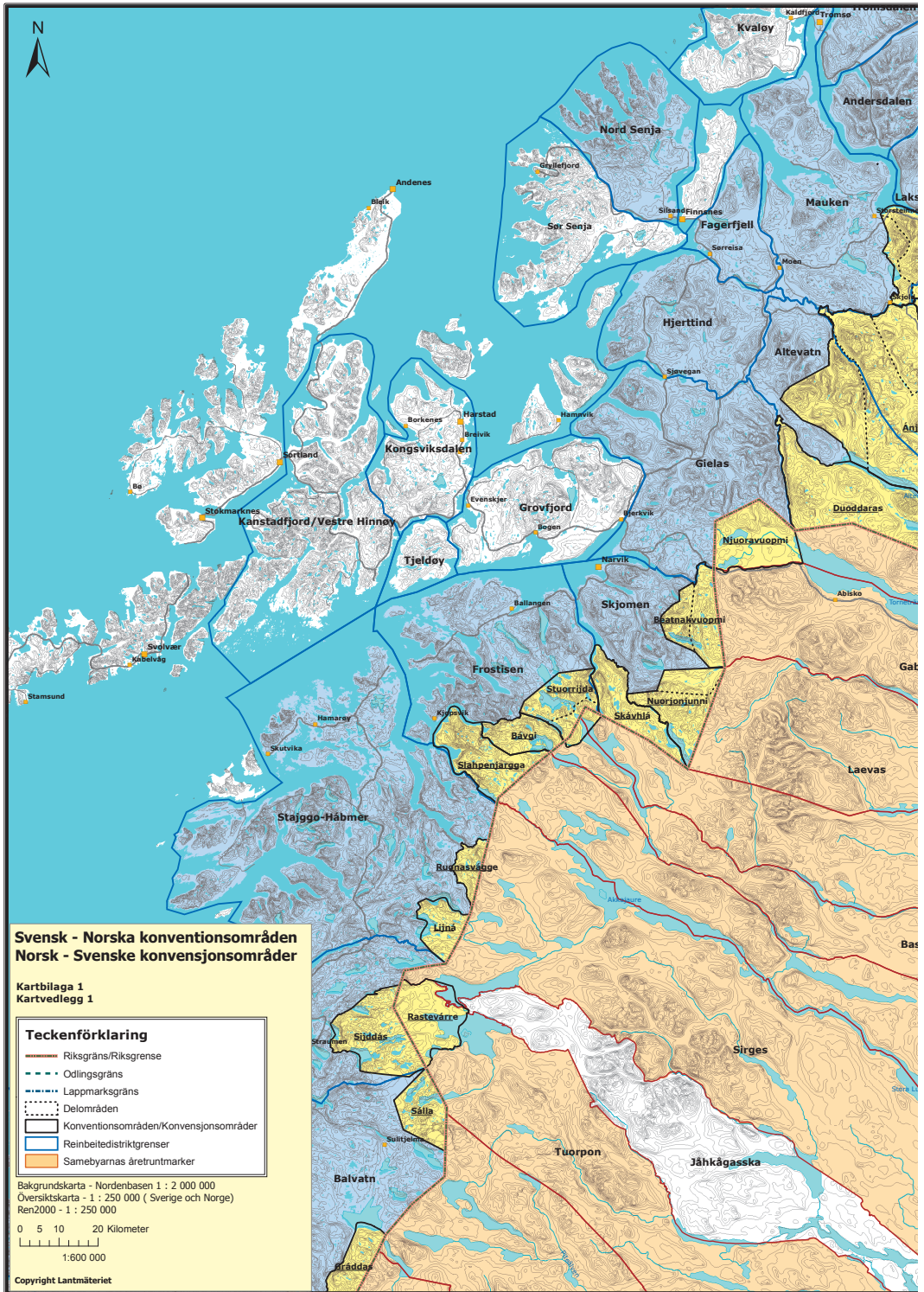
*Særskilt vedlegg***Ansvarsfordeling mellom Sverige og Norge for oppføring og vedlikehold av gjerder**

<u>Gjerder som skal finnes i beiteområdene</u>	<u>Status</u>	<u>Ansvar</u>
§ 3 Dolpi		
1. Treriksøyysa – Kitdalen (ca 32 km)	Eksisterende	Norge
2. Øvergård – Oteren (ca 9 km)	Nytt	Norge
§ 4 Saivomuotka		
Palolaki – Kahtovaara (ca 37 km)	Nytt	Sverige
§ 5 Likká		
1. Rr 287 – Rostahytta (ca 29 km)	Nytt	Sverige
2. Riksgrensen – Dividalen (ca 15 km)	Eksisterende	Sverige
§ 6 Anjavoupmi		
1. Koievasselva – Kopparskardtinden (ca 10 km)	Nytt	Norge
2. Kopparskardtangen – Vasskardelva (ca 6 km)	Nytt	Norge
3. Rr 279A – Leinavatnet (ca 9 km)	Eksisterende	Sverige
§ 7 Duoddaras		
1. Pálnoviken – Sørдалen (ca 4 km)	Eksisterende	Sverige
2. Čuolbmaádnos – Skierreluokta (ca 4 km)	Eksisterende	Sverige
3. Havgaluokta – Altevatn (ca 3 km)	Eksisterende	Sverige
§ 10 Skaitelandet/Anttis		
1. Torneälven – Rauvosniemi (ca 26 km)	Nytt	Sverige
2. Ainettijoki – Paavosaari (ca 33 km)	Eksisterende	Sverige
§ 14 Stuorrijda		
1. Forsvatnet – Siiddasjávri (ca 1 km)	Eksisterende	Annet
2. Forsvatnet – Langvatnet (ca 1 km)	Eksisterende	Annet
Skillegjerde (ca 2 km)	Nytt	Norge
§ 20 Sállá		
Loamejavrri – Bieskehavrre (ca 5 km)	Nytt	Norge

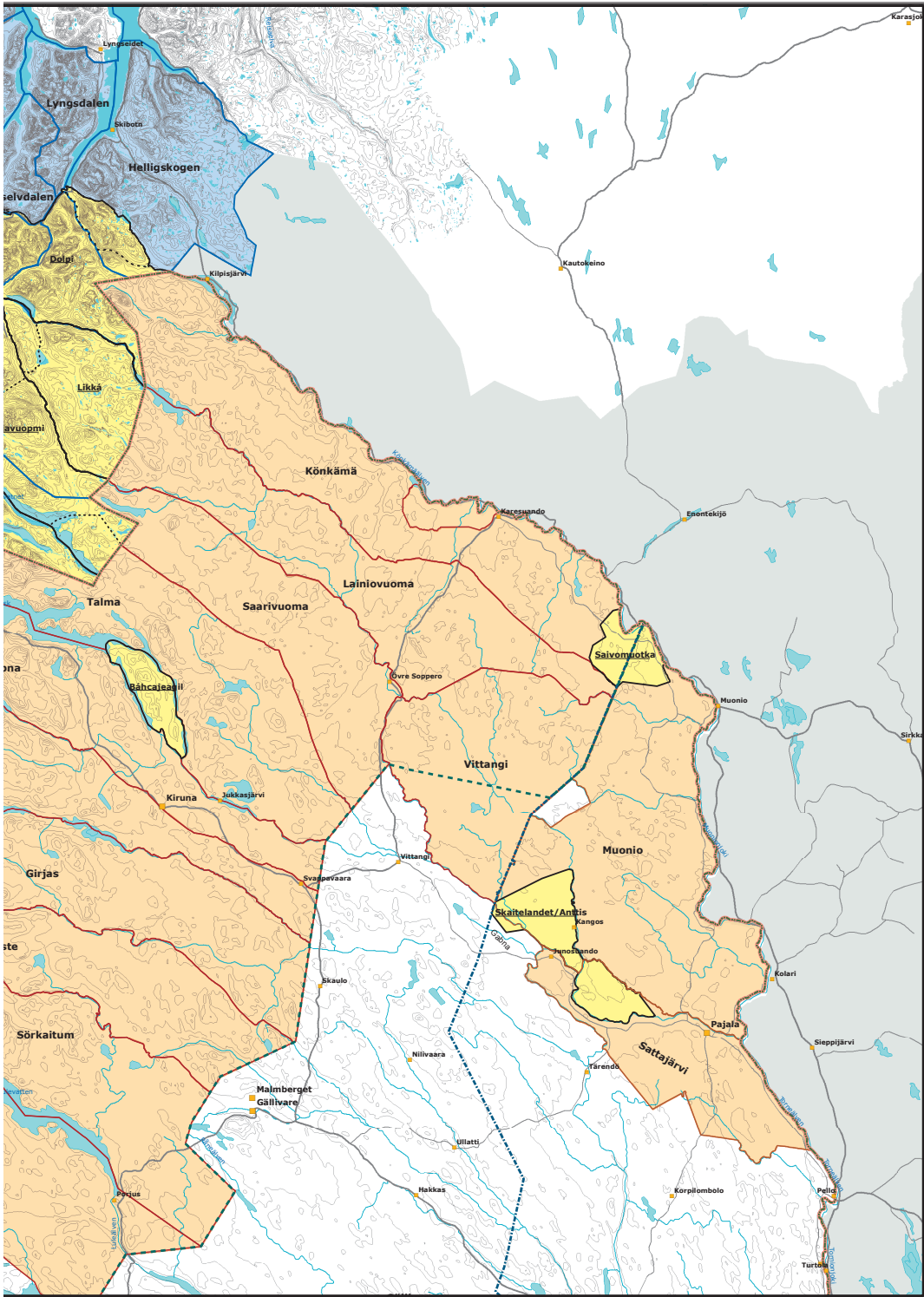
<u>Gjerder som skal finnes i beiteområdene</u>	<u>Status</u>	<u>Ansvar</u>
§ 21 Gráddas		
1. Ikesjaure – Balvatnet (ca 3 km)	Eksisterende	Sverige
2. Balvatnet – Arggalajvagge (ca 10 km)	Eksisterende	Sverige
3. Arggalajvagge – Tausafjellet (ca 4 km)	Eksisterende	Sverige
4. Klibbo – Fredheim (ca 3 km)	Eksisterende	Sverige
5. Fredheim – Graddiselva (ca 5 km)	Eksisterende	Sverige
§ 25 Aahkavaerie/Andfjellet		
1. Kvepsendalstjønnna – Junkern (ca 2 km)	Nytt	Norge
2. Skillegerde i Virvassdalen (ca 2 km)	Nytt	Norge
§ 26 Goepsetjahke		
1. Riksgrensen (Rr 223) – Kvepsendaltjønnna (ca 10 km)	Nytt	Sverige
2. Kvepsendaltjønnna – Riksgrensen (Rr 220A) (ca 24 km)	Eksisterende	Norge
§ 27 Gierkietjahke		
1. Riksgrensen (Rr 220A) – Kátaviken (ca 8 km)	Eksisterende	Sverige
2. Över-Uman – Gräsvatnet (ca 2 km)	Eksisterende	Sverige
§ 28 Olevuelie		
Oksfjellhumpen – Oksskolten (ca 4 km)	Eksisterende	Sverige
§ 30 Krurvhtegenvarie/Vaekie		
1. Kalven – Famnvatnet (ca 14 km)	Nytt	Sverige
2. Famnvatn – Sördalen (ca 8 km)	Nytt	Sverige
§ 32 Råaksoentjahke		
Ritterifjellet – Valtanjaure (ca 30 km)	Eksisterende	Sverige
§ 33 Raajnese		
Valtanjaure – Ranserelva (ca 34 km)	Eksisterende	Sverige
§ 35 Jitnemen		
Bijjie Raentsere – Jitnemenjaevrie, Bijjie (ca 19 km)	Eksisterende	Sverige
§ 36 Sipmehke		
Jitnemenjaevrie, Bijjie – Vuelie–Sipmehke (ca 17 km)	Eksisterende	Sverige
§ 37 Bajme		
Sipmehkejaevrie – Ankarvatnet (ca 20 km)	Eksisterende	Sverige
§ 39 Jorm		
Lill–Våktaren – Lill–Blåsjön (ca 2 km)	Eksisterende	Annet

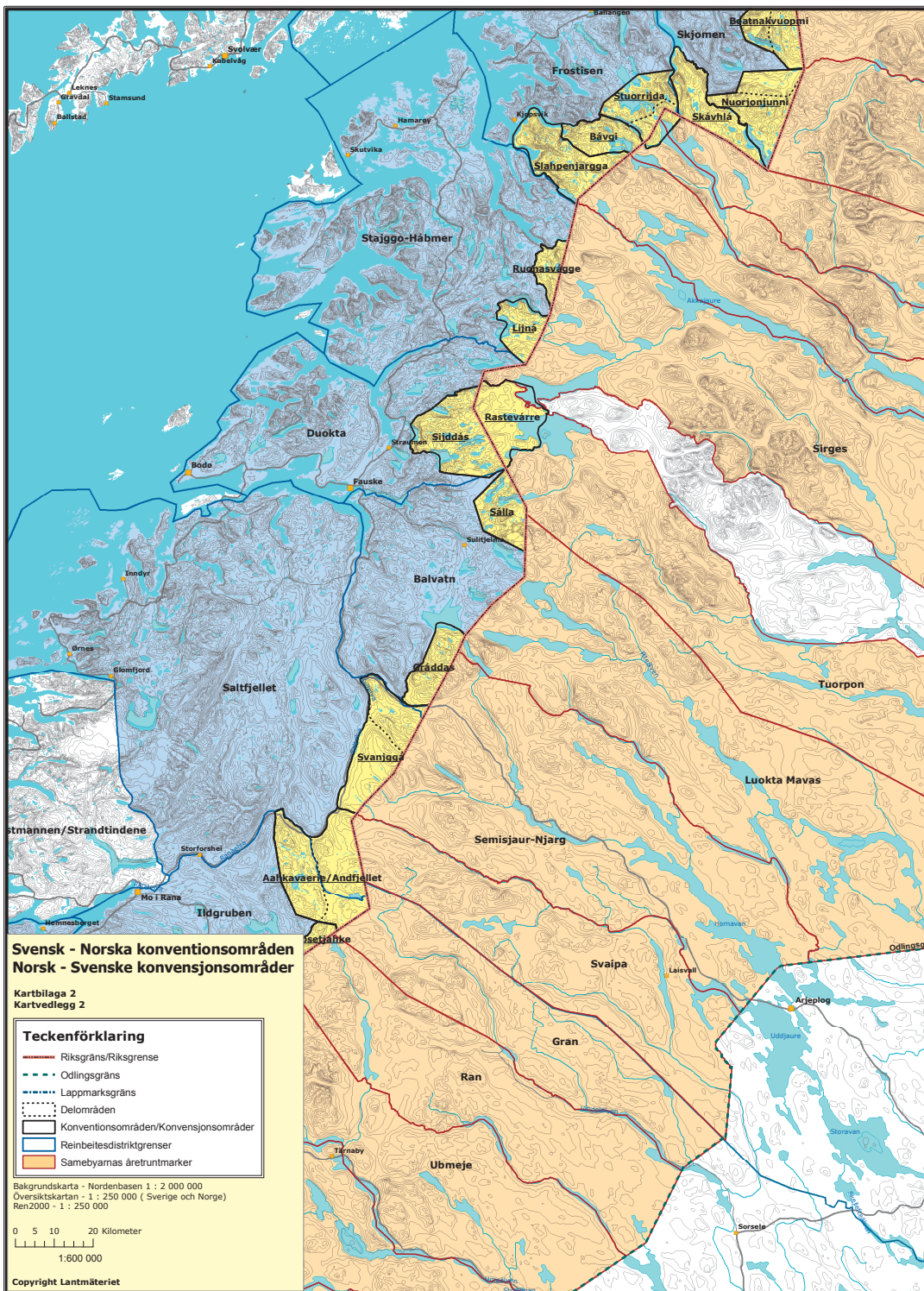
<u>Gjerder som skal finnes i beiteområdene</u>	<u>Status</u>	<u>Ansvar</u>
§ 41 Laadth-gieles Långnäset – Torrön (ca 16 km)	Eksisterende	Sverige
§ 42 Enan Rundhögen – Svaletjahke (ca 24 km)	Nytt	Norge
§ 43 Bealjehkh 1. Svaletjahke – Esna (ca 11 km) 2. Storbekken – Riksgrensen (ca 7 km)	Nytt Nytt	Sverige Norge
§ 44 Grövelsjön Grövelsjön – Rr 140A (ca 7 km)	Nytt	Norge
<u>Særskilte riksgrensegjerder</u>		
§ 45		
1. Stor Kingen – Björkvattnet (ca 34 km)	Eksisterende	Annet
2. Björkvattnet – Jävsjön (ca 9 km)	Eksisterende	Annet
3. Torrön – Grunntjønna (ca 21 km)	Eksisterende	Sverige
Grunntjønna – Breivatnet (ca 21 km)	Eksisterende	Norge
4. Skalsvattnet – Teveldal stasjon (ca 26 km)	Eksisterende	Annet
5. Ekornåa – Rr 153 (ca 12 km)	Eksisterende	Annet
6. Hyddsjön – Punkt 1,1 km nord for Rr 150A (ca 5 km)	Eksisterende	Sverige
Punkt 1,1 km nord for Rr 150A – Rr 150 (ca 9 km)	Eksisterende	Norge
Rr 150 – Bolagen (ca 16 km)	Eksisterende	Sverige
Bolagen – Rr 146Aa (ca 14 km)	Eksisterende	Norge
7. Rr 146 Aa – Linjetjærnen (ca 12 km)	Eksisterende	Norge
Linjetjærnen – Rogshåen (ca 6 km)	Eksisterende	Sverige
8. Rogshåen – Grövelsjön (ca 24 km)	Eksisterende	Annet
9. Rr 140A – Vei 218/70 (ca 21 km)	Eksisterende	Annet

Kartor uppvisande svensk-norska
konventionsområden enligt
områdesprotokoll till 2009 års
renskötselkonvention

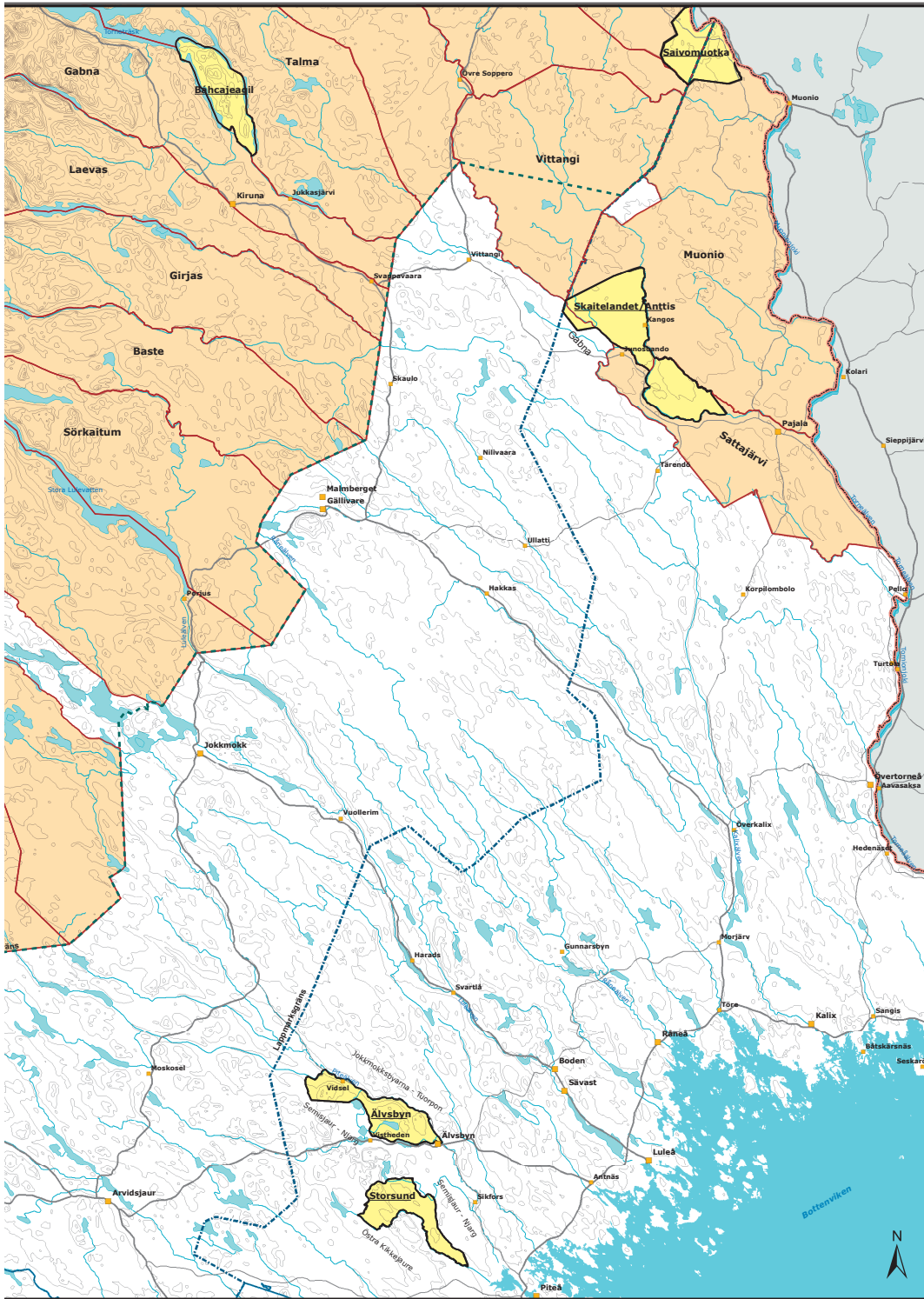

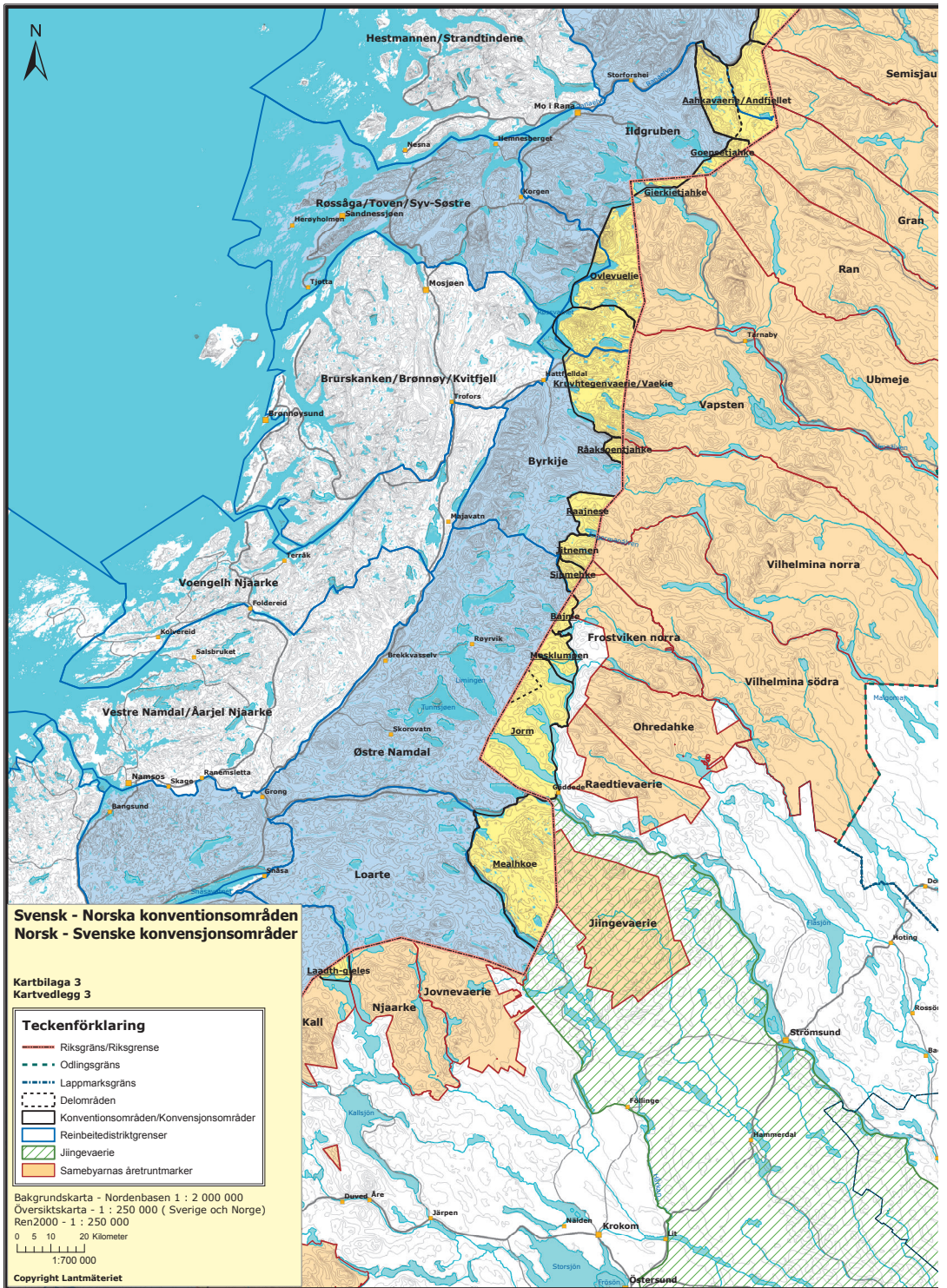

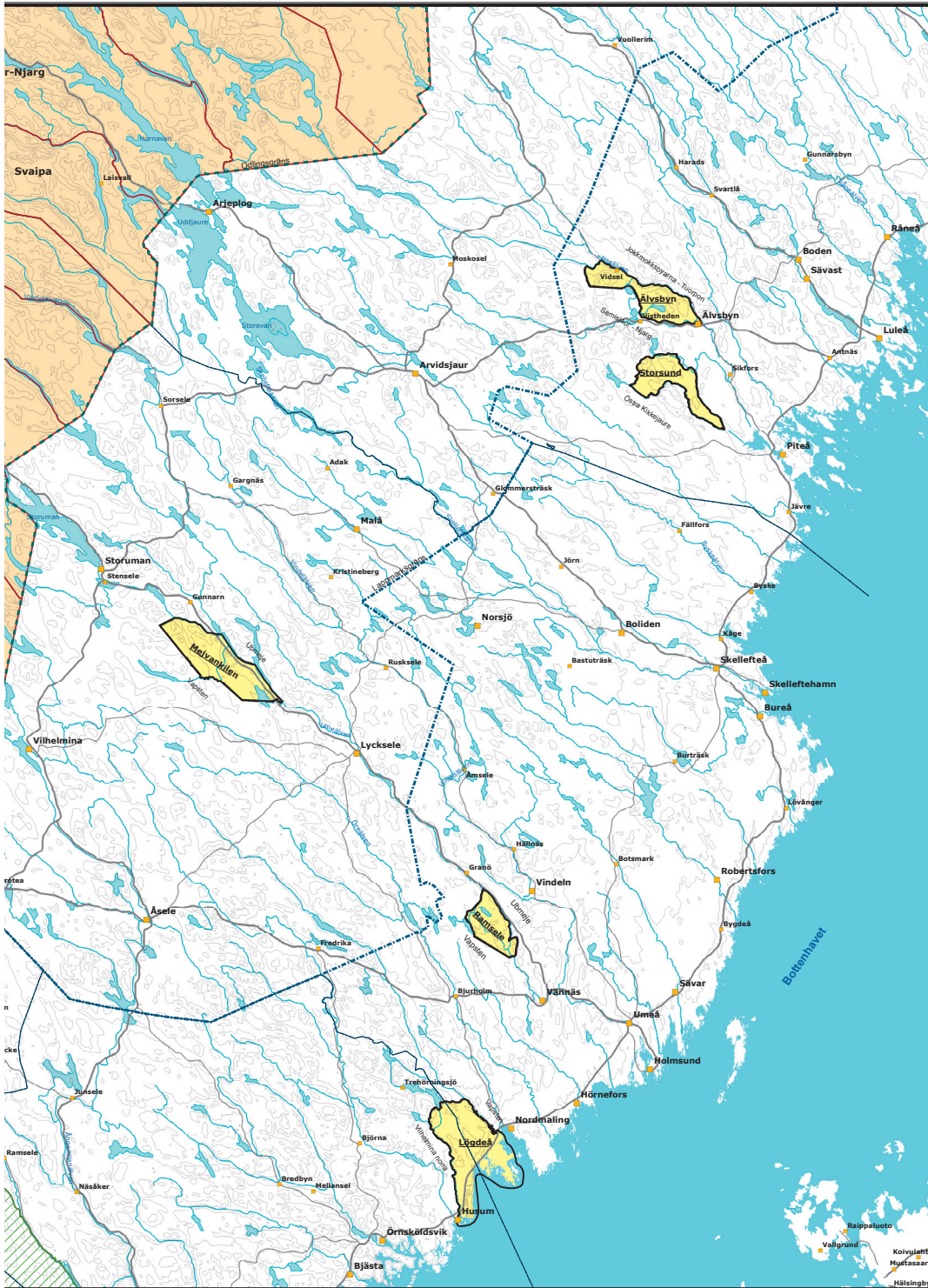

Arbidsgruppas forslag til norsk-svensk reinbeitekonvensjon av juni 2013.

Svensk versjon	Norsk versjon
<p>Den svenska och den norska regeringen, som i ljuset av att samerna är ett urfolk som under utövandet av sin rensköttsel sedan urminnes tid har fört sina renar över det som i dag är riksgrensen mellan Sverige och Norge, som tar hänsyn till den första kodicillen till gränstraktaten den 7 och 18 oktober 1751, vilken bekräftar samernas rätt att flytta med sina renar till det andra landet och där åtnjuta rättigheter enligt gammal sedvana,</p> <p>som konstaterar att enligt det till fördraget om Sveriges anslutning till Europeiska unionen fogade protokoll 3 Om det samiska folket har de avtalsslutande parterna erkänt Sveriges förpliktelser gentemot det samiska folket enligt nationell och internationell rätt,</p> <p>som, så länge som de renskötande samerna i bägge länderna för att bevare sin livsform och näring är beroende av gränsöverskridande rensköttsel, önskar upprätthålla och samtidigt anpassa förhållandena för detta, har blivit eniga om följande:</p>	<p>Den svenske og den norske regjering, som i lys av at samene er et urfolk som under utøvelsen av sin reindrift fra uminnelige tider har ført sin rein over det som i dag er riksgrensen mellom Norge og Sverige, som tar hensyn til den første kodicillen til grensetraktaten av 7. og 18. oktober 1751, som bekrefter samenes rett til å flytte med sin rein til det andre landet og der utnytte rettigheter i henhold til gammel sedvane,</p> <p>som konstaterer at i henhold til foredraget om Sveriges tilslutning til Den europeiske unionen vedlagte protokoll 3 Om det samiske folket har de tilsluttende partene erkjent Sveriges forpliktelser overfor det samiske folket i henhold til nasjonal og internasjonal rett,</p> <p>som, så lenge som reindriftssamene i begge land for å bevare sin livsform og næring er avhengig av grenseoverskridende reindrift, ønsker å opprettholde og samtidig legge forholdene til rette for dette, har blitt enige om følgende:</p>
<p>Art. 1 Denna konvention gäller för den gränsöverskridande rensköttseln mellan Sverige och Norge.</p>	<p>Art. 1 Denne konvensjon gjelder for den grenseoverskridende reindriften mellom Norge og Sverige.</p>

<p>Konventionens syfte är att främja och utveckla samarbete avseende samisk gränsöverskridande renskötsel mellan Sverige och Norge så att renbete utnyttjas på ett sätt som ger ett långsiktigt underlag för en ekologiskt, ekonomiskt och kulturellt bärkraftig renskötsel i bägge länderna.</p> <p>Konventionen skall tillämpas på ett sådant sätt att den inte hindrar nya ändamålsenliga driftsformer i renskötseln som följer av den allmänna samhällsutvecklingen.</p>	<p>Konvensjonens formål er å fremme og utvikle samarbeidet om den samisk grenseoverskridende reindrift mellom Norge og Sverige slik at reinbeitet utnyttes på en måte som gir et langsiktig grunnlag for en økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig reindrift i begge land.</p> <p>Konvensjonen skal anvendes slik at den ikke hindrer nye formålstjenlige driftsformer i reindriften som følger av den alminnelige samfunnsutviklingen.</p>
<p>Art. 2 Oaktat konventionens syfte enligt Artikel 1 ska denna tillämpas med respekt för rätt till renbete baserad på sedvanemässigt bruk, inklusive rättigheter baserade på sedvana, urminnes hävd, alders tids bruk och hävd, i enlighet med folkrätten.</p> <p>Även om basen för rätt till renbete är sedvanemässigt bruk får inte konventionen användas så att samebys eller renbetesdistrikts samlade renbetesområde minskar i sådan utsträckning att renskötare i samebyn eller distriktet inte längre kan bedriva ekologisk, ekonomisk och kulturellt bärkraftig renskötsel under samtliga årstider. Det gäller också nödvändiga betesområden i det andra landet för samebyar eller renbetesdistrikt.</p>	<p>Art.2 Uavhengig av konvensjonens formål i samsvar med Artikkkel 1 skal denne tillempes med respekt for rett til reinbeite basert på sedvanemessig bruk, herunder rettigheter basert på sedvane, urminnes hevd, alders tids bruk og hevd i samsvar med folkeretten.</p> <p>Selv om grunnlaget for rett til reinbeite er sedvanemessig bruk kan ikke konvensjonen anvendes slik at samebys eller reinbeitedistriks samlede reinbeiteområde minsker i slik utstrekning at reinere i samebyer eller distrikt ikke lenger kan bedrive en økologisk, økonomisk og kulturell bærekraftig reindrift under samtligte årstider. Dette gjelder også nødvendige beiteområder i det andre landet for samebyer og reinbeitedistrikter.</p>

<p>Konventionen ska inte innebära någon permanent förändring av på sedvanemässigt bruk grundad rätt till renbete. I den utsträckning denna konvention resulterar i omfördelning av renbetesområden gäller detta enbart i förhållande till konventionen och endast så länge denna är i kraft. Inte heller begränsar konventionen rätten att få omfattningen av rättigheter baserade på sedvanemässigt bruk prövade i allmän domstol. Rättskraftig dom om sedvanemässigt bruk eller om andra privaträttsliga rättigheter har företräde framför vad som föreskrivs om fördelning av betesområden i denna konvention.</p>	<p>Konvensjonen skal ikke innebære noen permanent forandring på rett til reinbeite med grunnlag i sedvanemessig bruk. I den utstrekning denne konvensjon resulterer i en omfordeling av reinbeiteområder, gjelder dette utlukkende i forhold til konvensjonen og kun så lenge som denne er i kraft. Konvensjonen begrenser heller ikke retten til å få omfanget av rettigheter grunnet på sedvanemessig bruk prøvet for de alminnelige domstoler. Rettskraftig dom om sedvanemessig bruk eller andre privatrettslige rettigheter har fortrinn framfor hvilket foreskrives om fordeling av beiteområder i denne konvensjon.</p>
<p>Art. 3 Den gränsöverskridande renskötelsen ska bedrivas i enlighet med de rättigheter och skyldigheter som följer av nationell rätt i det land där renskötelsen bedrivs.</p> <p>Staterna ska tillse att bestämmelserna i konventionen blir gällande för sameby eller renskötare i sameby eller för renbetesdistrikt eller renskötare i siida och renbetesdistrikt.</p> <p>Identifieringen av vilka rättssubjekt konventionen gäller för ska inte begränsa allmänna domstolars möjlighet att pröva vem som är att anse som rättssubjekt i förhållande till privaträttsliga rättigheter.</p>	<p>Art. 3 Den grenseoverskridende reindriften skal utøves i samsvar med de rettigheter og plikter som følger av nasjonal rett i det land reindriften utøves.</p> <p>Statene skal tilse at bestemmelsene i denne konvensjon blir gjort gjeldende for sameby eller reindriftsutøver i sameby eller for reinbeitedistrikt eller reindriftsutøvere i siida og reinbeitedistrikt.</p> <p>Identifisering av hvilke rettssubjekt konvensjonen gjelder for begrenser ikke de alminnelige domstolars adgang til å prøve spørsmål om hvem som er å anse som rettssubjekt i forhold til privatrettslige</p>

<p>Art. 4 Nationell myndighet i ett av länderna, som prövar om en åtgärd ska tillåtas inom ett område som i enlighet med denna konvention får användas för gränsöverskridande renskötsel, ska vid sin bedömning se till att området skyddas mot ingrepp i motsvarande utsträckning som gäller för det egna landets renskötsel. Sådan åtgärd måste även vara förenlig med samernas rättigheter som urfolk enligt folkrättens bestämmelser.</p> <p>Om en sådan åtgärd ändå tillåts, ska landet, inom vilket den beviljade åtgärden skall vidtas, se till att berörda renskötare tillförs alternativa renbetesområden av motsvarande storlek, kvalitet och rättslig status. Om ett sådant alternativt renbetesområde redan brukas av andra renskötare skall de som tvingas avstå ett område till förmån för andra kompenseras i enlighet med vad som följer av första stycket. Renskötare som tvingas avstå från renbetesområden skall ges möjlighet att återvända till det ursprungliga området, så snart det är möjligt.</p>	<p>rettigheter.</p> <p>Art. 4 Nasjonal myndighet i et av landene, som overveier om et tiltak skal tillates i et område som i henhold til denne konvensjon kan benyttes for grenseoverskridende reindrif, skal i sin vurdering se til at området beskyttes mot tiltak i samme utstrekning som gjelder for landets egen reindrif. Slike tiltak skal også være forenlig med samiske rettigheter som urfolk i følge folkerettens bestemmelser</p> <p>Dersom et slikt tiltak likevel tillates, skal landet hvor det tillatte tiltak skal gjennomføres, se til at berørte reineiere sikres alternative reinbeiteområder av tilsvarende størrelse, kvalitet og rettslige status. Dersom et slikt alternativt reinbeiteområde allerede benyttes av andre reineiere, skal de som tvinges til å avstå et område til fordel for andre, kompenseres i samsvar med hva som framkommer av 1. ledd. Reineiere som tvinges til å avstå fra reinbeiteområdet skal videre gis mulighet til å vende tilbake til det opprinnelige området så snart dette er mulig.</p>
--	---

<p>Nasjonell myndighet får inte fatta beslut som innebär att samebys eller renbetesdistrikts samlade renbetesområde genom en sådan åtgärd minskar i sådan utsträckning att samebyn eller distriktet inte längre kan bedriva ekologisk, ekonomisk och kulturellt bärkraftig renskötsel under samtliga årstider.</p>	<p>Nasjonell myndighet kan ikke fatte beslutning som innebærer at samebys eller reinbeitedistriktets samlede reinbeiteområde gjennom en slik handling minsker i et slikt omfang at samebyen eller distriktet ikke lenger kan bedrive en økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig reindrift under samtlige årstider.</p>
<p>Art. 5 För tillämpningen av konventionen ska finnas två ständiga organ, gemensamma för båda länderna; ett förvaltningsorgan, Svensk-norska renbetesnämnden (Renbetesnämnden), och ett överprövningsorgan, Svensk-norska överprövningsnämnden (Överprövningsnämnden).</p>	<p>Art. 5 For gjennomføring av konvensjonen skal det finnes to faste organer, felles for begge land; et forvaltningsorgan, Svensk-norske reinbeitenemnden (Reinbeitenemnden), og et overprøvningsorgan, Svensk-norske overprøvningsnemnden (Overprøvningsnemnden).</p>
<p>Art. 6 Gränsöverskridande renskötsel regleras genom samarbetsavtal, beslut av Renbetesnämnd eller Överprövningsnämnd, eller genom områdesprotokoll bilagt denna konvention (bilaga 1).</p> <p>Gränsöverskridande renskötsel regleras som huvudregel genom samarbetsavtal mellan en eller flera samebyar och renbetesdistrikt som innebär rätt för en, båda eller flera parter att nyttja område i det andra landet för renskötsel.</p> <p>Om inom sex månader efter ikraftträdandet av denna konvention</p>	<p>Art. 6 Grenseoverskridende reindrift reguleres gjennom samarbeidsavtaler, beslutninger vedtatt av Reinbeitenemnden eller Overprøvningsnemnden eller av områdeprotokollen vedlagt denne konvensjon (vedlegg 1).</p> <p>Grenseoverskridende reindrift reguleres som hovedregel gjennom samarbeidsavtale mellom en eller flere samebyer og reinbeitedistrikt som innebærer en rett for en, begge eller flere parter å benytte område i det andre landet for reindrift.</p> <p>Dersom berørt reinbeitedistrikt eller sameby innen seks måneder etter at</p>

<p>berörd sameby eller renbetesdistrikt inte har anmält till renbetsnämnden att områdesprotokollet ska gälla i de delar som berör dem ska de inleda förhandlingar om samarbetsavtal.</p>	<p>denne konvensjonen har trådt i kraft ikke har meddelt Reinbeitemnden at områdeprotokollen skal gjelde for så vidt denne berører dem, skal de innlede forhandlinger om samarbeidsavtale.</p>
<p>Samarbetsavtal får omfatta endast de i renskötelsen ingående rättigheterna och gälla områden där minst en av avtalsparterna, enligt nationell rätt eller denna konvention har rätt att bedriva renskötsel, om inte berörd stat, med respekt för tredje parts rättigheter, medger att renskötsel bedrivs utanför det samiska traditionella renskötselområdet.</p>	<p>Samarbeidsavtaler kan omfatte bare rettigheter knyttet til reindrift og gjelde områder der minst en av avtalepartene i samsvar med nasjonal rett eller denne konvensjon har rett til å bedrive reindrift, med mindre berørt stat, med respekt for tredje parts rettigheter, åpner for reindrift utenfor samisk reinbeiteområde .</p>
<p>Samarbetsavtal ska kungöras och stadfästas av Renbetesnämnden.</p>	<p>Samarbeidsavtale skal kunngjøres og stadfestes av Reinbeitemnden.</p>
<p>Om berörd sameby eller berörda samebyar och renbetesdistrikt inom ett år efter konventionens ikraftträdande inte har ingått samarbetsavtal, ska parterna fortsätta förhandlingar om sådant med Renbetesnämnden som medlare. Om efter ytterligare sex månader sådan medling inte resulterat i samarbetsavtal ska Renbetesnämnden besluta om fördelning av betesområden, betestider och högsta renantal i enlighet med artiklarna 1 och 2.</p>	<p>Dersom berørt sameby eller reinbeitedistrikt ikke har inngått samarbeidsavtale innen ett år etter konvensjonens ikrafttredden, skal partene fortsette forhandlingene med Reinbeitemnden som megler. Dersom slik megling ikke har resultert i samarbeidsavtale etter ytterligere seks måneder, skal Reinbeitemnden fastsette beiteområder, beitetider og høyeste reintall i samsvar med artiklene 1 og 2.</p>
<p>Renbetesnämndens beslut kan överklagas till Överprövningsnämnden enligt vad som föreskrivs i Artikel 16. Överprövningsnämnden ska då</p>	<p>Reinbeitemndens beslutning kan påklages til Overprøvningsnemnden slik det er foreskrevet i artikkel 16. Overprøvningsnemnden skal med endelig virkning fastsette fordeling</p>

<p>slutgiltigt besluta om fördelning av betesområden, betestider och högsta renantal i samsvar med artiklarna 1 och 2.</p> <p>Samebyar och renbetesdistrikt kan så länge denna konvention är i kraft ingå nytt samarbeidsavtal som ersätter tidigare gällande ordning. Etter att samerbestavtal, nämndbeslut eller områdesprotokoll har gällt i 10 år ska, om sameby eller renbetesdistrikt begär det, det upptas nya förhandlinger om samarbeidsavtal. Om parterna därvid inte oppnår enighet gæller vad som foreskrivs ovan om nämndernas beslut.</p>	<p>av beiteområder, beitetider og høyeste reinantall i samsvar med artiklene 1 og 2.</p> <p>Samebyer og reinbeitedistrikt kan så lenge denne konvensjonen er i kraft inngå ny samarbeidsavtale som erstatter tidligere gjeldende bestemmelser. Etter at samarbeidsavtale nemndbeslutning eller områdeprotokollen har vært gjeldende i 10 år skal det, dersom samebyen eller reinbeitedistriktet begjærer det, opptas nye forhandlinger om samarbeidsavtale. Ved manglende enighet gjelder hva som er foreskrevet ovenfor om nemndenes adgang til å beslutte.</p>
<p>Art. 7 (utgår, har arbetats in i Artikel 6)</p>	<p>Art. 7 (utgår fordi innholdet er innarbeidet i Artikkel 6)</p>
<p>Art. 8 I den utstrækning samarbeidsavtal, Renbetesnämnds eller Överprövningsnämnds beslut eller områdesprotokollet innebær att sameby eller renbetesdistrikt inte kan nyttja sedvaneområde under den tid denna konvention är i kraft ska ersättning utgå i enlighet med nationell expropriations- eller expropriationslikande lagstiftning.</p> <p>I samband med att Renbetesnämnden stadfæster samarbeidsavtal eller Renbetesnämnden eller</p>	<p>Art. 8 I den utstrekning samarbeidsavtale, Reinbeitenemndens eller Overprøvingsnemndens beslutning eller områdeprotokollen innebærer at sameby eller reinbeitedistrikt ikke kan benytte sedvaneområder så lenge denne konvensjonen i kraft, skal det ytes erstatning i samsvar med nasjonal lovgivning om ekspropriasjon eller ekspropriasjonsliknende tilfeller.</p> <p>I forbindelse med at Reinbeitenemndens stadfester samarbeidsavtale eller at Reinbeitenemnden eller</p>

<p>Överprövningsnämnden fattar beslut enligt Artikel 6 ska det framgå om samarbetsavtalet eller beslutet innebär att sameby eller renbetesdistrikt inte kan nyttja renbetesområde till vilket samebyn eller distriktet har rättigheter av privaträttslig karaktär under den tid denna konvention är i kraft. Beträffande områden där områdesprotokollet blir gällande ska sameby eller renbetesdistrikt som anser att protokollet innebär att samebyn eller distriktet inte kan nyttja sådant område anmäla detta till Renbetesnämnden. Nämnden ska därefter fatta beslut om så är fallet.</p> <p>Beslut om expropriation motiverat av genomförandet av denna konvention fattas av respektive stats kompetenta nationella myndigheter efter förslag från relevant nämnd.</p>	<p>Overprøvingsnemnden fattar beslutning i samsvar med artikkel 6, skal det framgå om samarbeidsavtalen eller beslutningen medfører at sameby eller reinbeitedistrikt ikke kan benytte områder som de har rett til på grunnlag av privatrettslig karakter i den tid denne konvensjon er i kraft. Der områdeprotokollen blir gjeldende skal samebyen eller reinbeitedistriktet som mener at protokollen medfører at samebyen eller reinbeitedistriktet ikke kan benytte slike områder, melde dette til Reinbeitenemnden. Nemnden skal deretter i beslutning konstatere om dette er tilfelle.</p> <p>Vedtak om ekspropriasjon begrunnet med gjennomføring av denne konvensjon, fattes av respektive stats kompetente nasjonale myndighet etter forslag fra den relevante nemnd.</p>
<p>Art.9 Den första kodicillen till gränstraktaten den 7 och 18 oktober 1751 medger, i samband med passering av riksgränsen, inte andra pålagor på den gränsöverskridande renskötelsen än de som anges i kodicillen.</p> <p>Enligt denna konvention ska tull-, skatte- och avgiftsfrihet gälla för de fall som anges i denna artikel och i artikel 10.</p>	<p>Art. 9 Den første kodicillen til grensetraktaten av 7. og 18. oktober 1751 åpner, i forbindelse med passering av riksgrensen, ikke for andre byrder på den grenseoverskridende reindriften enn de som angis i kodicillen.</p> <p>I medhold av denne konvensjon skal toll-, skatte- og avgiftsfrihet gjelde for de tilfeller som er angitt i denne artikkel og i artikkel 10.</p>

<p>Den som med stöd av denna konvention bedriver renskötsel i det andra landet har rätt att:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. under bedrivandet av renskötsel överskrida riksgränsen och uppehålla sig i det andra landet, 2. i det andra landet inom område som nyttjas med stöd av artikel 6 och 7, i överensstämmelse med de bestämmelser som gäller för landets egna renskötare, <p>a. ta bränsle och virke för att använda det i renskötseln, b. uppföra anläggningar eller bostad som behövs för renskötseln c. jaga och fiska,</p> <p>3. om det behövs för renskötseln tull-, skatte-, och avgiftsfritt till det andra landet medföra och, enligt samma bestämmelser som gäller för det landets egna renskötare, använda</p> <ol style="list-style-type: none"> a. hundar, hästar eller andra djur, b. renfoder, redskap samt material för att uppföra och underhålla anläggningar m.m., c. vapen och ammunition, d. radiosändare och -mottagare, e. motorfordon och terränggående motorfordon f. annan nödvändig utrustning. 	<p>Den som i medhold av denne konvensjon utøver reindrift i det andre landet har rett til:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. i forbindelse med utøvelsen av reindrift krysse riksgrensen og oppholde seg i det andre landet 2. i det andre landet innen område som nyttes i medhold av artikkel 6 eller 7, i overensstemmelse med de regler som gjelder for landets egne reindriftsutøvere, <p>a. ta brensel og virke til bruk i reindriften b. oppføre anlegg eller bolig som trengs i reindriften c. jakte og fiske</p> <p>3. om det er nødvendig for reindriften toll-, skatte- og avgiftsfritt til det andre landet medføre og, i overensstemmelse med de regler som gjelder for landets egne reindriftsutøvere, anvende</p> <ol style="list-style-type: none"> a. hunder, hester eller andre dyr b. reinfor, redskap og materialer for å oppføre og vedlikeholde anlegg m.m. c. våpen og ammunisjon d. radiosendere og -mottakere e. motorkjøretøy og terrenggående motorkjøretøy f. annet nødvendig utstyr.
<p>Art. 10 För den som med stöd av denna konvention bedriver gränsöverskridande renskötsel gäller att:</p>	<p>Art. 10 For den som med grunnlag i denne konvensjon utøver grenseoverskridende reindrift gjelder følgende:</p>

<p>1. ren som är omärkt eller har okänt märke behandlas enligt bestämmelserna i det land där renen finns,</p> <p>2. levande ren samt slaktad ren och renprodukter för eget bruk får föras in i det andra landet tull-, skatte-, och avgiftsfritt,</p> <p>3. ren får slaktas i det andra landet och därefter återföras till hemlandet tull-, skatte-, och avgiftsfritt,</p> <p>4. ren får slaktas i det andra landet och omsättas där enligt det landets bestämmelser om införsel och omsättning,</p> <p>5. ren undantagsvis kan slaktas i mindre omfattning i det andra landet för omsättning i det landet tull-, skatte-, och avgiftsfritt, när det är klart olämpligt att föra renarna tillbaka till hemlandet,</p> <p>Transport av ren med motorfordon mellan länderna får ske med fordon som är godkänt för sådan transport i något av länderna.</p>	<p>1. rein som er umerket eller har ukjent merke behandles i samsvar med bestemmelsene i det land reinen befinner seg,</p> <p>2. Levende rein samt slaktet rein og reinprodukter til eget forbruk kan føres inn i det andre landet toll-, skatte- og avgiftsfritt,</p> <p>3. rein kan slaktes i det andre landet og deretter tilbakeføres til hjemlandet toll-, skatte- og avgiftsfritt,</p> <p>4. rein kan slaktes i det andre landet og omsettes der i henhold til dette landets bestemmelser om innførsel og omsetning.</p> <p>5. rein kan unntaksvis slaktes i mindre omfang i det andre landet for omsetning der toll-, skatte- og avgiftsfritt, dersom det klart er uhensiktsmessig å føre reinen tilbake til hjemlandet.</p> <p>Transport av rein med motorkjøretøy mellom landene kan skje med kjøretøy som er godkjent for slik transport i et av landene.</p>
<p>Art. 11</p> <p>Renbetesnämnden ska bestå av fem ledamöter som utses för en tid av fyra år. Regeringarna utser två ledamöter vardera, vilka ska ha bred kunskap om renskötsel och utses efter förslag av rennäringsen i landet. Dessutom ska regeringarna gemensamt, efter förslag från sametingen i Sverige och Norge, utse två ledamöter, som ska vara ordförande i nämnden.</p> <p>För övriga ledamöter än ordförandena utses två personliga</p>	<p>Art.11</p> <p>Reinbeitememnden skal bestå av fem medlemmer som oppnevnes for fire år. Regjeringene oppnevner to medlemmer hver, hvilke skal ha bred kunnskap om reindrif og oppnevnes etter forslag fra reindrifsnæringen i landet. Dessuten skal regjeringene i fellesskap, etter et forslag fra sametingene i Norge og Sverige, oppnevne to medlemmer, som skal være leder i nemnden.</p> <p>For de øvrige medlemmer oppnevnes to personlige varamedlemmer i</p>

<p>ersättare i enlighet med vad som gäller för ledamoten. De två ordförandena ska vara från olika land. Ordförandena ska leda varannat möte i Renbetesnämnden. Ordförande som inte leder mötet ska ändå närvara vid detta, men vid sådant tillfälle inte delta i nämndens ärendehandläggning eller beslut.</p>	<p>samsvar med det som gjelder for medlemmet. De to ledere skal være fra ulike land. Lederne skal lede annet hvert møte i nemnden. Leder som ikke leder møte skal være til stede, men ikke delta i nemndens saksbehandling eller beslutninger.</p>
<p>Art. 12 Utöver vad som följer av Artikel 6 får Renbetesnämnden, i den mån det inte följer av samarbetsavtal, Renbetesnämndens eller Överprövningsnämndens beslut enligt Artikel 6 eller områdesprotokollet, besluta om:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. vilken sameby eller vilket renbetesdistrikt som får använda ett område, 2. betestider 3. högsta renantal <p>Øvrigt får Renbetesnämnden också besluta om:</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. genomförande av flyttning, 5. samling och skiljning av ren, 6. särskilda villkor om tillsyn och bevakning, 7. undantag från bestämmelser i samarbetsavtal, beslut av Renbetesnämnden eller Överprövningsnämnden enligt Artikel 6 och områdesprotokollet, 8. stadfesting av samarbetsavtal enligt artikel 6, 9. yttrande enligt artikel 13, 10. ersättning enligt artikel 24, 	<p>Art. 12 Ut over hva følger av artikkel 6 kan Reinbeitenemnden og ikke annet framkommer av samarbeidsavtale, eller Reinbeitenemndens eller Overprøvningsnemndens vedtak i samsvar med artikkel 6 eller av områdeprotokollen, fatte vedtak om:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. hvilket reinbeitedistrikt eller hvilken sameby som får bruke ett område, 2. betetider, 3. høyeste reintall. <p>For øvrig kan Reinbeitenemnden også fatte vedtak om:</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. gjennomføring av flytting, 5. samling og skilling av rein, 6. særskilte bestemmelser for tilsyn og vokting, 7. unntak fra bestemmelser i samarbeidsavtale, vedtak fattet av Reinbeitenemnden eller av Overprøvningsnemnden i samsvar med artikkel 6 og i områdeprotokollen, 8. stadfesting av samarbeidsavtale i henhold til artikkel 6, 9. uttalelse i henhold til artikkel 13 10. erstatning i henhold til artikkel 24,

<p>11. föreläggande och åtgärd enligt artiklarna 25 och 26, 12. konventionsavgift enligt artikel 27, 13. utbetalning av medel från inbetalade konventionsavgifter enligt artikel 28 14. ändring av dragning av konventionsstängsel.</p> <p>Renbetesnämnden ska följa utvecklingen i den gränsöverskridande renskötseln och rapportera till ländernas regeringar. Sådana rapporter ska också innefatta beslut som nämnden och Överprövningsnämnden fattat enligt Artikel 6.</p>	<p>11. pålegg og tiltak i henhold til artiklene 25 og 26 12. konvensjonsavgift i henhold til artikkel 27 13. utbetaling av midler fra innbetalt konvensjonsavgift i henhold til artikkel 28 14. endring av trase for konvensjonsgjerder.</p> <p>Reinbeitememnden skal følge utviklingen i den grenseoverskridende reindriften og rapportere årlig til landenes regeringer. Slike rapporter skal <i>også</i> omfatte vedtak nemnden og Overprøvingsnemnden har fattet i samsvar med artikkel 6.</p>
<p>Art. 13 Centrala, regionala och lokala myndigheter i vardera landet ska inhämta yttrande från Renbetesnämnden innan vederbörande myndighet fattar beslut som kan beröra den gränsöverskridande renskötseln.</p> <p>Sådant förfarande upphäver inte konsultationsplikten i förhållande till samiska intressen för det fall en sådan skyldighet föreligger enligt nationell eller internationell rätt.</p>	<p>Art. 13 Sentrale, regionale og lokale myndigheter i hvert land skal innhente uttalelse fra Reinbeitememnden før vedkommende myndighet fatter vedtak som kan berøre den grenseoverskridende reindriften.</p> <p>Slik høring opphever ikke konsultasjonsplikten i forhold til samiske interesser så langt en slik plikt foreligger etter nasjonal eller internasjonal rett.</p>
<p>Art. 14 Renbetesnämndens avgörande träffas genom majoritetsbeslut (enkel majoritet). Vid lika röstetal har ordföranden utslagsröst.</p> <p>Renbetesnämnden är beslutsför när</p>	<p>Art. 14 Reinbeitememnden treffer sine avgjørelser ved flertallsvedtak (alminnelig flertall). Ved stemmelikhet er lederens stemme avgjørende.</p> <p>Reinbeitememnden er</p>

<p>ordförande och minst en ledamot från vardera landet deltar i avgörandet.</p> <p>I fråga som gäller beredning av ett ärende eller utfärdande av ett förläggande enligt artikel 25 första stycket och artikel 26 första stycket får ordföranden besluta ensam.</p>	<p>beslutningsdyktig når leder og minst et medlem fra hvert land deltar i beslutningen.</p> <p>I spørsmål som gjelder saksforberedelse, eller utferdigelse av et pålegg etter artikkel 25 første ledd og artikkel 26 første ledd, kan lederen treffe avgjørelse alene.</p>
<p>Art. 15 Ett beslut av Renbetesnämnden kan verkställas även om beslutet överklagas till Överprövningsnämnden. Renbetesnämnden kan dock förordna att beslutet inte får verkställas intill dess tiden för överklagande har löpt ut.</p> <p>För verkställande av Renbetesnämndens beslut enligt artikel 6 gäller vad som föreskrivs i den bestämmelsen.</p> <p>Överprövningsnämnden kan förordna att ett överklagat beslut inte får verkställas innan överklagandet slutligt har avgjorts.</p>	<p>Art. 15 Et vedtak av Reinbeitenemnden kan iverksettes selv om vedtaket påklages til Overprøvningsnemnden. Reinbeitenemnden kan likevel bestemme at et vedtak ikke skal iverksettes før klagefristen har løpt ut.</p> <p>Om iverksettelse av Reinbeitenemndens vedtak i samsvar med artikkel 6 gjelder hva som er foreskrevet i denne bestemmelsen.</p> <p>Overprøvningsnemnden kan bestemme at et påklaget vedtak ikke skal iverksettes før klagen er endelig avgjort.</p>
<p>Art. 16 Renbetesnämndens beslut får överklagas till Överprövningsnämnden av part eller den som annars berörs av beslutet. För beslut som är överklagbara gäller en klagofrist på fyra veckor från den dag då beslutet har mottagits. En skrivelse med överklagande ska ha kommit in till Renbetesnämnden inom denna tid.</p>	<p>Art. 16 Reinbeitenemndens vedtak kan påklages til Overprøvningsnemnden av part eller den som ellers berøres av vedtaket. For vedtak som kan påklages gjelder en klagefrist på fire uker fra den dagen vedtaket er mottatt. En klage må være kommet inn til Reinbeitenemnden innen denne tid. Om klagen har kommet inn for sent skal Reinbeitenemnden</p>

<p>Om skrivelsen har kommet in för sent, ska Renbetesnämnden avvise överklagandet.</p>	<p>avvise klagen.</p>
<p>Art. 17 Överprövningsnämnden ska bestå av fem ledamöter som utses för en tid av fyra år. Regeringarna utser två ledamöter vardera, av vilka den ena ska ha bred kunnskap om renskötsel och utses efter förslag av rennäringsen i landet och den andre ha domarcompetens. Dessutom ska regeringarna gemensamt, efter förslag från sametingen i Sverige och Norge, utse två ledamöter, som ska vara ordförande i nämnden. Ordförandena ska vara domare eller ha bred domarerfarenhet.</p> <p>För övriga ledamöter än ordförandena utses två personliga ersättare i enlighet med vad som gäller för ledamöten. De två ordförandena ska vara från olika land. Ordförandena ska leda varannat möte i Överprövningsnämnden. Ordförande som inte leder mötet ska ändå närvara vid detta, men vid sådant tillfälle inte delta i nämndens ärendehandläggning eller beslut.</p>	<p>Art. 17 Overprøvingsnemnden skal bestå av fem medlemmer som oppnevnes for fire år. Regjeringene oppnevner to medlemmer hver, hvorav det ene skal ha bred kunnskap om reindrift og oppnevnes etter forslag fra reindriftnæringen i landet og det andre skal ha dommerkompetanse. Dessuten skal regjeringene i fellesskap, etter et forslag fra sametingene i Norge og Sverige, oppnevne to medlemmer, som skal være leder i nemnden. Lederne skal være dommer eller ha bred dommererfaring.</p> <p>For de øvrige medlemmer oppnevnes to personlig varamedlemmer i samsvar med det som gjelder for medlemmet. De to lederne skal være fra ulike land. Lederne skal lede annet hvert møte i Overprøvingsnemnden. Leder som ikke leder møtet skal være tilstede, men ikke delta i nemndens saksbehandling eller beslutning.</p>
<p>Art. 18 Överprövningsnämndens avgörande träffas genom majoritetsbeslut (enkel majoritet). Vid lika röstetal har ordföranden utslagsröst.</p>	<p>Art. 18 Overprøvingsnemnden treffer sine avgjørelser ved flertallsvedtak (alminnelig flertall). Ved stemmelikhet er lederens stemme avgjørende.</p>

<p>Överprövningsnämnden är beslutför när samtliga ledamöter deltar i avgörandet. I fråga som gäller beredning av ett ärende får ordförande besluta ensam.</p>	<p>Overprøvingsnemnden er beslutningsdyktig når alle medlemmer deltar i avgjørelsen. I spørsmål som gjelder saksforberedelse kan leder treffe avgjørelse alene.</p>
<p>Överprövningsnämndens beslut avseende konventionsavgift enligt artikel 27 får, av den som ålagts konventionsavgift, beträffande överträdelser i Sverige överklagas hos Länsrätten i Norrbottens län och beträffande överträdelser i Norge genom stämning föras upp till tingretten. I övrigt får beslut av Överprövningsnämnden inte överklagas till Länsrätten eller föras upp till tingretten.</p>	<p>Overprøvingsnemndens vedtak vedrørende konvensjonsavgift i henhold til artikkel 27 kan av den som er ilagt konvensjonsavgift for overtredelser i Sverige påklages til Länsrätten i Norrbottens län og for overtredelser i Norge gjennom stevning føres for tingretten. For øvrig kan Overprøvingsnemndens vedtak ikke bringes inn for Länsrätten eller påklages til tingretten.</p>
<p>För överklagande eller stämning gäller en frist på fyra veckor från den dag då beslutet har mottagits. En skrivelse med överklagande eller stämning ska ha kommit in till Länsrätten i Norrbottens län eller tingretten inom denna tid. Om skrivelsen har kommit in för sent, ska domstolen avvisa överklagandet eller stämningen</p>	<p>For stevning eller klage gjelder en frist på fire uker fra den dagen vedtaket er mottatt. En stevning eller klage må være kommet inn til Länsrätten i Norrbottens län eller tingretten innen denne tid. Om stevningen eller klagen er kommet inn for sent, skal domstolen avvise klagen eller stevningen.</p>
<p>Art. 19 Renbetesnämnden och Överprövningsnämnden ska vid sin prövning av ärenden vara oavhängiga och opartiska.</p>	<p>Art. 19 Reinbeitemnemnden og Overprøvingsnemnden skal i sin behandling av saker være uavhengige og upartiske</p>
<p>Art. 20 Ett beslut av Renbetesnämnden eller Överprövningsnämnden är verkställbart i respektive land på samma sätt som en lagakraftvunnen</p>	<p>Art. 20 Et vedtak av Reinbeitemnemnden eller Overprøvingsnemnden er tvangsgrunnlag i respektive land etter samme regler som en</p>

<p>dom av nationell domstol. Ett beslut enligt artikel 6 är enbart verkställbart inom ramarna för denna konvention.</p> <p>Ett avgörande av nationell domstol enligt artikel 18 tredje stycket är verkställbart i klagandens hemland på samma sätt som en lagakraftvunnen dom.</p>	<p>rettskraftig dom av en nasjonal domstol. Et vedtak i henhold til artikkel 6 er tvangsgrunnlag bare innefor denne konvensjonens rammer.</p> <p>En avgjørelse av nasjonal domstol etter artikkel 18 tredje ledd kan iverksettes i klagerens hjemland etter samme regler som en rettskraftig dom.</p>
<p>Art. 21 Renbetesnämnden och Överprövningsnämnden vidtar de undersökningar och utredningar som är nödvändiga för att de ska kunna fullgöra sina åligganden enligt denna konvention.</p> <p>Renbetesnämnden och Överprövningsnämnden får träda i direkt förbindelse med myndigheter i bägge länderna för att få deras biträde. Vid behov får nämnderna anlita sakkunniga för särskilda utredningsuppdrag.</p>	<p>Art. 21 Reinbeitememnden og Overprøvingsnemnden iverksetter de undersøkelser og utredninger som er nødvendige for at de skal kunne utføre de oppgaver de er tillagt i denne konvensjon.</p> <p>Reinbeitememnden og Overprøvingsnemnden kan ta direkte kontakt med myndighetene i begge land for å få deres bistand. Ved behov kan nemndene bruke sakkyndige for særskilte utredningsoppdrag.</p>
<p>Art. 22 Renbetesnämndens och Överprövningsnämndens ledamöter samt sakkunniga och personer knutna till nämndernas sekretariat får passera riksgränsen där detta är behövt för nämndernas arbete och, tull-, skatte- och avgiftsfritt, medföra nödvändig utrustning.</p>	<p>Art. 22 Reinbeitememndens og Overprøvingsnemndens medlemmer, sakkyndige og personer knyttet til nemndenes sekretariater kan passere riksgrensen der det er hensiktsmessig for nemndenes arbeid og toll-, skatte- og avgiftsfritt, medbringe nødvendig utstyr.</p>
<p>Art. 23 Stadga för Renbetesnämnden och Överprövningsnämnden är bilagd denna konvention (Bilaga 2).</p>	<p>Art. 23 Vedtekter for Reinbeitememnden og Overprøvingsnemnden er vedlagt denne konvensjon (Vedlegg 2).</p>

<p>Renbetesnämnden och Överprövningsnämnden upprättar var för sig förslag till årlig budget. Budgeten beslutas av regeringarna. Kostnaderna fördelas lika mellan länderna. Regeringarna bestämmer gemensamt om formerna för redovisning och revision.</p>	<p>Reinbeitememnden og Overprøvingsnemnden setter hver for seg opp forslag til årlig budsjett. Budsjettet vedtas av regjeringene. Kostnadene fordeles likt mellom landene. Regjeringene bestemmer i fellesskap om formene for regnskap og revisjon.</p>
<p>Art. 24 Om renar från en sameby eller ett renbetesdistrikt i det ena landet uppehåller sig i det andra landet utan stöd av denna konvention eller om renar från en sameby eller ett renbetesdistrikt i det egna landet uppehåller sig inom ett område i strid med konventionen, ska samebyn eller renbetesdistriktet snarast möjligt återföra renarna till lovligt betesområde. Innan renarna återförs ska annan berörd sameby och berört renbetesdistrikt meddelas. Skiljning av ren eller märkning av kalv får inte vidtas utan att meddelande i god tid lämnats berörd sameby eller berört renbetesdistrikt.</p> <p>Sameby eller renbetesdistrikt skal, sedan skiljning ägt rum, snarast återföra renarna till lovligt område såvida inte annat följer av avtal mellan berörda parter. Uteblir samebyn eller renbetesdistriktet som underrättats om skiljning och kan renarna inte återföras utan väsentlig olägenhet, får den sameby eller det renbetesdistrikt som ombesörjer skiljningen låta slakta renarna och sälja dem för ägarnas räkning.</p>	<p>Art. 24 Om rein fra et reinbeitedistrikt eller en sameby i det ene landet oppholder seg i det andre landet uten grunnlag i konvensjonen, eller om rein fra et reinbeitedistrikt eller en sameby i eget land oppholder seg i et område i strid med konvensjonen, skal reinbeitedistriktet eller samebyen snarest mulig tilbakeføre reinen til lovlig beiteområde. Før reinen tilbakeføres skal annet berørt reinbeitedistrikt og berørt sameby varsles. Skilling av rein eller merking av kalv kan likevel ikke foretas uten at underretning i god tid er gitt til berørt sameby eller berørt reinbeitedistrikt.</p> <p>Sameby eller reinbeitedistrikt skal, etter at skilling har funnet sted, snarest tilbakeføre reinen til lovlig område med mindre annet følger av avtale mellom berørte parter. Uteblir samebyen eller reinbeitedistriktet som er underrettet om skilling og kan reinen ikke tilbakeføres uten vesentlig ulempe, kan den sameby eller det reinbeitedistrikt som forestår skillingen slakte reinen og selge den for eiers regning.</p>

<p>Om inte annat följer av avtal, ska samebyn eller renbetesdistriktet ersätta den som omhändertar och återför renarna. Vidare ska reänägaren ersätta kostnaderna för slakt och försäljning. Föreligger oenighet om ersättningens storlek fastställs denna av Renbetesnämnden.</p>	<p>Om ikke annet følger av avtale skal samebyen eller reinbeitedistriktet erstatte den som ivaretar og tilbakefører reinen. Videre skal reieieren erstatte kostnadene ved slakt og salg. Foreligger uenighet om erstatningens størrelse fastsettes denne av Reinbeitenemnden.</p>
<p>Art. 25 Om sameby eller renbetesdistrikt inte återför renarna på sätt anges i artikel 24, får Renbetesnämnden, på begäran av den som därigenom lider skada eller olägenhet, förelägga samebyn eller renbetesdistriktet att inom viss tid föra bort renarna.</p> <p>Följs inte föreläggandet beslutar Renbetesnämnden vem som får antingen återföra renarna eller slakta och sälja dem för ägarnas räkning. Nämnden kan besluta att sådana åtgärder får ombesörjas av behörig myndighet i landet eller sameby och renbetesdistrikt som åtagit sig att utföra en sådan åtgärd.</p> <p>Kostnaderna för återföring ska betalas av den sameby eller det renbetesdistrikt som fått ett föreläggande enligt första stycket. I fråga om slakt och försäljning ska kostnaderna betalas av renägaren. Överskott från slakt och försäljning tillfaller renägaren.</p>	<p>Art. 25 Om sameby eller reinbeitedistrikt ikke tilbakefører reinen slik det er angitt i artikkel 24, kan Reinbeitenemnden, etter begjæring av den som derigjennom lider skade eller ulempe, pålegge samebyen eller reinbeitedistrikt innen en nærmere angitt frist å fjerne reinen.</p> <p>Følges ikke pålegget vedtar Reinbeitenemnden hvem som enten kan tilbakeføre reinen eller slakte og selge den for eiers regning. Nemnden kan beslutte at slike tiltak kan besørjes av ansvarlig myndighet i landet eller sameby og reinbeitedistrikt som har påtatt seg å utføre et slikt tiltak.</p> <p>Kostnadene ved tilbakeføring skal betales av den sameby eller det reinbeitedistrikt som har fått et pålegg i henhold til første ledd. Ved slakt og salg skal kostnadene betales av reieieren. Overskudd fra slakt og salg tilfaller reieieren.</p>

<p>Art. 26 Renägare, sameby eller renbetesdistrikt, som inte följer en föreskrift i denna konvention eller ett beslut meddelat av Renbetesnämnden eller Överprövningsnämnden, kan av Renbetesnämnden föreläggas att inom viss tid vidta eller underlåta viss åtgärd. Föreläggandet kan förenas med vite. Om det är lämpligt, får vite föreläggas som löpande vite.</p> <p>När vitets storlek bestäms ska hänsyn tas till den skada som kan uppkomma om föreläggandet inte följs, de ekonomiska förhållandena hos den som ska följa föreläggandet liksom omständigheterna i övrigt.</p> <p>Renbetesnämnden ska, om föreläggandet inte följs, besluta vilket belopp som slutligt ska betalas och när betalning senast ska ske.</p>	<p>Art. 26 Reineier, sameby eller reinbeitedistrikt som ikke følger bestemmelser fastsatt i denne konvensjon eller beslutning meddelt av Reinbeitememnden eller Overprøvingsnemnden kan av Reinbeitememnden pålegges innen en gitt frist å gjøre eller unnlate visse tiltak. I pålegget kan fastsettes tvangsmulkt. Dersom det er hensiktsmessig, kan tvangsmulkt fastsettes løpende.</p> <p>Ved fastsettelse av tvangsmulkten størrelse skal det tas hensyn til den skade som kan oppstå dersom pålegget ikke følges, de økonomiske forhold hos den som skal følge pålegget, og omstendighetene for øvrig.</p> <p>Reinbeitememnden skal, dersom pålegget ikke følges, bestemme hvilket beløp som endelig skal betales og når betaling senest skal skje.</p>
<p>Art. 27 Renbetesnämnden kan besluta att renägare, sameby eller renbetesdistrikt ska betala konventionsavgift för olovlig betning, om renar från det ena landet uppehåller sig i det andra landet utan stöd av denna konvention eller om renar från det egna landet uppehåller sig inom ett område i strid mot konventionen.</p> <p>Vid bedömningen av</p>	<p>Art. 27 Reinbeitememnden kan beslutte at reineier, sameby eller reinbeitedistrikt skal betale konvensjonsavgift for ulovlig beiting dersom rein fra det ene landet oppholder seg i det andre landet uten grunnlag i konvensjon, eller om rein fra eget land oppholder seg innen et område i strid med konvensjonen.</p> <p>Ved vurderingen av konvensjonsavgiftens størrelse skal</p>

<p>konventionsavgiftens storlek ska hänsyn tas till bland annat den skada överträdelsen inneburit och vederbörandes möjlighet att förhindra överträdelsen. Om det föreligger särskilda skäl, kan konventionsavgiften efterges.</p> <p>Om ett vitesbelopp slutligt har beslutats enligt artikel 26 tredje stycket, får konventionsavgift inte beslutas för den överträdelse som omfattas av förelägandet.</p> <p>Konventionsavgift ska betalas inom fyra veckor från dagen för beslutet.</p>	<p>det tas hänsyn till blant annet den skade overtredelsen har medført og vedkommendes mulighet til å forhindre overtredelsen. Om det foreligger særskilte grunner, kan konvensjonsavgift ettergis.</p> <p>Om en tvangsmulkt har blitt fastsatt endelig etter artikkel 26 tredje ledd, kan konvensjonsavgift ikke ilegges for den overtredelse som omfattes av pålegget.</p> <p>Konvensjonsavgift skal betales innen fire uker fra dagen for vedtaket.</p>
<p>Art. 28 Vite och konventionsavgift enligt artiklarna 26 och 27 ska bestämmas i den betalningsskyldiges nationella valuta.</p> <p>Vite och konventionsavgift ska betalas till Renbetesnämnden och användas för ersättning till den sameby eller det renbetesdistrikt som har lidit skada av överträdelsen och i övrigt till åtgärder som är till nytta för den gränsöverskridande renskötseln.</p> <p>Renbetesnämnden ansvarar för att vite och konventionsavgift drivs in.</p>	<p>Art. 28 Tvangsmulkt og konvensjonsavgift i henhold til artiklene 26 og 27 skal fastsettes i skyldneren nasjonale valuta.</p> <p>Tvangsmulkt og konvensjonsavgift skal betales til Reinbeitememnden og anvendes til erstatning til den sameby eller det reinbeitedistrikt som har lidt skade ved overtredelsen, og for øvrig til tiltak som er til nytte for den grenseoverskridende reindriften.</p> <p>Reinbeitememnden er ansvarlig for at tvangsmulkt og konvensjonsavgift drives inn.</p>

<p>Art. 29 Vid registrering av renmärke ska tillses att detta skiljer sig från giltigt märke inom den berörda regionen i det andra landet. Registreringsmyndigheten i det ena landet ska höra registreringsmyndigheten i det andra landet innan renmärket registreras.</p>	<p>Art. 29 Ved registrering av reinmerke skal det ses til at dette skiller seg fra gyldige reinmerker i den berørte regionen i det annet land. Registreringsmyndigheten i det ene landet skal høre registreringsmyndigheten i det andre landet før reinmerket registreres.</p>
<p>Art. 30 Om Renbetesnämnden eller Överprövningsnämnden har fattat ett beslut, som hade kunnat utgöra grund för talan om skadestånd om sådant beslut fattats av nationell myndighet, har den som berörs av beslutet rätt att föra motsvarande talan mot nämnderna enligt nationell lag. Talan i anledning av fråga som rör inskränkningar i någons rättigheter får föras i det land där rättigheten inskränkts. I andra fall får talan väckas vid domstol i hemlandet.</p>	<p>Art. 30 Om Reinbeitemnemnden eller Overprøvningsnemnden har fattet et vedtak som kunne gitt grunnlag for erstatningssøksmål om slikt vedtak hadde vært fattet av nasjonal myndighet, har den som berøres av vedtaket rett til å reise søksmål mot nemndene etter nasjonal lov. Søksmål som gjelder innskrenkninger i noens rettigheter kan reises i det land der rettigheten innskrenkes. I andre spørsmål kan søksmål reises ved domstol i hjemlandet.</p>
<p>Art. 31 Om det i något land sker förändringar i renskötselns organisation eller i den offentliga förvaltningen som innebär att rättssubjekt som nämns i denna konvention får annat namn eller annan organisationsform, ska konventionen vara tillämplig på de rättssubjekt som ersätter de tidigare. Vederbörande lands regering ska informera det andra landets regering samt Renbetesnämnden och Överprövningsnämnden om sådana ändringar.</p>	<p>Art. 31 Dersom det i et av landene skjer endringer i reindriftens organisering eller i den offentlige forvaltning som innebærer at rettssubjekt som omtales i denne konvensjon får annet navn eller annen organisasjonsform, skal bestemmelsene i konvensjonen få anvendelse på de rettssubjekter som erstatter de tidligere. Vedkommende lands regering skal informere det andre landets regering samt Reinbeitemnemnden og Overprøvningsnemnden om slike endringer.</p>

<p>Art.32 När denna konvention träder i kraft ska protokollet den 13 december 1971 mellan Sverige och Norge om uppförande och underhåll av renstängsel utmed vissa delar av riksgränsen (Jämtlands län och Nord-Trøndelag och Sør-Trøndelag fylker) upphöra att gälla.</p>	<p>Art. 32 Når denne konvensjonen trer i kraft skal protokoll av 13. desember 1971 mellom Norge og Sverige om oppføring og vedlikehold av reingjerder langs enkelte deler av riksgrensen (Nord-Trøndelag og Sør-Trøndelag fylker og Jämtlands len) opphørte å gjelde.</p>
<p>Art. 33 Denna konvention ska ratificeras och träder i kraft trettio dagar efter parterna har meddelat varandra genom notväxling att de nationella konstitutionella procedurerna för ikraftträdandet är fullföljda. De svenska och norska texterna äger lika vitsord. Konventionen ska översättas till nordsamiska, lulesamiska och sydsamiska.</p>	<p>Art. 33 Denne konvensjon skal ratifiseres og trer i kraft tretti dager etter at partene har meddelt hverandre gjennom noteveksling at de nasjonale konstitusjonelle prosedyrene for ikrafttredelsen er fullført. De norske og svenske tekstene har lik gyldighet. Konvensjonen skal oversettes til nordsamisk, lulesamisk og sørsamisk.</p>
<p>Artikkel 34 Konventionen gäller i trettio år från dagen för ikraftträdandet. Om konventionen inte sägs upp senast fem år före utgången av den perioden, gäller den ytterligare tio år och ska senare anses förlängd för tio år åt gången, om den inte sägs upp senast två år före utgången av den löpande tioårsperioden.</p>	<p>Artikkel 34 Konvensjonen gjelder i tretti år fra dagen for ikrafttredelsen. Om konvensjonen ikke sies opp senest fem år før utgangen av den perioden, gjelder den ytterligere ti år og skal senere anses forlenget for ti år av gangen, om den ikke sies opp to år før utgangen av den løpende tiårsperioden.</p>

Departementsserien 2016

Kronologisk förteckning

---

1. Kontroller och inspektioner i Sverige av Europeiska byrån för bedrägeribekämpning. Fi.
2. Några frågor om offentlighet och sekretess. Ju.
3. Uppföljning av återvändandedirektivet och direktivet om varaktigt bosatta tredjelandsmedborgares ställning. Ju.
4. Effektivare hyres- och arrendenämnder. Ju.
5. Mer tydlighet och aktivitet i sjuk- och aktivitetsersättningen. S.
6. Entreprenörsansvar och svenska kollektivavtalsvillkor vid utstationering. A.
7. Tolkjänst för vardagstolkning. S.
8. Hälsoväxling för aktivare rehabilitering och omställning på arbetsplatserna. S.
9. Ny lag om tilläggsavgift i kollektivtrafik. N.
10. Nya regler för europeiska småmål – lättare att pröva tvister inom EU. Ju.
11. Anpassningar av svensk rätt till EU-förordningen om kliniska läkemedelsprövningar. S.
12. Etisk granskning av klinisk läkemedelsprövning. U.
13. Nya möjligheter till operativt polissamarbete med andra stater. Ju.
14. Förtydliganden av lönestöden för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Byte av benämningar på lönebidrag, utvecklingsanställning och trygghetsanställning. A.
15. Normgivningen inom åklagarväsendet m.m. Ju.
16. Ersättning vid expropriation av bostäder. Ju.
17. Otillåtna bosättningar. Ju.
18. Ytterligare åtgärder för att genomföra EU-direktiv om mänskliga vävnader och celler. S.
19. Jämställda pensioner? S.
20. Strada. Transportstyrelsens olycksdatabas. N.
21. Ändringar i fråga om sysselsättning för asylsökande och kommunplacering av ensamkommande barn. A.
22. Polisens tillgång till information om vissa it-incidenter. Ju.
23. Vissa frågor om kommersiell radio. Ku.
24. Validering med mervärde. U.
25. Miljöbedömningar. M.
26. Utvidgat skydd mot diskriminering i form av bristande tillgänglighet. Ku.
27. Frågor kring 2009 års renskötselkonvention. N.

Departementsserien 2016

Systematisk förteckning

Arbetsmarknadsdepartementet

- Entreprenörsansvar och svenska kollektivavtalsvillkor vid utstationering. [6]
- Förtydliganden av lönestöden för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.
Byte av benämningar på lönebidrag, utvecklingsanställning och trygghetsanställning. [14]
- Ändringar i fråga om sysselsättning för asylsökande och kommunplacering av ensamkommande barn. [21]

Finansdepartementet

- Kontroller och inspektioner i Sverige av Europeiska byrån för bedrägeribekämpning. [1]

Justitiedepartementet

- Några frågor om offentlighet och sekretess. [2]
- Uppföljning av återvändandedirektivet och direktivet om varaktigt bosatta tredjelandsmedborgares ställning. [3]
- Effektivare hyres- och arrendenämnder. [4]
- Nya regler för europeiska småmål – lättare att pröva tvister inom EU. [10]
- Nya möjligheter till operativt polissamarbete med andra stater. [13]
- Normgivningen inom åklagarväsendet m.m. [15]
- Ersättning vid expropriation av bostäder. [16]
- Otillåtna bosättningar. [17]
- Polisens tillgång till information om vissa it-incidenter. [22]

Kulturdepartementet

- Vissa frågor om kommersiell radio. [23]
- Utvidgat skydd mot diskriminering i form av bristande tillgänglighet. [26]

Miljö- och energidepartementet

- Miljöbedömningar. [25]

Näringsdepartementet

- Ny lag om tilläggsavgift i kollektivtrafik. [9]
- Strada.
Transportstyrelsens olycksdatabas. [20]
- Frågor kring 2009 års renskötselkonvention. [27]

Socialdepartementet

- Mer tydlighet och aktivitet i sjuk- och aktivitetsersättningen. [5]
- Tolktjänst för vardagstolkning. [7]
- Hälsövaxling för aktivare rehabilitering och omställning på arbetsplatserna. [8]
- Anpassningar av svensk rätt till EU-förordningen om kliniska läkemedelsprövningar. [11]
- Ytterligare åtgärder för att genomföra EU-direktiv om mänskliga vävnader och celler. [18]
- Jämställda pensioner? [19]

Utbildningsdepartementet

- Etisk granskning av klinisk läkemedelsprövning. [12]
- Validering med mervärde. [24]